



**PARLAMENT FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

ISSN 1512-7079

358

Na osnovu člana IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

**O PROGLAŠENJU KRIVIČNOG ZAKONA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Prolašava se Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 8. jula 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 9. jula 2003. godine.

Broj 01-529/03
28. jula 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

**KRIVIČNI ZAKON
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

OPĆI DIO

I - GLAVA PRVA

Član 1.

Predmet ovog zakona

Ovim zakonom se uređuje opći dio krivičnog zakonodavstva u Federaciji Bosne i Hercegovine i krivična djela iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Član 2.

Značaj izraza u ovom zakonu

- (1) *Krivično zakonodavstvo* u Federaciji sačinjavaju krivičnopravne odredbe sadržane u ovom zakonu, drugim zakonima Federacije i zakonima kantona.
- (2) *Teritorija Federacije* je kopnena teritorija, obalno more i vodene površine unutar njenih granica, te zračni prostor nad njima.

- (3) *Službena osoba* je izabrani ili imenovani službenik ili druga službena osoba u organima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i u drugim organima uprave i službama za upravu Federacije, kantona, gradova i općina koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno vrši službenu dužnost u navedenim organima i tijelima; ovlaštena osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je zakonom ili drugim propisom donesenim na osnovu zakona povjereno obavljanje javnih ovlaštenja, a koja u okviru tih ovlasti obavlja određenu funkciju; te druga osoba koja obavlja određenu službenu funkciju na osnovu ovlaštenja iz zakona ili drugog propisa donesenog na osnovu zakona.
- (4) *Vojna osoba* je vojnik na odsluženju vojne obaveze, pitomac vojne škole, djelatni mlađi oficir, oficir, vojni službenik i osoba iz rezervnog sastava dok se nalazi na vojnoj službi te civilna osoba koja vrši određenu vojnu dužnost.
- (5) Kad je kao učinitelj pojedinog krivičnog djela označena službena osoba ili vojna osoba, osobe iz stava 3. ovog člana mogu biti učinitelji tih djela, ako iz obilježja pojedinog krivičnog djela ili iz pojedinog propisa ne proizilazi da učinitelj može biti samo neka od tih osoba.
- (6) *Odgovorna osoba* je osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njenu dužnost ili na osnovu posebne ovlasti povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili propisa donesenih na osnovu zakona, ili općeg akta privrednog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom privrednom djelatnošću ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba u smislu stava 3. ovog člana kad su u pitanju radnje čijim je učiniteljem označena odgovorna osoba, a nisu propisane kao krivično djelo odredbama glave o krivičnim djelima protiv službene i druge odgovorne funkcije ili odredbama o krivičnim djelima čiji je učinitelj službena osoba propisanim u nekoj drugoj glavi ovog zakona ili drugim zakonom Federacije ili kantona.
- (7) Kad je kao učinitelj krivičnih djela označena službena ili odgovorna osoba, sve osobe iz st. 3. i 5. ovog člana mogu biti učinitelji tih djela, ako iz zakonskih obilježja pojedinog krivičnog djela ne proizilazi da učinitelj može biti samo neka od tih osoba.

- (8) *Strana službena osoba* je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili sudskog organa strane države, javni službenik međunarodne organizacije i njezinih tijela, sudija i drugi službenik međunarodnog suda, službujući u Federaciji.
- (9) *Dijete* je, u smislu ovog zakona, osoba koja nije navršila četrnaest godina života.
- (10) *Maloljetnik* je, u smislu ovog zakona, osoba koja nije navršila osamnaest godina života.
- (11) *Pravna osoba* je, u smislu ovog zakona, Bosna i Hercegovina, Federacija, Republika Srpska, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općina, mjesna zajednica, svaki organizacioni oblik privrednog društva i svi oblici povezivanja privrednih društava, ustanova, ustanova za obavljanje kreditnih i drugih bankarskih poslova ili za osiguranje osoba i imovine, te druge finansijske institucije, fond, političke stranke, udruženja građana i drugi oblici udruživanja koji mogu sticati sredstva i koristiti ih na isti način kao i svaka druga institucija ili organ koji ostvaruje i koristi sredstva i kojem je zakonom priznato svojstvo pravne osobe.
- (12) *Privredno društvo* je, u smislu ovog zakona, korporacija, poduzeće, ortakluk i svaki organizacioni oblik registriran za obavljanje privredne aktivnosti.
- (13) *Udruženje* je bilo koji oblik udruživanja tri ili više osoba.
- (14) *Više osoba* je najmanje dvije osobe ili više njih.
- (15) *Skupina ljudi* je najmanje pet osoba ili više njih.
- (16) *Grupa ljudi* je udruženje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog činjenja krivičnih djela, pri čemu svaka od tih osoba učestvuje u učinjenju krivičnog djela.
- (17) *Organizirana grupa ljudi* je grupa ljudi koja je formirana, a nije nastala spontano, radi izravnog slijedećeg učinjenja krivičnog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva niti razvijenu organizaciju.
- (18) *Zločinačka organizacija* je organizirana grupa ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna.
- (19) *Izbjeglica ili raseljena osoba* je, u smislu ovog zakona, osoba koja je napustila svoju imovinu na području Federacije u vremenu između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine, za koju se pretpostavlja da je izbjeglica ili raseljena osoba po Aneksu 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.
- (20) *Članovi porodice*, u smislu ovog zakona, jesu: bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji, usvojitelj i posvojenik, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik po tazbini do drugog stepena zaključno.
- (21) *Tajna Federacije, kantona, grada i općine* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela donesenim na osnovu zakona, određena tajnom Federacije, čijim bi otkrivanjem nastupile štetne posljedice za Federaciju, kanton, grad i općinu.
- (22) *Vojna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili aktom nadležnog organa Federacije donesenim na osnovu zakona proglašena vojnom tajnom.
- (23) *Službena tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležne institucije u Federaciji, kantonu, gradu i općini donesenim na osnovu zakona proglašena službenom tajnom.
- (24) *Poslovna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom privrednog društva, ustanove ili druge pravne osobe određen poslovnom tajnom, a koji predstavlja proizvodnu tajnu, rezultate istraživačkog ili konstrukcijskog rada, te drugi podatak zbog čijeg bi priopćavanja neovlaštenoj osobi mogle nastupiti štetne posljedice za njezine privredne interese.
- (25) *Profesionalna tajna* je podatak o osobnom ili obiteljskom životu stranaka koji saznaju odvjetnici, branitelji, notari, doktori medicine, doktori stomatologije, primalje ili drugi zdravstveni djelatnici, psiholozi, djelatnici staranja, vjerski ispovjednici i druge osobe u obavljanju svog zvanja.
- (26) *Isprava* je svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja je od značenja za pravne odnose.
- (27) *Novac* je kovano ili papirno sredstvo plaćanja koje je na osnovu zakona u opticaju u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi.
- (28) *Znaci za vrijednost* podrazumijevaju i strane znakove za vrijednost.
- (29) *Pokretnina* je i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, topline ili kretanja, te telefonski i drugi impulsi.
- (30) *Motorno vozilo* je svako prometno sredstvo na motorni pogon u kopnenom, vodenom ili zračnom prometu.
- (31) *Sila* je i primjena hipnoze ili omamljujućih sredstava s ciljem da se ko protiv svoje volje dovede u nesvjesno stanje ili onesposobi za otpor.
- (32) *Opojna droga* je medicinski lijek ili opasna supstanca s adiktivnim i psihotropnim svojstvima, ili supstanca koja se lahko može pretvoriti u takvu supstancu ako podliježe nadzoru po međunarodnoj konvenciji koju je Bosna i Hercegovina potvrdila, ili supstanca koja je proglašena opojnom drogom od nadležne institucije Bosne i Hercegovine ili nadležne institucije entiteta.
- (33) *Izražavanje* u jednom gramatičkom rodu, muškom ili ženskom, uključuje oba roda fizičkih osoba.

II - GLAVA DRUGA

OSNOVNE ODREDBE

Član 3.

Osnova i granice krivičnopravne prinude

- (1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako ugrožavaju ili povređuju osobne slobode i prava čovjeka, te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Federacije i međunarodnim pravom da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez krivičnopravne prinude.
- (2) Propisivanje krivičnih djela i vrste i mjere krivičnopravnih sankcija zasniva se na nužnosti primjene krivičnopravne prinude i njenoj razmjernosti jačini opasnosti za osobne slobode i prava čovjeka, te druge osnovne vrijednosti.

Član 4.

Načelo zakonitosti

- (1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.
- (2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

Član 5.

Vremensko važenje Krivičnog zakona

- (1) Prema učinitelju krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
- (2) Ako se poslije učinjenja krivičnog djela zakon jednom ili više puta izmijeni, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.

Član 6.

Vrste krivičnopravnih sankcija

Krivičnopravne sankcije jesu: kazne, mjere upozorenja, sigurnosne mjere i odgojne mjere.

Član 7.

Svrha krivičnopravnih sankcija

Svrha krivičnopravnih sankcija jeste:

- a) preventivni uticaj na druge da poštuju pravni sistem i ne učine krivična djela;
- b) sprečavanje učinitelja da učini krivična djela i podsticanje njegovog preodgoja.

Član 8.

Ograničenja u izvršenju krivičnopravnih sankcija

Učinitelju krivičnog djela u izvršenju krivičnopravne sankcije mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u mjeri koja odgovara prirodi i sadržaju te sankcije i samo na način kojim se osigurava poštivanje osobe učinitelja i njegovo ljudsko dostojanstvo, u skladu sa međunarodnim pravom.

III - GLAVA TREĆA

PRIMJENA KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA U
FEDERACIJI

Član 9.

**Isključenje primjene krivičnog zakonodavstva
u Federaciji prema djeci**

Krivično zakonodavstvo u Federaciji ne primjenjuje se prema djetetu koje u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije navršilo četrnaest godina života.

Član 10.

**Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji prema
maloljetnicima**

Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema maloljetnicima u skladu sa glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovog zakona i drugim zakonima u Federaciji.

Član 11.

**Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji na pravne
osobe**

Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se na pravne osobe u skladu sa glavom XIV (*Odgovornost pravnih osoba za krivična djela*) ovog zakona i drugim zakonima u Federaciji.

Član 12.

**Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji prema
svakom ko na teritoriji Federacije učini krivično djelo**

- (1) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakom ko učini krivično djelo na teritoriji Federacije.
- (2) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakom ko učini krivično djelo na domaćem plovilu, bez obzira na to gdje se plovilo nalazilo u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
- (3) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakom ko učini krivično djelo u domaćem civilnom zrakoplovu dok je u letu ili u domaćem vojnom zrakoplovu, bez obzira na to gdje se zrakoplov nalazio u vrijeme učinjenja krivičnog djela.

Član 13.

**Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji za krivična
djela učinjena na području Bosne i Hercegovine**

- (1) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakom ko na teritoriji Bosne i Hercegovine učini:
 - a) bilo koje krivično djelo protiv ustavnog poretka Federacije iz glave XV (*Krivična djela protiv ustavnog poretka Federacije*) ovog zakona;
 - b) krivično djelo protiv službene ili odgovorne osobe u vezi sa njezinom službom.
- (2) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema državljaninu Bosne i Hercegovine koji izvan teritorije Federacije učini bilo koje drugo krivično djelo osim onih koja su obuhvaćena odredbom stava 1. ovog člana.
- (3) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema strancu koji izvan teritorije Federacije prema Bosni i Hercegovini, njezinom državljaninu ili prema Federaciji ili njezinom državljaninu učini bilo koje krivično djelo koje nije obuhvaćeno odredbom stava 1. ovog člana.
- (4) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema strancu koji izvan teritorije Federacije prema

stranoj državi ili prema strancu učini krivično djelo za koje se po tom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna. Ako zakonom nije drukčije propisano, sud u takvom slučaju ne može izreći kaznu težu od kazne propisane zakonom zemlje u kojoj je krivično djelo učinjeno.

- (5) U slučajevima iz st. 2. i 3. ovog člana krivično zakonodavstvo u Federaciji primijenit će se samo ako se učinitelj krivičnog djela zatekne na teritoriji Federacije ili bude izručen, a u slučaju iz stava 4. ovog člana samo ako se učinitelj zatekne na teritoriji Federacije i ne bude izručen drugoj državi.

Član 14.

Primjena općeg dijela ovog zakona

- (1) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se prema učiniteljima svih krivičnih djela propisanih zakonima u Federaciji.
- (2) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se prema maloljetnicima, osim ako zakonom nije drukčije propisano.
- (3) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se na pravne osobe, osim ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

IV - GLAVA ČETVRTA

ZASTARJELOST

Član 15.

Zastarjelost krivičnog gonjenja

- (1) Ako u ovom zakonu nije drukčije propisano, krivično se gonjenje ne može poduzeti kad od učinjenja krivičnog djela protekne:
 - a) trideset pet godina za krivično djelo s propisanim kaznom dugotrajnog zatvora;
 - b) dvadeset godina za krivično djelo s propisanim kaznom zatvora preko deset godina;
 - c) petnaest godina za krivično djelo s propisanim kaznom zatvora preko pet godina;
 - d) deset godina za krivično djelo s propisanim kaznom zatvora preko tri godine;
 - e) pet godina za krivično djelo s propisanim kaznom zatvora preko jedne godine;
 - f) tri godine za krivično djelo s propisanim kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.
- (2) Ako je za krivično djelo propisano više kazni, rok zastarjelosti određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Član 16.

Tok i prekid zastarjelosti krivičnog gonjenja

- (1) Zastarijevanje krivičnog gonjenja počinje od dana kad je krivično djelo učinjeno.
- (2) Zastarijevanje ne teče za vrijeme za koje se po zakonu krivično gonjenje ne može poduzeti ili nastaviti.
- (3) Zastarijevanje se prekida svakom procesnom radnjom koja se poduzima radi gonjenja učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela.
- (4) Zastarijevanje se prekida i kad učinitelj, u vrijeme dok teče rok zastarjelosti, učini isto tako teško ili teže krivično djelo.
- (5) Sa svakim prekidom zastarijevanje počinje ponovno teći.
- (6) Zastarjelost krivičnog gonjenja nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastarjelost krivičnog gonjenja.

Član 17.

Zastarjelost izvršenja kazne

Ako u ovom zakonu nije drukčije propisano, izrečena se kazna neće izvršiti kad od dana pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) trideset pet godina ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora;
- b) dvadeset godina ako je izrečena kazna zatvora preko deset godina;
- c) petnaest godina ako je izrečena kazna zatvora preko pet godina;

- d) deset godina ako je izrečena kazna zatvora preko tri godine;
- e) pet godina ako je izrečena kazna zatvora preko jedne godine;
- f) tri godine ako je izrečena kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna.

Član 18.

Zastarjelost izvršenja sporedne kazne i sigurnosnih mjera

- (1) Zastarjelost izvršenja novčane kazne kao sporedne kazne nastupa kad proteknu dvije godine od dana pravosnažnosti presude kojom je ta kazna izrečena.
- (2) Zastarjelost izvršenja sigurnosne mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja, sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti i sigurnosne mjere oduzimanja predmeta nastupa kad protekne pet godina od dana pravosnažnosti odluke kojom su te mjere izrečene.
- (3) Zastarjelost izvršenja sigurnosne mjere zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija i sigurnosne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom nastupa kad protekne onoliko vremena koliko je sud odredio za trajanje te mjere.

Član 19.

Tok i prekid zastarijevanja izvršenja kazne i sigurnosnih mjera

- (1) Zastarijevanje izvršenja kazne počinje od dana pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena, a u slučaju opoziva uvjetne osude od dana pravosnažnosti odluke o opozivu uvjetne osude.
- (2) Zastarijevanje ne teče za vrijeme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može poduzeti.
- (3) Zastarijevanje se prekida svakom radnjom nadležnog organa koja se poduzima radi izvršenja kazne.
- (4) Sa svakim prekidom zastarijevanje počinje ponovno teći.
- (5) Zastarjelost izvršenja kazne nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastarjelost izvršenja kazne.
- (6) Odredbe st. od 2. do 5. ovog člana primjenjuju se i na zastarjelost izvršenja sigurnosnih mjera.

Član 20.

Nezastarivost krivičnog gonjenja i izvršenja kazne

Krivično gonjenje i izvršenje kazne ne zastarijeva za krivična djela za koja po međunarodnom pravu zastarjelost ne može nastupiti.

V - GLAVA PETA

KRIVIČNO DJELO

Član 21.

Krivično djelo

Krivično djelo jeste protupravno djelo koje je zakonom propisano kao krivično djelo, čija su obilježja propisana zakonom i za koje je zakonom propisana krivičnopravna sankcija.

Član 22.

Način učinjenja krivičnog djela

- (1) Krivično djelo se može učiniti činjenjem ili nečinjenjem.
- (2) Krivično djelo je učinjeno nečinjenjem kad je učinitelj koji je pravno obavezan spriječiti nastupanje zakonom opisane posljedice krivičnog djela to propustio učiniti, a takvo je propuštanje po djelovanju i značenju jednako učinjenju tog krivičnog djela činjenjem.

Član 23.

Vrijeme učinjenja krivičnog djela

Krivično djelo je učinjeno u vrijeme kad je učinitelj radio ili bio dužan raditi, bez obzira na to kad je posljedica činjenja ili nečinjenja nastupila.

Član 24.

Mjesto učinjenja krivičnog djela

- (1) Krivično djelo je učinjeno kako u mjestu gdje je učinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je

posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelimično nastupila.

- (2) Krivično djelo je u slučaju kažnjivog pokušaja učinjeno kako u mjestu gdje je učinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je prema njegovom umišljaju posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelimično trebala nastupiti.
- (3) Krivično djelo je u slučaju saučesništva učinjeno u mjestu utvrđenom u stavu 1. ovog člana i u mjestu gdje je saučesnik radio ili je bio dužan raditi ili u mjestu gdje je prema umišljaju saučesnika posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja trebala nastupiti.

Član 25.

Beznačajno djelo

Nije krivično djelo ono djelo koje je, iako sadrži zakonska obilježja krivičnog djela, zbog načina učinjenja, neznatnosti ili nepostojanja štetnih posljedica i niskog stepena krivične odgovornosti učinitelja beznačajno djelo.

Član 26.

Nužna odbrana

- (1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u nužnoj odbrani.
- (2) Nužna je ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinitelj od sebe ili od drugog odbije istovremeni ili direktno predstojeći protivpravni napad, a koja je srazmjerna napadu.
- (3) Učinitelj koji prekorači granice nužne odbrane može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinio zbog jake razdraženosti ili straha izazvanog napadom, može se i osloboditi kazne.

Član 27.

Krajnja nužda

- (1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u krajnjoj nuždi.
- (2) Krajnja nužda postoji kad je djelo učinjeno da učinitelj od sebe ili od drugog otkloni istovremenu ili direktno predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pritom učinjeno zlo nije veće od zla koje je prijetilo.
- (3) Učinitelj koji sam izazove opasnost, ali iz nehata, ili prekorači granice krajnje nužde, može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinjeno pod naročito olakšavajućim okolnostima, može se i osloboditi kazne.
- (4) Nema krajnje nužde ako je učinitelj bio dužan izložiti se opasnosti.

Član 28.

Pokušaj

- (1) Ko s umišljajem započne činjenje krivičnog djela, ali ga ne dovrši kaznit će se za pokušaj krivičnog djela ako se za to krivično djelo može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, a za pokušaj drugog krivičnog djela kad zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.
- (2) Učinitelj će se za pokušaj krivičnog djela kazniti u granicama kazne propisane za to krivično djelo, a može se i blaže kazniti.

Član 29.

Nepodobni pokušaj

Učinitelj koji pokušava učiniti krivično djelo neprikladnim sredstvom ili prema neprikladnom predmetu, može se osloboditi kazne ili se može blaže kazniti.

Član 30.

Dobrovoljni odustanak

- (1) Učinitelj koji je pokušao učiniti krivično djelo, ali je dobrovoljno odustao od kažnjivog pokušaja može se osloboditi kazne.
- (2) U slučaju dobrovoljnog odustanka od kažnjivog pokušaja, učinitelj će se kazniti za one radnje koje čine neko drugo samostalno krivično djelo.

Član 31.**Saučinitelj**

Ako više osoba zajednički učini krivično djelo, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, svaka će se od njih kazniti kaznom propisanom za to krivično djelo.

Član 32.**Podstrekavanje**

- (1) Ko drugog s umišljajem podstrekava da učini krivično djelo kaznit će se kao da ga je sam učinio.
- (2) Ko drugog s umišljajem podstrekava na učinjenje krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, a krivično djelo ne bude ni pokušano kaznit će se kao za pokušaj krivičnog djela.

Član 33.**Pomaganje**

- (1) Ko drugom s umišljajem pomogne u učinjenju krivičnog djela, kaznit će se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti.
- (2) Kao pomaganje u učinjenju krivičnog djela smatra se naročito: davanje savjeta ili uputa kako da se učini krivično djelo, stavljanje na raspolaganje učinitelju sredstava za učinjenje krivičnog djela, uklanjanje prepreka za učinjenje krivičnog djela, te unaprijed obećano prikrivanje krivičnog djela, učinitelja, sredstava kojima je krivično djelo učinjeno, tragova krivičnog djela ili predmeta pribavljenih krivičnim djelom.

Član 34.**Granice krivične odgovornosti i kažnjivost saučesnika**

- (1) Saučesnik je krivično odgovoran u granicama svojeg umišljaja ili nehata, a podstrekač i pomagač u granicama svog umišljaja.
- (2) Saučesnika, podstrekača ili pomagača koji dobrovoljno spriječi učinjenje krivičnog djela sud će osloboditi kazne.
- (3) Osobni odnosi, svojstva i okolnosti zbog kojih zakon isključuje krivičnu odgovornost ili dopušta oslobodjenje od kazne ili ublažavanje kazne mogu se uzeti u obzir samo onom učinitelju, saučesniku, podstrekaču ili pomagaču kod kojega takvi odnosi, svojstva i okolnosti postoje.

VI - GLAVA ŠESTA**KRIVIČNA ODGOVORNOST****Član 35.****Sadržaj krivične odgovornosti**

- (1) Krivično je odgovoran učinitelj koji je uračunljiv i kriv za učinjeno krivično djelo.
- (2) Učinitelj je kriv ako je krivično djelo učinio s umišljajem.
- (3) Učinitelj je kriv i ako je krivično djelo učinio iz nehata, ako to zakon izričito propisuje.

Član 36.**Uračunljivost**

- (1) Nije uračunljiva osoba koja u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije mogla shvatiti značaj svog djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog psihičkog razvoja (neuračunljivost).
- (2) Učinitelj krivičnog djela čija je sposobnost da shvati značaj svog djela ili sposobnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena zbog nekog stanja iz stava 1. ovog člana, može se blaže kazniti (bitno smanjena uračunljivost).
- (3) Krivično je odgovoran učinitelj krivičnog djela koji se upotrebom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kome nije mogao shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovođenja u to stanje krivično djelo bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili je u pogledu krivičnog djela kod njega postojao nehat a zakon za takvo krivično djelo propisuje krivičnu odgovornost i za nehat (samoskrivljena neuračunljivost).

- (4) Bitno smanjena uračunljivost u koju se učinitelj doveo na način iz stava 3. ovog člana ne može biti osnov za ublažavanje kazne.

Član 37.**Umišljaj**

- (1) Krivično se djelo može učiniti s direktnim ili eventualnim umišljajem.
- (2) Učinitelj postupa s direktnim umišljajem kada je bio svjestan svog djela i htio njegovo učinjenje.
- (3) Učinitelj postupa s eventualnim umišljajem kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njeno nastupanje.

Član 38.**Nehat**

- (1) Krivično djelo može se učiniti iz svjesnog ili nesvjesnog nehata.
- (2) Učinitelj postupa iz svjesnog nehata kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je olahko držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.
- (3) Učinitelj postupa iz nesvjesnog nehata kada nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim osobnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.

Član 39.**Stvarna zabluda**

- (1) Nije krivično odgovorna osoba koja u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije bila svjesna nekog njegovog zakonom propisanog obilježja, ili koja je pogrešno smatrala da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo bilo dopušteno.
- (2) Ako je osoba bila u zabludi iz nehata, krivično je odgovorna za krivično djelo učinjeno iz nehata ako zakon za to krivično djelo propisuje kažnjavanje i za nehat.

Član 40.**Pravna zabluda**

Učinitelj krivičnog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

VII - GLAVA SEDMA**KAZNE****Član 41.****Vrste kazni**

- (1) Krivično odgovornim učiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove kazne:
 - a) kazna zatvora;
 - b) novčana kazna.
- (2) Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.
- (3) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.
- (4) Ako je za jedno krivično djelo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna.
- (5) Za krivična djela učinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kad nije propisana zakonom, ili kad je zakonom propisano da će se učinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Član 42.**Svrha kažnjavanja**

Svrha kažnjavanja jeste:

- a) da se izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela;
- b) da se utiče na učinitelja da ubuduće ne učini krivična djela;
- c) da se utiče na ostale da ne učine krivična djela;
- d) i da se utiče na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja učinitelja.

Član 43.

Kazna zatvora

- (1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana niti duža od dvadeset godina.
- (2) Za najteže oblike teških krivičnih djela učinjenih s umišljajem može se propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset do četrdeset pet godina (dugotrajni zatvor).
- (3) Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino krivično djelo.
- (4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći učinitelju koji u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije navršio dvadeset jednu godinu života.
- (5) Pod uvjetima propisanim glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovog zakona može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Kazna maloljetničkog zatvora je po svojoj svrsi, prirodi, trajanju i načinu izvršenja posebna kazna lišenja slobode.
- (6) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci i na pune dane. Kazna dugotrajnog zatvora se izriče samo na pune godine.
- (7) Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržane tri petine te kazne.

Član 44.

Rad za opće dobro na slobodi

- (1) Kad sud odmjeri i izrekne kaznu zatvora od najviše šest mjeseci može istovremeno odrediti da se izrečena kazna, uz pristanak optuženog, zamijeni radom za opće dobro na slobodi.
- (2) Odluka da se kazna zatvora zamijeni radom za opće dobro na slobodi zasniva se na ocjeni da, uzimajući u obzir sve okolnosti koje određuju vrstu i mjeru kazne, izvršenje kazne zatvora ne bi bilo prijeko potrebno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, ali istovremeno uvjetna kazna ne bi bila dovoljna za postizanje opće svrhe krivičnopravnih sankcija.
- (3) Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju srazmjernom izrečenoj kazni zatvora od najmanje deset do najviše šezdeset radnih dana. Rok za izvršenje rada za opće dobro na slobodi ne može biti kraći od jednog mjeseca niti duži od jedne godine.
- (4) Pri ocjenjivanju trajanja rada za opće dobro na slobodi, kao i vremena izvršenja tog rada, sud će uzeti u obzir izrečenu kaznu zatvora koja se zamjenjuje i mogućnosti učinitelja, s obzirom na njegovu osobnu situaciju i zaposlenje.
- (5) U slučaju kada osuđenik po isteku određenog roka nije izvršio ili je samo djelimično izvršio rad za opće dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju srazmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi.
- (6) Zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi može se primijeniti i u slučajevima kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora prema odredbama člana 47. (*Zamjena novčane kazne*) ovog zakona.
- (7) Raspoređivanje na rad za opće dobro na slobodi u smislu vrste i radnog mjesta obavlja kantonalno ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa prema mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, vodeći računa o njegovim sposobnostima i znanjima.

Član 45.

Uvjetni otpust

- (1) Osuđeni koji je izdržao polovinu, te, izuzetno, osuđeni koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora, pod uvjetom da ne učini novo krivično djelo prije isteka trajanja kazne (uvjetni otpust).
- (2) Osuđeni koji je izdržao polovinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora ako se za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje popravi do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, a naročito da neće učiniti krivična djela. Prilikom odlučivanja o uvjetnom otpustu osuđenog, uzet će se u obzir njegovo ponašanje tokom izdržavanja kazne i druge

okolnosti koje ukazuju na to da je svrha kažnjavanja postignuta.

- (3) Osuđeni koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti uvjetno otpušten ukoliko postoje uvjeti iz stava 1. ovog člana i ukoliko posebne okolnosti vezane za ličnost osuđenog jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja.
- (4) Osuđeni na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno otpušten nakon izdržane tri petine te kazne.

Član 46.

Opoziv uvjetnog otpusta

- (1) Sud će opozvati uvjetni otpust ako osuđeni za vrijeme uvjetnog otpusta učini jedno ili više krivičnih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna.
- (2) Sud može opozvati uvjetni otpust ako osuđeni na uvjetnom otpustu učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora do jedne godine. Prilikom odlučivanja hoće li opozvati uvjetni otpust sud naročito uzima u obzir sličnost učinjenih djela, njihov značaj, motive iz kojih su učinjena, te druge okolnosti koje ukazuju na prikladnost opoziva uvjetnog otpusta.
- (3) Prilikom izricanja opoziva uvjetnog otpusta sud izriče kaznu uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koji je osuđeni izdržao prema ranijoj presudi uračunava se u izdržavanje naknadne kazne, ali se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava.
- (4) Odredbe st. od 1. do 3. ovog člana primjenjuju se i kad se osuđenom na uvjetnom otpustu sudi za krivično djelo učinjeno prije njegovog uvjetnog otpusta.
- (5) Ako je osuđeni na uvjetnom otpustu osuđen na kaznu zatvora do jedne godine i ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produžava za vrijeme koje je osuđeni proveo na izdržavanju kazne zatvora.

Član 47.

Novčana kazna

- (1) Novčana kazna izriče se u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu.
- (2) Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima može iznositi najmanje pet a najviše tri stotine šezdeset dnevnih iznosa, a za krivična djela učinjena iz koristoljublja najviše hiljadu pet stotina dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.
- (3) Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu najniži iznos ne može biti manji od 150 KM, a najviši iznos ne može biti veći od 50.000 KM, a za krivična djela učinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.
- (4) Prilikom izricanja novčane kazne za krivična djela učinjena iz koristoljublja sud može izreći novčanu kaznu u iznosu većem od najvišeg iznosa propisanog u st. 2. i 3. ovog člana ukoliko vrijednost protupravne imovinske koristi koju je učinitelj pribavio učinjenjem krivičnog djela prelazi iznos od 1.000.000 KM. U tom se slučaju učinitelju može izreći novčana kazna u iznosu koji ne može biti veći od dvostrukog iznosa vrijednosti protupravne imovinske koristi koju je pribavio učinjenjem krivičnog djela zbog kojeg mu se izriče novčana kazna.
- (5) Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opća pravila za odmjeravanje kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka učinitelja prema iznosu njegove tromjesečne netoplaće i njegove druge dohotke, te porodične obaveze. Prilikom određivanja visine iznosa sud uzima u obzir podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.
- (6) Podatke iz st. od 1. do 5. ovog člana koji sudu nisu poznati osigurava optuženi u roku koji odredi sud, a najkasnije do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku. Ako do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu pri čemu se primjenjuju opća pravila za odmjeravanje kazne.

- (7) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu a najviše jednu trećinu posljednje zvanično objavljene prosječne mjesečne netoplaće zaposlenih u Federaciji, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku.
- (8) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne koji ne može biti kraći od petnaest dana niti duži od šest mjeseci, ali u opravdanim slučajevima sud može dopustiti da osuđeni isplati novčanu kaznu i u otplatama, s tim da rok isplate ne može biti duži od dvije godine.
- (9) Novčane kazne izrečene i naplaćene po ovom zakonu prihod su budžeta Federacije.

Član 48.

Zamjena novčane kazne

- (1) Novčana kazna se ne naplaćuje prinudno.
- (2) Ako se novčana kazna ne može u cijelosti ili djelimično naplatiti u roku koji je utvrđen presudom, sud će bez odlaganja donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora.
- (3) Novčana kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne ili ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu za svakih započetih 50 KM novčane kazne odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti duži od jedne godine.
- (4) Ako osuđeni isplati samo dio novčane kazne ostatak će se srazmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne izvršenje zatvora će se obustaviti.

Član 49.

Opća pravila za odmjerenje kazne

- (1) Sud će učinitelju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivične odgovornosti, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon učinjenog krivičnog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja.
- (2) Kad sud odmjera kaznu učinitelju za krivično djelo učinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela učinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude ili od izdržane ili oprostene kazne.
- (3) Pri odmjerenju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovno stanje učinitelja, vodeći računa o visini njegove plaće, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obavezama.

Član 50.

Ublažavanje kazne

Sud može učinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:

- a) kad zakon propisuje da se učinitelj može blaže kazniti;
- b) i kad sud utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Član 51.

Granice ublažavanja kazne

- (1) Kad postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz člana 50. (*Ublažavanje kazne*) ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:
 - a) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;
 - b) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;
 - c) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;

- d) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora;
- e) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora od najviše jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora;
- f) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna;
- g) ako je za krivično djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa, a ako se izriče u određenom iznosu do 150 KM.

- (2) Pri odlučivanju koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to krivično djelo.

Član 52.

Oslobodenje od kazne

- (1) Sud može osloboditi kazne učinitelja krivičnog djela kad to zakon izričito propisuje.
- (2) Kad je sud ovlašten učinitelja krivičnog djela osloboditi kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članu 50. (*Ublažavanje kazne*) ovog zakona.

Član 53.

Poseban slučaj oslobodenja od kazne za krivična djela počinjena iz nehata

Sud može osloboditi kazne učinitelja krivičnog djela učinjenog iz nehata kad posljedice djela tako teško pogađaju učinitelja da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

Član 54.

Stjecaj krivičnih djela

- (1) Ako je učinitelj jednom radnjom ili s više radnji učinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.
- (2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:
 - a) ako je za neko od krivičnih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu;
 - b) ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih kazni niti prijeći dvadeset godina;
 - c) ako su za sva krivična djela u stjecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina;
 - d) ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih novčanih kazni.
- (3) Ako je za neka krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga krivična djela u stjecaju novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu po odredbama stava 2. tač. od b) do d) ovog člana.
- (4) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar za jedno krivično djelo u stjecaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni izreći će jedinstvenu novčanu kaznu po odredbi stava 2. tačke d) ovog člana.
- (5) Ako je sud za krivična djela u stjecaju utvrdio kazne zatvora i kazne maloljetničkog zatvora, izreći će jedinstvenu kaznu po odredbama stava 2. tač. b) i c) ovog člana.

Član 55.

Produženo krivično djelo

- (1) Odredbe ovog zakona o stjecaju krivičnih djela neće se primijeniti kad učinitelj učini produženo krivično djelo.

- (2) Produženo krivično djelo je učinjeno kad je učinitelj s namjerom učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja, s obzirom na način učinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.
- (3) Kad se radi o produženom krivičnom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to krivično djelo. Ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.

Član 56.

Odmjeravanje kazne osuđenoj osobi

- (1) Ako se osuđenoj osobi sudi za krivično djelo učinjeno prije nego što je započela izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva krivična djela primjenom odredaba člana 53. (*Stjecaj krivičnih djela*) ovog zakona uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđeni izdržao uračunat će se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.
- (2) Za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora sud će učinitelju izreći kaznu neovisno od ranije izrečene kazne ako se primjenom odredaba člana 53. ovog zakona ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja, s obzirom na trajanje neizdržanog dijela ranije izrečene kazne.
- (3) Prema osuđenom koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora učini krivično djelo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, primijenit će se disciplinska mjera.

Član 57.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

- (1) Vrijeme provedeno u pritvoru i svako lišenje slobode u vezi sa krivičnim djelom, uračunava se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora ili novčanu kaznu.
- (2) Kazna zatvora koju je osuđenik izdržao ili novčana kazna koju je osuđenik platio za prekršaj uračunava se u kaznu izrečenu za krivično djelo čija obilježja obuhvaćaju i obilježja prekršaja.
- (3) Pri svakom uračunavanju izjednačava se dan pritvora, dan lišenja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.

Član 58.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inozemstvu

Pritvor, lišenje slobode u toku postupka izručenja i kazna koju je učinitelj izdržao po presudi inozemnog suda, uračunat će se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto krivično djelo, a ako kazne nisu iste vrste uračunavanje će se izvršiti po ocjeni suda.

VIII - GLAVA OSMO

MJERE UPOZORENJA

Član 59.

Vrste mjera upozorenja

Mjere upozorenja jesu:

- a) sudska opomena;
- b) uvjetna osuda.

Član 60.

Svrhe mjera upozorenja

- (1) Svrha sudske opomene je da se krivično odgovornom učinitelju uputi upozorenje kad se radi ostvarivanja svrhe krivičnihopravnih sankcija ne mora primijeniti kažnjavanje i kad ono nije nužno radi krivičnihopravne zaštite.
- (2) Svrha uvjetne osude je da se učinitelju krivičnog djela uputi upozorenje uz prijetnju kaznom kojim se omogućava ostvarivanje svrhe krivičnihopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja kad izvršenje kazne nije prijeko potrebno radi krivičnihopravne zaštite.

Član 61.

Sudska opomena

- (1) Sudska opomena može se izreći za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom koja su počinjena pod takvim olakšavajućim okolnostima koje ih čine naročito lakšim i kad se, s obzirom na sve okolnosti koje se tiču učinitelja, posebno njegova odnosa prema oštećeniku i naknadi štete prouzrokovane krivičnim djelom, steknu uvjeti za postignuće svrhe krivičnihopravnih sankcija bez kažnjavanja.
- (2) Sudska opomena može se izreći i za određeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora do tri godine, pod uvjetima propisanim zakonom i kad se steknu ostali uvjeti iz stava 1. ovog člana.
- (3) Sudska opomena može se izreći i za krivična djela počinjena u stjecaju, ako se za svako od tih djela steknu uvjeti iz st. 1. ili 2. ovog člana.
- (4) Pri odlučivanju hoće li izreći sudska opomenu sud će, vodeći računa o svrsi sudske opomene, posebno uzeti u obzir ličnost učinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno.
- (5) Sudska se opomena ne može izreći vojnim osobama za krivična djela protiv oružanih snaga Federacije.

Član 62.

Uvjetna osuda

- (1) Uvjetnom osudom sud učinitelju krivičnog djela utvrđuje kaznu i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina (vrijeme provjeravanja), ne učini novo krivično djelo.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći uvjetnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uvjetne osude, posebno uzeti u obzir ličnost učinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno.
- (3) Uvjetna osuda može se izreći kad je učinitelju utvrđena kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna.
- (4) Za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, uvjetna osuda se može izreći samo ako je kazna iz stava 3. ovog člana utvrđena ublažavanjem zakonom propisane kazne.
- (5) Uvjetna se osuda ne može izreći za krivična djela za koja se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora lakša od jedne godine.
- (6) Ako je učinitelju utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uvjetna osuda može se izreći za obje kazne ili samo za kaznu zatvora.
- (7) Sigurnosne mjere, izrečene uz uvjetnu osudu, izvršavaju se.

Član 63.

Obaveze učinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda

- (1) Sud može u uvjetnoj osudi odrediti ispunjavanje sljedećih obaveza: da osuđeni vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, da naknadi štetu koju je pričinio krivičnim djelom, ili da ispuni druge obaveze predviđene krivičnim zakonodavstvom u Federaciji.
- (2) Rok za ispunjenje obaveza iz stava 1. ovog člana utvrđuje sud u okviru određenog vremena provjeravanja.

Član 64.

Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđeni tokom vremena provjeravanja učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora dvije godine ili teža kazna.
- (2) Ako osuđeni u vrijeme provjeravanja učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora u trajanju kraćem od dvije godine ili novčana kazna, sud će, nakon što ocijeni sve okolnosti koje se odnose na učinjena krivična djela i učinitelja, a posebno srodnost učinjenih krivičnih djela, njihov značaj i pobude iz kojih su učinjena, odlučiti hoće li opozvati uvjetnu osudu. Pri tome je sud vezan zabranom izricanja uvjetne osude ako

učinitelju za krivična djela utvrđena u uvjetnoj osudi i za nova krivična djela treba izreći kaznu zatvora u trajanju dužem od dvije godine (član 62. *Uvjetna osuda*, stav 3. ovog zakona).

- (3) Ako opozove uvjetnu osudu sud će primjenom odredaba člana 54. (*Stjecaj krivičnih djela*) ovog zakona izreći jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično djelo uzimajući kaznu iz opozvane uvjetne osude kao utvrđenu.
- (4) Ako ne opozove uvjetnu osudu sud može za novo krivično djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu. Ako sud ocijeni da i za novo krivično djelo treba izreći uvjetnu osudu, utvrdit će jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično djelo primjenom odredaba člana 54. ovog zakona i odredit će novo vrijeme provjeravanja koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina, računajući od dana pravosnažnosti nove presude. Osuđenom kojem za novo krivično djelo bude izrečena kazna zatvora, vrijeme provedeno na izdržavanju ove kazne ne uračunava se u vrijeme provjeravanja utvrđeno uvjetnom osudom za ranije krivično djelo.

Član 65.

Opoziv uvjetne osude zbog ranije učinjenog krivičnog djela

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije njezinog izricanja utvrdi da je osuđeni učinio krivično djelo prije nego što je uvjetno osuđen i ako ocijeni da ne bi bilo osnova za izricanje uvjetne osude da se znalo za to krivično djelo. U tom će slučaju primijeniti odredbu člana 64. (*Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela*) stav 3. ovog zakona.
- (2) Ako sud ne opozove uvjetnu osudu primijenit će odredbu člana 64. stav 4. ovog zakona.

Član 66.

Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje izrečene kazne ako osuđeni tokom određenog vremena provjeravanja ne ispuni izrečenu obavezu u slučajevima kad je mogao ispuniti tu obavezu.
- (2) U slučaju nemogućnosti ispunjenja izrečene obaveze sud može produžiti rok za ispunjenje te obaveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obavezom predviđenom krivičnim zakonodavstvom u Federaciji, ili može osuđenog osloboditi ispunjenja izrečene obaveze.

Član 67.

Rokovi za opoziv uvjetne osude

- (1) Uvjetna osuda se može opozvati tokom vremena provjeravanja.
- (2) Ako osuđeni tokom vremena provjeravanja učini krivično djelo koje povlači opoziv uvjetne osude, a to je presudom utvrđeno tek poslije isteka vremena provjeravanja, uvjetna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja.
- (3) Ako osuđeni u određenome roku ne ispuni koju obavezu iz člana 63. (*Obaveze učinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda*) stav 1. ovog zakona, sud može uvjetnu osudu opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja i odrediti da se izvrši kazna utvrđena u uvjetnoj osudi.

Član 68.

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom

- (1) Sud može odrediti da se učinitelj kome je izrečena uvjetna osuda stavi pod zaštitni nadzor ako, s obzirom na okolnosti učinjenja krivičnog djela, ličnost učinitelja, njegov raniji život i ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela smatra da će se uz određivanje zaštitnog nadzora svrha uvjetne osude i društveno prilagođavanje osuđenika bolje ostvariti.
- (2) Zaštitni nadzor obuhvaća ovim zakonom predviđene mjere pomoći, brige, nadzora i zaštite, s tim da vrijeme trajanja nadzora ne može biti kraće od šest mjeseci niti duže od dvije godine.

Član 69.

Sadržaj zaštitnog nadzora

Zaštitni nadzor može obuhvaćati ove obaveze:

- a) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
- b) uzdržavanje od upotrebe alkoholnih pića ili opojnih droga;
- c) posjećivanje određenih psihijatrijskih, psiholoških i drugih savjetovališta i postupanje po njihovim savjetima;
- c) osposobljavanje za određeno zanimanje;
- d) prihvaćanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima učinitelja;
- e) raspolaganje plaćom i drugim prihodima ili imovinom na primjeren način i u skladu sa bračnim i obiteljskim obavezama.

Član 70.

Određivanje zaštitnog nadzora

- (1) Sud u presudi određuje jednu ili više obaveza iz člana 69. (*Sadržaj zaštitnog nadzora*) ovog zakona utvrđujući njihov sadržaj.
- (2) Pri određivanju obaveza iz člana 69. ovog zakona sud će naročito uzeti u obzir godine života učinitelja, njegovo opće zdravstveno i psihičko stanje, njegove sklonosti i navike u načinu vođenja života, naročito u kući, školi ili na radnom mjestu, pobude iz kojih je učinio krivično djelo i ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, njegov raniji život, osobne i obiteljske prilike, te druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja a od značaja su za izbor obaveza zaštitnog nadzora i njihovo trajanje.
- (3) Ako tokom trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha zaštitnog nadzora, može zaštitni nadzor ukinuti prije isteka određenog vremena.
- (4) Ako osuđeni kojem je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obaveze zamijeniti drugim ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja, ili opozvati uvjetnu osudu.

IX - GLAVA DEVETA

SIGURNOSNE MJERE

Član 71.

Vrste sigurnosnih mjera

Učiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove sigurnosne mjere:

- a) obavezno psihijatrijsko liječenje;
- b) obavezno liječenje od ovisnosti;
- c) zabrana vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija;
- d) zabrana upravljanja motornim vozilom;
- e) lišenje predmeta.

Član 72.

Svrha sigurnosnih mjera

Svrha sigurnosnih mjera jeste otklanjanje stanja ili uvjeta koji mogu uticati da učinitelj ubuduće učini krivična djela.

Član 73.

Izricanje sigurnosnih mjera

Sud može učinitelju krivičnog djela izreći jednu ili više sigurnosnih mjera kad postoje uvjeti za njihovo izricanje propisani ovim zakonom.

Član 74.

Obavezno psihijatrijsko liječenje

- (1) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja izriče se učinitelju krivičnog djela koji je krivično djelo učinio u stanju bitno smanjene računaljivosti ili smanjene računaljivosti ako postoji opasnost da bi uzroci takvog stanja mogli i ubuduće djelovati na učinitelja da učini novo krivično djelo.
- (2) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja može se izvršiti pod uvjetima iz stava 1. ovog člana, uz izdržavanje kazne zatvora ili uz rad za opće dobro na slobodi ili uz uvjetnu osudu.

- (3) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja traje dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena, ali najduže do isteka izdržavanja kazne zatvora ili izvršenja rada za opće dobro na slobodi ili isteka vremena provjeravanja uz uvjetnu osudu.
- (4) Kao u slučaju iz člana 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji se tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju.
- (5) Pod uvjetima iz stava 2. ovog člana obavezno psihijatrijsko liječenje se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (6) Prema učinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza*) ovog zakona.

Član 75.

Obavezno liječenje od ovisnosti

- (1) Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti može se izreći učinitelju koji je krivično djelo učinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga ako postoji opasnost da će zbog te ovisnosti i ubuduće učiniti krivična djela.
- (2) Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti se, pod uvjetima iz stava 1. ovog člana, može izreći uz istu krivičnopravnu sankciju, u istom trajanju i na isti način kako je ovim zakonom propisano za sigurnosnu mjeru obaveznog psihijatrijskog liječenja.
- (3) Kao u slučaju iz člana 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji se tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom liječenju od ovisnosti.
- (4) Pod uvjetima iz člana 74. (*Obavezno psihijatrijsko liječenje*) stav 2. ovog zakona, obavezno liječenje od ovisnosti se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (5) Prema učinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne liječenju od ovisnosti tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 65. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza*) ovog zakona.

Član 76.

Zabrana vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije

- (1) Sigurnosna mjera zabrane vršenja određenog poziva, aktivnosti ili funkcije može se izreći učinitelju koji je učinio krivično djelo u vezi sa imovinom koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, aktivnosti ili funkciji ako postoji opasnost da bi takvo vršenje moglo poticajno djelovati da učini novo krivično djelo zloupotrebom svog poziva, aktivnosti ili funkcije u vezi sa imovinom koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup.
- (2) Sigurnosna mjera zabrane vršenja određenog poziva, aktivnosti ili funkcije može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od jedne niti duže od deset godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove sigurnosne mjere.
- (3) Kao u slučaju iz člana 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije.
- (4) Prema učinitelju krivičnog djela koji prekrši zabranu vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza*) ovog zakona.

Član 77.

Zabrana upravljanja motornim vozilom

- (1) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći učinitelju krivičnog djela protiv sigurnosti prometa kad postoji opasnost da će upravljaajući motornim vozilom ponovno učiniti takvo krivično djelo.
- (2) Pod uvjetima iz stava 1. ovog člana zabrana upravljanja motornim vozilom može se odnositi samo na određenu vrstu ili na sve vrste motornih vozila.
- (3) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni duže od pet godina računajući od pravosnažnosti sudske odluke, s tim da se vrijeme izvršenja kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.
- (4) Prema učinitelju krivičnog djela kojem je zabranjeno upravljanje motornim vozilom uz zamjenu za kaznu zatvora ili uvjetnu osudu, ako ne postupi po toj zabrani, primijenit će se odredbe člana 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stav 5. i člana 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja određenih obaveza*) stav 5. ovog zakona.

Član 78.

Oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji su upotrijebljeni ili su bili namijenjeni za učinjenje krivičnog djela ili koji su nastali učinjenjem krivičnog djela oduzet će se, kad postoji opasnost da će biti ponovo upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela ili kad se radi zaštite opće sigurnosti ili iz razloga morala lišenje čini prijeko potrebnim, ako su vlasništvo učinitelja.
- (2) Predmeti iz stava 1. ovog člana mogu se oduzeti i ako nisu vlasništvo učinitelja kad to zahtijevaju interesi opće sigurnosti i razlozi morala, ali se time ne dira u prava trećih osoba na naknadu štete od učinitelja.
- (3) U slučajevima iz stava 2. ovog člana, zakonom se može propisati obavezno oduzimanje predmeta.

X - GLAVA DESETA

PRAVILA O ODGOJNIM PREPORUKAMA, O ODGOJNIM MJERAMA I O KAŽNJAVANJU MALOLJETNIKA

Član 79.

Primjena posebnih krivičnih odredaba prema maloljetnicima

- (1) Prema maloljetnim učiniteljima krivičnih djela primjenjuju se odredbe čl. od 79. do 109. ovog zakona, a ostale krivičnopravne odredbe iz drugih zakona primjenjuju se prema maloljetnicima samo ako ne izlaze iz okvira utvrđenih posebnim odredbama o maloljetnim učiniteljima krivičnih djela.
- (2) Posebne odredbe o maloljetnim učiniteljima krivičnih djela primjenjuju se pod uvjetima propisanim odredbama čl. od 79. do 109. ovog zakona i prema punoljetnim osobama kad im se sudi za krivična djela koja su učinila kao maloljetnici, a izuzetno i prema osobama koje su učinile krivično djelo kao mladi punoljetnici.

Član 80.

Uvjeti primjene odgojnih preporuka

- (1) Prema maloljetnom učinitelju krivičnog djela mogu se primijeniti odgojne preporuke za krivična djela s propisanim novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Odgojne preporuke prema maloljetniku može primijeniti nadležni tužitelj ili sud za maloljetnike.
- (3) Uvjeti su primjene odgojnih preporuka: maloljetnikovo priznanje krivičnog djela i njegova izražena spremnost za pomirenjem s oštećenim.

Član 81.

Svrha odgojnih preporuka

Svrha je odgojnih preporuka:

- a) da se ne pokreće krivični postupak prema maloljetnom učinitelju krivičnog djela;

- b) i da se primjenom odgojnih preporuka utiče na maloljetnika da ubuduće ne učini krivična djela.

Član 82.

Vrste odgojnih preporuka

- (1) Odgojne preporuke jesu:
- a) osobno izvinjenje oštećenom;
 - b) naknada štete oštećenom;
 - c) redovito pohađanje škole;
 - d) rad u korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice;
 - e) prihvatanje odgovarajućeg zaposlenja;
 - f) smještaj u drugu obitelj, dom ili ustanovu;
 - g) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
 - h) posjećivanje odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.
- (2) Odgojne preporuke iz stava 1. tač. od a) do c) i h) ovog člana primjenjuje ovlašten tužitelj, a odgojne preporuke iz tač. od d) do g) primjenjuje sud za maloljetnike.

Član 83.

Izbor odgojnih preporuka

- (1) Pri izboru odgojnih preporuka ovlašteni tužitelj ili sud za maloljetnike uzet će u obzir sveukupne interese maloljetnika i oštećenika. Pritom će posebno voditi računa da se primijenjenim odgojnim preporukama ne dovede u pitanje maloljetnikovo redovito školovanje ili njegov rad.
- (2) Odgojne preporuke mogu trajati najduže jednu godinu.
- (3) Odgojne se preporuke mogu tokom njihovog izvršavanja zamijeniti drugom ili ukinuti.
- (4) Izbor i primjena odgojnih preporuka izvršava se u saradnji s roditeljima ili starateljima maloljetnika i organima socijalnog staranja.

Član 84.

Krivične sankcije prema maloljetnicima

- (1) Maloljetnom se učinitelju krivičnog djela mogu izreći odgojne mjere i određene sigurnosne mjere, a starijem se maloljetniku izuzetno može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
- (2) Maloljetniku koji je u vrijeme učinjenja krivičnog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mladi maloljetnik), mogu se izreći samo odgojne mjere.
- (3) Maloljetniku koji je u vrijeme učinjenja krivičnog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik), odgojne se mjere mogu izreći pod uvjetima propisanim ovim zakonom, a izuzetno mu se može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
- (4) Maloljetniku se mogu izreći sigurnosne mjere pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (5) Maloljetniku se ne mogu izreći sudska opomena ni uvjetna osuda.

Član 85.

Svrhe odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora je da se pružanjem zaštite i pomoći maloljetnim učiniteljima krivičnih djela, nadzorom nad njima, njihovim stručnim osposobljavanjem i razvijanjem njihove osobne odgovornosti osigura njihov odgoj, preodgoj i pravilan razvoj. Uz to, svrha je kazne maloljetničkog zatvora poseban uticaj na maloljetnog učinitelja da ubuduće ne učini krivična djela, te na druge maloljetnike da ne učine krivična djela.

Član 86.

Vrste odgojnih mjera

- (1) Odgojne mjere jesu:
- a) disciplinske mjere;
 - b) mjere pojačanog nadzora;
 - c) zavodske mjere.
- (2) Disciplinske mjere izriču se maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem nije potrebno izreći trajnije mjere odgoja i preodgoja, naročito ako je učinio krivično djelo iz nepromišljenosti ili lahkomislenosti.
- (3) Mjere pojačanog nadzora izriču se maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja,

preodgoja ili liječenja uz odgovarajući nadzor, a nije potrebno njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine.

- (4) Zavodske mjere izriču se maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine. Zavodske mjere ne mogu trajati duže od pet godina.

Član 87.

Odgojne mjere

Maloljetnom učinitelju krivičnog djela mogu se izreći ove odgojne mjere:

- a) disciplinska mjera upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike;
- b) mjere pojačanog nadzora: od roditelja, usvojitelja ili staratelja; u drugoj obitelji; ili od nadležnog tijela socijalne zaštite;
- c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, u odgojno-popravni dom ili u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Član 88.

Izbor odgojne mjere

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir godine života maloljetnika, stepen njegovog duševnog razvoja, njegova psihička svojstva, njegove sklonosti, pobude iz kojih je djelo učinio, dotadašnji odgoj, sredinu i prilike u kojima je živio, težinu krivičnog djela, te je li mu ranije bila izrečena odgojna mjera ili kazna i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja na izricanje odgojne mjere.

Član 89.

Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike kad je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama utiče na osobnost i ponašanje maloljetnog učinitelja krivičnog djela.
- (2) Maloljetnika kome je izrečena mjera iz stava 1. ovog člana sud može uputiti u disciplinski centar:
- a) na određeni broj sati tokom dana blagdana, ali najviše četiri uzastopna dana blagdana;
 - b) na određeni broj sati tokom dana, ali najduže u trajanju do jednog mjeseca;
 - c) na neprekidni boravak tokom određenog broja dana, ali ne duže od dvadeset dana.
- (3) Pri izricanju mjere iz stava 1. ovog člana sud će voditi računa da zbog njenog izvršenja maloljetnik ne izostane s redovite školske nastave ili posla.
- (4) U disciplinskom se centru maloljetnik može zaposliti na korisnim radovima koji odgovaraju njegovim godinama života, ukoliko on ili njegov staratelj na to pristanu.
- (5) Pri izricanju odgojne mjere upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike sud može izreći i odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne zaštite koja se izvršava po izvršenju odgojne mjere upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike.

Član 90.

Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja

- (1) Odgojnu mjeru pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja ili staratelja sud će izreći ako su roditelji, usvojitelj ili staratelj propustili nadzor nad maloljetnikom iako su u mogućnosti obavljati nadzor.
- (2) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud može roditelju, usvojitelju ili staratelju dati potrebne upute i naložiti im određene dužnosti u pogledu mjera koje treba preduzeti radi odgoja maloljetnika, njegovog liječenja i radi otklanjanje štetnih uticaja.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud može odrediti da nadležni organ socijalnog staranja provjerava njeno izvršavanje i ukazuje pomoć roditelju, usvojitelju ili staratelju. Sud će naknadno odlučiti o prestanku takvog provjeravanja, s tim da ono ne može trajati manje od jedne ni duže od tri godine.

Član 91.

Pojačan nadzor u drugoj obitelji

- (1) Ako roditelji, usvojitelj ili staratelj nisu u mogućnosti da maloljetnika pojačano nadziru ili ako se od njih takav nadzor ne može opravdano očekivati, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora u drugoj obitelji koja je voljna primiti maloljetnika i koja ima mogućnosti da ga pojačano nadzire.
- (2) Izvršenje odgojne mjere iz stava 1. ovog člana obustavit će se kad roditelji, usvojitelj ili staratelj steknu mogućnost da maloljetnika pojačano nadziru ili kad prema rezultatu odgoja prestane potreba za pojačanim nadzorom.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud će odrediti da za vrijeme njenog trajanja nadležni organ socijalne zaštite provjerava njeno izvršavanje i ukazuje potrebnu pomoć obitelji u kojoj je maloljetnik smješten.

Član 92.

Pojačan nadzor nadležnog organa socijalne zaštite

- (1) Ako roditelji, usvojitelj ili staratelj nisu u mogućnosti pojačano nadzirati maloljetnika, a ne postoje ni uvjeti za izricanje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog organa socijalne zaštite.
- (2) Sud će naknadno odlučiti o prestanku odgojne mjere iz stava 1. ovog člana s tim da njeno trajanje ne može biti kraće od jedne ni duže od tri godine. Za vrijeme trajanja ove mjere maloljetnik i dalje živi s roditeljima, usvojiteljem ili starateljem, a pojačani nadzor nad njim vrši ovlaštena osoba nadležnog organa socijalne zaštite.
- (3) Ovlaštena osoba u nadležnom organu socijalne zaštite brine se o školovanju maloljetnika, njegovom zaposlenju, odvijanju iz sredine koja na njega štetno utiče, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojima živi.

Član 93.

Posebne obaveze uz mjeru pojačanog nadzora

- (1) Pri izricanju neke od odgojnih mjera pojačanog nadzora iz člana 90. (*Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja*), 91. (*Pojačan nadzor u drugoj obitelji*) i 92. (*Pojačan nadzor nadležnog organa socijalne zaštite*) ovog zakona, sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obaveza, ako je to potrebno za uspješnije izvršenje izrečene mjere, s tim da te obaveze ne mogu trajati duže od trajanja odgojne mjere.
- (2) Sud može maloljetniku odrediti naročito ove obaveze: osobno izvinjenje oštećeniku, naknadu štete u okviru vlastitih mogućnosti, redovno pohađanje škole, osposobljavanje za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima, uzdržavanje od uživanja alkoholnih pića i opojnih droga, posjećivanje odgovarajuće zdravstvene ustanove ili savjetovališta, te uzdržavanje od druženja s osobama koje na njega štetno djeluju.
- (3) Sud može obaveze koje je odredio naknadno ukinuti ili izmijeniti.
- (4) U slučaju neispunjenja obaveza iz stava 2. ovog člana sud može izrečenu mjeru pojačanog nadzora zamijeniti drugom odgojnom mjerom.
- (5) Pri određivanju obaveza iz stava 2. ovog člana sud će maloljetnika upozoriti na posljedice iz stava 4. ovog člana.

Član 94.

Upućivanje u odgojnu ustanovu

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu maloljetniku nad kojim treba osigurati izvršenje stalnog nadzora stručnih odgojitelja u ustanovi za odgoj maloljetnika.
- (2) U odgojnoj ustanovi maloljetnik ostaje najmanje šest mjeseci a najviše tri godine. Pri izricanju ove mjere sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (član 97. *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama, stav 2. ovog zakona*).

Član 95.

Upućivanje u odgojno-popravni dom

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom za maloljetne učinitelje krivičnih djela maloljetniku prema kojem treba primijeniti pojačane mjere preodgoja.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći odgojnu mjeru iz stava 1. ovog člana sud će posebno uzeti u obzir težinu i prirodu učinjenog krivičnog djela i okolnost jesu li maloljetniku ranije bile izrečene odgojne mjere ili kazna maloljetničkog zatvora.
- (3) U odgojno-popravnom domu maloljetnik ostaje najmanje jednu a najviše pet godina. Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (član 97. *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama, stav 2. ovog zakona*).

Član 96.

Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje

- (1) Maloljetniku ometenom u psihičkom ili fizičkom razvoju sud može umjesto odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom izreći odgojnu mjeru upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (2) Maloljetnik ostaje u ustanovi za osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog liječenja ili osposobljavanja, a kad maloljetnik postane punoljetan, ponovo će se ispitati potreba njegova daljnjeg zadržavanja u toj ustanovi.

Član 97.

Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama

- (1) Kad se poslije donošenja odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi bile od uticaja na donošenje odluke, izvršenje izrečene mjere može se obustaviti ili se izrečena mjera može zamijeniti drugom odgojnom mjerom pojačanog nadzora ili zavodskom odgojnom mjerom.
- (2) Uz slučajeve iz stava 1. ovog člana, ukoliko za pojedine mjere nije što drugo propisano, odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera može se, s obzirom na postignuti uspjeh odgoja, obustaviti od izvršenja, a može se i zamijeniti drugom takvom mjerom kojom će se bolje postići svrha odgojnih mjera.
- (3) Obustavljanje od izvršenja zavodske odgojne mjere ili zamjenjivanje zavodske odgojne mjere drugom takvom mjerom izvršit će se uz sljedeća ograničenja:
 - a) odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojno-popravni dom ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje;
 - b) odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od jedne godine, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (4) Izuzetno, odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom može se obustaviti od izvršenja ili zamijeniti drugom mjerom i prije isteka rokova iz stava 3. tač. a. i b. ovog člana ako posebne okolnosti koje se odnose na osobu maloljetnika očito pokazuju da je postignuta svrha tih mjera.

Član 98.

Ponovno odlučivanje o odgojnim mjerama

- (1) Ako je od pravosnažnosti odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovno odlučiti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije

izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili da se zamijeni nekom drugom mjerom.

- (2) Odgojna mjera upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike neće se izvršiti ako je proteklo više od šest mjeseci od pravosnažnosti odluke kojom je ova mjera izrečena, a njeno izvršenje nije započeto.

Član 99.

Kažnjavanje starijih maloljetnika

Kazniti se može samo krivično odgovoran stariji maloljetnik koji je učinio krivično djelo s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina, a zbog teških posljedica djela i visokog stepena krivične odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru.

Član 100.

Kazna maloljetničkog zatvora

- (1) Kazna maloljetničkog zatvora ne može biti kraća od jedne ni duža od deset godina, a izriče se na pune godine ili na pola godine.
- (2) Pri odmjeravanju kazne starijem maloljetniku za krivično djelo sud ne može izreći kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju dužem od kazne zatvora propisane za to krivično djelo, ali sud nije vezan za najmanju propisanu mjeru te kazne.

Član 101.

Odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora

Pri odmjeravanju kazne maloljetničkog zatvora starijem maloljetniku sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (član 49. *Opća pravila za odmjeravanje kazne*), imajući posebno u vidu stepen psihičkog razvoja maloljetnika i vrijeme potrebno za njegov preodgoj i stručno osposobljavanje.

Član 102.

Izricanje odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora za krivična djela u stjecaju

- (1) Za krivična djela u stjecaju sud izriče maloljetniku samo jednu odgojnu mjeru ili samo kaznu maloljetničkog zatvora kad postoje zakonski uvjeti za izricanje te kazne i kad sud ocijeni da je treba izreći.
- (2) Po odredbi stava 1. ovog člana sud će postupiti i kad poslije izrečene odgojne mjere, ili kazne maloljetničkog zatvora utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njihovog izricanja učinio krivično djelo.

Član 103.

Zastarjelost izvršenja kazne maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora neće se izvršiti kad od dana pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) deset godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko pet godina;
- b) pet godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko tri godine;
- c) tri godine ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora do tri godine.

Član 104.

Izricanje krivičnopravnih sankcija punoljetnim osobama za krivična djela koja su učinila kao maloljetnici

- (1) Punoljetnoj osobi koja je navršila dvadeset jednu godinu života ne može se suditi za krivično djelo koje je učinila kao mladi maloljetnik.
- (2) Ako punoljetna osoba u vrijeme suđenja nije navršila dvadeset jednu godinu života može joj se suditi samo za krivična djela s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina. Takvoj osobi sud može izreći samo odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru, s tim da će pri ocjeni hoće li izreći ovu mjeru sud uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog krivičnog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog učinjenja, ponašanje učinitelja i svrhu te odgojne mjere.
- (3) Punoljetnoj osobi može se za krivično djelo koje je učinila kao stariji maloljetnik izreći odgovarajuća zavodska odgojna mjera, a pod uvjetima iz člana 100. (*Kazna maloljetničkog zatvora*) ovog zakona i kazna maloljet-

ničkog zatvora. Pri ocjeni hoće li i koju će od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog krivičnog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog učinjenja, ponašanje učinitelja, te svrhu koju treba postići ovim sankcijama.

- (4) Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, punoljetnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila dvadeset jednu godinu života sud može umjesto kazne maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju ima u pogledu rehabilitacije, brisanja osude i pravnih posljedica osude isti pravni učinak kao i kazna maloljetničkog zatvora.

Član 105.

Izricanje odgojnih mjera mladim punoljetnim osobama

- (1) Učinitelju koji je kao punoljetan učinio krivično djelo, a u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset jednu godinu života, sud može izreći odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru ako se, s obzirom na njegovu ličnost i okolnosti pod kojima je krivično djelo učinio, može očekivati da će se i odgojnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.
- (2) Mladom punoljetnoj osobi kojoj je izrečena odgojna mjera sud može, pod uvjetima propisanim ovim zakonom, izreći sve sigurnosne mjere propisane ovim zakonom, osim sigurnosne mjere zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije.
- (3) Izrečena odgojna mjera može trajati najduže dok učinitelj ne navrši dvadeset tri godine života.

Član 106.

Izricanje sigurnosnih mjera maloljetniku

- (1) Maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora mogu se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći sigurnosne mjere iz člana 71. (*Vrste sigurnosnih mjera*) tač. a), b) i e) ovog zakona.
- (2) Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti ne može se izreći uz disciplinsku mjeru.
- (3) Umjesto sigurnosne mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja može se izreći odgojna mjera upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje ako se u toj ustanovi može osigurati liječenje i time postići svrha te sigurnosne mjere. Pored toga, može se izreći i sigurnosna mjera oduzimanja predmeta.

Član 107.

Učinak kazne na odgojne mjere

- (1) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne starijem maloljetniku kaznu maloljetničkog zatvora, odgojna mjera prestaje kad maloljetnik započne izdržavanje te kazne.
- (2) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu maloljetničkog zatvora ili kaznu zatvora najmanje godinu dana, odgojna mjera prestaje kad ta osoba započne izdržavanje kazne.
- (3) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu zatvora u trajanju kraćem od jedne godine, sud će u presudi odlučiti hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere ili će se ta mjera ukinuti.

Član 108.

Učinak odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora ne posljeduju pravnim posljedicama osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava iz člana 118. (*Vrste pravnih posljedica osude*) stav 2. ovog zakona.
- (2) Na osobe koje izdržavaju odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom ili kaznu maloljetničkog zatvora primjenjuju se odredbe člana 112. (*Rad osuđenih osoba*) ovog zakona.

Član 109.

Evidencija o izrečenim odgojnim mjerama

- (1) Evidenciju o izrečenim odgojnim mjerama vode nadležni organi socijalne zaštite na osnovu propisa koje donosi organ nadležan za poslove socijalne zaštite u Federaciji.

- (2) Podaci o izrečenim odgojnim mjerama mogu se dati samo sudu, tužiteljstvu, organima unutrašnjih poslova i organima socijalne zaštite u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv osoba kojima su izrečene odgojne mjere.

XI - GLAVA JEDANAESTA

OPĆE ODREDBE O IZVRŠENJU KRIVIČNOPRAVNIH SANKCIJA

Član 110.

Izvršenje kazne zatvora

- (1) Kazna zatvora i kazna maloljetničkog zatvora izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.
- (2) Kazna dugotrajnog zatvora izvršava se u zatvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

Član 111.

Granice izvršenja kazni

Osoba prema kojoj se izvršava kazna lišava se prava ili se ona ograničava u pravima u skladu sa zakonom samo u granicama prijeko potrebnim da bi se ostvarila svrha pojedinih kazni.

Član 112.

Rad osuđenih osoba

- (1) Osoba osuđena na kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora, koja je sposobna za rad, može raditi ukoliko ona na to pristane.
- (2) Ako osuđena osoba traži ili pristane na rad, rad će joj se omogućiti.
- (3) Rad osuđene osobe treba biti koristan i usklađen sa savremenim načinom vršenja iste vrste rada na slobodi, prema stručnim i drugim sposobnostima osuđenog.

Član 113.

Izvršenje kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Prema starijem maloljetniku, dok ne navrší osamnaest godina života, kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnim krivično-popravnim ustanovama za maloljetnike. Prema osobi koja je navršila osamnaest godina života, ali nije navršila dvadeset tri godine života (mlada punoljetna osoba) kazna maloljetničkog zatvora se izvršava u posebnim ustanovama za mlade punoljetne osobe ili u posebnom odjeljenju ustanove u kojoj se kazna izvršava prema punoljetnim osobama, pri čemu se osigurava da mlade punoljetne osobe ne dođu u kontakt sa starijim zatvorenicima. Prema osobi koja je navršila dvadeset tri godine života prije kraja izdržavanja kazne ostatak kazne se izvršava u krivično-popravnoj ustanovi za odrasle.
- (2) Prema mlađoj punoljetnoj osobi kazna se može izvršavati u krivično-popravnoj ustanovi za maloljetnike sve dok je to potrebno radi završetka njenog školovanja ili stručnog osposobljavanja. Međutim, prema mlađoj se punoljetnoj osobi kazna ne može ni u kojem slučaju izvršavati u krivično-popravnoj ustanovi za maloljetnike, ako bi to bilo na koji način bilo štetno za maloljetne osobe prema kojima se izvršava kazna maloljetničkog zatvora u toj ustanovi.
- (3) Izbor posla za osuđenog maloljetnika vrši se prema njegovim sposobnostima i sklonostima za određenu vrstu posla, radi stručnog osposobljavanja, a prema mogućnostima koje postoje u krivično-popravnoj ustanovi za maloljetnike. Mlađoj punoljetnoj osobi će se također omogućiti obrazovanje i stručno osposobljavanje, bez obzira na to izvršava li se kazna u posebnim ustanovama ili u posebnim odjeljenjima krivično-popravnih ustanova za odrasle osobe.
- (4) Radno vrijeme osuđenog maloljetnika određuje se tako da mu se omogućí školovanje i stručno osposobljavanje i da mu ostane dovoljno vremena za fizički odgoj i razonodu.
- (5) Osuđeni maloljetnik može biti uvjetno otpušten s izdržavanja kazne ako je izdržao trećinu kazne, ali ne prije nego što je proveo jednu godinu u krivično-popravnoj ustanovi. Za vrijeme uvjetnog otpusta sud može odrediti odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela

socijalne zaštite. Za opoziv uvjetnog otpusta primjenjuju se odredbe člana 46. (*Opoziv uvjetnog otpusta*) ovog zakona.

- (6) Maloljetni osuđenik, osim u izuzetnim okolnostima, ima pravo održavati kontakte sa svojom obitelji putem pisama i posjeta.

XII - GLAVA DVANAESTA

LIŠENJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM I PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Član 114.

Osnova oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- (1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.
- (2) Korist iz stava 1. ovog člana oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (3) Sud može oduzeti korist iz stava 1. ovog člana i u odvojenom postupku ukoliko postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena krivičnim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti dokazati da je korist pribavljena zakonito.

Član 115.

Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- (1) Učinitelju će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom, a ako lišenje nije moguće, učinitelj će se obavezati na isplatu novčanog iznosa srazmjernog pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se oduzeti osobi na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (2) Kad je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja, ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (3) Prihod ili drugi plodovi imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, ili imovine u koju je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom pretvorena ili imovine s kojom je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena, mogu biti predmet mjera navedenih u ovom članu na isti način i u istoj mjeri kao i imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

Član 116.

Zaštita oštećenog

- (1) Ako je oštećenom u krivičnom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći lišenje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenog.
- (2) Oštećeni koji je u krivičnom postupku u pogledu svog imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnični postupak, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti ako pokrene parnični postupak u roku od šest mjeseci od dana pravosnažnosti odluke kojom je upućen na parnični postupak i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.
- (3) Oštećeni koji u krivičnom postupku nije istaknuo imovinskopravni zahtjev može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti ako je radi utvrđenja svog zahtjeva pokrenuo parnični postupak u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravosnažnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

Član 117.

Nastupanje pravnih posljedica osude

- (1) Osude za određena krivična djela mogu imati za pravnu posledicu prestanak ili gubitak određenih prava ili zabranu sticanja određenih prava.
- (2) Pravne posljedice osude ne mogu nastupiti kad je za krivično djelo učinitelju izrečena novčana kazna, sudska opomena ili uvjetna osuda ili kad je učinitelj oslobođen kazne.
- (3) Pravne posljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane.

Član 118.

Vrste pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava jesu:
 - a) prestanak vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama;
 - b) prestanak zaposlenja ili prestanak vršenja određenog zvanja, poziva ili zanimanja;
 - c) lišenje odlikovanja.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava jesu:
 - a) zabrana vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama;
 - b) zabrana sticanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unapređenja u službi;
 - c) zabrana sticanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom tijela vlasti.

Član 119.

Početak i trajanje pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravosnažnosti presude.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava traju najduže deset godina od dana izdržane, oproštene ili zastarjele kazne, ako za pojedine pravne posljedice nije zakonom propisano kraće trajanje.
- (3) Pravne posljedice osude prestaju brisanjem osude.

Član 120.

Prestanak sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude na osnovu sudske odluke

- (1) Sud može odlučiti o prestanku primjene sigurnosne mjere zabrane vršenja zvanja, djelatnosti ili dužnosti ako su protekle tri godine od dana njenog izricanja.
- (2) Sud može odrediti da prestane pravna posljedica osude koja se sastoji u zabrani sticanja određenog prava kad proteknu tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oproštene kazne.
- (3) Pri ocjeni hoće li odrediti prestanak primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude, sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenog poslije osude, njegovu spremnost da naknadi štetu prouzrokovanu krivičnim djelom i da vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, te druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude.
- (4) Prestanak pravne posljedice osude ne utiče na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

XIII - GLAVA TRINAESTA

REHABILITACIJA, AMNESTIJA, POMILOVANJE I BRISANJE OSUDE

Član 121.

Rehabilitacija

- (1) Poslije izdržane, oproštene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, osuđene osobe uživaju sva prava utvrđena ustavom, zakonom i drugim propisima i mogu sticati sva prava, osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili nastupanjem pravne posljedice osude.

- (2) Odredba stava 1. ovog člana primjenjuje se i na osobe na uvjetnom otpustu ako njihova prava nisu ograničena posebnim propisima o uvjetnom otpustu s izdržavanja kazne zatvora.

Član 122.

Amnestija

- (1) Amnestijom se osobama koje su njome obuhvaćene daje oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili djelimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, određuje se brisanje osude, ili se ukida određena pravna posljedica osude.
- (2) Amnestiju za krivična djela propisana ovim i drugim zakonom Federacije može dati Parlament Federacije, a za krivična djela propisana zakonom kantona skupština kantona.
- (3) Amnestija se daje zakonom.

Član 123.

Pomilovanje

- (1) Pomilovanjem se poimenično određenim osobama daje oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili djelimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, ili se određuje brisanje osude, ili se ukida ili određuje kraće trajanje sigurnosne mjere zabrane vršenja zvanja, aktivnosti ili funkcije, ili određene pravne posljedice osude.
- (2) Pomilovanje za krivična djela propisana krivičnim zakonodavstvom u Federaciji može svojom odlukom dati predsjednik Federacije u skladu sa zakonom.

Član 124.

Učinak amnestije i pomilovanja na prava trećih osoba

Davanjem amnestije ili pomilovanja ne utiče se na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

Član 125.

Brisanje osude

- (1) Osuda kojom je učinitelju krivičnog djela izrečena sudska opomena ili je oslobođen kazne briše se iz krivične evidencije ako osuđenik u roku od jedne godine od dana pravosnažnosti presude ne učini novo krivično djelo.
- (2) Uvjetna osuda briše se iz krivične evidencije po proteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja ako za to vrijeme osuđenik ne učini novo krivično djelo.
- (3) Osuda na novčanu kaznu briše se iz krivične evidencije po proteku roka od tri godine od dana izvršene, zastarjele ili oproštene kazne ako za to vrijeme osuđenik ne učini novo krivično djelo.
- (4) Osuda na kaznu zatvora do jedne godine i na kaznu maloljetničkog zatvora do jedne godine briše se iz krivične evidencije po proteku roka od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oproštene kazne ako za to vrijeme osuđenik ne učini novo krivično djelo.
- (5) Sud može, na molbu osuđenog, odrediti da se briše iz krivične evidencije osuda na kaznu zatvora od jedne do tri godine ako je protekao rok od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oproštene kazne, a za to vrijeme osuđeni nije učinio novo krivično djelo. Prilikom odlučivanja o brisanju osude sud će voditi računa o ponašanju osuđenog poslije izdržane kazne, o prirodi krivičnog djela i o drugim okolnostima koje mogu biti od značenja za ocjenu o opravdanosti brisanja osude.
- (6) Osuda se ne može brisati iz krivične evidencije dok traje primjena sigurnosne mjere.
- (7) Ako je u toku roka za brisanje osude osuđeniku izrečena kazna zatvora preko tri godine, neće se brisati ni ranija ni kasnija osuda.
- (8) Više osuda iste osobe mogu se brisati iz krivične evidencije samo istovremeno i to samo ako postoje uvjeti za brisanje svake od tih osuda.

XIV - GLAVA ČETRNAESTA

ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA ZA KRIVIČNA DJELA

Član 126.

Odgovornost pravne osobe

- (1) Glava ovog zakona propisuje odgovornost pravne osobe, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, Federaciju, Republiku Srpsku, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općinu i mjesnu zajednicu, za krivično djelo koje je učinitelj učinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe.
- (2) Glava ovog zakona propisuje kazne i druge krivičnopravne sankcije koje se mogu izreći pravnoj osobi, te pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo.
- (3) Pod uvjetima propisanim zakonom, za određene pravne osobe može biti isključena ili ograničena primjena pojedinih kazni ili drugih krivičnopravnih sankcija koje se mogu izreći pravnim osobama.
- (4) Krivični postupak protiv privrednih društava vodi se po odredbama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Član 127.

Primjena ovog zakona prema mjestu učinjenja krivičnog djela u vezi sa krivičnom odgovornošću pravnih osoba

- (1) Domaća i strana pravna osoba je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivična djela počinjena na području Federacije.
- (2) Domaća i strana pravna osoba koja ima sjedište na području Federacije ili u njoj obavlja svoju aktivnost je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivično djelo učinjeno izvan Federacije, ako je krivično djelo učinjeno protiv Bosne i Hercegovine, Federacije, njenih državljana ili domaćih pravnih osoba.
- (3) Domaća pravna osoba je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivično djelo učinjeno izvan Federacije protiv strane države, stranih državljana ili stranih pravnih osoba, pod uvjetima člana 13. (*Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji za krivična djela počinjena na području Bosne i Hercegovine*) ovog zakona.

Član 128.

Osnovi odgovornosti pravne osobe

Za krivično djelo koje je učinitelj učinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba:

- a) kada smisao učinjenog krivičnog djela proizlazi iz zaključka, naloga ili odobrenja rukovodećih ili nadzornih organa pravne osobe;
- b) ili kad su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe uticali na učinitelja ili mu omogućili da učini krivično djelo;
- c) ili kad pravna osoba raspolaže protupravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale krivičnim djelom;
- d) ili kad su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe propustili dužni nadzor nad zakonitošću rada zaposlenika.

Član 129.

Granice odgovornosti pravne osobe za krivično djelo

- (1) Uz uvjete iz člana 128. (*Osnovi odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona pravna je osoba odgovorna za krivično djelo i kad učinitelj za učinjeno krivično djelo nije krivično odgovoran.
- (2) Odgovornost pravne osobe ne isključuje krivičnu odgovornost fizičkih odnosno odgovornih osoba za učinjeno krivično djelo.
- (3) Za krivična djela učinjena iz nehata pravna osoba može biti odgovorna pod uvjetima iz člana 128. tačke d. ovog zakona i u tom se slučaju pravna osoba može blaže kazniti.
- (4) Kad u pravnoj osobi osim učinitelja nema druge osobe ili organa koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati učinitelja, pravna osoba odgovara za učinjeno krivično djelo u granicama učiniteljeve odgovornosti.

Član 130.

Odgovornost pri statusnoj promjeni pravne osobe

- (1) Pravna osoba u stečaju može biti krivično odgovorna za krivično djelo bez obzira na to je li krivično djelo učinjeno prije početka stečajnog postupka ili u međuvremenu, ali se pravnoj osobi u stečaju ne izriče kazna, već se izriče sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (2) Kad je došlo do prestanka pravne osobe prije pravomoćnog okončanja krivičnog postupka, a u krivičnom je postupku utvrđena krivična odgovornost te pravne osobe, kazne i ostale krivičnopravne sankcije izriču se pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena krivična odgovornost, ako su njeni rukovodeći ili nadzorni organi prije prestanka pravne osobe znali za učinjeno krivično djelo.
- (3) Pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena krivična odgovornost i čiji su rukovodeći ili nadzorni organi znali za učinjeno krivično djelo, izriče se sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (4) Ako je do prestanka pravne osobe došlo po pravomoćno okončanom krivičnom postupku, izrečena se krivičnopravna sankcija izvršava po odredbama st. 2. i 3. ovog člana.

Član 131.

Odgovornost pravne osobe za pokušaj

- (1) Ako je učinitelj planirano krivično djelo započeo, ali ga nije dovršio pravna je osoba odgovorna po uvjetima iz člana 128. (*Osnovi odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona ako zakon propisuje kažnjavanje i za pokušaj tog krivičnog djela.
- (2) Pravna se osoba kažnjava za pokušaj kaznom propisanom za dovršeno krivično djelo, a može se i blaže kazniti.
- (3) Ako su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe spriječili učinitelja da dovrši započeto krivično djelo, pravna se osoba može osloboditi kazne.

Član 132.

Produženo krivično djelo i krivična odgovornost pravnih osoba

Kad je kod pravne osobe prisutan isti osnov krivične odgovornosti u pogledu više istovrsnih i vremenski povezanih krivičnih djela više učinitelja, pravna je osoba krivično odgovorna kao da je učinjeno jedno krivično djelo.

Član 133.

Saučesništvo pravnih osoba

- (1) U slučaju da dvije ili više pravnih osoba učestvuje u učinjenju krivičnog djela, svaka je odgovorna po članu 128. (*Osnovi odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona.
- (2) Kod saučesništva pravnih osoba iz stava 1. ovog člana svaka pravna osoba odgovara kao da je jedina pravna osoba krivično odgovorna za krivično djelo.

Član 134.

Opći razlozi za ublažavanje kazne pravnoj osobi ili oslobođenje od kazne

- (1) Pravna osoba čiji rukovodeći ili nadzorni organ dobrovoljno prijavi učinitelja nakon učinjenog krivičnog djela može se blaže kazniti.
- (2) Pravna osoba čiji rukovodeći ili nadzorni organ nakon učinjenog krivičnog djela odluči vratiti protupravno pribavljenu imovinsku korist ili otkloni prouzrokovane štetne posljedice ili saopći podatke o opravdanosti odgovornosti drugih pravnih osoba može se osloboditi kazne.

Član 135.

Kazne za pravne osobe

Pravnim se osobama za krivična djela mogu izreći ove kazne:

- a) novčana kazna;
- b) kazna oduzimanja imovine;
- c) kazna prestanka pravne osobe.

Član 136.

Novčana kazna za pravne osobe

- (1) Novčana kazna koja se izriče pravnoj osobi ne može biti manja od 5.000 KM niti veća od 5.000.000 KM.
- (2) Ako je krivičnim djelom pravne osobe drugom prouzrokovana imovinska šteta ili je pribavljena protupravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete odnosno koristi.

Član 137.

Kazna oduzimanja imovine

- (1) Kazna oduzimanja imovine može se izreći za krivična djela s propisanim kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom.
- (2) Pravnoj se osobi može oduzeti najmanje polovina imovine ili veći dio imovine ili cjelokupna imovina.
- (3) U slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, povjeritelji se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

Član 138.

Kazna prestanka pravne osobe

- (1) Kazna prestanka pravne osobe može se izreći ako je aktivnost pravne osobe u cijelosti ili pretežno korištena za učinjenje krivičnih djela.
- (2) Uz kaznu prestanka pravne osobe, može se izreći i kazna oduzimanja imovine.
- (3) Uz izrečenu kaznu prestanka pravne osobe sud će predložiti otvaranje postupka likvidacije.
- (4) Iz imovine pravne osobe kojoj je izrečena kazna prestanka pravne osobe mogu se isplatiti povjeritelji.

Član 139.

Odmjeravanje kazne pravnoj osobi

- (1) Pri odmjerenju kazne pravnoj osobi uzima se u obzir, pored općih pravila za odmjerenje kazne iz člana 49. (*Opća pravila za odmjerenje kazne*) ovog zakona i privredna snaga pravne osobe.
- (2) Pri odmjerenju novčane kazne za krivična djela za koja se uz novčanu kaznu izriče i kazna oduzimanja imovine, izrečena kazna ne smije prijeći polovinu imovine pravne osobe.

Član 140.

Izricanje uvjetne osude pravnoj osobi

- (1) Sud može pravnoj osobi za krivično djelo izreći uvjetnu osudu umjesto novčane kazne.
- (2) Uvjetnom osudom sud može pravnoj osobi utvrditi novčanu kaznu do 1.500.000 KM i ujedno odlučiti da se ona neće izvršiti ako pravna osoba, u roku koji odredi sud a koji ne može biti kraći od jedne ni duži od pet godina, ne bude odgovorna za novo krivično djelo.

Član 141.

Sigurnosne mjere za pravne osobe

Pravnoj se osobi mogu za krivično djelo izreći, pored sigurnosne mjere oduzimanja predmeta iz člana 78. (*Lišenje predmeta*) ovog zakona, ove sigurnosne mjere:

- a) objava presude;
- b) zabrana vršenja određene privredne djelatnosti.

Član 142.

Objava presude

- (1) Sigurnosna mjera objave presude izriče se kad bi bilo korisno da javnost sazna za osudu, naročito ako bi objava presude bila od koristi za otklanjanje opasnosti za život ili zdravlje ljudi ili za sigurnost prometa ili za privredu.
- (2) S obzirom na značaj krivičnog djela i potrebu da javnost sazna za osudu, sud će ocijeniti hoće li se presuda objaviti u štampi, na radiju ili televiziji ili u više navedenih sredstava javnog informiranja, i ujedno hoće li se objaviti obratno izlaganje presude u cijelosti ili u izvodu, uzimajući pritom u obzir da se načinom objave omogućiti obaviještenost svih u čijem je objava presude interesu.

Član 143.

Zabrana vršenja određene privredne aktivnosti

- (1) Sigurnosnom mjerom zabrane vršenja određene privredne djelatnosti sud može pravnoj osobi zabraniti proizvodnju određenih proizvoda ili obavljanje određenih poslova, ili joj zabraniti bavljenje određenim poslovima prometa robe ili drugom privrednom djelatnošću.
- (2) Sigurnosna mjera iz stava 1. ovog člana izriče se pravnoj osobi ako bi njezino daljnje bavljenje određenom privrednom djelatnošću bilo opasno za život ili zdravlje ljudi ili štetno za privredno ili finansijsko poslovanje drugih pravnih osoba ili za privredu, ili ukoliko je pravna osoba u posljednje dvije godine prije učinjenog krivičnog djela već bilo kažnjena za isto ili slično krivično djelo.
- (3) Sigurnosna mjera iz stava 1. ovog člana može se izreći u trajanju od šest mjeseci do pet godina, računajući od pravosnažnosti presude.

Član 144.

Oduzimanje imovinske koristi pravnoj osobi

Ukoliko pravna osoba počinjenim krivičnim djelom pribavi imovinsku korist, imovinska će se korist pribavljena krivičnim djelom pravnoj osobi oduzeti.

Član 145.

Pravne posljedice osude pravne osobe

- (1) Pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo jesu:
 - a) zabrana rada na osnovu dozvole, ovlaštenja ili koncesije, izdanih od organa strane države;
 - b) zabrana rada na osnovu dozvole, ovlaštenja ili koncesije, izdanih od institucija u Federaciji.
- (2) Pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo mogu nastupiti i kad je pravnoj osobi za učinjeno krivično djelo izrečena novčana kazna.

Član 146.

Zastarjelost krivičnog gonjenja i izvršenja krivičnopравnih sankcija izrečenih pravnim osobama

- (1) Na zastarjelost krivičnog gonjenja pravne osobe primjenjuju se odredbe člana 15. (*Zastarjelost krivičnog gonjenja*) ovog zakona.
- (2) Zastarjelost izvršenja kazne izrečene pravnoj osobi nastupa kad od pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:
 - a) tri godine za izvršenje novčane kazne;
 - b) pet godina za izvršenje kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravne osobe.
- (3) Zastarjelost izvršenja sigurnosne mjere nastupa protekom:
 - a) šest mjeseci od pravosnažnosti odluke kojom je izrečena sigurnosna mjera objave presude;
 - b) vremena jednakog onome koje je određeno za trajanje sigurnosne mjere zabrane vršenja određene privredne djelatnosti.

Član 147.

Zakoni koji propisuju krivična djela pravnih osoba

Pravne osobe mogu biti krivično odgovorne za krivična djela iz ovog zakona i za druga krivična djela propisana zakonom u Federaciji.

Član 148.

Kazne za krivična djela

- (1) Za krivična djela s propisanim novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom do 850.000 KM ili do deseterostrukog iznosa štete prouzrokovane ili imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (2) Za krivična djela s propisanim kaznom zatvora preko tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom najmanje 2.500.000 KM ili do dvadeseterostrukog iznosa štete prouzrokovane ili imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

- (3) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna oduzimanja imovine.
- (4) Za krivična djela iz stava 1. ovog člana pravnom se licu umjesto novčane kazne može izreći kazna prestanka pravnog lica, pod uvjetima iz člana 138. (*Kazna prestanka pravnog lica*) ovog zakona.

POSEBNI DIO

XV - GLAVA PETNAESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV USTAVNOG PORETKA FEDERACIJE

Član 149.

Napad na ustavni poredak Federacije

Ko upotrebom fizičke sile ili prijetnjom upotrebe fizičke sile pokuša promijeniti ustavni poredak Federacije ili svrgnuti njene najviše institucije,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 150.

Ugrožavanje teritorijalne cjeline Federacije

Ko upotrebom sile ili prijetnjom upotrebe sile pokuša otcijepiti dio teritorije Federacije ili dio njene teritorije pripojiti drugom entitetu,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 151.

Dovođenje Federacije u položaj potčinjenosti ili ovisnosti

Građanin Federacije koji pokuša dovesti Federaciju u položaj potčinjenosti ili ovisnosti prema nekoj drugoj državi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 152.

Sprečavanje borbe protiv neprijatelja

Građanin Federacije koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba sprečava građane Federacije ili građane njenih saveznika da se bore protiv neprijatelja,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 153.

Služba u neprijateljskoj vojsci

- (1) Građanin Federacije koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba služi u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama, ili sudjeluje u ratu ili oružanom sukobu boreći se protiv Federacije ili njenih saveznika,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ko vrbuje građane Federacije za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama ili za sudjelovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Federacije ili njenih saveznika,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 154.

Pomaganje neprijatelju

- (1) Građanin Federacije koji za vrijeme rata pomaže neprijatelju u provođenju prisilnih mjera prema stanovništvu Federacije,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Građanin Federacije koji s ciljem pomaganja neprijatelju politički ili privredno surađuje s neprijateljem za vrijeme rata,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 155.

Podrivanje vojne i odbrambene moći

- (1) Ko s ciljem umanjenja odbrambene moći Federacije uništi, učini neupotrebljivim ili omogući da predu u neprijateljske ruke odbrambena postrojenja, objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i odbrambena sredstva ili preda trupe neprijatelju, ili ko u istom cilju omete ili dovede u opasnost vojne ili odbrambene mjere,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 156.

Oružana pobuna

- (1) Ko učestvuje u oružanoj pobuni koja je usmjerena protiv ustavnog poretka Federacije ili njenih najviših institucija,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ko organizira ili bilo kako rukovodi učinjenjem krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 157.

Špijunaža

- (1) Ko tajnu Federacije ili vojnu ili službenu tajnu saopći, preda ili učini dostupnom stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ko na štetu Federacije za stranu državu ili organizaciju stvara obavještajnu službu u Federaciji ili njome rukovodi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ko stupi u stranu obavještajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njen rad,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (4) Ko pribavlja tajnu Federacije ili vojnu ili službenu tajnu s ciljem da je saopći ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (5) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 158.

Odavanje tajne Federacije

- (1) Ovlašćena osoba koja protivno zakonu ili drugom propisu Federacije donesenom na osnovu zakona, drugome saopći, preda ili učini dostupnim tajnu Federacije koja joj je povjerena,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ko drugome saopći ili preda, ili posreduje u saopćavanju ili predaji podatka ili isprave za koju zna da je tajna Federacije, a do koje je protupravno došao,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti, ili ako je dovelo do ugrožavanja sigurnosti, privredne ili vojne moći Federacije,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (4) Ovlašćena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana iz nehata,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (5) Nema krivičnog djela iz stava 2. ovog člana ako neko objavi ili posreduje u objavljivanju tajne Federacije čija je sadržina suprotna ustavnom poretku Federacije, s ciljem da javnosti otkrije povredu ustavnog poretka Federacije ako objavljivanje nema štetne posljedice za sigurnost Federacije.

Član 159.

Upućivanje i prebacivanje oružanih grupa ljudi, oružja i municije na teritoriju Federacije

Ko na teritoriju Federacije upućuje ili prebacuje oružane grupe ljudi, teroriste, špijune, diverzante, oružje, eksploziv, otrove, opremu, municiju ili drugi materijal radi učinjenja krivičnih djela iz ove glave ovog zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 160.

Unošenje opasnih materija u Federaciju

- (1) Ko protivno propisima unese u Federaciju za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne materije ili otpatke,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja protivno propisima omogućiti da se u Federaciju unesu za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne materije ili otpaci,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 161.

Ubistvo najviših službenika Federacije

Ko s umišljajem ugrožavanja ustavnog poretka Federacije ili sigurnosti Federacije usmrti službenu osobu institucija Federacije pri vršenju njene službe, ili predsjednika ili potpredsjednika Federacije, predsjednika Vlade Federacije, predsjedavajućeg doma Parlamenta Federacije, predsjednika Ustavnog suda Federacije, predsjednika Vrhovnog suda Federacije ili glavnog tužitelja Federacije kada nisu na funkciji,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 162.

Otmica najviših službenika Federacije

(1) Ko s umišljajem ugrožavanja ustavnog poretka Federacije ili sigurnosti Federacije protupravno zatvori, drži zatvorenu ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja službenoj osobi institucija Federacije pri vršenju njene službe, s ciljem da nju ili nekog drugog prisili da što izvrši, ne izvrši ili trpi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Ko s umišljajem ugrožavanja ustavnog poretka Federacije ili sigurnosti Federacije protupravno zatvori, drži zatvorenog ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja predsjedniku ili potpredsjedniku Federacije, predsjedniku Vlade Federacije, predsjedavajućem doma Parlamenta Federacije, predsjedniku Ustavnog suda Federacije, predsjedniku Vrhovnog suda Federacije ili glavnom tužitelju Federacije,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 163.

Izazivanje narodnosne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti

(1) Ko javno izaziva ili raspaljuje narodnosnu, rasnu ili vjersku mržnju, razdor ili netrpeljivost među konstitutivnim narodima i ostalima koji žive u Federaciji,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prisilom, zlostavljanjem, ugrožavanjem sigurnosti, izlaganjem poruzi narodnosnih, etničkih ili vjerskih simbola, oštećenjem tuđih stvari, sknavljenjem spomenika, spomen-obilježja ili grobova,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini zloupotrebom položaja ili ovlaštenja, ili ako je zbog tog djela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život konstitutivnih naroda i ostalih koji žive u Federaciji.

(4) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini zloupotrebom položaja ili ovlasti, ili ako je zbog tog djela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život konstitutivnih naroda i ostalih koji žive u Federaciji,

kaznit će kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 164.

Kažnjavanje za najteže oblike krivičnih djela protiv ustavnog poretka Federacije

(1) Za krivično djelo iz čl. 149. (*Napad na ustavni poredak*), 150. (*Ugrožavanje cjelovitosti Federacije*), 155. (*Podrivanje vojne i odbrambene moći*), 156. (*Oružana pobuna*) i 157. (*Spijunaža*) ovog zakona, koje je imalo za posljedicu smrt jedne ili više osoba, ili je izazvalo opasnost za život ljudi, ili je praćeno teškim nasiljima i velikim razaranjima,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj s umišljajem usmrtio jednu ili više osoba, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 165.

Osnivanje udruženja ili nabavljanje sredstava za učinjenje krivičnih djela iz ove glave ovog zakona

Ko osnuje udruženje u cilju učinjenja krivičnih djela iz ove glave ovog zakona, ili ko nabavi sredstva za učinjenje krivičnih djela iz ove glave ovog zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XVI - GLAVA ŠESNAESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV ŽIVOTA I TIJELA

Član 166.

Ubistvo

(1) Ko drugoga usmrti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(2) Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se:

- ko drugog usmrti na okrutan ili podmukao način;
- ko drugog usmrti pri bezobzirnom nasilničkom ponašanju;
- ko drugog usmrti iz rasnih, narodnosnih ili vjerskih pobuda;
- ko drugog usmrti iz koristoljublja, radi učinjenja ili prikrivanja kog drugog krivičnog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih niskih pobuda;
- ko usmrti službenu ili vojnu osobu pri vršenju poslova sigurnosti ili dužnosti čuvanja javnoga reda, uhićenja učinitelja krivičnog djela ili čuvanja osobe kojoj je oduzeta sloboda.

Član 167.

Ubistvo namah

Ko drugoga usmrti namah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost ili prepast njegovim napadom, zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 168.

Prouzrokovanje smrti iz nehata

Ko prouzroči smrt drugog iz nehata,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 169.

Čedomorstvo

Majka koja usmrti svoje dijete za vrijeme ili izravno nakon poroda,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Član 170.

Učestvovanje u samoubistvu

(1) Ko navede drugog na samoubistvu ili mu pomogne u samoubistvu, pa ono bude učinjeno,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini prema maloljetniku ili prema osobi čija je sposobnost shvaćanja značenja svog djela ili upravljanja svojim postupcima bitno smanjena,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini prema djetetu ili prema osobi koja nije mogla shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima,

kaznit će se po članu 166. (*Ubistvo*) stav 1. ovog zakona.

(4) Ko okrutno ili nečovječno postupa s osobom koja se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti i time iz nehata izazove samoubistvo te osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 171.

Protupravni prekid trudnoće

- (1) Ko protivno propisima o prekidu trudnoće trudnoj ženi s njezinim pristankom započne činiti, učini ili joj pomogne učiniti prekid trudnoće, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko trudnoj ženi bez njezina pristanka započne činiti ili učini prekid trudnoće, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana trudna žena teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno ili je prouzrokovana smrt trudne žene, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana trudna žena teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno ili je prouzrokovana smrt trudne žene, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

Član 172.

Teška tjelesna ozljeda

- (1) Ko drugoga teško tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje teško naruši, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema bračnom partneru ili osobi s kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svog djeteta s kojim ne živi u zajednici, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Ko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje naruši tako teško da je zbog toga doveden u opasnost život ozlijeđenog ili je uništen ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan dio njegova tijela ili koji važan organ, ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad ozlijeđenog ili trajno i teško narušenje njegova zdravlja ili unakaženost, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz rasnih, narodnosnih ili vjerskih pobuda.
- (5) Ako ozlijeđeni umre zbog ozljede iz st. 1. do 4. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (6) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (7) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini namah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom ili teškim vrijeđanjem od ozlijeđenog, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (8) Ko krivično djelo iz stava 4. ovog člana učini namah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom ili teškim vrijeđanjem od ozlijeđenog, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 173.

Lahka tjelesna ozljeda

- (1) Ko drugog lahko tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje lahko naruši, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema bračnom partneru ili osobi s kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svog djeteta s kojime ne živi u zajednici, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Sud može učinitelju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana izreći sudsku opomenu ako je učinitelj bio izazvan nepristojnim ili grubim ponašanjem oštećenog.

Član 174.

Učestvovanje u tuči

Ko učestvuje u tuči u kojoj je neko usmrćen ili je drugom nanesena teška tjelesna ozljeda za samo učestvovanje u tuči, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 175.

Nepružanje pomoći

- (1) Ko ne pruži pomoć osobi koja se nalazi u direktnoj životnoj opasnosti iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko ostavi drugog bez pomoći u životnoj opasnosti koju je sam prouzrokovao, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana prouzrokovana smrt osobe izložene opasnosti ili je teško tjelesno ozlijeđena ili joj je zdravlje teško narušeno, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 176.

Napuštanje nemoćne osobe

- (1) Ko nemoćnu osobu koja mu je povjerena ili o kojoj se je inače dužan brinuti ostavi bez pomoći u prilikama opasnim za život ili zdravlje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt ostavljene osobe ili je ona teško tjelesno ozlijeđena ili joj je zdravlje teško narušeno, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

XVII - GLAVA SEDAMNAESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV SLOBODE I PRAVA
ČOVJEKA I GRAĐANINA

Član 177.

Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina

- (1) Ko na osnovu razlike u rasi, boji kože, narodnosnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, spolu, spolnoj sklonosti, jeziku, obrazovanju, društvenom položaju ili socijalnom porijeklu, uskrati ili ograniči građanska prava utvrđena međunarodnim ugovorom, ustavom, zakonom, drugim propisom ili općim aktom u Federaciji, ili ko na osnovu takve razlike ili pripadnosti ili kojeg drugog položaja daje pojedincima neopravdane povlastice ili pogodnosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji koja suprotno propisima o ravnopravnoj upotrebi jezika i pisama konstitutivnih naroda i ostalih koji žive na teritoriji Bosne i Hercegovine uskrati ili ograniči građaninu da pri ostvarivanju svojih prava ili pri obraćanju organima vlasti i institucijama u Federaciji, trgovačkim društvima i drugim pravnim osobama upotrijebi svoj jezik ili pismo, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji koja uskrati ili ograniči pravo građaninu na slobodno zapošljavanje na cijelom području Bosne i Hercegovine i pod jednakim propisanim uvjetima, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 178.

Sprečavanje povratka izbjeglice ili raseljene osobe

- (1) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način spriječi izbjeglicu ili raseljenu osobu da se vrati u svoj dom ili da koristi svoju imovinu koja joj je bila oduzeta tokom neprijateljstava od 1991. godine, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko učestvuje u grupi ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 179.

Protupravno lišenje slobode

- (1) Ko drugog protupravno zatvori, drži zatvorena ili ga na drugi način liši slobode kretanja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je protupravno lišenje slobode trajalo duže od trideset dana ili je učinjeno na okrutan način ili je osobi koja je protupravno lišena slobode zbog toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do osam godina.
- (3) Ako je zbog krivičnog djela iz stava 1. ovog člana osoba koja je protupravno lišena slobode izgubila život, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 180.

Otmica

- (1) Ko drugog protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja s ciljem da njega ili koga drugog prisili da što učini, ne učini ili trpi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema djetetu ili maloljetniku, ili ko radi ostvarivanja cilja otmice iz stava 1. ovog člana prijeti da će taoca usmrtniti ili teško tjelesno ozlijediti, ili ako je krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi ili organizirane grupe ljudi, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji dobrovoljno pusti na slobodu taoca prije nego je ostvaren njegov zahtjev radi kog je učinio otmicu, može se osloboditi kazne.

Član 181.

Iznuđivanje iskaza

- (1) Službena osoba koja u vršenju službe upotrijebi silu, prijetnju ili drugi protupravan način s ciljem iznuđivanja iskaza ili koje druge izjave od osumnjičenika, optuženika, svjedoka, vještaka ili koga drugog, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana praćeno teškim nasiljem ili ako su zbog iznuđenog iskaza nastupile naročito teške posljedice za osumnjičenika ili optuženika u krivičnom postupku, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 182.

Zlostavljanje u obavljanju službe

Službena osoba koja u obavljanju službe drugog zlostavlja, nanosi mu teže tjelesne ili duševne patnje, zastrašuje ga ili vrijeđa,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 183.

Ugrožavanje sigurnosti

- (1) Ko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe ili na taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko ugrozi sigurnost više osoba ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili organ tih osoba ili na taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Ko prikradanjem, učestalim praćenjem ili uznemiravanjem na drugi način ugrožava sigurnost bračnog partnera, osobe s kojom živi u izvanbračnoj zajednici, roditelja svog djeteta ili druge osobe s kojom održava ili je održavao bliske veze, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 184.

Narušavanje nepovredivosti doma

- (1) Ko neovlašćeno prođe u tuđi dom ili zatvorene prostorije ili se na zahtjev ovlašćenika otamo ne udalji, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju službe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 185.

Protuzakoniti pretres

Službena osoba koja u vršenju službe protuzakonito izvrši pretres stana, prostorija ili osoba, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 186.

Povreda tajnosti pisma ili druge pošiljke

- (1) Ko bez odobrenja otvori tuđe pismo ili brzojav ili kakvo drugo zatvoreno pismo ili pošiljku ili na drugi način povrijedi njihovu tajnost ili neovlašćeno zadrži, prikrije, uništi ili drugome preda tuđe pismo, brzojav, zatvoreno pismo ili pošiljku, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko neovlašćeno prođe u kompjutersku bazu osobnih podataka ili te podatke neovlašćeno koristi ili ih učini dostupnim drugoj osobi, kaznit će se zatvorom do šest mjeseci.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Službena osoba koja učini krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (5) Službena osoba koja učini krivično djelo iz stava 3. ovog člana u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 187.

Neovlašćeno otkrivanje profesionalne tajne

- (1) Advokat, branitelj, javni bilježnik, doktor medicine, doktor stomatologije, babica ili drugi zdravstveni djelatnik, psiholog, djelatnik starateljstva, vjerski ispovjednik ili druga osoba koja neovlašćeno otkrije tajnu koju je saznala u vršenju svog zvanja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Nema krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ako neko tajnu otkrije u općem interesu ili interesu druge osobe koji je pretežniji od interesa čuvanja tajne.

Član 188.

Neovlašćeno prisluškivanje i zvučno snimanje

- (1) Ko putem posebnih naprava bez odobrenja prisluškuje ili zvučno snimi razgovor ili izjavu koja mu nije namijenjena ili omogućiti nepozvanoj osobi da se upozna s razgovorom ili izjavom koja je neovlašćeno prisluškivana ili zvučno snimljena, ili ko neovlašćeno prisluškuje ili snimi tuđe poruke u računalnom sustavu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 189.

Neovlašćeno optičko snimanje

- (1) Ko fotografski, filmski ili na drugi način snimi drugu osobu bez njezinog pristanka u njezinim prostorijama ili ko takav snimak direktno prenese trećem ili ko mu takav snimak pokaže ili mu na koji drugi način omogućiti da se s njim direktno upozna, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ko dijete ili maloljetnika snimi radi izrade fotografija, audiovizualnog materijala ili drugih predmeta pornografskog sadržaja, ili posjeduje ili uvozi ili prodaje ili rasparčava ili prikazuje takav materijal, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (4) Predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela iz st. 1. i 3. ovog člana oduzet će se, a predmeti koji su učinjenjem krivičnog djela iz st. 1. i 3. ovog člana nastali oduzet će se i uništiti.

Član 190.

Sprečavanje ili ometanje javnog okupljanja

- (1) Ko uskrati ili omete pravo građana na javno okupljanje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini zloupotrebom svoga položaja ili ovlašćenja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 191.

Sprečavanje štampanja i raspačavanja štampanog materijala

Ko protupravno spriječi štampanje, prodaju ili raspačavanje knjiga, časopisa, novina ili drugih štampanih materijala, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 192.

Povreda prava na podnošenje žalbi i molbi

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja spriječi drugog da se koristi svojim pravom podnošenja žalbe, prigovora, molbe, predstavke ili pritužbe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 193.

Nedozvoljeno korišćenje ličnih podataka

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja bez pristanka pojedinca protivno zakonskim uvjetima prikuplja, obrađuje ili koristi njegove osobne podatke ili te podatke koristi suprotno zakonom dozvoljenoj svrsi njihova prikupljanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 194.

Uskraćivanje biračkog prava

Ko u obavljanju povjerene mu dužnosti u vezi sa izborima za institucije u Federaciji, drugog protuzakonito ne uvede u birački popis ili ga izbriše s biračkog popisa ili mu na drugi način uskrati biračko pravo, s ciljem da ga spriječi u ostvarivanju njegovog biračkog prava,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 195.

Povreda slobode odlučivanja birača

- (1) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom, prinudom, podmićivanjem ili korišćenjem njegovog teškog imovinskog stanja ili na drugi protupravan način utiče na birača u Federaciji da na izborima za institucije u Federaciji ili prilikom glasanja o opozivu ili na referendumu glasa za ili protiv pojedine liste, pojedinog kandidata, ili da glasa za ili protiv opoziva, za ili protiv prijedloga o kome se odlučuje referendumom, ili da uopće ne glasa,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Član biračkog odbora ili druga osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju povjerene joj dužnosti u vezi sa izborima, glasanjem ili referendumom, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 196.

Prijevara pri glasanju

Ko na izborima za institucije u Federaciji ili pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji, glasa umjesto drugog pod njegovim

imenom ili ponovo glasa ili pokuša ponovo glasati iako je već glasao,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 197.

Povreda tajnosti glasanja

- (1) Ko pri izboru za institucije u Federaciji ili pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji povrijedi tajnost glasanja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način traži od građanina da kaže za koga je glasao ili kako je glasao ili je li glasao za ili protiv opoziva, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Član biračkog odbora ili druga osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju povjerene joj dužnosti u vezi sa izborom ili glasanjem, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 198.

Izborna prijevara

Ko krivotvori rezultate izbora ili glasanja za institucije u Federaciji dodavanjem, lišenjem ili brisanjem glasova ili potpisa, netačnim brojanjem glasova, neistinitim upisivanjem rezultata u izborne isprave ili na drugi način, ili objavi rezultate izbora ili glasanja koji ne odgovaraju obavljenom glasanju,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 199.

Uništenje izbornih isprava

Ko na izborima za institucije u Federaciji pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji uništi, prikrije, ošteti ili oduzme kakvu ispravu o izborima ili o glasanju o opozivu ili kakav predmet koji služi za izbor ili za glasanje o opozivu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

XVIII - GLAVA OSAMNAESTA

KRIVIČNA DJELA TERORIZMA

Član 200.

Uzimanje talaca

- (1) Ko drugoga zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja, ili ga drži i prijeti da će ga ubiti, ozlijediti ili nadalje zadržavati kao taoca, s ciljem da primora Federaciju da što učini ili ne učini, kao izričiti ili prešutni uvjet za oslobađanje taoca, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je zbog krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt otete osobe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj otetu osobu s umišljajem usmratio, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 201.

Terorizam

- (1) Ko učini teroristički čin s ciljem ozbiljnog zastrašivanja stanovništva ili prisiljavanja organa vlasti u Federaciji da što učini ili ne učini, ili s ciljem ozbiljnog narušavanja ili uništavanja osnovnih političkih, ustavnih, privrednih ili društvenih struktura jedinica u Federaciji, kaznit će kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ako je zbog krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj neku osobu s umišljajem usmratio, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (4) *Teroristički čin*, u smislu ovog člana, podrazumijeva koju od sljedećih namjernih radnji koja, s obzirom na svoju prirodu ili okolnost može ozbiljno oštetiti državu ili međunarodnu organizaciju:
- a) napad na život osobe koji može prouzrokovati njenu smrt;
 - b) napad na tjelesnu cjelovitost osobe;
 - c) protupravno zatvaranje, držanje zatvorenom ili na drugi način lišenje ili ograničavanje slobode kretanja drugoj osobi, s ciljem da se nju ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi (otmica), ili uzimanje talaca;
 - d) nanošenje velike štete objektima Federacije ili javnim objektima, prometnom sustavu, postrojenjima infrastrukture uključujući informatički sustav, nepomičnoj platformi koja se nalazi u kontinentalnom pojasu, javnom mjestu ili privatnoj imovini za koju štetu je vjerovatno da će ugroziti ljudski život ili dovesti do znatne privredne štete;
 - e) otmicu zrakoplova, broda ili drugog sredstva javnog saobraćaja ili prijevoza robe;
 - f) proizvodnju, posjedovanje, sticanje, prijevoz, snabdijevanje, korišćenje ili osposobljavanje za korišćenje oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili hemijskog oružja ili radioaktivnih materija, te istraživanje i razvoj biološkog i hemijskog oružja ili radioaktivnih materijala;
 - g) ispuštanje opasnih materijala ili izazivanje požara, eksplozija ili poplava s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
 - h) ometanje ili zaustavljanje snabdijevanja vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
 - i) prijetnja učinjenjem kojeg djela iz tač. od a) do h) ovog stava.

Član 202.

Finansiranje terorističkih aktivnosti

Ko bilo na koji način, izravno ili neizravno, daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se upotrijebe ili znajući da će se upotrijebiti u cjelini ili djelimično, za učinjenje:

- a) krivičnog djela iz čl. 200. (*Uzimanje talaca*) i 201. (*Terorizam*) ovog zakona;
- b) drugog krivičnog djela koje može prouzrokovati smrt ili težu tjelesnu ozljedu civilne osobe ili osobe koja aktivno ne učestvuje u neprijateljstvima u oružanom sukobu, kad je svrha takvog djela, po njegovoj prirodi ili okolnosti, zastrašivanje stanovništva ili prisiljavanje organa vlasti u Federaciji da što učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XIX - GLAVA DEVETNAESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV SPOLNE SLOBODE I MORALA

Član 203.

Silovanje

- (1) Ko drugu osobu upotrebom sile ili prijetnje da će izravno napasti na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini na naročito okrutan ili naročito ponižavajući način, ili ako je istom prilikom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinitelja, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt silovane osobe, ili je ona teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je teško narušeno zdravlje, ili je silovana ženska osoba ostala trudna, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (4) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana zbog etničke, narodnosne, rasne, vjerske ili jezičke netrpeljivosti prema žrtvi.
- (5) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (6) Ko krivično djelo iz st. 2., 3. i 4. ovog člana učini prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (7) Ako su krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana prouzrokovane posljedice iz stava 3. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 204.

Spolni odnošaj s nemoćnom osobom

- (1) Ko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s drugom osobom iskoristivši njezinu duševnu bolest, duševnu poremećenost, nedovoljnu duševnu razvijenost, neku drugu težu duševnu smetnju, ili kakvo drugo stanje te osobe zbog kojeg ona nije sposobna za otpor, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema osobi čije je stanje nesposobnosti za otpor sam izazvao ili je u tome učestvovao, kaznit će se po članu 203. (*Silovanje*) stav 1. ovog zakona.
- (3) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini na naročito okrutan ili naročito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnošaja, ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinitelja, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini na naročito okrutan ili naročito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnošaja, ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinitelja, kaznit će se po članu 203. stav 2. ovog zakona.
- (5) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt osobe s kojom je izvršen spolni odnošaj ili s njim izjednačena spolna radnja, ili je ona teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili ako je ženska osoba ostala trudna, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (6) Ako su krivičnim djelom iz st. 3. i 4. ovog člana prouzrokovane posljedice iz stava 5. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 205.

Spolni odnošaj zloupotrebom položaja

- (1) Ko zloupotrebom svog položaja navede na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju drugu osobu koja se zbog imovinskog, obiteljskog, društvenog, zdravstvenog ili drugog stanja ili teških prilika nalazi prema njemu u odnosu zavisnosti, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Nastavnik, odgojitelj, roditelj, usvojitelj, staratelj, očuh, maćeha ili druga osoba koja iskorištavajući svoj položaj ili odnos prema maloljetniku koji joj je povjeren radi učenja, odgoja, čuvanja ili njege izvrši s njim spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 206.

Prinuda na spolni odnošaj

Ko drugu osobu prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ozbiljnom prijetnjom nekim teškim zlom, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 207.

Spolni odnošaj s djetetom

- (1) Ko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (2) Ko izvrši nasilni spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom (član 203. *Silovanje*, stav 1.) ili s nemoćnim djetetom (član 204. *Spolni odnošaj s nemoćnom osobom*, stav 1.), kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Ko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom zloupotrebom položaja (član 205. *Spolni odnošaj zloupotrebom položaja*, stav 2.), kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini na naročito okrutan ili naročito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinitelja, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (5) Ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 3. ovog člana prouzrokovana smrt djeteta, ili je dijete teško tjelesno ozlijeđeno, ili mu je zdravlje teško narušeno, ili je žensko dijete ostalo trudno, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 208.

Bludne radnje

- (1) Ko u slučajevima iz čl. 203. (*Silovanje*), 204. (*Spolni odnošaj s nemoćnom osobom*), 205. (*Spolni odnošaj zloupotrebom položaja*) i 206. (*Prinuda na spolni odnošaj*) ovog zakona, kada nije počinjen ni pokušaj tog krivičnog djela, učini samo bludnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko u slučaju iz člana 207. (*Spolni odnošaj s djetetom*) ovog zakona, kada nije počinjen ni pokušaj tog krivičnog djela, učini samo bludnu radnju, ili ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema djetetu ili maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 209.

Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnikom

Ko pred djetetom ili maloljetnikom čini radnje namijenjene zadovoljavanju vlastite ili tuđe pohote, ili ko navede dijete da pred njim ili drugom osobom vrši takve radnje, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 210.

Navođenje na prostituciju

- (1) Ko radi ostvarenja koristi navodi, potiče ili namamljuje drugog na pružanje seksualnih usluga ili na drugi način omogućujući njegovu predaju drugome radi pružanja seksualnih usluga, ili bilo na koji način učestvuje u organiziranju ili vođenju pružanja seksualnih usluga, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ko radi ostvarenja koristi silom ili prijetnjom upotrebe sile ili nanošenja veće štete drugog prisili ili obmanom navede na pružanje seksualnih usluga, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko radi ostvarenja koristi, na način iz stava 2. ovog člana, koristeći tešku situaciju proisteklu iz boravka neke osobe u stranoj zemlji, prisili ili navede tu osobu na pružanje seksualnih usluga.
- (4) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini prema djetetu ili maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- (5) Bez uticaja je za učinjenje krivičnog djela iz ovog člana je li se osoba koja se navodi, potiče, namamljuje ili prisiljava već ranije bavila prostitucijom.

Član 211.

Iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije

- (1) Ko dijete ili maloljetnika snimi radi izradbe fotografija, audiovizuelnog materijala ili drugih predmeta pornografskog sadržaja, ili posjeduje ili uvozi ili prodaje ili raspačava ili prikazuje takav materijal, ili te osobe navede na učestvovanje u pornografskoj predstavi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana oduzet će

se, a predmeti koji su nastali učinjenjem krivičnog djela iz stava 1. ovog člana oduzet će se i uništiti.

Član 212.

Upoznavanje djeteta s pornografijom

- (1) Ko djetetu proda, prikaže ili javnim izlaganjem ili na drugi način učini pristupačnim spise, slike, audiovizuelne i druge predmete pornografskog sadržaja ili mu prikaže pornografsku predstavu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Predmeti iz stava 1. ovog člana oduzet će se.

Član 213.

Rodoskrvrnuće

- (1) Ko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s krvnim rođakom u ravnoj liniji ili s bratom ili sestrom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora od šest mjeseci do dvije godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini s maloljetnikom, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini s djetetom, kaznit će se kaznom zatvora od dvije do deset godina.

XX - GLAVA DVADESETA

KRIVIČNA DJELA PROTIV BRAKA, PORODICE I MLADEŽI

Član 214.

Dvobračnost

- (1) Ko sklopi novi brak iako se u braku već nalazi, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko sklopi brak s osobom za koju zna da se u braku već nalazi.

Član 215.

Omogućavanje sklapanja nedozvoljenog braka

Ovlašćena osoba pred kojom se brak sklapa ili matičar koji obavljajući svoju službenu dužnost omogućuje sklapanje braka koji je po zakonu zabranjen, ništavan ili se smatra nepostojećim, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 216.

Izvanbračna zajednica s mladim maloljetnikom

- (1) Punoljetna osoba koja izvanbračno živi s maloljetnikom koji nije navršio šesnaest godina života, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se roditelj, usvojitelj ili staratelj koji maloljetniku u životnoj dobi između četrnaest i šesnaest godina života omogućuje izvanbračni život s drugom osobom ili ga na to navede.
- (3) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini iz koristoljublja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako se sklopi brak, krivično gonjenje neće se poduzeti, a ako je poduzeto, obustavit će se.

Član 217.

Oduzimanje djeteta ili maloljetnika

- (1) Ko dijete ili maloljetnika protupravno oduzme roditelju, usvojitelju, staratelju ili osobi kojoj je povjeren, ili ko ga protupravno zadržava ili sprečava da bude s osobom koja ima to pravo ili ko onemogućava izvršenje izvršne odluke o staranju prema djetetu ili maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana dijete ili maloljetnik napustio teritoriju Federacije ili teritoriju Bosne i Hercegovine, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Učinitelj koji dobrovoljno preda dijete ili maloljetnika, može se osloboditi kazne.

Član 218.

Promjena porodičnog stanja

Ko podmetanjem, zamjenom ili na drugi način promijeni porodično stanje djeteta, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 219.

Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika

- (1) Roditelj, usvojitelj, staratelj ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje funkcije zbrinjavanja ili odgoja djeteta ili maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se roditelj, usvojitelj, staratelj ili druga osoba koja zlostavi dijete ili maloljetnika, prisili ga na rad koji ne odgovara njegovoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje, ili ga iz koristoljublja navodi na ponašanje koje je štetno za njegov razvoj.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana dijete ili maloljetnik teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je teško narušeno zdravlje, ili se zbog krivičnog djela iz st. 1. ili 2. ovog člana dijete ili maloljetnik odao prosjačenju, prostituciji ili drugim oblicima asocijalnog ponašanja ili delikvenciji, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 220.

Napuštanje djeteta

Ko napusti svoje nemoćno dijete s ciljem da ga se trajno riješi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

Član 221.

Povreda porodičnih obaveza

- (1) Ko grubim kršenjem svojih zakonskih porodičnih obaveza ostavi u teškom položaju člana porodice koji nije u stanju sam o sebi skrbiti, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt člana i koji je ostavljen u teškom položaju, ili je teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je zdravlje teško narušeno, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Pri izricanju uvjetne osude sud može učinitelju odrediti obavezu urednog izvršavanja svoje obaveze zbrinjavanja, odgoja i izdržavanja.

Član 222.

Nasilje u porodici

- (1) Ko nasiljem, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava mir, tjelesnu cjelovitost ili psihičko zdravlje člana svoje porodice, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema članu porodice s kojim živi u zajedničkom kućanstvu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana upotrijebljeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo prikladno teško ozlijediti tijelo ili narušiti zdravlje, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 3. ovog člana član porodice teško tjelesno ozlijeđen ili mu je zdravlje teško narušeno, ili ako je krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učinjeno prema djetetu ili maloljetniku, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (5) Ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 4. ovog člana prouzrokovana smrt člana porodice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do petnaest godina.
- (6) Ko usmrti člana i kojeg je prethodno zlostavljao, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 223.

Izbjegavanje izdržavanja

- (1) Ko izbjegava davanje izdržavanja za osobu koju je na osnovu izvršne sudske odluke ili izvršne nagodbe sklopljene pred drugim nadležnim organom dužan izdržavati, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Pri izricanju uvjetne osude sud može učinitelju odrediti obavezu urednog plaćanja izdržavanja te podmirenja dospjelih obaveza.
- (3) Ako je učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ispunio svoju obavezu do okončanja glavnog pretresa, može se osloboditi kazne.

Član 224.

Sprečavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu maloljetnika

- (1) Ko sprečava izvršenje odgojnih i drugih mjera suda i nadležnih organa za zaštitu maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Odgovorna osoba na radu u organima ili ustanovama za zaštitu, odgoj ili radno osposobljavanje maloljetnika, koja u svom radu očito nesavjesno postupi, pa zbog toga bude teško ugroženo zdravlje ili razvoj maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

XXI - GLAVA DVADESET PRVA

KRIVIČNA DJELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI

Član 225.

Prenošenje zarazne bolesti

- (1) Ko ne postupi po propisima ili naredbama kojima nadležni organ zdravstvene službe određuje preglede, dezinfekciju, odvajanje bolesnika ili drugu mjeru za suzbijanje ili sprečavanje zarazne bolesti kod ljudi, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko ne postupi po propisima ili naredbama iz stava 1. ovog člana u pogledu suzbijanja ili sprečavanja zaraznih bolesti kod životinja, pa zbog toga dođe do opasnosti prenošenja zarazne bolesti na ljude.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 226.

Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vrijeme epidemije

Ko za vrijeme epidemije kakve zarazne bolesti ne postupi po naredbama ili odlukama donesenim na osnovu propisa nadležnog organa kojim se određuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje epidemije,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 227.

Prenošenje spolne bolesti

Ko znajući da je zaražen spolnom bolešću, spolnim odnošajem ili s njim izjednačenom spolnom radnjom ili na drugi način drugog spolno zarazi, ako time nije učinjeno krivično djelo teške tjelesne ozljede,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 228.

Zapošljavanje lica oboljelih od zarazne bolesti

- (1) Ko u bolnici, porodilištu, javnom domu, školi, privrednom društvu ili drugoj pravnoj osobi, obrtu ili kod samostalnog privrednika, u djelatnosti u kojoj se rukuje prehrambenim proizvodima ili koja obavlja higijenske usluge ili u sličnoj djelatnosti, protivno zdravstvenim propisima, zaposli ili drži zaposlenom osobu koja boluje od zarazne bolesti, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 229.

Nesavjesno liječenje

- (1) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji obavljajući svoju aktivnost primijeni očito neprikladno sredstvo ili očito neprikladan način liječenja ili ne primijeni odgovarajuće higijenske mjere, pa time prouzrokuje pogoršanje zdravstvenog stanja neke osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se drugi zdravstveni djelatnik koji pri pružanju medicinske pomoći ili njege postupi nesavjesno i time prouzrokuje pogoršanje zdravstvenog stanja neke osobe.
- (3) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se drugi zdravstveni djelatnik koji krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini iz nehata.

Član 230.

Samovoljno liječenje

- (1) Ko drugog bez njegovog pristanka liječi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji preduzme hirurški ili drugi medicinski zahvat na tijelu drugog, bez njegovog izričitog i valjano pisanog pristanka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Nema krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana kad je zakonom propisano prisilno liječenje ili je liječenje hirurški ili drugi medicinski zahvat preduzet prema osobi koja nije pri svijesti ili je nesposobna za rasuđivanje, a nije dostupan član uže porodice ili zakonski zastupnik, a odgodom liječenja ili zahvata bio bi ugrožen njezin život ili bi došlo do znatnog pogoršanja njenog zdravlja.

Član 231.

Nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela

- (1) Ko medicinski neopravdano uzme radi presađivanja dio ljudskog tijela s pristankom živog davaoca ili ko medicinski neopravdano presadi dio ljudskog tijela s pristankom primaoca, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko medicinski opravdano uzme, radi presađivanja, dio ljudskog tijela bez pristanka živog davaoca, ili ko medicinski opravdano presadi dio ljudskog tijela bez pristanka primaoca.
- (3) Ko medicinski neopravdano uzme, radi presađivanja, dio ljudskog tijela bez pristanka živog davaoca ili ko medicinski neopravdano presadi dio ljudskog tijela bez pristanka primaoca, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ko, radi presađivanja, uzme dio tijela umrle osobe prije nego što je smrt na propisani način utvrđena, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (5) Ko, radi presađivanja, uzme dio tijela umrle osobe iako zna da se ta osoba za života tome izričito pisano protivila, ili ko uzme radi presađivanja dio tijela umrle maloljetne ili duševno bolesne osobe, bez izričitog pisanog pristanka njenog zakonskog zastupnika, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (6) Ko, za nagradu ili radi zarade, da dio svog tijela ili dio tijela druge žive ili umrle osobe, radi presađivanja, ili u tome posreduje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (7) Doktor medicine koji učini krivično djelo iz st. 1., 2. i 4. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina, a doktor medicine koji učini krivično djelo iz stava 3. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 232.

Nepružanje medicinske pomoći

Doktor medicine, doktor stomatologije ili drugi zdravstveni djelatnik koji ne pruži neodgodivu medicinsku pomoć osobi kojoj je takva pomoć potrebna, iako je svjestan ili je mogao i morao biti svjestan da zbog toga može nastupiti teško narušavanje zdravlja ili smrt te osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 233.

Nadriliječništvo

Ko se, nemajući propisanu stručnu spremu, neovlašćeno bavi liječenjem ili drugom zdravstvenom djelatnošću, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine i novčanom kaznom.

Član 234.

Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica

- (1) Ko proizvodi radi prodaje ili prodaje ili nudi na prodaju ili na drugi način stavlja u promet živežne namirnice, jelo, piće ili druge proizvode škodljive za zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (3) Škodljive namirnice i predmeti oduzet će se.

Član 235.

Nesavjesni pregled mesa za prehranu

- (1) Veterinar ili drugi ovlašteni veterinarski djelatnik koji pri pregledu stoke za klanje ili mesa namijenjenog prehrani ljudi postupi nesavjesno ili protivno propisima ne obavi pregled stoke ili mesa, pa time omogućiti stavljanje u promet mesa škodljivog za zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Veterinar ili drugi ovlašteni veterinarski djelatnik koji krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 236.

Zagađivanje vode za piće i živežnih namirnica

- (1) Ko škodljivom ili kakvom drugom materijom zagađi vodu koja ljudima služi za piće ili živežne namirnice, pa time prouzrokuje opasnost za život ili zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri mjeseca.

Član 237.

Služenje alkoholnih pića mladim maloljetnicima

Ko u ugostiteljskom objektu ili drugom objektu u kojem se prodaju alkoholna pića posluži maloljetnika koji nije navršio šesnaest godina života žestokim alkoholnim pićem ili ga posluži drugim alkoholnim pićem u količinama koje mogu izazvati pijanstvo maloljetnika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 238.

Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga

- (1) Ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili radi prodaje kupuje, drži ili prenosi ili posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašćeno stavlja u promet materije ili pripravke propisom proglašene opojnim drogama, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko organizira grupu ljudi u cilju učinjenja krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, ili ko postane članom takve organizirane grupe ljudi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (3) Ko neovlašteno izrađuje, nabavlja, posređuje ili daje na upotrebu opremu, materijal ili supstancu za koje zna da su namijenjene proizvodnji opojnih droga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Opojne droge i sredstva za njihovu proizvodnju oduzet će se.

Član 239.

Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga

- (1) Ko navodi drugog na uživanje opojne droge ili mu daje opojnu drogu da je uživa on ili druga osoba ili stavi na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način drugom omogućuje uživanje opojne droge, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema djetetu, maloljetniku ili prema više osoba, ili ako su prouzrokovane naročito teške posljedice, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ko neovlašteno posjeduje opojnu drogu, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Opojne droge oduzet će se.

Član 240.

Teška krivična djela protiv zdravlja ljudi

- (1) Ako je krivičnim djelom iz člana 225. (*Prenošenje zarazne bolesti*) st. 1. i 2.; člana 228. (*Zapošljavanje osoba oboljelih od zarazne bolesti*) stav 1.; člana 229. (*Nesavjesno liječenje*) st. 1. i 2.; člana 233. (*Nadriliječ- ništvo*); 234. (*Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica*) stav 1.; člana 235. (*Nesavjesni pregled mesa za prehranu*) stav 1. i člana 236. (*Zagađivanje vode za piće i živežnih namirnica*) stava 1. ovog zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom navedenim u stavu 1. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz člana 225. stav 3.; člana 228. stav 2.; člana 229. stav 3.; člana 234. stav 2.; člana 235. stav 2. i člana 236. stav 2. ovog zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom navedenim u stavu 3. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

XXII - GLAVA DVADESET DRUGA

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRIVREDE, POSLOVANJA I SIGURNOSTI PLATNOG PROMETA

Član 241.

Povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti

- (1) Ko zloupotrebom svog službenog ili uticajnog položaja ili ovlaštenja ograniči slobodno kretanje ljudi, roba i kapitala na području Federacije, uskrati ili ograniči pravo privrednog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se na teritoriji Federacije bavi prometom robe i usluga, ili ko stavi privredno društvo ili drugu pravnu ili fizičku osobu u neravno pravan položaj prema drugim osobama u pogledu uvjeta za rad ili za vršenje prometa robe i usluga ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga na području Federacije, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja zloupotrebom svog službenog položaja ili ovlaštenja ograniči slobodno kretanje ljudi, robe i kapitala između entiteta ili između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči pravo privrednog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se na području

drugog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine bavi prometom robe i usluga; ili stavi privredno društvo ili drugu pravnu ili fizičku osobu u neravno pravan položaj prema drugim osobama u pogledu uvjeta rada ili uvjeta vršenja prometa robe i usluga, ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 242.

Nesavjesno privredno poslovanje

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja kršenjem zakona ili drugog propisa u Federaciji očito nesavjesno posluje pa time prouzrokuje znatnu imovinsku štetu toj pravnoj osobi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana prisilna likvidacija ili stečaj pravne osobe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 243.

Prouzrokovanje stečaja

- (1) Ko znajući za svoju prezaduženost ili nesposobnost za plaćanje, obustavljajući naplaćivanje svojih tražbina s ciljem da smanji buduću stečajnu masu, prekomjerno troši, otuđuje imovinu u bescijenje, preuzme nesrazmjernu obavezu, lahkomišleno koristi ili daje zajmove, sklopi posao s osobom nesposobnom za plaćanje, propusti blagovremeno naplatiti svoje tražbine ili na drugi način koji je u očitoj suprotnosti s urednim privređivanjem umanjí svoju imovinu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko kao odgovorna osoba u pravnoj osobi učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 244.

Lažni stečaj

- (1) Ko u cilju izbjegavanja plaćanja svojih obaveza, prividnim ili stvarnim umanjavanjem svoje imovine prouzrokuje stečaj tako što:
- a) cijelu ili dio imovine prividno ili ispod tržišne vrijednosti proda, prikrije, besplatno ustupi ili uništi;
 - b) zaključi fiktivne ugovore o dugu ili prizna nepostojeće tražbine;
 - c) prikrije, uništi, preinači ili tako vodi poslovne knjige, isprave ili spise koje je po zakonu ili drugom propisu obavezan voditi, da se iz njih ne može utvrditi stvarno imovinsko stanje, ili to stanje sačinjavanjem lažnih isprava ili na drugi način prikaže takvim da se po toj osnovi može otvoriti stečaj,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Ako su krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovane teške posljedice povjeritelju, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 245.

Zloupotreba u stečajnom postupku

- (1) Ko u stečajnom postupku prijavi lažnu tražbinu ili tražbinu u lažnom isplatnom redu da bi time ostvario pravo koje mu ne pripada, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se povjeritelj, član odbora povjeritelja ili stečajni upravitelj koji za sebe ili drugog primi imovinsku korist ili obećanje imovinske koristi da bi se donijela ili da se ne bi donijela određena odluka, ili da bi se na drugi način oštetio barem jedan povjeritelj u stečajnom postupku.
- (3) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će ko povjeritelju, članu odbora povjeritelja ili stečajnom upravitelju dade ili

obeća imovinsku korist radi učinjenja krivičnog djela iz stava 2. ovog člana.

Član 246.

Oštećenje povjeritelja

- (1) Ko znajući da je postao nesposoban za plaćanje isplatom duga ili na drugi način stavi kojeg povjeritelja u povoljniji položaj i time ošteti najmanje jednog od svojih povjeritelja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja znajući da je pravna osoba postala nesposobna za plaćanje, u cilju izigravanja ili oštećivanja povjeritelja prizna neistinitu tražbinu, sastavi lažni ugovor ili drugom prijevatom radnjom ošteti povjeritelja pravne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovana šteta koja prelazi 500.000 KM, ili postupak sanacije ili stečaja prema oštećeniku, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 247.

Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za tu pravnu osobu:
 - a) stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili izvan nje;
 - b) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansama, procjenama ili inventurom ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i ishoda poslovanja, pa time dovede u zabludu upravu pravne osobe pri donošenju odluka o poslovima upravljanja;
 - c) uskrati plaćanje poreznih i drugih fiskalnih obaveza utvrđenih zakonom;
 - d) sredstva kojima rapolaže koristi protivno njihovoj namjeni;
 - e) na drugi način grubo povrijedi ovlasti raspolaganja, korištenja ili upravljanja imovinom pravne osobe,
 kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM, učinitelj će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Član 248.

Zloupotreba u postupku privatizacije

- (1) Ko u postupku privatizacije, s ciljem da sebi ili drugoj osobi pribavi kakvu korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog, smanji kupoprodajnu cijenu ili omogućiti kupnju znatno ispod cijene pravne osobe u privatizaciji, dajući netačne podatke ili skrivajući podatke o imovini, prihodima, teretima, rashodima i drugim pravima ili činjenicama od uticaja na utvrđivanje stvarne cijene, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 300.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 800.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (4) Službena ili odgovorna osoba koja, znajući za radnje iz stava 1. ovog člana, iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračenjem granica svog službenog ovlaštenja ili propuštanjem svoje službene dužnosti, učini ili propusti učiniti službenu radnju u postupku privatizacije, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 249.

Izrada lažne bilanse

Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu u pravnoj osobi izradi lažnu bilansu kojom se utvrđuje dobit ili gubitak te pravne osobe ili kojom se utvrđuje udio svakog člana pravne osobe u dobiti ili gubitku, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 250.

Zloupotreba procjene

- (1) Ovlašćeni procjenitelj koji prilikom procjene imovine pravne osobe zloupotrijebi svoju ovlast, pa time sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili drugom nanese kakvu štetu, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 251.

Prijevara u privrednom poslovanju

- (1) Ko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi toj ili drugoj pravnoj osobi, upotrebom nenaplativih akceptnih naloga, čekova za koje zna da nemaju pokriće ili na drugi način dovede nekoga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 252.

Sklapanje štetnog ugovora

- (1) Ko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe u njezinoj privrednoj aktivnosti sklopi ugovor za koji zna da je za tu pravnu osobu štetan, ili sklopi ugovor protivno ovlaštenju i time prouzrokuje štetu pravnoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana za to primio protupravnu korist ili obećanje koristi ili ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta koja prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 253.

Stvaranje monopolističkog položaja na tržištu

Ko u pravnoj osobi sklopi sporazum kojim se druga pravna ili fizička osoba ograničava u slobodnom prometu robe ili usluga na određenom području ili s određenim pravnim ili fizičkim osobama, ili sklopi sporazum kojim se na drugi način stvara monopolistički položaj određenih pravnih ili fizičkih osoba na tržištu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 254.

Odavanje i neovlašćeno pribavljanje poslovne tajne

- (1) Ko neovlašćeno drugome saopći, preda ili na drugi način učini dostupnim poslovnu tajnu ili ko poslovnu tajnu pribavlja s ciljem da je preda nepozvanoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana s ciljem odnošenja poslovne tajne izvan zemlje, ili ako je

krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana znatna šteta, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 255.

Odavanje i korišćenje burzovnih tajnih podataka

- (1) Ko poslovne podatke burze koji nisu pristupačni svim sudionicima burze saopći nepozvanoj osobi, ili ko dode do takvih podataka, pa njihovim korištenjem na burzi ostvari protupravnu imovinsku korist, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

Član 256.

Krivtvođenje vrijednosnih papira

- (1) Ko izradi lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj kao prave, ili ko preinači takve prave vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj, ili ko pribavlja lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj kao prave, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko lažni vrijednosni papir koji je primio kao pravi, znajući ili saznajući da je lažno načinjen ili preinačen, stavi u opticaj, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Lažni vrijednosni papiri oduzet će se.

Član 257.

Krivtvođenje kreditnih i ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja

- (1) Ko s ciljem da je upotrijebi kao pravu izradi lažnu kreditnu karticu ili drugu karticu bezgotovinskog plaćanja, ili ko preinači takvu pravu karticu, ili ko takvu lažnu karticu upotrijebi kao pravu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.
- (5) Lažne kreditne kartice i kartice za bezgotovinsko plaćanje oduzet će se.

Član 258.

Krivtvođenje znakova za vrijednost

- (1) Ko izradi lažne biljege, poštanske marke ili druge znakove za vrijednost izdate na osnovu propisa, ili ko preinači koji od takvih pravih znakova za vrijednost s ciljem da ih upotrijebi kao prave ili da ih drugom daje na upotrebu, ili ko takve lažne znakove za vrijednost upotrijebi kao prave ili ih s tim ciljem pribavi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako su znakovi za vrijednost iz stava 1. ovog člana veće vrijednosti, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ko odstranjenjem žiga kojim se znakovi iz stava 1. ovog člana poništavaju ili kojim drugim načinom u svrhu ponovne upotrebe ide za tim da takvim znakovima daje izgled kao da nisu upotrijebljeni, ili ko takve upotrijebljene znakove za vrijednost upotrijebi ili proda kao da vrijede, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Lažni znakovi za vrijednost oduzet će se.

Član 259.

Krivtvođenje znakova za obilježavanje robe, mjera i utega

- (1) Ko s ciljem da ih upotrijebi kao prave izradi lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obilježavanje domaće ili strane robe kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili neka druga roba, ili ko s istim ciljem takve prave znakove preinači, ili ko takve lažne znakove upotrijebi kao prave, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko krivtvođi mjere ili utege.
- (3) Lažni znakovi, mjere i utezi oduzet će se.

Član 260.

Izrada, nabavka, posjed, prodaja i davanje na upotrebu sredstava za krivtvođenje

- (1) Ko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za izradu lažnog novca, lažnih kreditnih ili ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja ili lažnih vrijednosnih papira, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za izradu lažnih znakova za vrijednost izdatih na osnovu propisa ili lažnih znakova za obilježavanje robe, te lažnih mjera i utega, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Sredstva iz st. 1. i 2. ovog člana oduzet će se.

Član 261.

Krivtvođenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava

- (1) Ko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je dužan voditi na osnovu zakona ili drugog propisa unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis s neistinitim sadržajem, ili svojim potpisom ili pečatom omogući izradu poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spisa s neistinitim sadržajem, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis upotrijebi kao da su istiniti, ili ko uništi, ošteti, prikrije ili na drugi način učini neupotrebljivom poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis.

Član 262.

Povreda pronalazačkog prava

Ko u poslovanju neovlašteno upotrijebi tuđi prijavljeni ili propisima zaštićeni pronalazak, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 263.

Neovlašćeno korišćenje tuđeg modela i uzorka

- (1) Ko na svom proizvodu u prometu neovlašćeno upotrijebi tuđi prijavljeni ili modelom ili uzorkom zaštićeni vanjski oblik, sliku ili crtež, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko neovlašćeno objavi predmet prijave tuđeg modela ili uzorka, kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do pet godina.

Član 264.

Neovlašćena upotreba tuđe tvrtke

Ko se u cilju obmane kupca ili korisnika usluga posluži tuđom tvrtkom, žigom, zaštitnim znakom ili posebnom oznakom robe ili unese pojedina obilježja tuđe oznake u svoju tvrtku, žig, zaštitni znak ili posebnu oznaku robe, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 265.

Obmana kupaca

- (1) Ko s ciljem obmane kupaca stavi u promet proizvode s oznakom u koju su uneseni podaci koji ne odgovaraju sadržaju, vrsti, porijeklu ili kakvoći proizvoda, ili stavi u promet proizvode koji po svojoj težini ili kakvoći ne odgovaraju onome što se redovno pretpostavlja kod takvih proizvoda, ili stavi u promet proizvode bez oznake o sadržaju, vrsti, porijeklu ili kakvoći proizvoda kad je takva oznaka propisana,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine i novčanom kaznom.

- (2) Ko s ciljem obmane kupaca lažno objavi sniženje cijene proizvoda, rasprodaju robe po sniženim cijenama ili na drugi način lažnom reklamom obmanjuje kupce u pogledu cijene proizvoda koje prodaje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 266.

Nedozvoljena trgovina zlatnim novcem i zlatom

- (1) Ko se protivno propisima bavi trgovinom zlatnim novcem ili zlatom u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je učinitelj djela iz stava 1. ovog člana organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Zlatni novac ili zlato koje je bilo predmetom nedozvoljene trgovine oduzet će se.

Član 267.

Nedozvoljena trgovina

- (1) Ko, nemajući ovlaštenja za trgovinu, nabavi robu ili druge predmete opće potrošnje u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM u cilju prodaje, ili ko se neovlašćeno u većem obimu bavi trgovinom ili posredovanjem u trgovini ili zastupanjem u prometu roba i usluga,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Ako je učinitelj djela iz stava 1. ovog člana organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika, ili je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 30.000 KM, ili se radi o robi ili predmetima čiji je promet zabranjen ili ograničen propisima,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Roba i predmeti nedozvoljene trgovine oduzet će se.

Član 268.

Obmana pri dobijanju kredita ili drugih pogodnosti

- (1) Ko s ciljem da za sebe ili drugog pribavi kredit, ulagačka sredstva, subvencije ili kakvu drugu pogodnost, davatelju kredita ili osobi nadležnoj za odobravanje pogodnosti dađe neistinite ili nepotpune podatke o imovinskom stanju ili druge podatke značajne za dobijanje kredita ili druge pogodnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljen kredit ili druge pogodnosti iz stava 1. ovog člana u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljen kredit ili druge pogodnosti iz stava 1. ovog člana u vrijednosti koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

- (4) Ko dobijeni kredit, ulagačka sredstva, subvenciju ili kakvu drugu pogodnost iskoristi u drugu svrhu od one za koju su mu ta sredstva odobrena,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do dvije godine.

Član 269.

Nedozvoljeno bavljenje bankarskom djelatnošću

- (1) Ko se bez odobrenja ili protivno uvjetima pod kojima je odobrenje dano bavi bankarskom djelatnošću,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

- (4) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 270.

Nedozvoljena proizvodnja

- (1) Ko proizvede ili prerađi robu čija je proizvodnja ili prerada zabranjena, ako takvim djelom nije učinjeno drugo krivično djelo s propisanom težom kaznom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Roba iz stava 1. ovog člana i sredstva za njenu proizvodnju ili preradu oduzet će se.

Član 271.

Zloupotreba čeka i kartice

- (1) Ko zloupotrebom čeka, kreditne ili druge kartice bezgotovinskog plaćanja na čiju upotrebu ima pravo, banku ili drugu pravnu osobu obaveže na isplatu iznosa za koji zna da nema pokrića, a koji je ugovorom o upotrebi čekova ili kartice izričito zabranjen,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj se će kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

Član 272.

Pranje novca

- (1) Ko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni učinjenjem krivičnog djela primi, zamijeni, drži, njome raspolaze, upotrijebi u privrednom ili drugom poslovanju ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako je novac ili imovinska korist iz stava 1. ovog člana velike vrijednosti,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana učinitelj postupio iz nehata u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni krivičnim djelom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Novac i imovinska korist iz st. od 1. do 3. ovog člana oduzet će se.

XXIII - GLAVA DVADESET TREĆA

KRIVIČNA DJELA IZ OBLASTI POREZA

Član 273.

Porezna utaja

- (1) Ko za sebe ili drugog izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom u Federaciji ili doprinosa socijalnog osiguranja propisanih u Federaciji, ne dajući zahtjevane podatke ili dajući lažne podatke o svom stečenom oporezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa takvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 274.

Lažna porezna isprava

- (1) Ko izda lažnu ispravu čije se podnošenje zahtijeva po poreznom zakonodavstvu u Federaciji, ili ko ne izda ispravu čije se izdavanje po poreznom zakonodavstvu u Federaciji zahtijeva, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u odnosu na veći broj isprava, ili ako je ugrožena naplata većeg iznosa javnog prihoda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 275.

Nepravilno izdavanje sredstava pravnih osoba

Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je po poreznom zakonodavstvu u Federaciji naročito odgovorna za porezne obaveze pravne osobe, a koja je odobrila izdavanje sredstava pravne osobe u druge svrhe, a ne za plaćanje porezne obaveze pravne osobe, pa je time prouzrokovana nesposobnost pravne osobe za blagovremeno podmirenje porezne obaveze,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 276.

Podnošenje lažne porezne prijave

Ko dostavi poreznom tijelu lažnu prijavu ili drugi lažni podatak čije se podnošenje po poreznom zakonodavstvu u Federaciji zahtijeva,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 277.

Sprečavanje poreznog službenika u obavljanju službene radnje

- (1) Ko silom ili prijetnjom upotrebe sile sprečava ili nastoji spriječiti poreznog službenika u obavljanju njegove službene dužnosti, ili ko ga na isti način prisili ili nastoji prisiliti da službenu funkciju ne obavi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj poreznog službenika uvrijedi ili zlostavi, ili ga lahko tjelesno ozlijedi, ili prijeti upotrebom oružja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem poreznog službenika, može se osloboditi kazne.

Član 278.

Napad na poreznog službenika u obavljanju službene dužnosti

- (1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti poreznog službenika ili osobu koja poreznom službeniku pomaže u otkrivanju i istrazi povrede poreznih propisa u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj poreznog službenika ili osobu koja poreznom službeniku pomaže lahko tjelesno ozlijedi, ili prijeti upotrebom oružja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj poreznog službenika ili osobu koja poreznom službeniku pomaže teško tjelesno ozlijedio, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Učinitelj krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem poreznog službenika ili osobe koja poreznom službeniku pomaže, može se osloboditi kazne.
- (5) Krivična djela iz st. od 1. do 3. ovog člana odnose se i na službene osobe u Federaciji koje vrše poslove otkrivanja i istrage povrede poreznih propisa.

XXIV - GLAVA DVADESET ČETVRTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV RADNIH ODNOSA

Član 279.

Povreda ravnopravnosti u zapošljavanju

Ko uskrati ili ograniči pravo građanima na slobodno zapošljavanje na području Federacije pod jednakim uvjetima koji vrijede u mjestu zapošljavanja, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 280.

Povreda prava iz radnog odnosa

Ko kršenjem propisa ili općeg akta ili kolektivnog ugovora o zasnivanju ili prestanku radnog odnosa, o plaći ili drugim primanjima, o radnom vremenu, o odmoru ili odsustvu, zaštiti žena, mladeži i invalida ili o zabrani prekovremenog ili noćnog rada uskrati ili ograniči zaposleniku pravo koje mu pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 281.

Povreda prava za vrijeme privremene nezaposlenosti

Ko kršenjem propisa ili općeg akta o pravima građana za vrijeme privremene nezaposlenosti drugom uskrati pravo koje mu po tom propisu ili općem aktu pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 282.

Povreda prava iz socijalnog osiguranja

Ko kršenjem propisa ili općeg akta o socijalnom osiguranju uskrati ili ograniči nekoj osobi pravo iz socijalnog osiguranja koje joj pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 283.

Zloupotreba prava iz socijalnog osiguranja

Ko lažnim prikazivanjem da je bolestan ili prouzrokovanjem bolesti ili nesposobnosti za rad postigne da mu se iz socijalnog osiguranja prizna pravo koje mu inače po propisu ili općem aktu ne bi pripalo,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 284.

Neizvršenje odluke o vraćanju na rad

Službena ili odgovorna osoba u pravnoj osobi ili samostalni privrednik koji ne postupi po pravomoćnoj odluci kojom je odlučeno o vraćanju radnika na rad,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 285.

Nepoduzimanje mjera zaštite pri radu

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi ili samostalni privrednik koji kršenjem zakona ili drugog propisa ili općeg akta o mjerama zaštite pri radu ne provede propisane mjere zaštite pri radu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Pri izricanju uvjetne osude sud može učinitelju odrediti obavezu da u određenom roku postupi po propisima o mjerama zaštite pri radu.

XXV - GLAVA DVADESET PETA

KRIVIČNA DJELA PROTIV IMOVINE

Član 286.

Krada

- (1) Ko tuđu pokretninu oduzme drugom s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravu imovinsku korist, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je ukradena stvar male vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji ukradenu stvar vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Član 287.

Teška krađa

- (1) Kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina kaznit će se ko krađu (član 286. *Krađa*, stav 1.) učini:
- obijanjem, provaljivanjem ili drugim savladavanjem većih prepreka da dođe do stvari iz zatvorenih zgrada, soba, blagajni, ormara ili drugih zatvorenih prostorija ili prostora;
 - na naročito opasan ili naročito drzak način;
 - iskorišćavanjem stanja nastalog požarom, poplavom, potresom ili drugom nesrećom;
 - iskorišćavanjem bespomoćnosti ili drugog naročito teškog stanja druge osobe.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se učinitelj krivičnog djela krađe (član 286. stav 1.):
- ako je ukradena stvar velike vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti;
 - ako ukradena stvar služi u vjerske svrhe ili je stvar ukradena iz vjerske ili druge zgrade ili prostorije koja služi za vjerske obrede;
 - ako je ukradeno kulturno dobro ili stvar od naročitog naučnog, umjetničkog, povijesnog ili tehničkog značenja ili se nalazi u javnoj zbirci, zaštićenoj privatnoj zbirci ili je izložena za javnost.
- (3) Novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine kaznit će se ko učini krađu (član 286. stav 2.) na način i pod okolnostima iz stava 1. ili stava 2., tač. 2. i 3. ovog člana.
- (4) Kaznom zatvora od jedne do osam godina kaznit će se ko krađu (član 286. stav 1.) učini u sastavu grupe ljudi, ili ako je sa sobom imao kakvo oružje ili opasno oruđe radi počinjenja djela.

Član 288.

Razbojnička krađa

- (1) Ko je zatečen pri učinjenju krivičnog djela krađe, pa s ciljem da ukradenu stvar zadrži, upotrijebi silu protiv neke osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem teško tjelesno ozlijeđena, ili je to krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 289.

Razbojništvo

- (1) Ko upotrebom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili organ oduzme tuđu pokretninu s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravnu imovinsku korist ili da je protupravno prisvoji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem teško tjelesno ozlijeđena, ili je to krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem usmrćena,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 290.

Utaja

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist protupravno zadrži tuđu pokretninu koja mu je povjerena, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Staratelj koji učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je utajena stvar od posebnog kulturnog, povijesnog, naučnog ili tehničkog značenja, ili ako je utajena stvar velike vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je utajena stvar male vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (5) Kaznom iz stava 4. ovog člana kaznit će se ko tuđu pokretninu koju je našao ili do koje je slučajno došao protupravno zadrži s ciljem da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist.
- (6) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1., 4. i 5. ovog člana koji utajenu stvar vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Član 291.

Oduzimanje tuđe pokretnine

- (1) Ko bez cilja pribavljanja imovinske koristi protupravno oduzme ili zadrži tuđu pokretninu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako se krivično djelo iz stava 1. ovog člana odnosi na motorno vozilo pokušaj će se kazniti.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana koji oduzetu stvar, koja nije motorno vozilo, vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Član 292.

Protupravno zauzimanje nekretnine od općeg značaja

- (1) Ko protupravno zauzme nekretninu koja je građevinsko zemljište ili njegov dio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako se krivično djelo iz stava 1. ovog člana odnosi na nekretninu koja je proglašena javnim dobrom, spomenikom kulture, prirodnom rijetkošću ili drugim prirodnim bogatstvom ili je dio zaštićene šume ili druge šume s posebnom namjenom, nacionalnog parka ili drugog posebno zaštićenog teritorija prirode ili zemljišta posebne namjene, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 293.

Oštećenje tuđe stvari

- (1) Ko ošteti, uništi ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko ošteti, izobliči, uništi ili učini neupotrebljivom tuđu stvar koja služi za vjerske svrhe, kulturno dobro koje se nalazi na javnom mjestu, posebno zaštićeni objekt prirode, umjetnički predmet, stvar od naučnog ili tehničkog značenja, stvar koja se nalazi u javnoj zbirci ili je izložena za javnost ili stvar koja služi za javne potrebe ili koja uljepšava trgove, ulice ili parkove, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko učini djelo iz stava 1. ovog člana zbog razlike u etničkoj ili narodnosnoj pripadnosti, rasi, vjeroispovijesti, spolu ili jeziku.

Član 294.

Prijevara

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako šteta prelazi 30.000 KM, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je šteta male vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (4) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini samo s ciljem da drugog ošteti, a bez cilja da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 295.

Iznuda

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugog da što učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe, ili je pribavljena znatna imovinska korist ili je krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi ili zločinačke organizacije, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 296.

Ucjena

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist zaprijeti drugom da će protiv njega ili njemu bliske osobe otkriti nešto što bi njihovoj časti ili ugledu škodilo i time ga prisili da što učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist, ili je krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi ili zločinačke organizacije, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 297.

Zloupotreba povjerenja

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist, zastupajući interese neke osobe ili brinući se o njezinoj imovini ne ispunji svoju na zakonu zasnovanu dužnost ili zloupotrijebi zakonom ili ugovorom data mu ovlaštenja, pa ošteti osobu čije interese zastupa ili o čijoj se imovini brine, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Staratelj ili advokat koji učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana koji prouzrokovao štetu naknadi oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Član 298.

Lihvarstvo

- (1) Ko iskorišćujući nuždu, teške imovinske ili stambene prilike, nedovoljno iskustvo, lahkomislenost ili smanjenu sposobnost rasuđivanja druge osobe, primi od nje ili s njom ugovori za sebe ili drugog imovinsku korist koja je u očitoj nesrazmjeri s onim što je on dao, učinio ili se obavezao dati ili učiniti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

- (2) Ako su krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovane teške posljedice oštećenom, učinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko se bavi davanjem zajmova uz ugovaranje nesrazmjerne imovinske koristi.

Član 299.

Prijevara povjritelja

- (1) Ko s ciljem da osujeti ostvarenje prava na stvari, otuđi, uništi ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili pravo uživanja i time ga ošteti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko uništi, prividno proda ili učini neupotrebljivom svoju cjelokupnu imovinu ili neki njen sastavni dio ili prizna neistinitu tražbinu, sklopi lažni ugovor ili nekom drugom prijevaram radnjom prividno ili stvarno pogorša svoje imovinsko stanje i time umanju mogućnost ili spriječi namirenje najmanje jednog od svojih povjritelja.

Član 300.

Prikrivanje

- (1) Ko stvar za koju zna da je pribavljena krivičnim djelom ili ono što je za nju dobiveno prodajom ili zamjenom kupi, primi u zalog ili na drugi način pribavi, prikrije ili proda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini ne znajući da je stvar pribavljena krivičnim djelom, iako je to po okolnostima slučaja mogao znati, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 301.

Paljevina

- (1) Ko zapali tuđu kuću ili drugu zgradu namijenjenu stanovanju ili privrednom korištenju, ili tuđu poslovnu zgradu ili zgradu u javnoj upotrebi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta koja prelazi 100.000 KM ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno s ciljem prijevare osiguravajućeg društva, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

Član 302.

Zloupotreba osiguranja

- (1) Ko s ciljem da od osiguravatelja naplati osigurninu, uništi, ošteti ili sakrije stvar koja je osigurana protiv uništenja, oštećenja, gubitka ili krađe i zatim prijavi štetu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko s ciljem da od osiguravatelja naplati osigurninu za slučaj tjelesnog oštećenja, tjelesne ozljede ili narušenja zdravlja, sebi prouzrokuje takvo oštećenje, ozljeđuje ili narušenje zdravlja i zatim prijavi štetu.
- (3) Učinitelj djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji odustane od odštetnog zahtjeva prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

XXVI - GLAVA DVADESET ŠESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV OKOLIŠA,
POLJOPRIVREDE I PRIRODNIH DOBARA

Član 303.

Onečišćenje okoliša

- (1) Ko kršenjem propisa onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću, kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti na širem području i u mjeri koja

može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću i kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzrokuje uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja u širem području.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(4) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

(6) Ako je krivičnim djelom iz stava 3. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(7) Ako je krivičnim djelom iz stava 3. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 304.

Ugrožavanje okoliša napravama

(1) Ko protivno propisima stavi u djelovanje ili rukuje napravama, ili odstupa od proizvodnih postupaka kojima se oslobađaju štetne tvari koje mogu ugroziti kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora na širem području, te morskih ekosustava i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja kršenjem propisa propusti postaviti naprave za prečišćavanje ili dopusti izgradnju, stavljanje u pogon ili upotrebu pogona koji onečišćuje okolinu,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine.

Član 305.

Ugrožavanje okoliša otpadom

(1) Ko protivno propisima odbacuje, odlaže, skuplja, skladišti, obrađuje i prevozi otpad ili uopće njime postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja na širem području i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko odbacuje, odlaže, skuplja, obrađuje i prevozi otpad ili uopće s njim postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzrokuje i uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja na širem području.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 306.

Ugrožavanje okoliša bukom

(1) Ko protivno propisima proizvede buku koja je pogodna prouzrokovati teže oštećenje zdravlja više osoba, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 307.

Proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja

(1) Ko proizvede radi prodaje ili stavi u promet sredstva za liječenje ili sprečavanje zaraze kod životinja koja su opasna za njihov život ili zdravlje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće većeg broja životinja ili širenje zarazne bolesti,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri mjeseca.

Član 308.

Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći

(1) Veterinar ili ovlašteni veterinarski pomoćnik koji pri pružanju veterinarske pomoći propiše ili primijeni očito neprikladno sredstvo ili očito nepravilan način liječenja ili uopće nesavjesno postupa pri liječenju i time prouzrokuje uginuće većeg broja životinja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 309.

Neovlašćeno obavljanje veterinarskih usluga

Ko nemajući propisanu stručnu spremu ili neovlašćeno obavlja poslove zaštite zdravlja životinja ili druge veterinarske zahvate,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 310.

Nepostupanje po propisima za suzbijanje bolesti životinja i bilja

(1) Ko za vrijeme epidemije stočne bolesti koja može ugroziti stočarstvo ne postupi po naredbi ili odluci nadležnog organa donesenoj na osnovu propisa kojim se određuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje bolesti,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko za vrijeme dok traje opasnost od bolesti i štetočina koje mogu ugroziti biljni svijet ne postupi po naredbi ili odluci nadležnog organa donesenoj na osnovu propisa kojim se određuju mjere za suzbijanje ili sprječavanje bolesti ili štetočina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovana znatna šteta,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

(4) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 311.

Prikrivanje postojanja zarazne bolesti kod životinja

Ko prikriva postojanje zarazne bolesti kod životinja ili sumnju da takva bolest postoji, ili to ne prijavi javnoj veterinarskoj službi ili organu nadležnom za poslove veterinarstva, pa zbog toga nastupi širenje zarazne bolesti ili uginuće životinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 312.

Zagađivanje stočne hrane ili vode za napajanje stoke

- (1) Ko škodljivom materijom zagađi stočnu hranu ili vodu u rijekama, potocima, izvorima, bunarima, cisternama ili drugu vodu koja služi za napajanje stoke, živi ili divljači i time dovede u opasnost život ili zdravlje životinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće većeg broja životinja, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 313.

Uništenje zasada

Ko škodljivom materijom uništi bilje, voćke ili druge zasade i time prouzrokuje štetu velikih razmjera,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 314.

Nesavjesno postupanje u prometu pesticida

Ko stavi pesticide ili druge otrove u promet bez dozvole, ili izda drugi pesticid ili otrov umjesto propisanog kad zamjena nije dozvoljena, ili na drugi način nesavjesno postupi u prometu pesticida ili drugih otrova i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili za okoliš,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

Član 315.

Pustošenje šuma

- (1) Ko protivno propisima ili naredbama nadležnih tijela sječe ili krči šumu, ili ko podbjeljuje stabla ili na drugi način pustoši šumu, a time nije učinjeno neko drugo krivično djelo za koje je propisana teža kazna,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili u drugim šumama posebne namjene,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 316.

Šumska krađa

- (1) Ko radi krađe obori u šumi jedno ili više stabala, a količina je oborenog drveta veća od dva kubna metra,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini s ciljem da se oboreno drvo proda, ili ako je količina oborenog drveta veća od pet kubnih metara, ili ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili drugoj šumi posebne namjene,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Član 317.

Izazivanje šumskog požara

- (1) Ko izazove šumski požar zbog kojeg nastupi šteta velikih razmjera, ili istovremeno izazove više šumskih požara,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (2) Ko izazove požar u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku, voćnjaku ili drugoj šumi posebne namjene ili u žitnom polju,

kaznit će se kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

- (3) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

- (4) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 318.

Mučenje i ubijanje životinje

- (1) Ko životinju teško zlostavlja ili izlaže nepotrebnim ili dugotrajnim mukama, ili joj nanosi nepotrebne boli, ili protupravno razara životinjska staništa u većoj mjeri ili na širem prostoru, ili protivno propisima ubija životinje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini radi opljade ili drugog pribavljanja imovinske koristi, ili ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće većeg broja životinja ili životinje čija je vrsta posebno zaštićena,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 319.

Protuzakoniti lov

- (1) Ko protupravno ubije, rani ili uhvati za vrijeme lovostaja divljač u većem broju ili u većoj vrijednosti, ili divljač čiji je lov stalno zabranjen, ili ko neovlašćeno iznese izvan zemlje vrhunski trofej veće vrijednosti ili vrhunske trofeje u većem broju, ili ko lovi zaštićenu životinjsku vrstu,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini sredstvima ili na način koji je zabranjen ili kojim se divljač masovno uništava,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (3) Ulovljena divljač i sredstva upotrijebljena za lov oduzet će se.

Član 320.

Protuzakoniti ribolov

- (1) Ko lovi ribu, druge slatkovodne ili morske životinje ili organizme u vrijeme kad je to zabranjeno ili na teritoriji na kojoj je to zabranjeno, ili ko lovi ribu, druge slatkovodne ili morske životinje ili organizme eksplozivom, električnom strujom, otrovom, sredstvima za omamljivanje ili drugim načinom ili sredstvom koji su štetni za njihovo rasplodjivanje ili koji su propisima zabranjeni,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće ribe ili drugih slatkovodnih ili morskih životinja ili organizama u širim razmjerima, učinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

- (3) Ulov i sredstva za lov oduzet će se.

Član 321.

Oštećenje, uništenje i nedozvoljeni izvoz spomenika kulture i zaštićenih objekata prirode

- (1) Ko ošteti ili uništi spomenik kulture ili zaštićeni objekt prirode,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema spomeniku kulture ili zaštićenom objektu prirode naročite vrijednosti ili je prouzrokovana znatna šteta, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ko bez dozvole nadležnog organa izveze ili iznese izvan zemlje spomenik kulture ili zaštićeni objekt prirode, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se učinitelj koji spomenik kulture ili zaštićeni objekt po proteku roka određenog u dozvoli za iznošenje ne vrati.

Član 322.

Nedozvoljeno obavljanje istraživačkih radova i prisvajanje spomenika kulture

- (1) Ko bez dozvole nadležnog organa obavi na spomeniku kulture konzervatorske, restauratorske ili istraživačke radove ili protivno zabrani ili bez dozvole nadležnog organa obavlja arheološka iskopavanja ili istraživanja, pa zbog toga spomenik bude uništen, teško oštećen ili izgubi osobine spomenika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u odnosu na spomenik kulture naročite vrijednosti ili značenja ili je prouzrokovana znatna šteta, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA XXVII - GLAVA DVADESET SEDMA

KRIVIČNA DJELA PROTIV OPĆE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE

Član 323.

Izazivanje opće opasnosti

- (1) Ko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim plinom, ionizirajućim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom ili pucanjem iz vatrenog oružja ili kakvom opće opasnom radnjom ili opće opasnim sredstvom izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne postavi propisane naprave za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrovnih plinova ili ionizirajućeg zračenja, ili te naprave ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u rad ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama, pa time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg opsega.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini na mjestu gdje je okupljen veći broj ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 324.

Uništenje ili oštećenje važnih privrednih objekata ili javnih naprava

- (1) Ko rušenjem, paljenjem ili na drugi način uništi ili ošteti, važan industrijski, poljoprivredni ili drugi privredni objekt, napravu ili postrojenje za vodu, toplinu, plin, električnu ili drugu energiju, naprave sustava veza ili druge naprave javne upotrebe i time izazove njihov zastoj ili otežani rad, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko protupravno ukloni ili isključi iz rada naprave ili postrojenja iz stava 1. ovog člana i time izazove poremećaj u redovnom životu građana, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 325.

Oštećenje zaštitnih naprava na radu

- (1) Ko u rudniku, tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja rad uništi, ošteti ili ukloni zaštitnu napravu i time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Odgovorna osoba u rudniku, tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja rad, koja ne postavi zaštitne naprave ili ih ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u rad ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama i na taj način izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Pri izricanju uvjetne osude za krivično djelo iz st. 2. i 3. ovog člana sud može učinitelju odrediti obavezu da u određenom roku postavi zaštitne naprave.

Član 326.

Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova

- (1) Odgovorna osoba koja pri projektiranju, upravljanju ili izvođenju gradnje ili građevinskih radova postupi protivno propisima ili općepriznatim tehničkim pravilima i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 327.

Nesavjesno čuvanje pasa i drugih opasnih životinja

- (1) Ko pse ili druge opasne životinje izvodi na javna mjesta bez propisane brnjice ili druge odgovarajuće zaštite i bez izravnog čuvanja i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba tjelesno ozlijeđena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

Član 328.

Teška krivična djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine

- (1) Ako je krivičnim djelom iz člana 323. (*Izazivanje opće opasnosti*) st. od 1. do 3.; člana 324. (*Uništenje ili oštećenje važnih privrednih objekata ili javnih naprava*) st. 1. i 2.; člana 325. (*Oštećenje zaštitnih naprava na radu*) st. 1. i 2. i člana 326. (*Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova*) stav 1. ovog zakona neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz člana 323. st. od 1. do 3.; člana 324. st. 1. i 2.; člana 325. st. 1. i 2. i člana 326. stav 1. ovog zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz člana 323. stav 4.; člana 324. st. 3. i 4.; člana 325. stav 3. i člana 326. stav 2. ovog zakona neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz člana 323. stav 4.; člana 324. st. 3. i 4.; člana 325. stav 3. i člana 326. stav 2. ovog zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 329.

Nepropisni prijevoz eksplozivnog ili zapaljivog materijala

Ko protivno propisima o prijevozu eksplozivnog ili lahko zapaljivog materijala preda na prijevoz javnim prometnim sredstvima eksplozivni ili lahko zapaljivi materijal ili takav materijal sam prevozi ili prenosi koristeći se javnim prometnim sredstvima, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 330.

Oštećenje ustava

Ko ošteti izradene ili prirodne ustave koji služe kao zaštita od prirodnih nepogoda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 331.

Neotklanjanje opasnosti

- (1) Ko blagovremenom prijavom nadležnom tijelu ili na drugi način ne poduzme mjere radi otklanjanja požara, poplave, eksplozije, prometne nezgode ili druge opasnosti za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ko odvrćanjem ili na drugi način spriječi drugog u poduzimanju mjera radi otklanjanja požara, poplave, eksplozije, prometne nezgode ili druge opasnosti za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

XXVIII - GLAVA DVADESET OSMA

KRIVIČNA DJELA PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA

Član 332.

Ugrožavanje javnog prometa

- (1) Učesnik u prometu na putevima koji se ne pridržava prometnih propisa i time tako ugrozi javni promet da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većih razmjera, pa zbog toga kod drugoga nastupi imovinska šteta preko 5.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Ko ugrožavanjem željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbusnog ili prometa žičarom dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većih razmjera, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 333.

Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti

- (1) Ko pod uticajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava upravlja motornim vozilom, iako je zbog toga očito nesposoban za sigurnu vožnju i time tako ugrozi javni promet na putevima da dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 334.

Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom

- (1) Ko uništenjem, uklanjanjem ili težim oštećenjem prometne naprave, sredstva, znaka ili naprave za signalizaciju koji služe sigurnosti prometa ili davanjem pogrešnih znakova ili signala, postavljanjem prepreka na prometnicama ili na drugi način tako ugrozi javni promet da time dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 335.

Nesavjestan nadzor nad javnim prometom

- (1) Odgovorna osoba kojoj je povjeren nadzor nad stanjem i održavanjem prometnica i objekata na njima, prijevoznim sredstvima ili javnim prometom ili nad ispunjavanjem propisanih uvjeta rada vozača, ili odgovorna osoba kojoj je povjereno rukovođenje vožnjom, koja nesavjesnim obavljanjem dužnosti izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se odgovorna osoba koja izda nalog za vožnju ili dozvoli vožnju, iako zna da vozač zbog umora, bolesti, uticaja alkohola ili iz drugih razloga nije u stanju sigurno upravljati vozilom ili da vozilo nije ispravno i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 336.

Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa

- (1) Ako je krivičnim djelom iz člana 332. (*Ugrožavanje javnog prometa*) st. 1. i 2.; člana 333. (*Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti*) stav 1.; člana 334.

- (*Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom*) stav 1. i člana 335. (*Nesavjestan nadzor nad javnim prometom*) st. 1. i 2. ovog zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz člana 332. st. 1. i 2.; člana 333. stav 1.; člana 334. stav 1. i člana 335. st. 1. i 2. ovog zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje godinu dana.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz člana 332. stav 3.; člana 333. stav 2.; člana 334. stav 2. i člana 335. stav 3. ovog zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz člana 332. stav 3.; člana 333. stav 2.; člana 334. stav 2. i člana 335. stav 3. ovog zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 337.

Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi

- (1) Vozač motornog vozila ili drugog prijevoznog sredstva koji ostavi bez pomoći osobu koja je ozlijeđena tim prijevoznim sredstvom ili čiju je ozljedu prouzrokovao, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana teška tjelesna ozljeda ili smrt ozlijeđene osobe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

XXIX - GLAVA DVADESET DEVETA

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVOSUĐA

Član 338.

Dogovor za učinjenje krivičnih djela

Ko s drugime dogovori učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za dogovor učinjenja takvog pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 339.

Pripremanje krivičnog djela

Ko nabavi ili pripremi sredstva ili ukloni prepreke ili poduzme kakvu drugu radnju koja stvara uvjete za izravno učinjenje, ali nije dio učinjenja krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ukoliko za pripremanje pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 340.

Udruživanje radi činjenja krivičnih djela

- (1) Ko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više osoba u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji za koja se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi činjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko postane članom grupe ljudi ili udruženja iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Član grupe ljudi koji otkrije grupu ili član udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovom sastavu ili za njih učinio krivično djelo, može se osloboditi kazne.

- (4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi kazne.

Član 341.

Učestvovanje u grupi ljudi koja učini krivično djelo

- (1) Ko učestvuje u grupi ljudi koja zajedničkim djelovanjem usmrti neku osobu ili je teško tjelesno ozlijedi, učini paljevinu, ošteti imovinu u većem opsegu ili učini druga teška nasilja ili koja pokuša učiniti takva djela za samo učestvovanje u toj grupi ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 342.

Zločinačka organizacija

- (1) Ko učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji kao član zločinačke organizacije, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ko kao član zločinačke organizacije učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi zločinačkom organizacijom koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.
- (4) Ko postane članom zločinačke organizacije koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (5) Član zločinačke organizacije iz st. od 1. do 4. ovog člana, koji zločinačku organizaciju otkrije, može se osloboditi kazne.

Član 343.

Izrada i nabavka oružja i sredstava namijenjenih učinjenju krivičnih djela

- (1) Ko oružje, eksplozivne materije ili sredstva za njihovo pripravljanje ili otrove za koje zna da su namijenjeni učinjenju krivičnog djela izradi, nabavi ili drugom omogući da do njih dođe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ko izradi ili drugom ustupi lažni ključ, otvarač ili kakvu drugu stvar ili sredstvo za provalu, iako zna da je namijenjeno učinjenju krivičnog djela, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 344.

Neprijavlivanje pripremanja krivičnog djela

- (1) Ko zna da se priprema učinjenje krivičnog djela za koje se po zakonu u Federaciji može izreći tri godine zatvora ili teža kazna, pa u vremenu kad je još bilo moguće spriječiti njegovo učinjenje to ne prijavi, a djelo bude pokušano ili učinjeno, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u odnosu na krivično djelo za koje se po zakonu u Federaciji može izreći kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Za krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni srodnik u ravnoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.

Član 345.

Neprijavlivanje krivičnog djela ili učinitelja

- (1) Ko zna za učinitelja krivičnog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora, ili ko samo zna da je takvo djelo učinjeno, pa to ne prijavi, iako od takve prijave ovisi blagovremeno otkrivanje učinitelja ili krivičnog djela, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne prijavi krivično djelo za koje je saznala u vršenju svoje dužnosti, ako se za to krivično djelo može izreći kazna zatvora pet godina zatvora ili teža kazna.
- (3) Za krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni srodnik u ravnoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.
- (4) Za krivična djela iz st. 1. i 2. ovog člana kaznit će se i doktor medicine, doktor stomatologije, babica ili zdravstveni djelatnik, psiholog, javni bilježnik i djelatnik socijalne zaštite, ako je krivično djelo učinjeno prema djetetu ili maloljetniku.

Član 346.

Pomoć učinitelju poslije učinjenog krivičnog djela

- (1) Ko krije učinitelja krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili mu prikrivanjem oruđa, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili ko krije osuđenog ili poduzima što drugo s ciljem izbjegavanja izvršenja izrečene kazne, sigurnosne mjere ili odgovorne zavodske mjere, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko pruži pomoć iz stava 1. ovog člana učinitelju krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ali ne i kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ko pruži pomoć iz stava 1. ovog člana učinitelju krivičnog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Kazna izrečena za krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne na koju je osuđena osoba kojoj je učinitelj pružio pomoć.
- (5) Za krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni srodnik u ravnoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik ili njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.

Član 347.

Lažno prijavljivanje

- (1) Ko prijavi koju određenu osobu da je učinila krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, znajući da ta osoba nije učinitelj, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko podmetanjem tragova krivičnog djela ili na drugi način izazove pokretanje krivičnog postupka zbog krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji protiv osobe za koju zna da nije učinitelj.
- (3) Ko sam sebe prijavi da je učinio krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, iako ga nije učinio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se ko prijavi da je učinjeno krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, iako zna da to djelo nije učinjeno.

Član 348.

Davanje lažnog iskaza

- (1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku u Federaciji da lažni iskaz,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se stranka koja pri izvođenju dokaza ispitivanjem stranaka u parničnom ili upravnom postupku u Federaciji da lažni iskaz, a na tom je iskazu zasnovana odluka donesena u tom postupku.

(3) Ako je lažan iskaz dat u krivičnom postupku u Federaciji, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako su zbog krivičnog djela iz stava 3. ovog člana nastupile naročito teške posljedice za okrivljenika, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Ako učinitelj dobrovoljno opozove svoj lažni iskaz prije nego što je donesena konačna odluka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseca, a može se i osloboditi kazne.

Član 349.

Sprečavanje dokazivanja

(1) Ko svjedoka ili vještaka u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku u Federaciji, silom, prijetnjom ili drugim oblikom prinude ili obećanjem dara ili kakve druge koristi navede na lažan iskaz,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku u Federaciji sakrije, ošteti, uništi ili učini neupotrebljivim tuđi predmet ili ispravu koja služi dokazivanju,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku u Federaciji ukloni, uništi, pomakne ili premjesti kakav granični kamen, zemljomjerski znak ili uopće kakav znak o vlasništvu ili nekom drugom stvarnom pravu ili upotrebi vode, ili ko s istim ciljem takav znak lažno postavi.

Član 350.

Povreda tajnosti postupka

Ko neovlašćeno otkrije ono što je saznao u sudskom, prekršajnom ili upravnom postupku u Federaciji, a što se po zakonu ne smije objaviti ili je odlukom nadležne institucije u Federaciji proglašeno tajnom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 351.

Neizvršenje sudske odluke

(1) Odgovorna osoba u organu vlasti ili pravnoj osobi ili drugim institucijama u Federaciji koja ne postupi po pravomoćnoj odluci suda u Federaciji,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se odgovorna osoba koja odbije izvršiti odluku Doma za ljudska prava za Federaciju ili odluku Ustavnog suda Federacije koju je dužna izvršiti.

(3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovana teža povreda prava drugog ili značajna materijalna šteta,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Član 352.

Odavanje istovjetnosti zaštićenog svjedoka

Sudija suda u Federaciji ili druga službena osoba koja je učestvovala u ispitivanju zaštićenog svjedoka u krivičnom postupku koji se vodi po zakonu Federacije, koja neovlašćenoj osobi učini pristupačnim podatke o istovjetnosti zaštićenog svjedoka,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 353.

Povreda sudske odluke o zabrani vršenja zvanja, djelatnosti ili dužnosti

Ko drugome omogućiti obavljanje zanimanja, djelatnosti ili dužnosti iako zna da mu je pravomoćnom sudskom odlukom izrečena sigurnosna mjera zabrane vršenja zvanja, djelatnosti ili dužnosti, ili zaštitna mjera zabrane vršenja određenih dužnosti, ili je takva zabrana pravna posljedica osude,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 354.

Pobuna osoba kojima je oduzeta sloboda

(1) Osoba kojoj je na osnovu zakona oduzeta sloboda, koja se udruži s drugim osobama kojima je na osnovu zakona oduzeta sloboda s ciljem da se nasilno oslobodi ili da te osobe zajednički napadnu osobe čijem su nadzoru povjerene, ili da ih silom ili prijetnjom da će izravno upotrijebiti silu prinude da učine ili propuste nešto što je protivno njihovoj dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta većih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

Član 355.

Bijeg osobe kojoj je oduzeta sloboda

Ko upotrebom sile ili prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo druge osobe pobjegne iz krivično-popravne ustanove ili zatvora,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 356.

Omogućavanje bijega osobi kojoj je oduzeta sloboda

(1) Ko silom, prijetnjom, obmanom ili na drugi način omogućiti bijeg osobi kojoj je na osnovu zakona oduzeta sloboda,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini kao član grupe ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 357.

Povreda zakona od sudije

Sudija Ustavnog suda Federacije ili sudija suda u Federaciji koji s ciljem da drugom pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu, donese nezakonitu odluku ili na drugi način prekrši zakon,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

XXX - GLAVA TRIDESETA

KRIVIČNA DJELA PROTIV JAVNOG REDA I PRAVNOG PROMETA

Član 358.

Sprečavanje službene osobe u vršenju službene radnje

(1) Ko silom ili prijetnjom da će izravno upotrijebiti silu spriječiti službenu osobu u vršenju službene radnje koju je poduzela u okviru svojih ovlasti ili je na isti način prisili na obavljanje službene radnje,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana službena osoba uvrijeđena, zlostavljana ili je lahko tjelesno ozlijeđena ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prijetnjom upotrebe oružja,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini prema službenoj osobi pri obavljanju poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili funkcija i čuvanja javnog reda,

uhijećenja učinitelja krivičnog djela ili čuvanja osobe kojoj je oduzeta sloboda,
kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
(4) Ako je učinitelj krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem službene osobe,
može se osloboditi kazne.

Član 359.

Napad na službenu osobu u vršenju poslova sigurnosti

- (1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti službenu osobu ili osobu koja joj pomaže u vršenju poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili dužnosti čuvanja javnog reda,
kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana službena osoba ili osoba koja joj pomaže lahko tjelesno ozlijeđena ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno uz prijetnju upotrebom oružja,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana službena osoba ili osoba koja joj pomaže teško tjelesno ozlijeđena,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je učinitelj krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj pomaže,
može se osloboditi kazne.

Član 360.

Učestvovanje u grupi ljudi koja spriječi službenu osobu u vršenju službene radnje

- (1) Ko učestvuje u grupi ljudi koja zajedničkim djelovanjem spriječi ili pokuša spriječiti službenu osobu u vršenju službene radnje ili je na taj način prisili na vršenje službene radnje, za samo učestvovanje
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Član 361.

Organiziranje otpora

- (1) Ko druge organizira ili poziva na pružanje nasilnog otpora zakonitim odlukama ili mjerama nadležnih tijela, ili ukazuje otpor službenoj osobi u vršenju službene radnje,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano neprovođenje ili je znatno otežano provođenje zakonite odluke ili mjere nadležnog tijela,
učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 362.

Nasilničko ponašanje

- (1) Ko grubim vrijeđanjem ili zlostavljanjem drugog, nasiljem prema drugom, izazivanjem tuče ili naročito drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava građanski mir,
kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u sastavu grupe ljudi, ili ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano teško poniženje više osoba, ili je neka osoba lahko tjelesno ozlijeđena,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 363.

Neovlašćeno posjedovanje ili ugrožavanje javnog reda putem radio ili televizijske stanice

- (1) Ko protivno propisima o sustavu veza posjeduje radio ili televizijsku stanicu ili radio i televizijsku stanicu koristi bez propisanog odobrenja,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko grubo kršeći standarde profesionalnog ponašanja medija i novinara, koristi huškački ili govor mržnje ili govor koji očito poziva ili potiče na nasilje, narodnosne ili etničke sukobe i time dovede do ugrožavanja javnog reda ili mira,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 364.

Neovlašćeno bavljenje određenim zanimanjem

Ko se neovlašćeno za nagradu bavi određenim zanimanjem za čije obavljanje je po zakonu ili drugim propisima donijetim na osnovu zakona potrebna dozvola nadležnog organa,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 365.

Neučestvovanje u otklanjanju opće opasnosti

Ko protivno naredbi nadležnog organa bez opravdanog razloga odbije učestvovati u otklanjanju opasnosti od požara, poplave ili slične opasnosti,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 366.

Skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka

Ko skine ili povrijedi službeni pečat ili znak koji je ovlaštena službena osoba stavila radi osiguranja predmeta ili prostorije, ili ko bez skidanja ili povrede pečata ili znaka otvori osigurani predmet ili uđe u takvu prostoriju,
kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 367.

Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenih spisa

Ko protupravno oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu institucije u Federaciji ili druge pravne osobe koja vrši javna ovlaštenja ili se kod njih nalazi,
kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 368.

Uništenje ili prikrivanje arhivske građe

Ko uništi, prikrije ili učini neupotrebljivom arhivsku građu ili je iznese izvan zemlje bez prethodnog odobrenja nadležnog organa,
kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 369.

Lažno predstavljanje

- (1) Ko se s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu lažno predstavlja kao službena ili vojna osoba ili neovlašćeno nosi oznake službene ili vojne osobe,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko izvrši kakvu radnju koju je ovlaštena izvršiti samo određena službena osoba.

Član 370.

Samovlašće

- (1) Ko upotrebom sile ili ozbiljnom prijetnjom pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u sastavu grupe ljudi ili udruženja organiziranog radi učinjenja tog krivičnog djela,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 371.

Nedozvoljeno držanje oružja ili eksplozivnih materija

(1) Ko neovlašćeno izradi, prepravi, proda, nabavi ili razmijeni vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije, ili ko neovlašćeno drži vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije čija nabavka građanima uopće nije dozvoljena,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine,

(2) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u odnosu na veću količinu vatrene municije ili eksplozivnih materija,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ko dobrovoljno preda sredstva iz stava 1. ovog člana nadležnom organu može se blaže kazniti.

Član 372.

Zloupotreba znaka za pomoć i opasnost

Ko zloupotrijebi znak za pomoć ili znak za opasnost ili neosnovano poziva u pomoć s ciljem da izazove izlazak službenika državnih organa ili vatrogasaca ili zaustavljanje prometa,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 373.

Krivotvorenje isprave

(1) Ko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu s ciljem da se takva isprava upotrijebi kao prava, ili ko lažnu ili preinačenu ispravu upotrijebi kao pravu ili je nabavi radi upotrebe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u pogledu javne isprave, oporuke, mjenice, čeka, javne ili službene knjige ili druge knjige koja se po zakonu mora voditi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 374.

Posebni slučajevi krivotvorenja isprave

Smatrat će se učinjenjem krivičnog djela krivotvorenja isprava i kaznit će se po članu 373. (*Krivotvorenje isprave*) stav 1. ovog zakona:

- ko kakav papir, blanket ili kakav drugi predmet koji je neka osoba potpisala neovlašćeno popuni kakvom izjavom koja ima vrijednost za pravne odnose;
- ko drugog obmane o sadržaju kakve isprave i taj je potpiše smatrajući da potpisuje kakvu drugu ispravu ili kakav drugi sadržaj;
- ko ispravu izda u ime druge osobe bez njezinog ovlaštenja ili u ime osobe koja ne postoji;
- ko kao izdavalac isprave uz svoj potpis navede da ima kakav položaj, poziv ili čin iako nema takav položaj, poziv ili čin, a to ima bitni uticaj na dokaznu snagu isprave;
- ko ispravu izradi neovlašćenom upotrebom pravog pečata ili znaka.

Član 375.

Ovjeravanje neistinitog sadržaja

(1) Ko dovodenjem u zabludu nadležnog organa učini da on u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi ovjeri štogod neistinito što treba služiti kao dokaz u pravnom prometu,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko ispravu, zapisnik ili knjigu iz stava 1. ovog člana upotrijebi znajući da su neistiniti.

Član 376.

Izdavanje i upotreba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe

(1) Doktor medicine, doktor stomatologije ili veterinar koji izda neistinitu liječničku ili veterinarsku svjedodžbu znajući da je neistinita,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko upotrijebi neistinitu liječničku ili veterinarsku svjedodžbu znajući da je neistinita,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 377.

Nadripisarstvo

Ko se, nemajući propisanu stručnu spremu, neovlašćeno za nagradu bavi ukazivanjem pravne pomoći,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 378.

Ometanje vjerskih obreda

(1) Ko ometa ili spriječi vjerski obred, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini upotrebom sile ili ozbiljnom prijetnjom upotrebe sile,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 379.

Povreda mira pokojnika

(1) Ko neovlašćeno prekopa, razruši, ošteti ili na drugi način grubo oskrvne grob ili drugo mjesto ukopa ili spomen na umrle,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko neovlašćeno iskopa, odnese, ošteti, uništi, sakrije ili premjesti organ, dio tijela ili pepeo umrle osobe, ili ko oskrvne organ umrle osobe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

XXXI - GLAVA TRIDESET PRVA

KRIVIČNA DJELA PODMIĆIVANJA I KRIVIČNA DJELA PROTIV SLUŽBENE I DRUGE ODGOVORNE FUNKCIJE

Član 380.

Primanje dara i drugih oblika koristi

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svog ovlaštenja učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svog ovlaštenja učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, koja poslije činjenja ili nečinjenja iz st. 1. i 2. ovog člana, a u vezi s tim zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist.

(4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se.

Član 381.

Davanje dara i drugih oblika koristi

(1) Ko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svog ovlaštenja učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svog ovlaštenja učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, i prijavio krivično djelo prije njegovog otkrivanja ili saznanja da je otkriveno,

može se osloboditi kazne.

(4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se, a u slučaju iz stava 3. ovog člana može se vratiti osobi koja je dala mito.

Član 382.

Protuzakonito posredovanje

(1) Ko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korišćenjem svog službenog ili uticajnog položaja u Federaciji posreduje da se učini ili ne učini koja službena radnja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko koristeći svoj službeni ili uticajni položaj u institucijama u Federaciji posreduje da se učini službena radnja koja se ne bi smjela učiniti ili da se ne učini službena radnja koja bi se morala učiniti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je za učinjenje krivičnog djela iz stava 2. ovog člana primljena nagrada ili kakva druga korist, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 383.

Zloupotreba položaja ili ovlašćenja

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 384.

Pronevjera u službi

(1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 385.

Prijevara u službi

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlašćenu osobu da učini nezakonitu isplatu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 386.

Posluga u službi

Ko se neovlašćeno posluži novcem, vrijednosnim papirom ili drugim pokretninama koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji, ili te stvari drugom neovlašćeno da na poslugu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 387.

Nesavjestan rad u službi

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja povredom zakona, drugog propisa ili općeg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očito nesavjesno postupi u vršenju dužnosti, pa zbog toga pravo drugog bude teško povrijeđeno ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 1.000 KM,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana teško povrijeđeno pravo drugog ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 388.

Odavanje službene tajne

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja neovlašćeno drugome saopći, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji su službena tajna, ili koja pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlašćenoj osobi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se i osoba koja s ciljem da neovlašćeno upotrijebi takve podatke nezakonito iskoristi podatke koji se čuvaju kao službena tajna, ili osoba koja bez odobrenja te podatke objavi.

(3) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pogledu naročito povjerljivih podataka, ili radi objavljivanja ili korišćenja podataka izvan Federacije,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(5) Nema krivičnog djela iz stava 2. ovog člana ako ko objavi ili posreduje u objavljivanju službene tajne institucije u Federaciji čiji je sadržaj suprotan ustavnom poretku Federacije, s ciljem da javnosti otkrije nepravilnosti u organiziranju, djelovanju i rukovođenju službom, ako objava nema štetne posljedice za Federaciju.

(6) Odredbe st. od 1. do 4. ovog člana primijenit će se i prema osobi koja je odala službenu tajnu nakon što joj je služba ili odgovornost u Federaciji prestala.

Član 389.

Krivotvorenje službene isprave

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom ili službenim pečatom ovjeri službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis s neistinitim sadržajem, ili koja svojim potpisom ili službenim pečatom omogućujući izradu takve isprave, knjige ili spisa s neistinitim sadržajem,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se i službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja neistinitu službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis upotrijebi u službi ili pri poslovanju kao da su istiniti, ili koja službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj mjeri ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivom.

Član 390.

Protuzakonita naplata i isplata

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja od drugog naplati što drugi nije dužan, ili naplati više nego je dužan, ili koja pri isplati ili predaji kakvih stvari manje isplati ili preda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 391.

Protuzakonito oslobodenje osobe lišene slobode

Službena osoba u Federaciji koja protuzakonito oslobodi osobu lišenu slobode, a koja joj je povjerena na čuvanje, ili joj pomogne u bijegu, ili joj omogućava nedopuštenu vezu ili prijepisku radi pripremanja bijega, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 392.

Protuzakonito prisvajanje stvari pri pretresanju ili izvršenju

Službena osoba u Federaciji koja pri pretresanju stana, prostorija ili osoba ili pri izvršenju, oduzme pokretninu s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravnu imovinsku korist,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XXXII - GLAVA TRIDESET DRUGA

KRIVIČNA DJELA PROTIV SUSTAVA ELEKTRONSKE OBRADE PODATAKA

Član 393.

Oštećenje računalnih podataka i programa

(1) Ko ošteti, izmijeni, izbriše, uništi ili na drugi način učini neupotrebljivim ili nepristupačnim tuđe računalne podatke ili računalne programe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko unatoč zaštitnim mjerama neovlašćeno pristupi računalnim podacima ili programima ili neovlašćeno presreće njihov prijenos,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko onemogućiti ili otežati rad ili korišćenje računalnog sustava, računalnih podataka ili programa ili računalnu komunikaciju.

(4) Ako je krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učinjeno u odnosu na računalni sustav, podatak ili program organa vlasti, javne službe, javne ustanove ili privrednog društva od posebnog javnog interesa, ili je prouzrokovana znatna šteta,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(5) Ko neovlašćeno izrađuje, nabavlja, prodaje, posjeduje ili čini drugom dostupne posebne naprave, sredstva, računalne programe ili računalne podatke stvorene ili prilagođene radi učinjenja krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(6) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci stvoreni, korišćeni ili prilagođeni radi učinjenja krivičnih djela, kojima je krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učinjeno, oduzet će se.

Član 394.

Računalno krivotvorenje

(1) Ko neovlašćeno izradi, unese, izmijeni, izbriše ili učini neupotrebljivim računalne podatke ili programe koji imaju vrijednost za pravne odnose, s ciljem da se upotrijebe kao pravi ili sam upotrijebi takve podatke ili programe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u odnosu na računalne podatke ili programe organa javne službe, javne ustanove ili privrednog društva od posebnog javnog interesa, ili je prouzrokovana znatna šteta,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(3) Ko neovlašćeno izrađuje, nabavlja, prodaje, posjeduje ili čini drugom pristupačnim posebne naprave, sredstva, računalne programe ili računalne podatke stvorene ili prilagođene radi učinjenja krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(4) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci stvoreni, korišćeni ili prilagođeni radi učinjenja krivičnih djela kojima je učinjeno krivično djelo iz stava 1. ili 2. ovog člana, oduzet će se.

Član 395.

Računalna prijevarena

(1) Ko neovlašćeno unese, ošteti, izmijeni ili prikrije računalni podatak ili program ili na drugi način utiče na ishod elektronske obrade podataka s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist i time drugom prouzrokuje imovinsku štetu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

(4) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini samo s ciljem da drugog ošteti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 396.

Ometanje rada sustava i mreže elektronske obrade podataka

Ko neovlašćenim pristupom u sustav ili mrežu elektronske obrade podataka izazove zastoj ili poremeti rad tog sustava ili mreže,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 397.

Neovlašćeni pristup zaštićenom sustavu i mreži elektronske obrade podataka

(1) Ko se neovlašćeno uključi u sustav ili mrežu elektronske obrade podataka kršenjem mjera zaštite,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko upotrijebi podatak dobijen na način iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ako su krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana prouzrokovane drugom teške posljedice,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 398.

Računalna sabotaza

Ko unese, izmijeni, izbriše ili prikrije računalni podatak ili program ili se na drugi način umiješa u računalni sustav, ili uništi ili ošteti naprave za elektronsku obradu podataka s ciljem da onemogući ili znatno omete postupak elektronske obrade podataka značajnim organima vlasti, javnim službama, javnim ustanovama, trgovačkim društvima ili drugim pravnim osobama od posebnog javnog interesa, pa time prouzrokuje štetu u iznosu većem od 500.00 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

XXXIII - GLAVA TRIDESET TREĆA

KRIVIČNA DJELA PROTIV ORUŽANIH SNAGA
FEDERACIJE

Član 399.

Neizvršenje i odbijanje izvršenja zapovijedi

- (1) Vojna osoba koja ne izvrši ili odbije izvršiti zapovijed nadređenog u vezi sa službom, pa zbog toga nastupi nemogućnost vršenja ili otežano obavljanje službe ili opasnost po život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Vojna osoba koja se protivi stražaru, ophodnji, službujućoj ili drugoj vojnoj osobi u sličnoj službi dok obavljaju svoju službenu funkciju, te vojna osoba koja ne posluša njihov poziv ili ne izvrši ili odbije izvršiti njihovu zapovijed, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem nadređenog, stražara, ophodnje, službujućeg ili druge vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 400.

Odbijanje primanja i upotrebe oružja

- (1) Vojna osoba koja protivno propisima i bez opravdana razloga odbije primiti oružje ili ga upotrijebiti po zapovijedi ili po pravilima službe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Vojni obveznik koji bez opravdana razloga odbije primiti oružje od nadležnog organa koje mu se dodjeljuje u vezi sa službom u rezervnom sastavu oružanih snaga, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Nema krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana kad se radi o vojnoj osobi ili vojnom obvezniku kojemu je u propisanom postupku uvažen prigovor savjesti.

Član 401.

Protivljenje nadređenom

- (1) Vojna osoba koja zajedno s drugim vojnim osobama odbije zapovijed nadređenog u vezi sa službom ili odbije izvršiti svoju funkciju, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Vojna osoba koja pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana upotrijebi oružje, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko organizira ili bilo kako rukovodi učinjenjem krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, te vojni starješina koji je učestvovao u takvom djelu.
- (4) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem nadređenog, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 402.

Prinuda prema vojnoj osobi u obavljanju službene dužnosti

- (1) Ko silom ili prijetnjom da će izravno upotrijebiti silu spriječiti vojnu osobu u obavljanju službene dužnosti ili je na taj način prisili na obavljanje službene dužnosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana vojna osoba teško uvrijeđena, ili je prema njoj bezobzirno postupano ili je lahko tjelesno ozlijeđena ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno upotrebom oružja, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 403.

Napad na vojnu osobu u obavljanju službe

- (1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti vojnu osobu koja obavlja službu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana vojna osoba lahko tjelesno ozlijeđena, ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno upotrebom oružja, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana vojna osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili su prouzrokovane teške posljedice za službu, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj s namjerom usmrtio vojnu osobu, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (5) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 404.

Zlostavljanje podređenog ili mladeg

- (1) Vojni starješina koji u službi ili u vezi sa službom zlostavlja podređenog ili mladeg ili s njime postupi na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema više osoba, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. i 2. koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 405.

Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe

- (1) Vojna osoba koja postupi protivno propisima o stražarskoj ili ophodnoj službi, službi službujućeg ili drugoj sličnoj službi, pa zbog toga dovede u opasnost život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini blizu skladišta oružja, municije ili eksplozivnog materijala ili blizu drugog važnog objekta, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera ili su nastupile druge teške posljedice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana neka osoba usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Ko krivično djelo iz stava od 1. do 4. ovog člana učini iz nehata kaznit će se:
 - a) za krivično djelo iz stava 1. ovog člana kaznom zatvora do šest mjeseci,
 - b) za krivično djelo iz stava 2. ovog člana kaznom zatvora do jedne godine,
 - c) za krivično djelo iz stava 3. ovog člana kaznom zatvora do tri godine,
 - d) za krivično djelo iz stava 4. ovog člana kaznom zatvora do pet godina.
- (6) Ako je krivičnim djelom iz stava 5. ovog člana prouzrokovana posljedica iz st. 3. i 4. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 406.

Podnošenje neistinitih prijava i izvještaja

Vojna osoba koja u obavljanju funkcije podnese prijavu ili izvještaj neistinitog sadržaja, ili u prijavi ili izvještaju prešuti koju činjenicu koju nije smjela prešutjeti, pa zbog toga dovede u opasnost život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 407.

Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne jedinice

- (1) Vojni starješina koji ne poduzima propisane, zapovijedene ili druge očito potrebne mjere za čuvanje života i zdravlja ljudi koji su mu povjereni, za osiguranje i održavanje u ispravnom stanju objekata, predmeta i sredstava koji služe borbenoj spremnosti, za urednu opskrbu jedinice koja mu je povjerena hranom, opremom ili materijalom, za čuvanje i njegu stoke ili mjere radi blagovremenog i urednog izvršenja osiguravajućih radova ili osiguranja objekata koji su mu povjereni, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera ili druge teške posljedice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (5) Ako je krivičnim djelom iz stava 4. ovog člana prouzrokovana posljedica iz stava 2. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Ako je krivičnim djelom iz stava 4. ovog člana prouzrokovana posljedica iz stava 3. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.

Član 408.

Neosiguranje na vojnim vježbama

- (1) Vojna osoba koja na vježbi, obuci ili u obavljanju pokusa ne poduzme propisane, naređene ili očito potrebne mjere osiguranja ili opreza, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera ili druge teške posljedice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (5) Ako je krivičnim djelom iz stava 4. ovog člana prouzrokovana posljedica iz stava 2. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Ako je krivičnim djelom iz stava 4. ovog člana prouzrokovana posljedica iz stava 3. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.

Član 409.

Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe

- (1) Ko bez opravdana razloga ne dođe u određeno vrijeme na poziv, radi saopćavanja ratnog rasporeda ili primanja oružja, ili na služenje vojnog roka, vojnu vježbu ili drugu vojnu vježbu, iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko se krije s ciljem izbjegavanja obaveze iz stava 1. ovog člana, iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ko napusti zemlju ili ostane u inozemstvu s ciljem izbjegavanja poziva ili služenja vojnog roka, vojne vježbe ili druge vojne službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Učinitelj krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom tijelu Federacije,

može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 410.

Izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevarom

- (1) Ko s ciljem izbjegavanja vojne službe ili radi raspoređivanja na lakšu funkciju sebe ozlijeđi ili na drugi način onesposobi za vojnu službu, ili simulira bolest ili upotrijebi lažnu ispravu ili postupi na drugi prijevaran način, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko drugog sa ili bez njegova pristanka tjelesno ozlijeđi ili na drugi način onesposobi u cilju izbjegavanja vojne službe ili druge vojne obaveze, ili u istom cilju za njega upotrijebi lažnu ispravu ili postupi na drugi prijevaran način, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana prouzrokovana trajna nesposobnost za vojnu službu ili drugu vojnu obavezu, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 411.

Protuzakonito oslobodenje od vojne službe

Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja postigne oslobodenje vojne osobe ili osobe koja podliježe vojnoj obavezi od vojne funkcije ili njeno raspoređivanje na lakšu funkciju, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 412.

Samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga

- (1) Vojna osoba koja samovoljno napusti svoju jedinicu ili službu i ne vrati se na funkciju u roku od deset dana ili se u istom roku ne vrati na funkciju s dozvoljenog odsustva izvan jedinice ili službe, te vojna osoba koja samovoljno napustiti svoju jedinicu ili službu za vrijeme izvršenja važnog zadatka ili povećanog stepena borbene spremnosti jedinice, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Vojna osoba koja se krije s ciljem izbjegavanja službe u oružanim snagama, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Vojna osoba koja napusti zemlju s ciljem izbjegavanja službe u oružanim snagama, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Učinitelj krivičnog djela iz stava 2. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom organu Federacije, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.
- (5) Učinitelj krivičnog djela iz stava 3. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom organu Federacije, može se blaže kazniti.

Član 413.

Nepropisan ili nepažljiv odnos prema povjerenom oružju

Ko nepropisno ili nepažljivo drži, čuva ili rukuje povjerenim oružjem, municijom ili eksplozivom koji pripadaju vojnoj jedinici ili vojnoj ustanovi, pa time prouzrokuje njihovo oštećenje u većoj mjeri, uništenje ili nestanak, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 414.

Protuzakonito raspolaganje povjerenim oružjem

Ko prisvoji, otuđi, založi, preda drugom na upotrebu, ošteti ili uništi oružje, municiju ili eksploziv koji su mu dati na upotrebu i služe potrebama odbrane, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 415.

Odavanje vojne tajne

- (1) Vojna osoba ili druga osoba koja protivno svojim dužnostima u pogledu čuvanja vojne tajne saopći, preda drugom ili mu na drugi način učini pristupačnim podatke koji su vojna tajna ili pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda nepozvanoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz koristoljublja ili u pogledu naročito povjerljivih podataka ili radi objave ili upotrebe tih podataka izvan zemlje, kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (3) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 416.

Kažnjavanje za krivična djela učinjena za vrijeme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti

- (1) Ko krivično djelo iz člana 399. (*Neizvršenje i odbijanje izv. ršenja zapovijedi*) stav 2.; člana 400. (*Odbijanje primanja i upotrebe oružja*) stav 2.; člana 401. (*Protivljenje nadređenom*) st. 1. i 4.; člana 402. (*Prinuda prema vojnoj osobi u obavljanju službene dužnosti*) st. 1. i 3.; člana 403. (*Napad na vojnu osobu u obavljanju službe*) st. 1., 2. i 5.; člana 405. (*Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe*) st. 1., 2. i 5.; člana 406. (*Podnošenje neistinitih prijava i izvještaja*); 407. (*Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne jedinice*) st. 1. i od 4. do 6.; člana 408. (*Neosiguravanje na vojnim vježbama*) st. 1. i od 4. do 6.; člana 409. (*Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe*) stav 1.; člana 410. (*Izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevaram*) stav 1.; člana 412. (*Samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga*) st. 1. i 3. i člana 415. (*Odavanje vojne tajne*) stav 3. ovog zakona, učini za vrijeme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko krivično djelo iz člana 402. stav 2.; člana 403. stav 3.; člana 405. st. 3. i 6.; člana 407. st. 2. i 3.; člana 408. st. 2. i 3.; člana 410. stav 2.; člana 411. (*Protivzakonito oslobođenje od vojne službe*); 413. (*Nepropisan ili nepažljiv odnos prema povjerenom oružju*); 414. (*Protuzakonito rapolaganje povjerenim oružjem*) i 415. stav 1. ovog zakona, učini za vrijeme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Ko krivično djelo iz člana 399. stav 1.; člana 400. stav 1.; člana 401. st. 2. i 3.; člana 403. stav 4.; člana 405. stav 4.; člana 409. st. 2. i 3.; člana 410. stav 3.; člana 412. stav 2. i člana 415. stav 2. ovog zakona, učini za vrijeme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 417.

Izricanje disciplinske kazne ili disciplinske mjere

Za krivično djelo protiv oružanih snaga Federacije s propisanom kaznom zatvora do tri godine, vojnoj se osobi može umjesto krivičnopravne sankcije izreći disciplinska kazna ili disciplinska mjera utvrđena propisima kojima se uređuje disciplinska odgovornost u oružanim snagama, ako je djelo naročito lakog oblika i ako to zahtijevaju interesi službe.

Član 418.

Odgovornost za krivično djelo učinjeno po zapovijedi nadređenog

Nema krivičnog djela ako njegova zakonska obilježja ostvari podređeni po zapovijedi nadređenog, a ta se zapovijed tiče službene dužnosti osim ako se zapovijed odnosi na učinjenje genocida, ratnog zločina ili drugog krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, ili ako je bilo očito da se izvršenjem zapovijedi učinjuje krivično djelo.

XXXIV - GLAVA TRIDESET ČETVRTA

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 419.

Prestanak važenja bivšeg Zakona

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 43/98, 2/99, 15/99, 29/00 i 59/02).

Član 420.

Obaveza usklađivanja pravomoćno izrečenih krivičnopravnih sankcija

- (1) Izvršenje krivičnopravnih sankcija pravomoćno izrečenih u skladu sa odredbama Krivičnog zakona iz člana 419. (*Prestanak važenja bivšeg Zakona*) ovog zakona, čije izvršenje nije započelo ili je u toku, ima se u nazivu krivičnog djela, odnosno sigurnosne mjere uskladiti sa nazivima predviđenim u ovom zakonu.
- (2) Usklađivanje pravomoćno izrečene odluke iz stava 1. ovog člana vrši sud koji je donio tu odluku u prvom stepenu. Ovo usklađivanje se vrši po službenoj funkciji u roku od 30 dana dana od dana početka primjene ovog zakona.

Član 421.

Stupanje na snagu ovog zakona

Ovaj zakon stupa na snagu 1. augusta 2003. godine.

Predsjedavajući Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić, s. r.	Predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Imamović, s. r.
--	--

Na temelju članka IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ**O PROGLAŠENJU KAZNENOG ZAKONA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Proglašava se Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 8. srpnja 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 9. srpnja 2003. godine.

Broj 01-529/03
28. srpnja 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

**KAZNENI ZAKON
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

OPĆI DIO

GLAVA I

Članak 1.

Predmet ovoga Zakona

Ovim se Zakonom uređuje opći dio kaznenog zakonodavstva u Federaciji Bosne i Hercegovine i kaznena djela iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Članak 2.

Značenje izričaja u ovome Zakonu

- (1) *Kazneno zakonodavstvo* u Federaciji sačinjavaju kaznenopravne odredbe sadržane u ovom Zakonu, drugim zakonima Federacije i zakonima kantona.
- (2) *Područje Federacije* je kopneno područje, obalno more i vodene površine unutar njezinih granica, te zračni prostor nad njima.
- (3) *Službena osoba* je izabrani ili imenovani dužnosnik ili druga službena osoba u tijelima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i u drugim tijelima uprave i službama za upravu Federacije, kantona, gradova i općina koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno obavlja službenu dužnost u navedenim organima i tijelima; ovlaštena osoba u gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je

- zakonom ili drugim propisom donesenim temeljem zakona povjereno obavljanje javnih ovlasti, a koja u okviru tih ovlasti obavlja određenu dužnost; te druga osoba koja obavlja određenu službenu dužnost temeljem ovlasti iz zakona ili drugog propisa donesenog temeljem zakona.
- (4) *Vojna osoba* je vojnik na odsluženju vojne obveze, pitomac vojne škole, djelatni mladi časnik, časnik, vojni službenik i osoba iz pričuvnog sastava dok se nalazi na vojnoj službi, te civilna osoba koja obavlja određenu vojnu dužnost.
- (5) Kada je kao počinitelj pojedinog kaznenog djela označena službena osoba ili vojna osoba, osobe iz stavka 3. ovoga članka mogu biti počinitelji tih djela, ako iz obilježja pojedinog kaznenog djela ili iz pojedinog propisa ne proizilazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.
- (6) *Odgovorna osoba* je osoba u gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njezinu dužnost ili temeljem posebne ovlasti povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili propisa donesenih temeljem zakona, ili općeg akta gospodarskog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom gospodarskom djelatnošću ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba u smislu stavka 3. ovoga članka kada su u pitanju radnje čijim je počiniteljem označena odgovorna osoba, a nisu propisane kao kazneno djelo odredbama glave o kaznenim djelima protiv službene i druge odgovorne dužnosti ili odredbama o kaznenim djelima čiji je počinitelj službena osoba, propisanim u nekoj drugoj glavi ovoga Zakona ili drugim zakonom Federacije ili kantona.
- (7) Kada je kao počinitelj kaznenih djela označena službena ili odgovorna osoba, sve osobe iz st. 3. i 5. ovoga članka mogu biti počinitelji tih djela, ako iz zakonskih obilježja pojedinog kaznenog djela ne proizilazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.
- (8) *Strana službena osoba* je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili sudskog tijela strane države, javni dužnosnik međunarodne organizacije i njezinih tijela, sudac i drugi službenik međunarodnog suda, službujući u Federaciji.
- (9) *Dijete je*, u smislu ovoga Zakona, osoba koja nije navršila četrnaest godina života.
- (10) *Maloljetnik je*, u smislu ovoga Zakona, osoba koja nije navršila osamnaest godina života.
- (11) *Pravna osoba je*, u smislu ovoga Zakona, Bosna i Hercegovina, Federacija, Republika Srpska, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općina, mjesna zajednica, svaki ustrojbeni oblik gospodarskog društva i svi oblici povezivanja gospodarskih društava, ustanova, ustanova za obavljanje kreditnih i drugih bankarskih poslova ili za osiguranje osoba i imovine, te druge novčarske ustanove, fond, političke stranke, udruge građana i drugi oblici udruživanja koji mogu stjecati sredstva i koristiti ih na isti način kao i svaka druga institucija ili tijelo koje ostvaruje i koristi sredstva i kojem je zakonom priznato svojstvo pravne osobe.
- (12) *Gospodarsko društvo je*, u smislu ovoga Zakona, korporacija, poduzeće, tvrtka, ortaštvo i svaki ustrojbeni oblik registriran za obavljanje gospodarske djelatnosti.
- (13) *Udruženje je* bilo koji oblik udruživanja tri ili više osoba.
- (14) *Više osoba je* najmanje dvije osobe ili više njih.
- (15) *Skupina ljudi je* najmanje pet osoba ili više njih.
- (16) *Grupa ljudi je* udruga od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog počinjenja kaznenih djela, pri čemu svaka od tih osoba sudjeluje u počinjenju kaznenog djela.
- (17) *Organizirana grupa ljudi je* grupa ljudi koja je ustrojena, a nije nastala spontano, radi izravno slijedećeg počinjenja kaznenog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva niti razvijeni ustroj.
- (18) *Zločinačka organizacija je* organizirana grupa ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući s ciljem počinjenja jednog ili više kaznenih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna.
- (19) *Izbjeglica ili raseljena osoba je*, u smislu ovoga Zakona, osoba koja je napustila svoju imovinu na području Federacije u vremenu između 30. travnja 1991. godine i 4. travnja 1998. godine, za koju se pretpostavlja da je izbjeglica ili raseljena osoba po Aneksu 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.
- (20) *Članovi obitelji* u smislu ovoga Zakona jesu: bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji, posvojitelj i posvojenik, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stupnja zaključno i rođak po tzbini do drugog stupnja zaključno.
- (21) *Tajna Federacije*, kantona, grada i općine je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela donesenim temeljem zakona, određena tajnom Federacije, čijim bi otkrivanjem nastupile štetne posljedice za Federaciju, kanton, grad i općinu.
- (22) *Vojna tajna je* podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili aktom nadležnog tijela Federacije donesenim temeljem zakona proglašena vojnom tajnom.
- (23) *Službena tajna je* podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležne institucije u Federaciji, kantonu, gradu i općini, donesenim temeljem zakona proglašena službenom tajnom.
- (24) *Poslovna tajna je* podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom gospodarskog društva, ustanove ili druge pravne osobe određen poslovnom tajnom, a koji znači proizvodnu tajnu, rezultate istraživačkog ili konstrukcijskog rada, te drugi podatak zbog čijeg bi priopćavanja neovlaštenoj osobi mogle nastupiti štetne posljedice za njezine gospodarske interese.
- (25) *Profesionalna tajna je* podatak o osobnom ili obiteljskom životu stranaka koji saznaju odvjetnici, branitelji, bilježnici, doktori medicine, doktori stomatologije, primalje ili drugi zdravstveni djelatnici, psiholozi, djelatnici skrbništva, vjerski ispovjednici i druge osobe u obavljanju svoga zvanja.
- (26) *Isprava je* svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja je od značenja za pravne odnose.
- (27) *Novac je* kovano ili papirno sredstvo plaćanja koje je temeljem zakona u optjecaju u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi.
- (28) *Znaci za vrijednost* podrazumijevaju i strane znakove za vrijednost.
- (29) *Pokretnina je* i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, topline ili kretanja, te telefonski i drugi impulsi.
- (30) *Motorno vozilo je* svako prometno sredstvo na motorni pogon u kopnenom, vodenom ili zračnom prometu.
- (31) *Sila je* i primjena hipnoze ili omamljujućih sredstava s ciljem da se tko protiv svoje volje dovede u nesvjesno stanje ili onesposobi za otpor.
- (32) *Opojna droga je* medicinski lijek ili opasna tvar s adiktivnim i psihotropnim svojstvima, ili tvar koja se lako može pretvoriti u takvu tvar, ako podliježe nadzoru po međunarodnoj konvenciji koju je Bosna i Hercegovina potvrdila, ili tvar koja je proglašena opojnom drogom od nadležne institucije Bosne i Hercegovine ili nadležne institucije entiteta.
- (33) *Izražavanje* u jednom gramatičkom rodu, muškom ili ženskom, uključuje oba roda fizičkih osoba.

GLAVA II

TEMELJNE ODREDBE

Članak 3.

Temelj i ograničenja kaznenopravne prisile

- (1) Kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako ugrožavaju ili povređuju osobne slobode i prava čovjeka, te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Federacije i međunarodnim pravom, da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez kaznenopravne prisile.

- (2) Propisivanje kaznenih djela i mjere kaznenopravnih sankcija zasniva se na nužnosti primjene kaznenopravne prisile i njezinoj razmjernosti jačini opasnosti za osobne slobode i prava čovjeka, te druge temeljne vrijednosti.

Članak 4.

Načelo zakonitosti

- (1) Kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo zakonom.
- (2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga kaznenopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je počinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao kazneno djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

Članak 5.

Vremensko važenje Kaznenog zakona

- (1) Prema počinitelju kaznenog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela.
- (2) Ako se poslije počinjenja kaznenog djela zakon jednom ili više puta izmijeni, primijenit će se zakon koji je blaži za počinitelja.

Članak 6.

Vrste kaznenopravnih sankcija

Kaznenopravne sankcije jesu: kazne, mjere upozorenja, sigurnosne mjere i odgojne mjere.

Članak 7.

Svrha kaznenopravnih sankcija

Svrha kaznenopravnih sankcija jest:

- preventivni utjecaj na druge da poštuju pravni poredak i ne počinju kaznena djela;
- sprječavanje počinitelja da počinji kaznena djela i poticanje njegovog preodgoja.

Članak 8.

Ograničenja u izvršenju kaznenopravnih sankcija

Počinitelju kaznenog djela u izvršenju kaznenopravne sankcije mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u mjeri koja odgovara naravi i sadržaju te sankcije i samo na način kojim se osigurava poštovanje osobe počinitelja i njegovo ljudsko dostojanstvo, sukladno međunarodnom pravu.

GLAVA III

PRIMJENA KAZNENOG ZAKONODAVSTVA U FEDERACIJI

Članak 9.

Isključenje primjene kaznenog zakonodavstva u Federaciji prema djeci

Kazneno zakonodavstvo u Federaciji ne primjenjuje se prema djetetu koje u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršilo četrnaest godina života.

Članak 10.

Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji prema maloljetnicima

Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema maloljetnicima sukladno Glavi X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovoga Zakona i drugim zakonima u Federaciji.

Članak 11.

Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji na pravne osobe

Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se na pravne osobe sukladno Glavi XIV (*Odgovornost pravnih osoba za kaznena djela*) ovoga Zakona i drugim zakonima u Federaciji.

Članak 12.

Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji prema svakom tko na području Federacije počinji kazneno djelo

- Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakome tko počinji kazneno djelo na području Federacije.
- Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakome tko počinji kazneno djelo na domaćem plovilu, bez obzira gdje se plovilo nalazilo u vrijeme počinjenja kaznenog djela.
- Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakome tko počinji kazneno djelo u domaćem civilnom zrakoplovu dok je u letu ili u domaćem vojnom zrakoplovu, bez obzira gdje se zrakoplov nalazio u vrijeme počinjenja kaznenog djela.

Članak 13.

Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji za kaznena djela počinjena na području Bosne i Hercegovine

- Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakome tko na području Bosne i Hercegovine počinji:
 - bilo koje kazneno djelo protiv ustavnog ustrojstva Federacije iz Glave XV (*Kaznena djela protiv ustavnog ustrojstva Federacije*) ovoga Zakona;
 - kazneno djelo protiv službene ili odgovorne osobe u svezi njezine službe.
- Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema državljaninu Bosne i Hercegovine koji izvan područja Federacije počinji bilo koje drugo kazneno djelo osim onih koja su obuhvaćena odredbom stavka 1. ovoga članka.
- Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Federacije prema Bosni i Hercegovini, njezinom državljaninu ili prema Federaciji ili njezinom državljaninu počinji bilo koje kazneno djelo koje nije obuhvaćeno odredbom stavka 1. ovoga članka.
- Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Federacije prema stranoj državi ili prema strancu počinji kazneno djelo za koje se po tom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna. Ako zakonom nije drugačije propisano, sud u takvom slučaju ne može izreći kaznu težu od kazne propisane zakonom zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno.
- U slučajevima iz st. 2. i 3. ovoga članka kazneno zakonodavstvo u Federaciji primijenit će se samo ako se počinitelj kaznenog djela zatekne na području Federacije ili bude izručen, a u slučaju iz stavka 4. ovoga članka samo ako se počinitelj zatekne na području Federacije i ne bude izručen drugoj državi.

Članak 14.

Primjena Općeg dijela ovoga Zakona

- Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se prema počiniteljima svih kaznenih djela propisanih zakonima u Federaciji.
- Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se prema maloljetnicima, osim ako zakonom nije drugačije propisano.
- Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se na pravne osobe, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

GLAVA IV

ZASTARA

Članak 15.

Zastara kaznenog progona

- Ako u ovom Zakonu nije drugačije propisano, kazneni se progon ne može poduzeti kada od počinjenja kaznenog djela protekne:
 - trideset i pet godina za kazneno djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora;

- b) dvadeset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko deset godina;
 - c) petnaest godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina;
 - d) deset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko tri godine;
 - e) pet godine za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko jedne godine;
 - f) tri godine za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.
- (2) Ako je za kazneno djelo propisano više kazni, rok zastare određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Članak 16.

Tijek i prekid zastare kaznenog progona

- (1) Zastara kaznenog progona počinje od dana kada je kazneno djelo počinjeno.
- (2) Zastara ne teče za vrijeme za koje se po zakonu kazneni progon ne može poduzeti ili nastaviti.
- (3) Zastara se prekida svakom postupovnom radnjom koja se poduzima radi progona počinitelja zbog počinjenog kaznenog djela.
- (4) Zastara se prekida i kada počinitelj, u vrijeme dok teče rok zastare, počinji isto tako teško ili teže kazneno djelo.
- (5) Sa svakim prekidom zastara počinje ponovno teći.
- (6) Zastara kaznenog progona nastupa u svakom slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastaru kaznenog progona.

Članak 17.

Zastara izvršenja kazne

Ako u ovom Zakonu nije drugačije propisano, izrečena se kazna neće izvršiti kada od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) trideset i pet godina ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora;
- b) dvadeset godina ako je izrečena kazna zatvora preko deset godina;
- c) petnaest godina ako je izrečena kazna zatvora preko pet godina;
- d) deset godina ako je izrečena kazna zatvora preko tri godine;
- e) pet godina ako je izrečena kazna zatvora preko jedne godine;
- f) tri godine ako je izrečena kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna.

Članak 18.

Zastara izvršenja sporedne kazne i sigurnosnih mjera

- (1) Zastara izvršenja novčane kazne kao sporedne kazne nastupa kada proteknu dvije godine od dana pravomoćnosti presude kojom je ta kazna izrečena.
- (2) Zastara izvršenja sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja, sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti i sigurnosne mjere oduzimanja predmeta nastupa kada protekne pet godina od dana pravomoćnosti odluke kojom su te mjere izrečene.
- (3) Zastara izvršenja sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti i sigurnosne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom nastupa kada protekne onoliko vremena koliko je sud odredio za trajanje te mjere.

Članak 19.

Tijek i prekid zastare izvršenja kazne i sigurnosnih mjera

- (1) Zastara izvršenja kazne počinje od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena, a u slučaju opoziva uvjetne osude od dana pravomoćnosti odluke o opozivu uvjetne osude.
- (2) Zastara ne teče za vrijeme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može poduzeti.
- (3) Zastara se prekida svakom radnjom nadležnog tijela koja se poduzima radi izvršenja kazne.
- (4) Sa svakim prekidom zastara počinje ponovno teći.
- (5) Zastara izvršenja kazne nastupa u svakom slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastaru izvršenja kazne.

- (6) Odredbe st. 2. do 5. ovoga članka primjenjuju se i na zastaru izvršenja sigurnosnih mjera.

Članak 20.

Nezastarivost kaznenog progona i izvršenja kazne

Kazneni progon i izvršenje kazne ne zastarijeva za kaznena djela za koja po međunarodnom pravu zastara ne može nastupiti.

GLAVA V

KAZNENO DJELO

Članak 21.

Kazneno djelo

Kazneno djelo jest protupravno djelo koje je zakonom propisano kao kazneno djelo, čija su obilježja propisana zakonom i za koje je zakonom propisana kaznenopravna sankcija.

Članak 22.

Način počinjenja kaznenog djela

- (1) Kazneno djelo se može počiniti činjenjem ili nečinjenjem.
- (2) Kazneno djelo je počinjeno nečinjenjem kada je počinitelj koji je pravno obavezan spriječiti nastupanje zakonom opisane posljedice kaznenog djela to propustio učiniti, a takvo je propuštanje po djelovanju i značenju jednako počinjenju toga kaznenog djela činjenjem.

Članak 23.

Vrijeme počinjenja kaznenog djela

Kazneno djelo je počinjeno u vrijeme kada je počinitelj radio ili bio dužan raditi, bez obzira kada je posljedica činjenja ili nečinjenja nastupila.

Članak 24.

Mjesto počinjenja kaznenog djela

- (1) Kazneno djelo je počinjeno kako u mjestu gdje je počinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelomično nastupila.
- (2) Kazneno djelo je u slučaju kašnjenja pokušaja počinjeno kako u mjestu gdje je počinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je prema njegovoj namjeri posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelomično trebala nastupiti.
- (3) Kazneno djelo je u slučaju sudionništva počinjeno u mjestu određenom u stavku 1. ovoga članka i u mjestu gdje je sudionik radio ili je bio dužan raditi ili u mjestu gdje je prema namjeri sudionika posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja trebala nastupiti.

Članak 25.

Beznačajno djelo

Nije kazneno djelo ono djelo koje je, iako sadrži zakonska obilježja kaznenog djela, zbog načina počinjenja, neznatnosti ili nepostojanja štetnih posljedica i niskog stupnja kaznene odgovornosti počinitelja, beznačajno djelo.

Članak 26.

Nužna obrana

- (1) Nije kazneno djelo ono djelo koje je počinjeno u nužnoj obrani.
- (2) Nužna je ona obrana koja je prijeko potrebna da počinitelj od sebe ili od drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad, a koja je srazmjerna napadu.
- (3) Počinitelj koji prekorači granice nužne obrane može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje počinio zbog jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom, može se i osloboditi kazne.

Članak 27.

Krajnja nužda

- (1) Nije kazneno djelo ono djelo koje je počinjeno u krajnjoj nuždi.
- (2) Krajnja nužda postoji kada je djelo počinjeno da počinitelj od sebe ili od drugoga otkloni istodobnu ili izravno

predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pritom počinjeno zlo nije veće od zla koje je prijetilo.

- (3) Počinitelj koji sam izazove opasnost ali iz nehaja, ili prekorači granice krajnje nužde, može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje počinjeno pod osobito olakotnim okolnostima, može se i osloboditi kazne.
- (4) Nema krajnje nužde ako je počinitelj bio dužan izložiti se opasnosti.

Članak 28.

Pokušaj

- (1) Tko s namjerom započne počinjenje kaznenog djela, ali ga ne dovrši, kaznit će se za pokušaj kaznenog djela ako se za to kazneno djelo može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, a za pokušaj drugog kaznenog djela kada zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.
- (2) Počinitelj će se za pokušaj kaznenog djela kazniti u granicama kazne propisane za to kazneno djelo, a može se i blaže kazniti.

Članak 29.

Neprikladan pokušaj

Počinitelj koji pokuša počiniti kazneno djelo neprikladnim sredstvom ili prema neprikladnom predmetu, može se osloboditi kazne ili se može blaže kazniti.

Članak 30.

Dragovoljni odustanak

- (1) Počinitelj koji je pokušao počiniti kazneno djelo, ali je dragovoljno odustao od kažnjivog pokušaja, može se osloboditi kazne.
- (2) U slučaju dragovoljnog odustanka od kažnjivog pokušaja, počinitelj će se kazniti za one radnje koje tvore neko drugo samostalno kazneno djelo.

Članak 31.

Supočinitelji

Ako više osoba zajednički počini kazneno djelo, sudjelovanjem u počinjenju kaznenog djela ili poduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi počinjenju kaznenog djela, svaka će se od njih kazniti kaznom propisanom za to kazneno djelo.

Članak 32.

Poticanje

- (1) Tko drugoga s namjerom potiče da počini kazneno djelo, kaznit će se kao da ga je sam počinio.
- (2) Tko drugoga s namjerom potiče na počinjenje kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, a kazneno djelo ne bude ni pokušano, kaznit će se kao za pokušaj kaznenog djela.

Članak 33.

Pomaganje

- (1) Tko drugome s namjerom pomogne u počinjenju kaznenog djela, kaznit će se kao da ga je sam počinio, a može se i blaže kazniti.
- (2) Kao pomaganje u počinjenju kaznenog djela smatra se osobito: davanje savjeta ili uputa kako da se počini kazneno djelo, stavljanje na raspolaganje počinitelju sredstava za počinjenje kaznenog djela, uklanjanje prepreka za počinjenje kaznenog djela te unaprijed obećano prikrivanje kaznenog djela, počinitelja, sredstava kojima je kazneno djelo počinjeno, tragova kaznenog djela ili predmeta pribavljenih kaznenim djelom.

Članak 34.

Granice kaznene odgovornosti i kažnjivosti sudionika

- (1) Supočinitelj je kazneno odgovoran u granicama svoje namjere ili nehaja, a poticatelj i pomagač u granicama svoje namjere.
- (2) Supočinitelja, poticatelja ili pomagača koji dragovoljno spriječi počinjenje kaznenog djela, sud će osloboditi kazne.
- (3) Osobni odnosi, svojstva i okolnosti zbog kojih zakon isključuje kaznenu odgovornost ili dopušta oslobodjenje

od kazne ili ublažavanje kazne, mogu se uzeti u obzir samo onom počinitelju, supočinitelju, poticatelju ili pomagaču kod kojega takvi odnosi, svojstva i okolnosti postoje.

GLAVA VI

KAZNENA ODGOVORNOST

Članak 35.

Sadržaj kaznene odgovornosti

- (1) Kazneno je odgovoran počinitelj koji je ubrojiv i kriv za počinjeno kazneno djelo.
- (2) Počinitelj je kriv ako je kazneno djelo počinio s namjerom.
- (3) Počinitelj je kriv i ako je kazneno djelo počinio iz nehaja, ako to zakon izričito propisuje.

Članak 36.

Ubrojivost

- (1) Nije ubrojiva osoba koja u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije mogla shvatiti značenje svojeg djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima, zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvitka (neubrojivost).
- (2) Počinitelj kaznenog djela čija je sposobnost shvaćanja značenja svojeg djela ili sposobnost upravljanja svojim postupcima bila bitno smanjena zbog nekog stanja iz stavka 1. ovoga članka, može se blaže kazniti (bitno smanjena ubrojivost).
- (3) Kazneno je odgovoran počinitelj kaznenog djela koji se uporabom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kojem nije mogao shvatiti značenje svojeg djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovođenja u to stanje kazneno djelo bilo obuhvaćeno njegovom namjerom ili je glede kaznenog djela kod njega postojao nehaj, a zakon za takvo kazneno djelo propisuje kaznenu odgovornost i za nehaj (samoskrivljena neubrojivost).
- (4) Bitno smanjena ubrojivost u koju se počinitelj doveo na način iz stavka 3. ovoga članka ne može biti temelj za ublažavanje kazne.

Članak 37.

Namjera

- (1) Kazneno se djelo može počiniti s izravnom ili neizravnom namjerom.
- (2) Počinitelj postupa s izravnom namjerom kada je bio svjestan svojeg djela i htio njegovo počinjenje.
- (3) Počinitelj postupa s neizravnom namjerom kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njezino nastupanje.

Članak 38.

Nehaj

- (1) Kazneno djelo može se počiniti iz svjesnog ili nesvjesnog nehaja.
- (2) Počinitelj postupa iz svjesnog nehaja kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je lakomisleno držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.
- (3) Počinitelj postupa iz nesvjesnog nehaja kada nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim osobnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.

Članak 39.

Stvarna zabluda

- (1) Nije kazneno odgovorna osoba koja u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije bila svjesna nekog njegovog zakonom propisana obilježja, ili koja je pogrešno smatrala da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo bilo dopušteno.
- (2) Ako je osoba bila u zabludi iz nehaja, kazneno je odgovorna za kazneno djelo počinjeno iz nehaja ako

zakon za to kazneno djelo propisuje kažnjavanje i za nehaj.

Članak 40.

Pravna zabluda

Počinitelj kaznenog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

GLAVA VII

KAZNE

Članak 41.

Vrste kazni

- (1) Kazneno odgovornim počiniteljima kaznenih djela mogu se izreći ove kazne:
 - a) kazna zatvora;
 - b) novčana kazna.
- (2) Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.
- (3) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.
- (4) Ako je za jedno kazneno djelo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna.
- (5) Za kaznena djela počinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kada nije propisana zakonom, ili kada je zakonom propisano da će se počinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Članak 42.

Svrha kažnjavanja

Svrha kažnjavanja jest:

- a) da se izrazi društvena osuda počinjenog kaznenog djela;
- b) da se utječe na počinitelja da ubuduće ne počinii kaznena djela;
- c) da se utječe na ostale da ne počinii kaznena djela;
- d) i da se utječe na svijest građana o pogibelnosti kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja počinitelja.

Članak 43.

Kazna zatvora

- (1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana niti dulja od dvadeset godina.
- (2) Za najteže oblike teških kaznenih djela počinjenih s namjerom, može se propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset do četrdeset i pet godina (dugotrajni zatvor).
- (3) Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino kazneno djelo.
- (4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći počinitelju koji u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršio dvadeset i jednu godinu života.
- (5) Pod uvjetima propisanim Glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovoga Zakona može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Kazna maloljetničkog zatvora je po svojoj svrsi, naravi, trajanju i načinu izvršenja posebna kazna oduzimanja slobode.
- (6) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci i na pune dane. Kazna dugotrajnog zatvora se izriče samo na pune godine.
- (7) Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržanih tri petine te kazne.

Članak 44.

Rad za opće dobro na slobodi

- (1) Kada sud odmjeri i izrekne kaznu zatvora od najviše šest mjeseci, može istodobno odrediti da se izrečena kazna, uz pristanak optuženika, zamijeni radom za opće dobro na slobodi.
- (2) Odluka da se kazna zatvora zamijeni radom za opće dobro na slobodi temelji se na ocjeni da, uzimajući u obzir sve okolnosti koje određuju vrstu i mjeru kazne, izvršenje kazne zatvora ne bi bilo prijeko potrebno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, ali istodobno uvjetna kazna ne bi bila

dovoljna za postizanje opće svrhe kaznenopravnih sankcija.

- (3) Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju razmjernom izrečenoj kazni zatvora, od najmanje deset do najviše šesdeset radnih dana. Rok za izvršenje rada za opće dobro na slobodi ne može biti kraći od jednog mjeseca niti dulji od jedne godine.
- (4) Pri ocjenjivanju trajanja rada za opće dobro na slobodi kao i vremena obavljanja toga rada, sud će uzeti u obzir izrečenu kaznu zatvora koja se zamjenjuje i mogućnosti počinitelja s obzirom na njegovu osobnu situaciju i zaposlenje.
- (5) U slučaju kad osuđenik istekom određenog roka nije izvršio ili je samo djelomično izvršio rad za opće dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju razmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi.
- (6) Zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi može se primijeniti i u slučajevima kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora prema odredbama članka 48. (*Zamjena novčane kazne*) ovoga Zakona.
- (7) Raspoređivanje na rad za opće dobro na slobodi u smislu vrste i radnog mjesta obavlja kantonalno ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa prema mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, vodeći računa o njegovim sposobnostima i znanjima.

Članak 45.

Uvjetni otpust

- (1) Osuđenik koji je izdržao polovinu, te iznimno osuđenik koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora, može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora pod uvjetom da ne počinii novo kazneno djelo prije isteka trajanja kazne (uvjetni otpust).
- (2) Osuđenik koji je izdržao polovinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora ako se za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje popravi do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, a osobito da neće počinii kaznena djela. Prilikom odlučivanja o uvjetnom otpustu osuđenika, uzet će se u obzir njegovo ponašanje tijekom izdržavanja kazne i druge okolnosti koje ukazuju na to da je svrha kažnjavanja postignuta.
- (3) Osuđenik koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti uvjetno otpušten ukoliko postoje uvjeti iz stavka 1. ovoga članka i ukoliko posebne okolnosti vezane za osobnost osuđenika jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja.
- (4) Osuđenik na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno otpušten nakon izdržane tri petine te kazne.

Članak 46.

Opoziv uvjetnog otpusta

- (1) Sud će opozvati uvjetni otpust ako osuđenik za vrijeme uvjetnog otpusta počinii jedno ili više kaznenih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna.
- (2) Sud može opozvati uvjetni otpust ako osuđenik na uvjetnom otpustu počinii jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora do jedne godine. Prilikom odlučivanja hoće li opozvati uvjetni otpust, sud osobito uzima u obzir sličnost počinjenih djela, njihovo značenje, pobude iz kojih su počinjena te druge okolnosti koje ukazuju na prikladnost opoziva uvjetnog otpusta.
- (3) Prilikom izricanja opoziva uvjetnog otpusta, sud izriče kaznu uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koji je osuđenik izdržao prema ranijoj presudi uračunava se u izdržavanje naknadne kazne, ali se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava.
- (4) Odredbe st. 1. do 3. ovoga članka primjenjuju se i kad se osuđeniku na uvjetnom otpustu sudi za kazneno djelo počinjeno prije njegovog uvjetnog otpusta.
- (5) Ako je osuđenik na uvjetnom otpustu osuđen na kaznu zatvora do jedne godine i ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produljuje za vrijeme koje je osuđenik proveo na izdržavanju kazne zatvora.

Članak 47.

Novčana kazna

- (1) Novčana kazna izriče se u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu.
- (2) Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, može iznositi najmanje pet a najviše tri stotine šesdeset dnevnih iznosa, a za kaznena djela počinjena iz koristoljublja najviše tisuću pet stotina dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom.
- (3) Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu, najniži iznos ne može biti manji od 150 KM a najviši iznos ne može biti veći od 50.000 KM, a za kaznena djela počinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM, osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom.
- (4) Prilikom izricanja novčane kazne za kaznena djela počinjena iz koristoljublja, sud može izreći novčanu kaznu u iznosu većem od najvišeg iznosa propisanog u st. 2. i 3. ovoga članka, ukoliko vrijednost protupravne imovinske koristi koju je počinitelj pribavio počinjenjem kaznenog djela prelazi iznos od 1.000.000 KM. U tom se slučaju počinitelju može izreći novčana kazna u iznosu koji ne može biti veći od dvostrukog iznosa vrijednosti protupravne imovinske koristi koju je pribavio počinjenjem kaznenog djela zbog kojeg mu se izriče novčana kazna.
- (5) Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opća pravila za odmjeravanje kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka počinitelja prema iznosu njegove tromjesečne netto plaće i njegove druge dohotke, te obiteljske obveze. Prilikom određivanja visine iznosa sud uzima u obzir podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.
- (6) Podatke iz st. 1. do 5. ovoga članka koji sudu nisu poznati osigurava optuženik u roku koji odredi sud, a najkasnije do okončanja glavne rasprave u kaznenom postupku. Ako do okončanja glavne rasprave u kaznenom postupku sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu, pri čemu se primjenjuju opća pravila za odmjeravanje kazne.
- (7) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šesdesetinu a najviši jednu trećinu posljednje službeno objavljene prosječne mjesečne netto plaće zaposlenih u Federaciji, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku.
- (8) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne, koji ne može biti kraći od petnaest dana niti dulji od šest mjeseci, ali u opravdanim slučajevima sud može dopustiti da osuđenik isplati novčanu kaznu i u obrocima, s tim da rok isplate ne može biti dulji od dvije godine.
- (9) Novčane kazne izrečene i naplaćene po ovom Zakonu prihod su Proračuna Federacije.

Članak 48.

Zamjena novčane kazne

- (1) Novčana kazna se ne naplaćuje prisilno.
- (2) Ako se novčana kazna ne može u cijelosti ili djelomično naplatiti u roku koji je utvrđen presudom, sud će bez odlaganja donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora.
- (3) Novčana kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne ili ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu za svakih započetih 50 KM novčane kazne, odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti dulji od jedne godine.
- (4) Ako osuđenik isplati samo dio novčane kazne, ostatak će se razmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđenik isplati ostatak novčane kazne, izvršenje zatvora će se obustaviti.

Članak 49.

Opća pravila za odmjeravanje kazne

- (1) Sud će počinitelju kaznenog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to kazneno djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito: stupanj

kaznene odgovornosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, raniji život počinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja.

- (2) Kada sud odmjerava kaznu počinitelju za kazneno djelo počinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela počinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude ili od izdržane ili oproštene kazne.
- (3) Pri odmjeravanju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovinsko stanje počinitelja, vodeći računa o visini njegove plaće, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obvezama.

Članak 50.

Ublažavanje kazne

Sud može počinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:

- a) kada zakon propisuje da se počinitelj može blaže kazniti;
- b) i kada sud utvrdi da postoje osobito olakotne okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Članak 51.

Granice ublažavanja kazne

- (1) Kada postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz članka 50. (*Ublažavanje kazne*) ovoga Zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:
 - a) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;
 - b) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;
 - c) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;
 - d) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora;
 - e) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora od najviše jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora;
 - f) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna;
 - g) ako je za kazneno djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa, a ako se izriče u određenom iznosu do 150 KM.
- (2) Pri odlučivanju koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stavka 1. ovoga članka, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to kazneno djelo.

Članak 52.

Oslobodenje od kazne

- (1) Sud može osloboditi kazne počinitelja kaznenog djela kada to zakon izričito propisuje.
- (2) Kada je sud ovlašten počinitelja kaznenog djela osloboditi kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članku 50. (*Ublažavanje kazne*) ovoga Zakona.

Članak 53.

Poseban slučaj oslobodenja od kazne za kaznena djela počinjena iz nehaja

Sud može osloboditi kazne počinitelja kaznenog djela počinjenog iz nehaja, kada posljedice djela tako teško pogađaju počinitelja da izricanje kazne u takvom slučaju očito ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

Članak 54.

Stjecaj kaznenih djela

- (1) Ako je počinitelj jednom radnjom ili s više radnji počinio više kaznenih djela za koja mu se istodobno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih kaznenih djela, pa će za sva kaznena djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.
- (2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:
 - a) ako je za neko od kaznenih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu;
 - b) ako je za kaznena djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije doseći zbroj utvrđenih kazni niti prijeći dvadeset godina;
 - c) ako su za sva kaznena djela u stjecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina;
 - d) ako je za kaznena djela u stjecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dosegnuti zbroj utvrđenih novčanih kazni.
- (3) Ako je za neka kaznena djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga kaznena djela u stjecaju novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu po odredbama stavka 2. toč. b) do d) ovoga članka.
- (4) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar za jedno kazneno djelo u stjecaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni, izreći će jedinstvenu novčanu kaznu po odredbi stavka 2. točke d) ovoga članka.
- (5) Ako je sud za kaznena djela u stjecaju utvrdio kazne zatvora i kazne maloljetničkog zatvora, izreći će jedinstvenu kaznu po odredbama stavka 2. toč. b) i c) ovoga članka.

Članak 55.

Produljeno kazneno djelo

- (1) Odredbe ovoga Zakona o stjecaju kaznenih djela neće se primijeniti kada počinitelj počinio produljeno kazneno djelo.
- (2) Produljeno kazneno djelo je počinjeno kada je počinitelj s namjerom počinio više istih ili istovrsnih kaznenih djela koja s obzirom na način počinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.
- (3) Kada se radi o produljenom kaznenom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to kazneno djelo. Ako se radi o istovrsnim kaznenim djelima, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.

Članak 56.

Odmjeravanje kazne osuđenoj osobi

- (1) Ako se osuđenoj osobi sudi za kazneno djelo počinjeno prije nego što je započela izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva kaznena djela primjenom odredaba članka 54. (*Stjecaj kaznenih djela*) ovoga Zakona, uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđenik izdržao, uračunat će se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.
- (2) Za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će počinitelju izreći kaznu neovisno od ranije izrečene kazne, ako se primjenom odredaba članka 55. ovoga Zakona ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja s obzirom na trajanje neizdržanog dijela ranije izrečene kazne.
- (3) Prema osuđeniku koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora počinio kazneno djelo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, primijenit će se stegovna mjera.

Članak 57.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

- (1) Vrijeme provedeno u pritvoru i svako oduzimanje slobode u svezi kaznenog djela, uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora ili novčanu kaznu.
- (2) Kazna zatvora koju je osuđenik izdržao ili novčana kazna koju je osuđenik platio za prekršaj uračunava se u kaznu izrečenu za kazneno djelo čija obilježja obuhvaćaju i obilježja prekršaja.
- (3) Pri svakom uračunavanju izjednačava se dan pritvora, dan oduzimanja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.

Članak 58.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inozemstvu

Pritvor, oduzimanje slobode u tijeku postupka izručenja i kazna koju je počinitelj izdržao po presudi inozemnog suda, uračunat će se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto kazneno djelo, a ako kazne nisu iste vrste, uračunavanje će se izvršiti po ocjeni suda.

GLAVA VIII

MJERE UPOZORENJA

Članak 59.

Vrste mjera upozorenja

Mjere upozorenja jesu:

- a) sudska opomena;
- b) uvjetna osuda.

Članak 60.

Svrhe mjera upozorenja

- (1) Svrha sudske opomene je da se kazneno odgovornom počinitelju uputi upozorenje, kada se radi ostvarenja svrhe kaznenopravnih sankcija ne mora primijeniti kažnjavanje i kada ono nije nužno radi kaznenopravne zaštite.
- (2) Svrha uvjetne osude je da se počinitelju kaznenog djela uputi upozorenje uz prijetnju kaznom kojim se omogućava ostvarenje svrhe kaznenopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja, kada izvršenje kazne nije prijeko potrebno radi kaznenopravne zaštite.

Članak 61.

Sudska opomena

- (1) Sudska opomena može se izreći za kaznena djela s propisanim kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom, koja su počinjena pod takvim olakotnim okolnostima koje ih čine osobito lakim, i kada se s obzirom na sve okolnosti koje se tiču počinitelja, posebice njegova odnosa prema oštećeniku i naknadi štete prouzročene kaznenim djelom, steknu uvjeti za postignuće svrhe kaznenopravnih sankcija bez kažnjavanja.
- (2) Sudska opomena može se izreći i za određeno kazneno djelo s propisanim kaznom zatvora do tri godine, pod uvjetima propisanim zakonom i kada se steknu ostali uvjeti iz stavka 1. ovoga članka.
- (3) Sudska opomena može se izreći i za kaznena djela počinjena u stjecaju, ako se za svako od tih djela steknu uvjeti iz st. 1. ili 2. ovoga članka.
- (4) Pri odlučivanju hoće li izreći sudska opomenu sud će, vodeći računa o svrsi sudske opomene, posebno uzeti u obzir osobnost počinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, stupanj kaznene odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinjeno.
- (5) Sudska se opomena ne može izreći vojnim osobama za kaznena djela protiv oružanih snaga Federacije.

Članak 62.

Uvjetna osuda

- (1) Uvjetnom osudom sud počinitelju kaznenog djela utvrđuje kaznu i istodobno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđenik za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može

- biti kraće od jedne niti dulje od pet godina (vrijeme provjeravanja), ne počinu novo kazneno djelo.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći uvjetnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uvjetne osude, posebno uzeti u obzir osobnost počinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, stupanj kaznene odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinjeno.
 - (3) Uvjetna osuda može se izreći kada je počinitelju utvrđena kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna.
 - (4) Za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, uvjetna osuda se može izreći samo ako je kazna iz stavka 3. ovoga članka utvrđena ublažavanjem zakonom propisane kazne.
 - (5) Uvjetna se osuda ne može izreći za kaznena djela za koja se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora lakša od jedne godine.
 - (6) Ako je počinitelju utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uvjetna osuda može se izreći za obje kazne ili samo za kaznu zatvora.
 - (7) Sigurnosne mjere, izrečene uz uvjetnu osudu, izvršavaju se.

Članak 63.

Obveze počinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda

- (1) Sud može u uvjetnoj osudi odrediti ispunjavanje sljedećih obveza: da osuđenik vrati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, da naknadi štetu koju je pričinio kaznenim djelom, ili da ispunu druge obveze predviđene kaznenim zakonodavstvom u Federaciji.
- (2) Rok za ispunjenje obveza iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje sud u okviru određenog vremena provjeravanja.

Članak 64.

Opoziv uvjetne osude zbog novog kaznenog djela

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđenik tijekom vremena provjeravanja počinu jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora dvije godine ili teža kazna.
- (2) Ako osuđenik u vrijeme provjeravanja počinu jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora u trajanju kraćem od dvije godine ili novčana kazna, sud će, nakon što ocijeni sve okolnosti koje se odnose na počinjena kaznena djela i počinitelja, a posebno srodnost počinjenih kaznenih djela, njihovo značenje i pobude iz kojih su počinjena, odlučiti hoće li opozvati uvjetnu osudu. Pri tome je sud vezan zabranom izricanja uvjetne osude ako počinitelju za kaznena djela utvrđena u uvjetnoj osudi i za nova kaznena djela treba izreći kaznu zatvora u trajanju duljem od dvije godine (članak 62., *Uvjetna osuda*, stavak 3. ovoga Zakona).
- (3) Ako opozove uvjetnu osudu, sud će primjenom odredaba članka 54. (*Stjecaj kaznenih djela*) ovoga Zakona izreći jedinstvenu kaznu i za ranije počinjeno i za novo kazneno djelo, uzimajući kaznu iz opozvane uvjetne osude kao utvrđenu.
- (4) Ako ne opozove uvjetnu osudu, sud može za novo kazneno djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu. Ako sud ocijeni da i za novo kazneno djelo treba izreći uvjetnu osudu, utvrdit će jedinstvenu kaznu i za ranije počinjeno i za novo kazneno djelo primjenom odredaba članka 54. ovoga Zakona i odredit će novo vrijeme provjeravanja, koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od pet godina, računajući od dana pravomoćnosti nove presude. Osuđeniku kojemu za novo kazneno djelo bude izrečena kazna zatvora, vrijeme provedeno na izdržavanju ove kazne ne uračunava se u vrijeme provjeravanja utvrđeno uvjetnom osudom za ranije kazneno djelo.

Članak 65.

Opoziv uvjetne osude zbog ranije počinjenog kaznenog djela

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije njezinog izricanja utvrdi da je osuđenik počinio kazneno djelo prije nego što je uvjetno osuđen i ako ocijeni da ne bi bilo temelja za izricanje uvjetne osude da se znalo za to kazneno djelo. U tom će slučaju primijeniti odredbu

članka 64. (*Opoziv uvjetne osude zbog novog kaznenog djela*) stavka 3. ovoga Zakona.

- (2) Ako sud ne opozove uvjetnu osudu, primijenit će odredbu članka 64. stavka 4. ovoga Zakona.

Članak 66.

Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje izrečene kazne ako osuđenik tijekom određenog vremena provjeravanja ne ispunu izrečenu obvezu u slučajevima kada mogao ispuniti tu obvezu.
- (2) U slučaju nemogućnosti ispunjenja izrečene obveze, sud može produljiti rok za ispunjenje te obveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obvezom predviđenom kaznenim zakonodavstvom u Federaciji, ili može osuđenika osloboditi ispunjenja izrečene obveze.

Članak 67.

Rokovi za opoziv uvjetne osude

- (1) Uvjetna osuda se može opozvati tijekom vremena provjeravanja.
- (2) Ako osuđenik tijekom vremena provjeravanja počinu kazneno djelo koje povlači opoziv uvjetne osude, a to je presudom utvrđeno tek nakon isteka vremena provjeravanja, uvjetna se osuda može opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja.
- (3) Ako osuđenik u određenome roku ne ispunu koju obvezu iz članka 63. (*Obveze počinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda*) stavka 1. ovoga Zakona, sud može uvjetnu osudu opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja i odrediti da se izvrši kazna utvrđena u uvjetnoj osudi.

Članak 68.

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom

- (1) Sud može odrediti da se počinitelj kojemu je izrečena uvjetna osuda stavi pod zaštitni nadzor, ako s obzirom na okolnosti počinjenja kaznenog djela, osobnost počinitelja, njegov raniji život i ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, smatra da će se uz određivanje zaštitnog nadzora svrha uvjetne osude i društveno prilagođavanje osuđenika bolje ostvariti.
- (2) Zaštitni nadzor obuhvaća ovim Zakonom predviđene mjere pomoći, brige, nadzora i zaštite, s tim da vrijeme trajanja nadzora ne može biti kraće od šest mjeseci niti dulje od dvije godine.

Članak 69.

Sadržaj zaštitnog nadzora

Zaštitni nadzor može obuhvatiti ove obveze:

- a) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
- b) suzdržavanje od uporabe alkoholnih pića ili opojnih droga;
- c) posjećivanje određenih psihijatrijskih, psiholoških i drugih savjetovašta i postupanje po njihovim savjetima;
- d) osposobljavanje za određeno zanimanje;
- e) prihvaćanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima počinitelja;
- f) raspolaganje plaćom i drugim prihodima ili imovinom na primjeren način i sukladno bračnim i obiteljskim obvezama.

Članak 70.

Određivanje zaštitnog nadzora

- (1) Sud u presudi određuje jednu ili više obveza iz članka 69. (*Sadržaj zaštitnog nadzora*) ovoga Zakona utvrđujući njihov sadržaj.
- (2) Pri određivanju obveza iz članka 69. ovoga Zakona, sud će osobito uzeti u obzir godine života počinitelja, njegovo opće zdravstveno i duševno stanje, njegove sklonosti i navike u načinu vođenja života, osobito u kući, školi ili na radnome mjestu, pobude iz kojih je počinio kazneno djelo i ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, njegov raniji život, osobne i obiteljske prilike, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja, a od značenja su za izbor obveza zaštitnog nadzora i njihovo trajanje.

- (3) Ako tijekom trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha zaštitnog nadzora, može zaštitni nadzor ukinuti prije isteka određenog vremena.
- (4) Ako osuđenik kojemu je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obveze zamijeniti drugima ili produljiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja, ili opozvati uvjetnu osudu.

GLAVA IX

SIGURNOSNE MJERE

Članak 71.

Vrste sigurnosnih mjera

Počiniteljima kaznenih djela mogu se izreći ove sigurnosne mjere:

- a) obvezno psihijatrijsko liječenje;
- b) obvezno liječenje od ovisnosti;
- c) zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti;
- d) zabrana upravljanja motornim vozilom;
- e) oduzimanje predmeta.

Članak 72.

Svrha sigurnosnih mjera

Svrha sigurnosnih mjera jest otklanjanje stanja ili uvjeta koji mogu utjecati da počinitelj ubuduće počini kaznena djela.

Članak 73.

Izricanje sigurnosnih mjera

Sud može počinitelju kaznenog djela izreći jednu ili više sigurnosnih mjera kada postoje uvjeti za njihovo izricanje propisani ovim Zakonom.

Članak 74.

Obvezno psihijatrijsko liječenje

- (1) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja izriče se počinitelju kaznenog djela koji je kazneno djelo počinio u stanju bitno smanjene ubroјivosti ili smanjene ubroјivosti, ako postoji opasnost da bi uzroci takvoga stanja mogli i ubuduće djelovati na počinitelja da počini novo kazneno djelo.
- (2) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja može se izvršiti, pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka, uz izdržavanje kazne zatvora ili uz rad za opće dobro na slobodi ili uz uvjetnu osudu.
- (3) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja traje dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena, ali najdulje do isteka izdržavanja kazne zatvora ili izvršenja rada za opće dobro na slobodi ili isteka vremena provjeravanja uz uvjetnu osudu.
- (4) Kao u slučaju iz članka 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji se tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obveznom psihijatrijskom liječenju.
- (5) Pod uvjetima iz stavka 2. ovoga članka, obvezno psihijatrijsko liječenje se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđenik uvjetno otpušten. Ako osuđenik ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (6) Prema počinitelju kaznenog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju tijekom vremena provjeravanja određenoga u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Članak 75.

Obvezno liječenje od ovisnosti

- (1) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti može se izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ako postoji opasnost da će zbog te ovisnosti i ubuduće počiniti kaznena djela.
- (2) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti se, pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka, može izreći uz istu

kaznenopravnu sankciju, u istom trajanju i na isti način kako je ovim Zakonom propisano za sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja.

- (3) Kao u slučaju iz članka 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji se tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obveznom liječenju od ovisnosti.
- (4) Pod uvjetima iz članka 74. (*Obvezno psihijatrijsko liječenje*) stavka 2. ovoga Zakona, obvezno liječenje od ovisnosti se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđenik uvjetno otpušten. Ako osuđenik ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (5) Prema počinitelju kaznenog djela koji se ne podvrgne liječenju od ovisnosti tijekom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Članak 76.

Zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti

- (1) Sigurnosna mjera zabrane obavljanja određenog zvanja, djelatnosti ili dužnosti može se izreći počinitelju koji je počinio kazneno djelo u svezi imovine koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, djelatnosti ili dužnosti, ako postoji opasnost da bi takvo obavljanje moglo poticajno djelovati da počini novo kazneno djelo zlouporabom svojeg zvanja, djelatnosti ili dužnosti u svezi imovine koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup.
- (2) Sigurnosna mjera zabrane obavljanja određenog zvanja, djelatnosti ili dužnosti može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od deset godina, računajući od dana pravomoćnosti odluke, s tim što se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove sigurnosne mjere.
- (3) Kao u slučaju iz članka 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti.
- (4) Prema počinitelju kaznenog djela koji prekrši zabranu obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti tijekom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Članak 77.

Zabrana upravljanja motornim vozilom

- (1) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći počinitelju kaznenog djela protiv sigurnosti prometa kada postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ponovno počiniti takvo kazneno djelo.
- (2) Pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka zabrana upravljanja motornim vozilom može se odnositi samo na određenu vrstu ili na sve vrste motornih vozila.
- (3) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni dulje od pet godina računajući od pravomoćnosti sudske odluke, s tim što se vrijeme izvršenja kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.
- (4) Prema počinitelju kaznenog djela kojem je zabranjeno upravljanje motornim vozilom uz zamjenu za kaznu zatvora ili uvjetnu osudu, ako ne postupi po toj zabrani, primijenit će se odredbe članka 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. i članka 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja određenih obveza*) stavka 5. ovoga Zakona.

Članak 78.

Oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji su uporabljeni ili su bili namijenjeni za počinjenje kaznenog djela ili koji su nastali počinjenjem kaznenog djela oduzet će se, kada postoji opasnost da će ponovno biti uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili

- kada se radi zaštite opće sigurnosti ili iz razloga čudoređa oduzimanje čini prijeko potrebnim, ako su vlasništvo počinitelja.
- (2) Predmeti iz st. 1. ovoga članka mogu se oduzeti i ako nisu vlasništvo počinitelja kada to zahtijevaju interesi opće sigurnosti i razlozi čudoređa, ali se time ne dira u prava trećih osoba na naknadu štete od počinitelja.
 - (3) U slučajevima iz stavka 2. ovoga članka, zakonom se može propisati obvezno oduzimanje predmeta.

GLAVA X

PRAVILA O ODGOJNIM PREPORUKAMA, O ODGOJNIM MJERAMA I O KAŽNJAVANJU MALOLJETNIKA

Članak 79.

Primjena posebnih kaznenih odredaba prema maloljetnicima

- (1) Prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela primjenjuju se odredbe čl. 79. do 109. ovoga Zakona, a ostale kaznenopravne odredbe iz drugih zakona primjenjuju se prema maloljetnicima samo ako ne izlaze iz okvira utvrđenih posebnim odredbama o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.
- (2) Posebne odredbe o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela primjenjuju se, pod uvjetima propisanim odredbama čl. 79. do 109. ovoga Zakona, i prema punoljetnim osobama kada im se sudi za kaznena djela koja su počinile kao maloljetnici, a iznimno i prema osobama koje su počinile kazneno djelo kao mladi punoljetnici.

Članak 80.

Uvjeti primjene odgojnih preporuka

- (1) Prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela mogu se primijeniti odgojne preporuke za kaznena djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Odgojne preporuke prema maloljetniku može primijeniti nadležni tužitelj ili sud za maloljetnike.
- (3) Uvjeti su primjene odgojnih preporuka: maloljetnikovo priznanje kaznenog djela i njegova izražena spremnost za pomirenjem s oštećenikom.

Članak 81.

Svrha odgojnih preporuka

Svrha je odgojnih preporuka:

- a) da se ne pokreće kazneni postupak prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela;
- b) i da se primjenom odgojnih preporuka utječe na maloljetnika da ubuduće ne počinii kaznena djela.

Članak 82.

Vrste odgojnih preporuka

Odgojne preporuke jesu:

- a) osobno izvinjenje oštećeniku;
 - b) naknada štete oštećeniku;
 - c) redovito pohađanje škole;
 - d) rad u korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice;
 - e) prihvaćanje odgovarajućeg zaposlenja;
 - f) smještaj u drugu obitelj, dom ili ustanovu;
 - g) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
 - h) posjećivanje odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.
- (2) Odgojne preporuke iz stavka 1. toč. a) do c) i h) ovoga članka primjenjuje ovlaštenii tužitelj, a odgojne preporuke iz toč. d) do g) primjenjuje sud za maloljetnike.

Članak 83.

Izbor odgojnih preporuka

- (1) Pri izboru odgojnih preporuka ovlaštenii tužitelj ili sud za maloljetnike uzet će u obzir sveukupne interese maloljetnika i oštećenika. Pritom će posebno voditi računa da se primijenjenim odgojnim preporukama ne dovede u pitanje maloljetnikovo redovito školovanje ili njegov rad.

- (2) Odgojne preporuke mogu trajati najdulje jednu godinu.
- (3) Odgojne se preporuke mogu tijekom njihovog izvršavanja zamijeniti drugom ili ukinuti.
- (4) Izbor i primjena odgojnih preporuka izvršava se u suradnji s roditeljima ili skrbnicima maloljetnika i tijelima socijalne skrbi.

Članak 84.

Kaznene sankcije prema maloljetnicima

- (1) Maloljetnom se počinitelju kaznenog djela mogu izreći odgojne mjere i određene sigurnosne mjere, a starijem se maloljetniku iznimno može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
- (2) Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mladi maloljetnik), mogu se izreći samo odgojne mjere.
- (3) Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik), odgojne se mjere mogu izreći pod uvjetima propisanim ovim Zakonom, a iznimno mu se može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
- (4) Maloljetniku se mogu izreći sigurnosne mjere pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.
- (5) Maloljetniku se ne mogu izreći sudska opomena ni uvjetna osuda.

Članak 85.

Svrhe odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora je da se pružanjem zaštite i pomoći maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, nadzorom nad njima, njihovim stručnim osposobljavanjem i razvijanjem njihove osobne odgovornosti, osigura njihov odgoj, preodgoj i pravilan razvitak. Uz to, svrha je kazne maloljetničkog zatvora poseban utjecaj na maloljetnog počinitelja da ubuduće ne počinii kaznena djela, te na druge maloljetnike da ne počinii kaznena djela.

Članak 86.

Vrste odgojnih mjera

- (1) Odgojne mjere jesu:
 - a) stegovne mjere;
 - b) mjere pojačanog nadzora;
 - c) zavodske mjere.
- (2) Stegovne mjere izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem nije potrebno izreći trajnije mjere odgoja i preodgoja, osobito ako je počinio kazneno djelo iz nepomišljenosti ili lakomislenosti.
- (3) Mjere pojačanog nadzora izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz odgovarajući nadzor, a nije potrebno njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine.
- (4) Zavodske mjere izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine. Zavodske mjere ne mogu trajati dulje od pet godina.

Članak 87.

Odgojne mjere

Maloljetnom počinitelju kaznenog djela mogu se izreći ove odgojne mjere:

- a) stegovna mjera upućivanja u stegovni centar za maloljetnike;
- b) mjere pojačanog nadzora: od roditelja, posvojitelja ili skrbnika; u drugoj obitelji; ili od nadležnog tijela socijalne skrbi;
- c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, u odgojno-popravni dom ili u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Članak 88.

Izbor odgojne mjere

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir godine života maloljetnika, stupanj njegovog duševnog razvitka, njegove psihičke osobine, njegove sklonosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, dotadašnji odgoj, sredinu i prilike u kojima je živio,

težinu kaznenog djela, te je li mu ranije bila izrečena odgojna mjera ili kazna i sve druge okolnosti koje mogu biti od utjecaja na izricanje odgojne mjere.

Članak 89.

Upućivanje u stegovni centar za maloljetnike

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u stegovni centar za maloljetnike kada je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama utječe na osobnost i ponašanje maloljetnog počinitelja kaznenog djela.
- (2) Maloljetnika kojem je izrečena mjera iz stavka 1. ovoga članka sud može uputiti u stegovni centar:
 - a) na određeni broj sati tijekom dana blagdana, ali najviše četiri uzastopna dana blagdana;
 - b) na određeni broj sati tijekom dana, ali najdulje u trajanju do jednog mjeseca;
 - c) na neprekidni boravak tijekom određenog broja dana, ali ne dulje od dvadeset dana.
- (3) Pri izricanju mjere iz stavka 1. ovoga članka sud će voditi računa da zbog njezinog izvršenja maloljetnik ne izostane s redovite školske nastave ili posla.
- (4) U stegovnom se centru maloljetnik može zaposliti na korisnim radovima koji odgovaraju njegovim godinama života, ukoliko on ili njegov skrbnik na to pristane.
- (5) Pri izricanju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar za maloljetnike, sud može izreći i odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skrbi, koja se izvršava po izvršenju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar za maloljetnike.

Članak 90.

Pojačan nadzor roditelja, posvojitelja ili skrbnika

- (1) Odgojnu mjeru pojačanog nadzora roditelja, posvojitelja ili skrbnika sud će izreći ako su roditelji, posvojitelj ili skrbnik propustili nadzor nad maloljetnikom iako su u mogućnosti obavljati nadzor.
- (2) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud može roditelju, posvojitelju ili skrbniku dati potrebne upute i naložiti im određene dužnosti glede mjera koje treba poduzeti radi odgoja maloljetnika, njegovog liječenja i radi otklanjanje štetnih utjecaja.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka sud može odrediti da nadležno tijelo socijalne skrbi provjerava njezino izvršavanje i pruža pomoć roditelju, posvojitelju ili skrbniku. Sud će naknadno odlučiti o prestanku takvog provjeravanja, s tim da ono ne može trajati manje od jedne ni dulje od tri godine.

Članak 91.

Pojačan nadzor u drugoj obitelji

- (1) Ako roditelji, posvojitelj ili skrbnik nisu u mogućnosti da maloljetnika pojačano nadziru ili ako se od njih takav nadzor ne može utemeljeno očekivati, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora u drugoj obitelji koja je voljna primiti maloljetnika i koja ima mogućnosti da ga pojačano nadzire.
- (2) Izvršenje odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka obustavit će se kad roditelji, posvojitelj ili skrbnik steknu mogućnost da maloljetnika pojačano nadziru ili kad prema rezultatu odgoja prestane potreba za pojačanim nadzorom.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud će odrediti da za vrijeme njezinog trajanja nadležno tijelo socijalne skrbi provjerava njezino izvršavanje i pruža potrebnu pomoć obitelji u kojoj je maloljetnik smješten.

Članak 92.

Pojačan nadzor nadležnog tijela socijalne skrbi

- (1) Ako roditelji, posvojitelj ili skrbnik nisu u mogućnosti pojačano nadzirati maloljetnika, a ne postoje ni uvjeti za izricanje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skrbi.
- (2) Sud će naknadno odlučiti o prestanku odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, s tim da njezino trajanje ne može biti kraće od jedne ni dulje od tri godine. Za vrijeme trajanja ove mjere maloljetnik i dalje živi s roditeljima, posvojiteljem ili skrbnikom, a pojačani nadzor nad njim

izvršava ovlaštena osoba u nadležnom tijelu socijalne skrbi.

- (3) Ovlaštena osoba u nadležnom tijelu socijalne skrbi brine se o školovanju maloljetnika, njegovu zaposlenju, odvajanju iz sredine koja na njega štetno utječe, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojima živi.

Članak 93.

Posebne obveze uz mjere pojačanog nadzora

- (1) Pri izricanju koje od odgojnih mjera pojačanog nadzora iz članka 90. (*Pojačan nadzor roditelja, posvojitelja ili skrbnika*), 91. (*Pojačan nadzor u drugoj obitelji*) i 92. (*Pojačan nadzor nadležnog tijela socijalne skrbi*) ovoga Zakona, sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obveza, ako je to potrebno za uspješnije izvršenje izrečene mjere, s tim da te obveze ne mogu trajati dulje od trajanja odgojne mjere.
- (2) Sud može maloljetniku odrediti osobito ove obveze: osobno izvinjenje oštećeniku, naknadu štete u okviru vlastitih mogućnosti, redovito pohađanje škole, osposobljavanje za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima, suzdržavanje od uživanja alkoholnih pića i opojnih droga, posjećivanje odgovarajuće zdravstvene ustanove ili savjetovašta te suzdržavanje od druženja s osobama koje na njega štetno djeluju.
- (3) Sud može obveze koje je odredio naknadno ukinuti ili izmijeniti.
- (4) U slučaju neispunjenja obveza iz stavka 2. ovoga članka, sud može izrečenu mjeru pojačanog nadzora zamijeniti drugom odgojnom mjerom.
- (5) Pri određivanju obveza iz stavka 2. ovoga članka, sud će maloljetnika upozoriti na posljedice iz stavka 4. ovoga članka.

Članak 94.

Upućivanje u odgojnu ustanovu

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu maloljetniku nad kojim treba osigurati izvršavanje stalnog nadzora stručnih odgajatelja u ustanovi za odgoj maloljetnika.
- (2) U odgojnoj ustanovi maloljetnik ostaje najmanje šest mjeseci, a najviše tri godine. Pri izricanju ove mjere sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (članak 97., *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*, stavak 2. ovoga Zakona).

Članak 95.

Upućivanje u odgojno-popravn dom

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravn dom za maloljetne počinitelje kaznenih djela maloljetniku prema kojem treba primijeniti pojačane mjere preodgoja.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći odgojnu mjeru iz stavka 1. ovoga članka, sud će posebno uzeti u obzir težinu i narav počinjenog kaznenog djela i okolnost jesu li maloljetniku ranije bile izrečene odgojne mjere ili kazna maloljetničkog zatvora.
- (3) U odgojno-popravnom domu maloljetnik ostaje najmanje jednu, a najviše pet godina. Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka sud neće odrediti njezino trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (članak 97., *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*, stavak 2. ovoga Zakona).

Članak 96.

Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje

- (1) Maloljetniku ometenom u duševnom ili tjelesnom razvitku sud može umjesto odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravn dom izreći odgojnu mjeru upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (2) Maloljetnik ostaje u ustanovi za osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog liječenja ili osposobljavanja, a kada maloljetnik postane punoljetnim, ponovno će se ispitati potreba njegova daljeg zadržavanja u toj ustanovi.

Članak 97.

Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama

- (1) Kada se nakon donošenja odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi bile od utjecaja na donošenje odluke, izvršenje izrečene mjere može se obustaviti ili se izrečena mjera može zamijeniti drugom odgojnom mjerom pojačanog nadzora ili zavodskom odgojnom mjerom.
- (2) Uz slučajeve iz stavka 1. ovoga članka, ukoliko za pojedine mjere nije što drugo propisano, odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera može se, s obzirom na postignuti uspjeh odgoja, obustaviti od izvršenja, a može se i zamijeniti drugom takvom mjerom kojom će se bolje postići svrha odgojnih mjera.
- (3) Obustavljanje od izvršenja zavodske odgojne mjere ili zamjenjivanje zavodske odgojne mjere drugom takvom mjerom izvršit će se uz sljedeća ograničenja:
 - a) odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovoga roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojno-popravn dom ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje;
 - b) odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravn dom ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od jedne godine, a do isteka ovoga roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (4) Iznimno, odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravn dom može se obustaviti od izvršenja ili zamijeniti drugom mjerom i prije isteka rokova iz stavka 3. toč. a. i b. ovoga članka, ako posebne okolnosti koje se odnose na osobu maloljetnika očito pokazuju da je postignuta svrha tih mjera.

Članak 98.

Ponovno odlučivanje o odgojnim mjerama

- (1) Ako je od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovno odlučiti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili se zamijeni nekom drugom mjerom.
- (2) Odgojna mjera upućivanja u stegovni centar za maloljetnike neće se izvršiti ako je proteklo više od šest mjeseci od pravomoćnosti odluke kojom je ova mjera izrečena, a njezino izvršenje nije započeto.

Članak 99.

Kažnjavanje starijih maloljetnika

Kazniti se može samo kazneno odgovoran stariji maloljetnik koji je počinio kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina, a zbog teških posljedica djela i visokog stupnja kaznene odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru.

Članak 100.

Kazna maloljetničkog zatvora

- (1) Kazna maloljetničkog zatvora ne može biti kraća od jedne ni dulja od deset godina, a izriče se na pune godine ili na pola godine.
- (2) Pri odmjeraivanju kazne starijem maloljetniku za kazneno djelo sud ne može izreći kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju duljem od kazne zatvora propisane za to kazneno djelo, ali sud nije vezan za najmanju propisanu mjeru te kazne.

Članak 101.

Odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora

Pri odmjeraivanju kazne maloljetničkog zatvora starijem maloljetniku, sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (članak 49., *Opća pravila za*

odmjeravanje kazne), imajući posebno u vidu stupanj duševnog razvika maloljetnika i vrijeme potrebno za njegov preodgoj i stručno osposobljavanje.

Članak 102.

Izricanje odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora za kaznena djela u stjecaju

- (1) Za kaznena djela u stjecaju sud izriče maloljetniku samo jednu odgojnu mjeru ili samo kaznu maloljetničkog zatvora kada postoje zakonski uvjeti za izricanje te kazne i kada sud ocijeni da je treba izreći.
- (2) Po odredbi stavka 1. ovoga članka sud će postupiti i kada nakon izrečene odgojne mjere, ili kazne maloljetničkog zatvora utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njihovog izricanja počinio kazneno djelo.

Članak 103.

Zastara izvršenja kazne maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora neće se izvršiti kada od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) deset godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko pet godina;
- b) pet godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko tri godine;
- c) tri godine ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora do tri godine.

Članak 104.

Izricanje kaznenopravnih sankcija punoljetnim osobama za kaznena djela koja su počinile kao maloljetnici

- (1) Punoljetnoj osobi koja je navršila dvadeset i jednu godinu života ne može se suditi za kazneno djelo koje je počinila kao mladi maloljetnik.
- (2) Ako punoljetna osoba u vrijeme suđenja nije navršila dvadeset i jednu godinu života, može joj se suditi samo za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina. Takvoj osobi sud može izreći samo odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru, s tim da će pri ocjeni hoće li izreći ovu mjeru, sud uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a osobito težinu počinjenog kaznenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog počinjenja, ponašanje počinitelja, i svrhu te odgojne mjere.
- (3) Punoljetnoj osobi može se za kazneno djelo koje je počinila kao stariji maloljetnik izreći odgovarajuća zavodska odgojna mjera, a pod uvjetima iz članka 100. (*Kazna maloljetničkog zatvora*) ovoga Zakona i kazna maloljetničkog zatvora. Pri ocjeni hoće li i koju će od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a osobito težinu počinjenog kaznenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog počinjenja, ponašanje počinitelja te svrhu koju treba postići ovim sankcijama.
- (4) Iznimno od odredbe stavka 3. ovoga članka, punoljetnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila dvadeset i jednu godinu života, sud može umjesto kazne maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju ima glede rehabilitacije, brisanja osude i pravnih posljedica osude isti pravni učinak kao i kazna maloljetničkog zatvora.

Članak 105.

Izricanje odgojnih mjera mladim punoljetnim osobama

- (1) Počinitelju koji je kao punoljetan počinio kazneno djelo, a u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset i jednu godinu života, sud može izreći odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru ako se, s obzirom na njegovu osobnost i okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinio, može očekivati da će se i odgojnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.
- (2) Mladom punoljetnoj osobi kojoj je izrečena odgojna mjera sud može pod uvjetima propisanim ovim Zakonom izreći sve sigurnosne mjere propisane ovim Zakonom, osim sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti.
- (3) Izrečena odgojna mjera može trajati najdulje dok počinitelj ne navršu dvadeset i tri godine života.

Članak 106.

Izricanje sigurnosnih mjera maloljetniku

- (1) Maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora mogu se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći sigurnosne mjere iz članka 71. (*Vrste sigurnosnih mjera*) toč. a), b) i e) ovoga Zakona.
- (2) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti ne može se izreći uz stegovnu mjeru.
- (3) Umjesto sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja može se izreći odgojna mjera upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje, ako se u toj ustanovi može osigurati liječenje i time postići svrha te sigurnosne mjere. Pored toga, može se izreći i sigurnosna mjera oduzimanja predmeta.

Članak 107.

Učinak kazne na odgojne mjere

- (1) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne starijem maloljetniku kaznu maloljetničkog zatvora, odgojna mjera prestaje kada maloljetnik započne izdržavanje te kazne.
- (2) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu maloljetničkog zatvora ili kaznu zatvora najmanje godinu dana, odgojna mjera prestaje kada ta osoba započne izdržavanje kazne.
- (3) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu zatvora u trajanju kraćem od jedne godine, sud će u presudi odlučiti hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere ili će se ta mjera ukinuti.

Članak 108.

Učinak odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora ne posljeduju pravnim posljedicama osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava iz članka 118. (*Vrste pravnih posljedica osude*) stavka 2. ovoga Zakona.
- (2) Na osobe koje izdržavaju odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravn dom ili kaznu maloljetničkog zatvora primjenjuju se odredbe članka 112. (*Rad osuđenih osoba*) ovoga Zakona.

Članak 109.

Evidencija o izrečenim odgojnim mjerama

- (1) Evidenciju o izrečenim odgojnim mjerama vode nadležna tijela socijalne skrbi temeljem propisa koje donosi tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi u Federaciji.
- (2) Podaci o izrečenim odgojnim mjerama mogu se dati samo sudu, tužiteljstvu, tijelima unutarnjih poslova i tijelima socijalne skrbi u svezi kaznenog postupka koji se vodi protiv osoba kojima su izrečene odgojne mjere.

GLAVA XI

**OPĆE ODREDBE O IZVRŠENJU
KAZNENOPRAVNIH SANKCIJA**

Članak 110.

Izvršenje kazne zatvora

- (1) Kazna zatvora i kazna maloljetničkog zatvora izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.
- (2) Kazna dugotrajnog zatvora izvršava se u zatvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

Članak 111.

Granice izvršenja kazni

Osobi prema kojoj se izvršava kazna oduzimaju se prava ili se ona ograničava u pravima sukladno zakonu samo u granicama prijeko potrebnim da bi se ostvarila svrha pojedinih kazni.

Članak 112.

Rad osuđenih osoba

- (1) Osoba osuđena na kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora, koja je sposobna za rad, može raditi ukoliko ona na to pristane.

- (2) Ako osuđena osoba traži ili pristane na rad, rad će joj se omogućiti.
- (3) Rad osuđene osobe treba biti koristan i usklađen sa suvremenim načinom obavljanja iste vrste rada na slobodi, prema stručnim i drugim sposobnostima osuđenika.

Članak 113.

Izvršenje kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Prema starijem maloljetniku, dok ne navrší osamnaest godina života, kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnim kazneno-popravnim ustanovama za maloljetnike. Prema osobi koja je navršila osamnaest godina života ali nije navršila dvadeset i tri godine života (mlada punoljetna osoba) kazna maloljetničkog zatvora se izvršava u posebnim ustanovama za mlade punoljetne osobe ili u posebnom odjeljenju ustanove u kojoj se kazna izvršava prema punoljetnim osobama, pri čemu se osigurava da mlade punoljetne osobe ne dođu u kontakt sa starijim zatvorenicima. Prema osobi koja je navršila dvadeset i tri godine života prije kraja izdržavanja kazne, ostatak kazne se izvršava u kazneno-popravnoj ustanovi za odrasle.
- (2) Prema mlađoj punoljetnoj osobi kazna se može izvršavati u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike sve dok je to potrebno radi završetka njezinog školovanja ili stručnog osposobljavanja. Međutim, prema mlađoj se punoljetnoj osobi kazna ne može ni u kojem slučaju izvršavati u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike, ako bi to bilo na koji način bilo štetno za maloljetne osobe prema kojima se izvršava kazna maloljetničkog zatvora u toj ustanovi.
- (3) Izbor posla za osuđenog maloljetnika vrši se prema njegovim sposobnostima i sklonostima za određenu vrstu posla, radi stručnog osposobljavanja, a prema mogućnostima koje postoje u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike. Mlađoj punoljetnoj osobi će se također omogućiti obrazovanje i stručno osposobljavanje, bez obzira izvršava li se kazna u posebnim ustanovama ili u posebnim odjeljenjima kazneno-popravnih ustanova za odrasle osobe.
- (4) Radno vrijeme osuđenog maloljetnika određuje se tako da mu se omogući školovanje i stručno osposobljavanje i da mu ostane dovoljno vremena za tjelesni odgoj i razonodu.
- (5) Osuđeni maloljetnik može biti uvjetno otpušten s izdržavanja kazne ako je izdržao trećinu kazne, ali ne prije nego što je proveo jednu godinu u kazneno-popravnoj ustanovi. Za vrijeme uvjetnog otpusta sud može odrediti odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skrbi. Za opoziv uvjetnog otpusta primjenjuju se odredbe članka 46. (*Opoziv uvjetnog otpusta*) ovoga Zakona.
- (6) Maloljetni osuđenik, osim u iznimnim okolnostima, ima pravo održavati kontakte sa svojom obitelji putem pisama i posjeta.

GLAVA XII

**ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE
KAZNENIM DJELOM I PRAVNE POSLJEDICE OSUDE**

Članak 114.

**Temelj oduzimanja imovinske koristi pribavljene
kaznenim djelom**

- (1) Nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom.
- (2) Korist iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je kazneno djelo počinjeno, pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.
- (3) Sud može oduzeti korist iz stavka 1. ovoga članka i u odvojenom postupku, ukoliko postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena kaznenim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti dokazati da je korist pribavljena zakonito.

Članak 115.

Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

- (1) Počinitelju će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena kaznenim djelom, a ako oduzimanje nije moguće, počinitelj će se obvezati na isplatu novčanog iznosa razmjernog pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena kaznenim djelom može se oduzeti osobi na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
- (2) Kada je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.
- (3) Prihod ili drugi plodovi imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, ili imovine u koju je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom pretvorena ili imovine s kojom je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom sjedinjena, mogu biti predmet mjera navedenih u ovom članku na isti način i u istoj mjeri kao i imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.

Članak 116.

Zaštita oštećenika

- (1) Ako je oštećeniku u kaznenom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći oduzimanje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenika.
- (2) Oštećenik koji je u kaznenom postupku glede svojeg imovinskopravnog zahtjeva upućen na pamični postupak, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti ako pokrene pamični postupak u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti odluke kojom je upućen na pamični postupak i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.
- (3) Oštećenik koji u kaznenom postupku nije istaknuo imovinskopravni zahtjev, može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti ako je radi utvrđenja svojeg zahtjeva pokrenuo pamični postupak u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravomoćnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

Članak 117.

Nastupanje pravnih posljedica osude

- (1) Osude za određena kaznena djela mogu imati za pravnu posljedicu prestanak ili gubitak određenih prava ili zabranu stjecanja određenih prava.
- (2) Pravne posljedice osude ne mogu nastupiti kada je za kazneno djelo počinitelju izrečena novčana kazna, sudska opomena ili uvjetna osuda ili kad je počinitelj oslobođen kazne.
- (3) Pravne posljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane.

Članak 118.

Vrste pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava jesu:
 - a) prestanak obavljanja određenih poslova ili dužnosti u tijelima vlasti, gospodarskim društvima ili u drugim pravnim osobama;
 - b) prestanak zaposlenja ili prestanak obavljanja određenog zvanja, poziva ili zanimanja;
 - c) oduzimanje odlikovanja.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava jesu:
 - a) zabrana obavljanja određenih poslova ili dužnosti u tijelima vlasti, gospodarskim društvima ili u drugim pravnim osobama;

- b) zabrana stjecanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unaprjeđenja u službi;
- c) zabrana stjecanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom tijela vlasti.

Članak 119.

Početak i trajanje pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravomoćnosti presude.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava traju najdulje deset godina od dana izdržane, oprostene ili zastarjele kazne, ako za pojedine pravne posljedice nije zakonom propisano kraće trajanje.
- (3) Pravne posljedice osude prestaju brisanjem osude.

Članak 120.

Prestanak sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude temeljem sudske odluke

- (1) Sud može odlučiti o prestanku primjene sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti ako su protekle tri godine od dana njezinog izricanja.
- (2) Sud može odrediti da prestane pravna posljedica osude koja se sastoji u zabrani stjecanja određenog prava kad proteknu tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne.
- (3) Pri ocjeni hoće li odrediti prestanak primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude, sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenika poslije osude, njegovu spremnost da naknadi štetu prouzročenu kaznenim djelom i da vrati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, te druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude.
- (4) Prestanak pravne posljedice osude ne utječe na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

GLAVA XIII

REHABILITACIJA, AMNESTIJA, POMILOVANJE I BRISANJE OSUDE

Članak 121.

Rehabilitacija

- (1) Nakon izdržane, oprostene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, osuđene osobe uživaju sva prava utvrđena ustavom, zakonom i drugim propisima i mogu stjecati sva prava, osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili nastupanjem pravne posljedice osude.
- (2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se i na osobe na uvjetnom otpustu, ako njihova prava nisu ograničena posebnim propisima o uvjetnom otpustu s izdržavanja kazne zatvora.

Članak 122.

Amnestija

- (1) Amnestijom se osobama koje su njome obuhvaćene daje oslobođenje od kaznenog progona ili potpuno ili djelomično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, određuje se brisanje osude, ili se ukida određena pravna posljedica osude.
- (2) Amnestiju za kaznena djela propisana ovim i drugim zakonom Federacije može dati Parlament Federacije, a za kaznena djela propisana zakonom kantona skupština kantona.
- (3) Amnestija se daje zakonom.

Članak 123.

Pomilovanje

- (1) Pomilovanjem se poimenično određenim osobama daje oslobođenje od kaznenog progona ili potpuno ili djelomično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, ili se određuje brisanje osude, ili se ukida ili određuje kraće trajanje sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti, ili određene pravne posljedice osude.

- (2) Pomilovanje za kaznena djela propisana kaznenim zakonodavstvom u Federaciji može svojom odlukom dati predsjednik Federacije sukladno zakonu.

Članak 124.

Učinak amnestije i pomilovanja na prava trećih osoba

Davanjem amnestije ili pomilovanja ne utječe se na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

Članak 125.

Brisanje osude

- (1) Osuda kojom je počinitelju kaznenog djela izrečena sudska opomena ili je oslobođen kazne briše se iz kaznene evidencije, ako osuđenik u roku od jedne godine od dana pravomoćnosti presude ne počini novo kazneno djelo.
- (2) Uvjetna osuda briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
- (3) Osuda na novčanu kaznu briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od tri godine od dana izvršene, zastarjele ili oproštene kazne, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
- (4) Osuda na kaznu zatvora do jedne godine i na kaznu maloljetničkog zatvora do jedne godine briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oproštene kazne, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
- (5) Sud može, na molbu osuđenika, odrediti da se briše iz kaznene evidencije osuda na kaznu zatvora od jedne do tri godine, ako je protekao rok od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oproštene kazne, a za to vrijeme osuđenik nije počinio novo kazneno djelo. Prilikom odlučivanja o brisanju osude sud će voditi računa o ponašanju osuđenika poslije izdržane kazne, o naravi kaznenog djela i o drugim okolnostima koje mogu biti od značaja za ocjenu o opravdanosti brisanja osude.
- (6) Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena sigurnosne mjere.
- (7) Ako je u tijeku roka za brisanje osude osuđeniku izrečena kazna zatvora preko tri godine, neće se brisati ni ranija ni kasnija osuda.
- (8) Više osuda iste osobe mogu se brisati iz kaznene evidencije samo istodobno, i to samo ako postoje uvjeti za brisanje svake od tih osuda.

GLAVA XIV

ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA ZA KAZNENA DJELA

Članak 126.

Odgovornost pravne osobe

- (1) Glava ovoga Zakona propisuje odgovornost pravne osobe, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, Federaciju, Republiku Srpsku, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, županiju, grad, općinu i mjesnu zajednicu, za kazneno djelo koje je počinitelj počinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe.
- (2) Glava ovoga Zakona propisuje kazne i druge kaznenopravne sankcije koje se mogu izreći pravnoj osobi te pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo.
- (3) Pod uvjetima propisanim zakonom, za određene pravne osobe može biti isključena ili ograničena primjena pojedinih kazni ili drugih kaznenopravnih sankcija koje se mogu izreći pravnim osobama.
- (4) Kazneni postupak protiv gospodarskih društava vodi se po odredbama Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine.

Članak 127.

Primjena ovoga Zakona prema mjestu počinjenja kaznenog djela u svezi kaznene odgovornosti pravnih osoba

- (1) Domaća i strana pravna osoba je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kaznena djela počinjena na području Federacije.
- (2) Domaća i strana pravna osoba koja ima sjedište na području Federacije ili u njoj obavlja svoju djelatnost je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kazneno djelo

počinjeno izvan Federacije, ako je kazneno djelo počinjeno protiv Bosne i Hercegovine, Federacije, njezinih državljana ili domaćih pravnih osoba.

- (3) Domaća pravna osoba je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kazneno djelo počinjeno izvan Federacije protiv strane države, stranih državljana ili stranih pravnih osoba, pod uvjetima članka 13. (*Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji za kaznena djela počinjena na području Bosne i Hercegovine*) ovoga Zakona.

Članak 128.

Temelji odgovornosti pravne osobe

Za kazneno djelo koje je počinitelj počinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba:

- a) kada smisao počinjenog kaznenog djela proizlazi iz zaključka, naloga ili odobrenja upravnih ili nadzornih tijela pravne osobe;
- b) ili kada su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe utjecala na počinitelja ili mu omogućila da počini kazneno djelo;
- c) ili kada pravna osoba raspolaže protupravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale kaznenim djelom;
- d) ili kada su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe propustila dužni nadzor nad zakonitošću rada zaposlenika.

Članak 129.

Granice odgovornosti pravne osobe za kazneno djelo

- (1) Uz uvjete iz članka 128. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona pravna je osoba odgovorna za kazneno djelo i kada počinitelj za počinjeno kazneno djelo nije kazneno odgovoran.
- (2) Odgovornost pravne osobe ne isključuje kaznenu odgovornost fizičkih odnosno odgovornih osoba za počinjeno kazneno djelo.
- (3) Za kaznena djela počinjena iz nehaja, pravna osoba može biti odgovorna pod uvjetima iz članka 128. točke d. ovoga Zakona, i u tom se slučaju pravna osoba može blaže kazniti.
- (4) Kada u pravnoj osobi osim počinitelja nema druge osobe ili tijela koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati počinitelja, pravna osoba odgovara za počinjeno kazneno djelo u granicama počiniteljeve odgovornosti.

Članak 130.

Odgovornost pri statusnoj promjeni pravne osobe

- (1) Pravna osoba u stečaju može biti kazneno odgovorna za kazneno djelo bez obzira je li kazneno djelo počinjeno prije početka stečajnog postupka ili u međuvremenu, ali se pravnoj osobi u stečaju ne izriče kazna, već se izriče sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
- (2) Kada je došlo do prestanka pravne osobe prije pravomoćnog okončanja kaznenog postupka, a u kaznenom je postupku utvrđena kaznena odgovornost te pravne osobe, kazne i ostale kaznenopravne sankcije izriču se pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena kaznena odgovornost, ako su njezina upravna ili nadzorna tijela prije prestanka pravne osobe znala za počinjeno kazneno djelo.
- (3) Pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena kaznena odgovornost i čija su upravna ili nadzorna tijela znala za počinjeno kazneno djelo, izriče se sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
- (4) Ako je do prestanka pravne osobe došlo po pravomoćno okončanom kaznenom postupku, izrečena se kaznenopravna sankcija izvršava po odredbama st. 2. i 3. ovoga članka.

Članak 131.

Odgovornost pravne osobe za pokušaj

- (1) Ako je počinitelj namjeravano kazneno djelo započeo ali ga nije dovršio, pravna je osoba odgovorna pod uvjetima iz članka 128. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona, ako zakon propisuje kažnjavanje i za pokušaj toga kaznenog djela.

- (2) Pravna se osoba kažnjava za pokušaj kaznom propisanom za dovršeno kazneno djelo, a može se i blaže kazniti.
- (3) Ako su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe spriječila počinitelja da dovrši započeto kazneno djelo, pravna se osoba može osloboditi kazne.

Članak 132.

Produljeno kazneno djelo i kaznena odgovornost pravnih osoba

Kada je kod pravne osobe prisutan istovjetan temelj kaznene odgovornosti glede više istovrsnih i vremenski povezanih kaznenih djela više počinitelja, pravna je osoba kazneno odgovorna kao da je počinjeno jedno kazneno djelo.

Članak 133.

Sudioništvo pravnih osoba

- (1) U slučaju da dvije ili više pravnih osoba sudjeluje u počinjenju kaznenog djela, svaka je odgovorna po članku 128. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona.
- (2) Kod sudioništva pravnih osoba iz stavka 1. ovoga članka, svaka pravna osoba odgovara kao da je jedina pravna osoba kazneno odgovorna za kazneno djelo.

Članak 134.

Opći razlozi za ublažavanje kazne pravnoj osobi ili oslobodenje od kazne

- (1) Pravna osoba čije upravno ili nadzorno tijelo dragovoljno prijavi počinitelja nakon počinjenog kaznenog djela, može se blaže kazniti.
- (2) Pravna osoba čije upravno ili nadzorno tijelo nakon počinjenog kaznenog djela odluči vratiti protupravno pribavljenu imovinska korist ili otkloniti prouzročene štetne posljedice ili priopćiti podatke o utemeljenosti odgovornosti drugih pravnih osoba, može se osloboditi kazne.

Članak 135.

Kazne za pravne osobe

Pravnim se osobama za kaznena djela mogu izreći ove kazne:

- a) novčana kazna;
- b) kazna oduzimanja imovine;
- c) kazna prestanka pravne osobe.

Članak 136.

Novčana kazna za pravne osobe

- (1) Novčana kazna koja se izriče pravnoj osobi ne može biti manja od 5.000 KM niti veća od 5.000.000 KM.
- (2) Ako je kaznenim djelom pravne osobe drugome prouzročena imovinska šteta ili je pribavljena protupravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete odnosno koristi.

Članak 137.

Kazna oduzimanja imovine

- (1) Kazna oduzimanja imovine može se izreći za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom.
- (2) Pravnoj se osobi može oduzeti najmanje polovina imovine ili veći dio imovine ili cjelokupna imovina.
- (3) U slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, vjerovnici se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

Članak 138.

Kazna prestanka pravne osobe

- (1) Kazna prestanka pravne osobe može se izreći ako je djelatnost pravne osobe u cijelosti ili pretežno korištena za počinjenje kaznenih djela.
- (2) Uz kaznu prestanka pravne osobe, može se izreći i kazna oduzimanja imovine.
- (3) Uz izrečenu kaznu prestanka pravne osobe, sud će predložiti otvaranje postupka likvidacije.
- (4) Iz imovine pravne osobe kojoj je izrečena kazna prestanka pravne osobe mogu se isplatiti vjerovnici.

Članak 139.

Odmjeravanje kazne pravnoj osobi

- (1) Pri odmjerenju kazne pravnoj osobi uzima se u obzir, pored općih pravila za odmjerenje kazne iz članka 49. (*Opća pravila za odmjerenje kazne*) ovoga Zakona, i gospodarska snaga pravne osobe.
- (2) Pri odmjerenju novčane kazne za kaznena djela za koja se uz novčanu kaznu izriče i kazna oduzimanja imovine, izrečena kazna ne smije prijeći polovinu imovine pravne osobe.

Članak 140.

Izricanje uvjetne osude pravnoj osobi

- (1) Sud može pravnoj osobi za kazneno djelo izreći uvjetnu osudu umjesto novčane kazne.
- (2) Uvjetnom osudom sud može pravnoj osobi utvrditi novčanu kaznu do 1.500.000 KM i ujedno odlučiti da se ona neće izvršiti, ako pravna osoba, u roku koji odredi sud a koji ne može biti kraći od jedne ni dulji od pet godina, ne bude odgovorna za novo kazneno djelo.

Članak 141.

Sigurnosne mjere za pravne osobe

Pravnoj se osobi mogu za kazneno djelo izreći, pored sigurnosne mjere oduzimanja predmeta iz članka 78. (*Oduzimanje predmeta*) ovoga Zakona, ove sigurnosne mjere:

- a) objava presude;
- b) zabrana obavljanja određene gospodarske djelatnosti.

Članak 142.

Objava presude

- (1) Sigurnosna mjera objave presude izriče se kada bi bilo korisno da javnost sazna za osudu, osobito ako bi objava presude bila od koristi za otklanjanje opasnosti za život ili zdravlje ljudi ili za sigurnost prometa ili za gospodarstvo.
- (2) S obzirom na značenje kaznenog djela i potrebu da javnost sazna za osudu, sud će ocijeniti hoće li se presuda objaviti u tisku, na radiju ili televiziji ili u više navedenih sredstava javnog priopćavanja, i ujedno hoće li se objaviti obraz- loženje presude u cijelosti ili u izvodu, uzimajući pritom u obzir da se načinom objave omogućuje obaviještenost sviju u čijem je objava presude interesu.

Članak 143.

Zabrana obavljanja određene gospodarske djelatnosti

- (1) Sigurnosnom mjerom zabrane obavljanja određene gospodarske djelatnosti sud može pravnoj osobi zabraniti proizvodnju određenih proizvoda ili obavljanje određenih poslova, ili joj zabraniti bavljenje određenim poslovima prometa robe ili drugom gospodarskom djelatnošću.
- (2) Sigurnosna mjera iz stavka 1. ovoga članka izriče se pravnoj osobi ako bi njezino daljnje bavljenje određenom gospodarskom djelatnošću bilo opasno za život ili zdravlje ljudi ili štetno za gospodarsko ili novčarsko poslovanje drugih pravnih osoba ili za gospodarstvo, ili ukoliko je pravna osoba u posljednje dvije godine prije počinjenog kaznenog djela već bilo kažnjena za isto ili slično kazneno djelo.
- (3) Sigurnosna mjera iz stavka 1. ovoga članka može se izreći u trajanju od šest mjeseci do pet godina, računajući od pravomoćnosti presude.

Članak 144.

Oduzimanje imovinske koristi pravnoj osobi

Ukoliko pravna osoba počinjenim kaznenim djelom pribavi imovinsku korist, imovinska će se korist pribavljena kaznenim djelom pravnoj osobi oduzeti.

Članak 145.

Pravne posljedice osude pravne osobe

- (1) Pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo jesu:
 - a) zabrana rada temeljem dozvole, ovlasti ili koncesije, izdanih od tijela strane države;
 - b) zabrana rada temeljem dozvole, ovlasti ili koncesije, izdanih od institucija u Federaciji.

- (2) Pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo mogu nastupiti i kad je pravnoj osobi za počinjeno kazneno djelo izrečena novčana kazna.

Članak 146.

Zastara kaznenog progona i izvršenja kaznenopravnih sankcija izrečenih pravnim osobama

- (1) Na zastaru kaznenog progona pravne osobe primjenjuju se odredbe članka 15. (*Zastara kaznenog progona*) ovoga Zakona.
- (2) Zastara izvršenja kazne izrečene pravnoj osobi nastupa kad od pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:
- tri godine za izvršenje novčane kazne;
 - pet godina za izvršenje kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravne osobe.
- (3) Zastara izvršenja sigurnosne mjere nastupa protekom:
- šest mjeseci od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena sigurnosna mjera objave presude;
 - vremena jednakog onome koje je određeno za trajanje sigurnosne mjere zabrane obavljanja određene gospodarske djelatnosti.

Članak 147.

Zakoni koji propisuju kaznena djela pravnih osoba

Pravne osobe mogu biti kazneno odgovorne za kaznena djela iz ovoga Zakona i za druga kaznena djela propisana zakonom u Federaciji.

Članak 148.

Kazne za kaznena djela

- (1) Za kaznena djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom do 850.000 KM ili do deseterostrukog iznosa štete prouzročene ili imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.
- (2) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora preko tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom najmanje 2.500.000 KM ili do dvadeseterostrukog iznosa štete prouzročene ili imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.
- (3) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna oduzimanja imovine.
- (4) Za kaznena djela iz stavka 1. ovoga članka, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna prestanka pravne osobe, pod uvjetima iz članka 138. (*Kazna prestanka pravne osobe*) ovoga Zakona.

POSEBNI DIO

GLAVA XV

KAZNENA DJELA PROTIV USTAVNOG USTROJSTVA FEDERACIJE

Članak 149.

Napad na ustavno ustrojstvo Federacije

Tko uporabom tjelesne sile ili prijetnjom uporabe fizičke sile pokuša promijeniti ustavno ustrojstvo Federacije ili svrgnuti njene najviše institucije,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 150.

Ugrožavanje cjelovitosti Federacije

Tko uporabom sile ili prijetnjom uporabe sile pokuša otcijepiti dio područja Federacije ili dio njezinog područja pripojiti drugom entitetu,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 151.

Dovođenje Federacije u položaj potčinjenosti ili ovisnosti

Građanin Federacije koji pokuša dovesti Federaciju u položaj potčinjenosti ili ovisnosti prema nekoj drugoj državi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 152.

Sprječavanje borbe protiv neprijatelja

Građanin Federacije koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba sprječava građane Federacije ili građane njezinih saveznika da se bore protiv neprijatelja,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 153.

Služba u neprijateljskoj vojsci

- (1) Građanin Federacije koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba služi u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim skupinama, ili sudjeluje u ratu ili oružanom sukobu boreći se protiv Federacije ili njezinih saveznika,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Tko vrbuje građane Federacije za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim skupinama ili za sudjelovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Federacije ili njezinih saveznika,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 154.

Pomaganje neprijatelju

- (1) Građanin Federacije koji za vrijeme rata pomaže neprijatelju u provođenju prisilnih mjera prema pučanstvu Federacije,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Građanin Federacije koji s ciljem pomaganja neprijatelju politički ili gospodarski surađuje s neprijateljem za vrijeme rata,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 155.

Podrivanje vojne i obrambene moći

- (1) Tko s ciljem umanjenja obrambene moći Federacije uništi, učini neuporabljivim ili omogući da prijedu u neprijateljske ruke obrambena postrojenja, objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i obrambena sredstva ili preda trupe neprijatelju, ili tko u istom cilju ometa ili dovede u opasnost vojne ili obrambene mjere,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 156.

Oružana pobuna

- (1) Tko sudjeluje u oružanoj pobuni koja je upravljena protiv ustavnog ustrojstva Federacije ili njezinih najviših institucija,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Tko organizira ili bilo kako rukovodi počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 157.

Špijunaža

- (1) Tko tajnu Federacije ili vojnu ili službenu tajnu priopći, preda ili učini dostupnom stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko na štetu Federacije za stranu državu ili organizaciju stvara obavještajnu službu u Federaciji ili njome upravlja,
- kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Tko stupi u stranu obavještajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njenim rad,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Tko pribavlja tajnu Federacije ili vojnu ili službenu tajnu s ciljem da je priopći ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 158.

Odavanje tajne Federacije

- (1) Ovlaštena osoba koja protivno zakonu ili drugom propisu Federacije donesenom temeljem zakona, drugome priopći, preda ili učini pristupačnim tajnu Federacije koja joj je povjerena, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko drugome priopći ili preda, ili posreduje u priopćavanju ili predaji podatka ili isprave za koju zna da je tajna Federacije, a do koje je protupravno došao, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno za vrijeme ratnog stanja ili izravne ratne opasnosti, ili ako je dovelo do ugrožavanja sigurnosti, gospodarske ili vojne moći Federacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Ovlaštena osoba koja počinji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (5) Nema kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka, ako tko objavi ili posreduje u objavljivanju tajne Federacije čiji je sadržaj suprotan ustavnom ustrojstvu Federacije, s ciljem da javnosti otkrije povredu ustavnog ustrojstva Federacije, ako objavljivanje nema štetne posljedice za sigurnost Federacije.

Članak 159.

Upućivanje i prebacivanje oružanih grupa ljudi, oružja i streljiva na područje Federacije

Tko na područje Federacije upućuje ili prebacuje oružane grupe ljudi, teroriste, špijune, diverzante, oružje, eksploziv, otrove, opremu, streljivo ili drugi materijal radi počinjenja kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 160.

Unošenje opasnih tvari u Federaciju

- (1) Tko protivno propisima unese u Federaciju za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne tvari ili otpatke, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko zlouporabom svojeg položaja ili ovlasti protivno propisima omogući da se u Federaciju unesu za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne tvari ili otpaci, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 161.

Ubojstvo najviših dužnosnika Federacije

Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Federacije ili sigurnosti Federacije usmrti službenu osobu institucija Federacije pri obavljanju njezine službe, ili predsjednika ili potpredsjednika Federacije, predsjednika Vlade Federacije, predsjedatelja domva Parlamenta Federacije, predsjednika Ustavnog suda Federacije, predsjednika Vrhovnog suda Federacije ili glavnog tužitelja Federacije kad nisu na dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 162.

Otmica najviših dužnosnika Federacije

- (1) Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Federacije ili sigurnosti Federacije protupravno zatvori, drži zatvorenu ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja službenoj osobi institucija Federacije pri obavljanju njezine službe, s ciljem da nju ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Federacije ili sigurnosti Federacije protupravno zatvori, drži zatvorenog ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja predsjedniku ili potpredsjedniku Federacije, predsjedniku Vlade Federacije, predsjedatelju doma Parlamenta Federacije, predsjedniku Ustavnog suda Federacije, predsjedniku Vrhovnog suda Federacije ili glavnom tužitelju Federacije,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 163.

Izazivanje narodnosne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti

- (1) Tko javno izaziva ili raspaljuje narodnosnu, rasnu ili vjersku mržnju, razdor ili netrpeljivost među konstitutivnim narodima i ostalima koji žive u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji prisilom, zlostavljanjem, ugrožavanjem sigurnosti, izlaganjem poruzi narodnosnih, etničkih ili vjerskih simbola, oštećenjem tuđih stvari, sknavljenjem spomenika, spomen-obilježja ili grobova, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji zlouporabom položaja ili ovlasti, ili ako je zbog tog djela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život konstitutivnih naroda i ostalih koji žive u Federaciji.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počinji zlouporabom položaja ili ovlasti, ili ako je zbog tog djela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život konstitutivnih naroda i ostalih koji žive u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 164.

Kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv ustavnog ustrojstva Federacije

- (1) Za kazneno djelo iz čl. 149. (*Napad na ustavno ustrojstvo*), 150. (*Ugrožavanje cjelovitosti Federacije*), 155. (*Podrivanje vojne i obrambene moći*), 156. (*Oružana pobuna*) i 157. (*Špijunaža*) ovoga Zakona, koje je imalo za posljedicu smrt jedne ili više osoba, ili je izazvalo opasnost za život ljudi, ili je praćeno teškim nasiljima i velikim razaranjima, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (2) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj s namjerom usmrtio jednu ili više osoba, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 165.

Osnivanje udruženja ili nabavka sredstava za počinjenje kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona

Tko osnuje udruženje s ciljem počinjenja kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona, ili tko nabavi sredstva za počinjenje kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

GLAVA XVI

KAZNENA DJELA PROTIV ŽIVOTA I TIJELA

Članak 166.

Ubojstvo

- (1) Tko drugoga usmrti, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (2) Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se:
 - a) tko drugoga usmrti na okrutan ili podlukav način;
 - b) tko drugoga usmrti pri bezobzirnom nasilničkom ponašanju;
 - c) tko drugoga usmrti iz rasnih, narodnosnih ili vjerskih pobuda;
 - d) tko drugoga usmrti iz koristoljublja, radi počinjenja ili prikrivanja kojeg drugog kaznenog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih niskih pobuda;
 - e) tko usmrti službenu ili vojnu osobu pri obavljanju poslova sigurnosti ili dužnosti čuvanja javnoga

reda, uhićenja počinitelja kaznenog djela ili čuvanja osobe kojoj je oduzeta sloboda.

Članak 167.

Ubojstvo na mah

Tko drugoga usmrti na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost ili prepast njegovim napadom, zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 168.

Prouzročenje smrti iz nehaja

Tko prouzroči smrt drugoga iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 169.

Čedomorstvo

Majka koja usmrti svoje dijete za vrijeme ili izravno nakon poroda,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Članak 170.

Sudjelovanje u samoubojstvu

(1) Tko navede drugoga na samoubojstvo ili mu pomogne u samoubojstvu, pa ono bude počinjeno,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema maloljetniku ili prema osobi čija je sposobnost shvaćanja značenja svojeg djela ili upravljanja svojim postupcima bitno smanjena,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema djetetu ili prema osobi koja nije mogla shvatiti značenje svojeg djela ili upravljati svojim postupcima, kaznit će se po članku 166. (*Ubojstvo*) stavku 1. ovoga Zakona.

(4) Tko okrutno ili nečovječno postupa s osobom koja se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti i time iz nehaja izazove samoubojstvo te osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 171.

Protupravni prekid trudnoće

(1) Tko protivno propisima o prekidu trudnoće trudnoj ženi s njezinim pristankom započne činiti, učini ili joj pomogne učiniti prekid trudnoće,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Tko trudnoj ženi bez njezina pristanka započne činiti ili učini prekid trudnoće,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka trudna žena teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno ili je prouzročena smrt trudne žene,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka trudna žena teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno ili je prouzročena smrt trudne žene,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

Članak 172.

Teška tjelesna ozljeda

(1) Tko drugoga teško tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje teško naruši,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema bračnom partneru ili osobi s kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svojeg djeteta s kojime ne živi u zajednici,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(3) Tko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje naruši tako teško da je zbog toga doveden u opasnost život ozlijeđenoga ili je uništen ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan dio njegova tijela ili koji važan organ, ili je prouzročena trajna nesposobnost za rad ozlijeđenoga

ili trajno i teško narušenje njegova zdravlja ili unakaženost,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz rasnih, narodnosnih ili vjerskih pobuda.

(5) Ako ozlijeđeni umre zbog ozljede iz st. 1. do 4. ovoga članka,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

(6) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(7) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom ili teškim vrijeđanjem od ozlijeđenoga,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(8) Tko kazneno djelo iz stavka 4. ovoga članka počini na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom ili teškim vrijeđanjem od ozlijeđenoga,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 173.

Laka tjelesna ozljeda

(1) Tko drugoga lako tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje lako naruši,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema bračnom partneru ili osobi s kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svojeg djeteta s kojime ne živi u zajednici,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Sud može počinitelju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka izreći sudsku opomenu ako je počinitelj bio izazvan nepristojnim ili grubim ponašanjem oštećenika.

Članak 174.

Sudjelovanje u tuči

Tko sudjeluje u tuči u kojoj je netko usmrćen ili je drugom nanesena teška tjelesna ozljeda, za samo sudjelovanje u tuči,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 175.

Nepružanje pomoći

(1) Tko ne pruži pomoć osobi koja se nalazi u izravnoj životnoj opasnosti iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugoga,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Tko ostavi drugoga bez pomoći u životnoj opasnosti koju je sam prouzročio,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročena smrt osobe izložene opasnosti ili je teško tjelesno ozlijeđena ili joj je zdravlje teško narušeno,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 176.

Napuštanje nemoćne osobe

(1) Tko nemoćnu osobu koja mu je povjerena ili o kojoj se je inače dužan brinuti ostavi bez pomoći u prilikama opasnim za život ili zdravlje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt ostavljene osobe ili je ona teško tjelesno ozlijeđena ili joj je zdravlje teško narušeno,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

GLAVA XVII

KAZNENA DJELA PROTIV SLOBODE I PRAVA ČOVJEKA I GRAĐANINA

Članak 177.

Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina

- (1) Tko na temelju razlike u rasi, boji kože, narodnosnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, spolu, spolnoj sklonosti, jeziku, naobrazbi, društvenom položaju ili socijalnom podrijetlu, uskrati ili ograniči građanska prava utvrđena međunarodnim ugovorom, Ustavom, zakonom, drugim propisom ili općim aktom u Federaciji, ili tko na temelju takve razlike ili pripadnosti ili kojeg drugog položaja daje pojedincima neopravdane povlastice ili pogodnosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja počin kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji koja suprotno propisima o ravnopravnoj uporabi jezika i pisama konstitutivnih naroda i ostalih koji žive na području Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči građaninu da pri ostvarivanju svojih prava ili pri obraćanju tijelima vlasti i institucijama u Federaciji, gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama uporabi svoj jezik ili pismo, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji koja uskrati ili ograniči pravo građaninu na slobodno zapošljavanje na cijelom području Bosne i Hercegovine i pod jednakim propisanim uvjetima, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 178.

Sprječavanje povratka izbjeglice ili raseljene osobe

- (1) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način spriječi izbjeglicu ili raseljenu osobu da se vrati u svoj dom ili da koristi svoju imovinu koja joj je bila oduzeta tijekom neprijateljstva od 1991. godine, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko sudjeluje u grupi ljudi koja počin kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Tko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja počin kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 179.

Protupravno oduzimanje slobode

- (1) Tko drugoga protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme slobodu kretanja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je protupravno oduzimanje slobode trajalo dulje od trideset dana ili je počinjeno na okrutan način ili je osobi kojoj je protupravno oduzeta sloboda zbog toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do osam godina.
- (3) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka osoba kojoj je protupravno oduzeta sloboda izgubila život, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 180.

Otmica

- (1) Tko drugoga protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja s ciljem da njega ili koga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počin prema djetetu ili maloljetniku, ili tko radi ostvarivanja cilja otmice iz stavka 1. ovoga članka prijeti da će taoca usmrtiti ili teško tjelesno ozlijediti, ili ako je kazneno djelo

počinjeno u sastavu grupe ljudi ili organizirane grupe ljudi, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji dragovoljno pusti na slobodu taoca prije nego je ostvaren njegov zahtjev radi kojega je počinio otmicu, može se osloboditi kazne.

Članak 181.

Iznudivanje iskaza

- (1) Službena osoba koja u obavljanju službe uporabi silu, prijetnju ili drugi protupravan način s ciljem iznudivanja iskaza ili koje druge izjave od osumnjičenika, optuženika, svjedoka, vještaka ili koga drugoga, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka praćeno teškim nasiljem ili ako su zbog iznudenog iskaza nastupile osobito teške posljedice za osumnjičenika ili optuženika u kaznenom postupku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 182.

Zlostavljanje u obavljanju službe

Službena osoba koja u obavljanju službe drugoga zlostavlja, nanosi mu teže tjelesne ili duševne patnje, zastrašuje ga ili vrijeđa,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 183.

Ugrožavanje sigurnosti

- (1) Tko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe ili na taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Tko ugrozi sigurnost više osoba ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo tih osoba ili taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Tko prikradanjem, učestalim praćenjem ili uznemiravanjem na drugi način ugrožava sigurnost bračnog partnera, osobe s kojom živi u izvanbračnoj zajednici, roditelja svojeg djeteta ili druge osobe s kojom održava ili je održavao bliske veze, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 184.

Narušavanje nepovrjedivosti doma

- (1) Tko neovlašteno prođe u tuđi dom ili zatvorene prostorije ili se na zahtjev ovlaštenika otamo ne udalji, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja počin kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 185.

Protuzakonita pretraga

Službena osoba koja u obavljanju službe protuzakonito izvrši pretragu stana, prostorija ili osoba,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 186.

Povreda tajnosti pisma ili druge pošiljke

- (1) Tko bez odobrenja otvori tuđe pismo ili brzojav ili kakvo drugo zatvoreno pismo ili pošiljku ili na drugi način povrijedi njihovu tajnost ili neovlašteno zadrži, prikrije, uništi ili drugome preda tuđe pismo, brzojav, zatvoreno pismo ili pošiljku,
- (2) Tko neovlašteno prođe u kompjutorsku bazu osobnih podataka ili te podatke neovlašteno koristi ili ih učini dostupnim drugoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počin s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(4) Službena osoba koja počinj kazno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka u obavljanju službe,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(5) Službena osoba koja počinj kazno djelo iz stavka 3. ovoga članka u obavljanju službe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 187.

Neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne

(1) Odvjetnik, branitelj, javni bilježnik, doktor medicine, doktor stomatologije, primalja ili drugi zdravstveni djelatnik, psiholog, djelatnik skrbništva, vjerski ispovjednik ili druga osoba koja neovlašteno otkrije tajnu koju je saznala u obavljanju svoga zvanja,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ako tko tajnu otkrije u općem interesu ili interesu druge osobe koji je pretežnji od interesa čuvanja tajne.

Članak 188.

Neovlašteno prisluškivanje i zvučno snimanje

(1) Tko putem posebnih naprava bez odobrenja prisluškuje ili zvučno snimi razgovor ili izjavu koja mu nije namijenjena ili omogućj nepozvanoj osobi da se upozna s razgovorom ili izjavom koja je neovlašteno prisluškivana ili zvučno snimljena, ili tko neovlašteno prisluškuje ili snimi tuđe poruke u računalnom sustavu,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Službena osoba koja počinj kazno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju službe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 189.

Neovlašteno snimanje slike

(1) Tko fotografski, filmski ili na drugi način snimi drugu osobu bez njezinog pristanka u njezinim prostorijama ili tko takvu snimku izravno prenese trećemu ili tko mu takvu snimku pokaže ili mu na koji drugi način omogućj da se s njom izravno upozna,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Službena osoba koja počinj kazno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju službe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko dijete ili maloljetnika snimi radi izrade fotografija, audio-vizualnog materijala ili drugih predmeta pornografskog sadržaja, ili posjeduje ili uvozi ili prodaje ili raspačava ili prikazuje takav materijal,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(4) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela iz st. 1. i 3. ovoga članka oduzet će se, a predmeti koji su počinjenjem kaznenog djela iz st. 1. i 3. ovoga članka nastali oduzet će se i uništiti.

Članak 190.

Sprječavanje ili ometanje javnog okupljanja

(1) Tko uskrati ili ometa pravo građana na javno okupljanje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Službena osoba koja kazno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinj zlouporabom svoga položaja ili ovlasti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 191.

Sprječavanje tiskanja i raspačavanja tiskovina

Tko protupravno spriječi tiskanje, prodaju ili raspačavanje knjiga, časopisa, novina ili drugih tiskovina,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 192.

Povreda prava na podnošenje žalbi i molbi

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja zlouporabom svoga položaja ili ovlasti spriječi drugoga da se koristi svojim pravom podnošenja žalbe, prigovora, molbe, predstave ili pritužbe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 193.

Nedopuštena uporaba osobnih podataka

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja bez privole pojedinca protivno zakonskim uvjetima prikuplja, obrađuje ili koristi njegove osobne podatke ili te podatke koristi suprotno zakonom dopuštenoj svrsi njihova prikupljanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 194.

Uskrata biračkog prava

Tko u obavljanju povjerene mu dužnosti u svezi izbora za institucije u Federaciji, drugoga protuzakonito ne uvede u birački spisak ili ga izbriše s biračkog spiska ili mu na drugi način uskrati biračko pravo, s ciljem da ga spriječi u ostvarenju njegova biračkog prava,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 195.

Povreda slobode odlučivanja birača

(1) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom, prisilom, podmićivanjem ili korištenjem njegovog teškog imovinskog stanja ili na drugi protupravan način utječe na birača u Federaciji da na izborima za institucije u Federaciji ili prilikom glasanja o opozivu ili na referendumu, glasuje za ili protiv pojedine liste, pojedinog kandidata, ili da glasuje za ili protiv opoziva, za ili protiv prijedloga o kojem se odlučuje referendumom, ili da uopće ne glasuje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Član biračkog odbora ili druga osoba koja počinj kazno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju povjerene joj dužnosti u svezi izbora, glasanja ili referenduma,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 196.

Prijevara pri glasanju

Tko na izborima za institucije u Federaciji ili pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji, glasuje umjesto drugoga pod njegovim imenom ili ponovno glasuje ili pokuša ponovno glasovati iako je već glasovao,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 197.

Povreda tajnosti glasanja

(1) Tko pri izboru za institucije u Federaciji ili pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji, povrijedi tajnost glasanja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način traži od građanina da kaže za koga je glasovao ili kako je glasovao ili je li glasovao za ili protiv opoziva, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Član biračkog odbora ili druga osoba koja počinj kazno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju povjerene joj dužnosti u svezi izbora ili glasanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 198.

Izborna prijevara

Tko krivotvori rezultate izbora ili glasanja za institucije u Federaciji dodavanjem, oduzimanjem ili brisanjem glasova ili potpisa, netočnim prebrojavanjem glasova, neistinitim upisivanjem rezultata u izborne isprave ili na drugi način, ili objavi rezultate izbora ili glasanja koji ne odgovaraju obavljenom glasanju,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 199.

Uništenje izbornih isprava

Tko na izborima za institucije u Federaciji, pri glasovanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji, uništi, prikrije, ošteti ili oduzme kakvu ispravu o izborima ili o glasovanju o opozivu ili kakav predmet koji služi za izbor ili za glasovanje o opozivu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA XVIII

KAZNENA DJELA TERORIZMA

Članak 200.

Uzimanje talaca

- (1) Tko drugoga zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja, ili ga drži i prijeti da će ga ubiti, ozlijediti ili nadalje zadržavati kao taoca, s ciljem da primora Federaciju da što učini ili ne učini, kao izričiti ili prešutni uvjet za oslobađanje taoca, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt otete osobe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj otetu osobu s namjerom usmrtio, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 201.

Terorizam

- (1) Tko počinji teroristički čin s ciljem ozbiljnog zastrašivanja pučanstva ili prisiljavanja tijela vlasti u Federaciji da što učini ili ne učini, ili s ciljem ozbiljnog narušavanja ili uništavanja temeljnih političkih, ustavnih, gospodarskih ili društvenih ustrojbenih jedinica u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj neku osobu s namjerom usmrtio, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (4) *Teroristički čin*, u smislu ovoga članka, podrazumijeva koju od sljedećih namjernih radnji, koja s obzirom na svoju narav ili okolnost može ozbiljno oštetiti državu ili međunarodnu organizaciju:
 - a) napad na život osobe koji može prouzročiti njezinu smrt;
 - b) napad na tjelesnu cjelovitost osobe;
 - c) protupravno zatvaranje, držanje zatvorenom ili na drugi način oduzimanje ili ograničavanje slobode kretanja drugoj osobi, s ciljem da se nju ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi (otmica), ili uzimanje talaca;
 - d) nanošenje velike štete objektima Federacije ili javnim objektima, prometnom sustavu, postrojenjima, infrastrukturi uključujući informatički sustav, nepomičnoj platformi koja se nalazi u kontinentalnom pojasu, javnom mjestu ili privatnoj imovini, za koju štetu je vjerojatno da će ugroziti ljudski život ili dovesti do znatne gospodarske štete;
 - e) otmicu zrakoplova, broda ili drugog sredstva javnog prometa ili prijevoza robe;
 - f) proizvodnju, posjedovanje, stjecanje, prijevoz, opskrbu, korištenje ili osposobljavanje za korištenje oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja ili radioaktivnih tvari, te istraživanje i razvoj biološkog i kemijskog oružja ili radioaktivnih tvari;
 - g) ispuštanje opasnih tvari ili izazivanje požara, eksplozija ili poplava s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
 - h) ometanje ili zaustavljanje opskrbe vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim

prirodnim resursom s ciljem ugrožavanja ljudskih života;

- i) prijetnja počinjenjem kojeg djela iz toč. a. do h. ovoga stavka.

Članak 202.

Financiranje terorističkih djelatnosti

Tko bilo na koji način, izravno ili neizravno, daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se uporabe ili znajući da će se uporabiti u cijelosti ili djelomično, za počinjenje:

- a) kaznenog djela iz čl. 200. (*Uzimanje talaca*), i 201. (*Terorizam*) ovoga Zakona;
- b) drugog kaznenog djela koje može prouzročiti smrt ili težu tjelesnu ozljedu civilne osobe ili osobe koja djelatno ne sudjeluje u neprijateljstvima u oružanom sukobu, kad je svrha takvoga djela, po njegovoj naravi ili okolnosti, zastrašivanje pučanstva ili prisiljavanje tijela vlasti u Federaciji da što učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

GLAVA XIX

KAZNENA DJELA PROTIV SPOLNE SLOBODE I ČUDOREĐA

Članak 203.

Silovanje

- (1) Tko drugu osobu uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt silovane osobe, ili je ona teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je teško narušeno zdravlje, ili je silovana ženska osoba ostala trudna, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko počinji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka zbog etničke, narodnosne, rasne, vjerske ili jezičke netrpeljivosti prema žrtvi.
- (5) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (6) Tko kazneno djelo iz st. 2., 3. i 4. ovoga članka počinji prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (7) Ako su kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročene posljedice iz stavka 3. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 204.

Spolni odnošaj s nemoćnom osobom

- (1) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s drugom osobom, iskoristivši njezinu duševnu bolest, duševnu poremećenost, nedovoljnu duševnu razvijenost, neku drugu težu duševnu smetnju, ili kakvo drugo stanje te osobe zbog kojeg ona nije sposobna za otpor, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji prema osobi čije je stanje nesposobnosti za otpor sam izazvao ili je u tome sudjelovao, kaznit će se po članku 203. (*Silovanje*) stavku 1. ovoga Zakona.
- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnošaja, ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnosa, ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja,

kaznit će se po članku 202. stavku 2. ovoga Zakona.

- (5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt osobe s kojom je izvršen spolni odnos ili s njim izjednačena spolna radnja, ili je ona teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili ako je ženska osoba ostala trudna,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (6) Ako su kaznenim djelom iz st. 3. i 4. ovoga članka prouzročene posljedice iz stavka 5. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 205.

Spolni odnosaj zloporabom položaja

- (1) Tko zloporabom svoga položaja navede na spolni odnosaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju drugu osobu koja se zbog imovinskog, obiteljskog, društvenog, zdravstvenog ili drugog stanja ili teških prilika nalazi prema njemu u odnosu zavisnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Nastavnik, odgojitelj, roditelj, posvojitelj, skrbnik, očuh, maćeha ili druga osoba koja iskorištavajući svoj položaj ili odnos prema maloljetniku koji joj je povjeren radi učenja, odgoja, čuvanja ili njege izvrši s njim spolni odnosaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 206.

Prisila na spolni odnosaj

Tko drugu osobu prisili na spolni odnosaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ozbiljnom prijetnjom nekim teškim zlom,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 207.

Spolni odnosaj s djetetom

- (1) Tko izvrši spolni odnosaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (2) Tko izvrši nasilni spolni odnosaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom (čl. 203., Silovanje, stavak 1.) ili s nemoćnim djetetom (članak 204., *Spolni odnosaj s nemoćnom osobom*, stavak 1.),

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (3) Tko izvrši spolni odnosaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom zloporabom položaja (članak 205., *Spolni odnosaj zloporabom položaja*, stavak 2.),

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (4) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnosa ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (5) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. do 3. ovoga članka prouzročena smrt djeteta, ili je dijete teško tjelesno ozlijeđeno, ili mu je zdravlje teško narušeno, ili je žensko dijete ostalo trudno,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 208.

Bludne radnje

- (1) Tko u slučajevima iz čl. 203. (*Silovanje*), 204. (*Spolni odnosaj s nemoćnom osobom*), 205. (*Spolni odnosaj zloporabom položaja*) i 206. (*Prisila na spolni odnosaj*) ovoga Zakona, kada nije počinjen ni pokušaj tog kaznenog djela, počini samo bludnu radnju,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Tko u slučaju iz članka 207. (*Spolni odnosaj s djetetom*) ovoga Zakona, kada nije počinjen ni pokušaj toga kaznenog djela, počini samo bludnu radnju, ili tko

kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema djetetu ili maloljetniku,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 209.

Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnikom

Tko pred djetetom ili maloljetnikom čini radnje namijenjene zadovoljavanju vlastite ili tuđe pohote, ili tko navede dijete da pred njim ili drugom osobom vrši takve radnje,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 210.

Navodenje na prostituciju

- (1) Tko radi ostvarenja koristi navodi, potiče ili namamljuje drugoga na pružanje seksualnih usluga ili na drugi način omogućiti njegovu predaju drugome radi pružanja seksualnih usluga, ili bilo na koji način sudjeluje u organiziranju ili vođenju pružanja seksualnih usluga,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (2) Tko radi ostvarenja koristi silom ili prijetnjom uporabe sile ili nanošenja veće štete drugoga prisili ili obmanom navede na pružanje seksualnih usluga,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko radi ostvarenja koristi, na način iz stavka 2. ovoga članka, koristeći tešku situaciju proisteklu iz boravka neke osobe u stranoj zemlji, prisili ili navede tu osobu na pružanje seksualnih usluga.

- (4) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini prema djetetu ili maloljetniku,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

- (5) Bez utjecaja je za počinjenje kaznenog djela iz ovoga članka je li se osoba koja se navodi, potiče, namamljuje ili prisiljava već ranije bavila prostitucijom.

Članak 211.

Iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije

- (1) Tko dijete ili maloljetnika snimi radi izradbe fotografija, audio-vizualnog materijala ili drugih predmeta pornografskog sadržaja, ili posjeduje ili uvozi ili prodaje ili raspačava ili prikazuje takav materijal, ili te osobe navede na sudjelovanje u pornografskoj predstavi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (2) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se, a predmeti koji su nastali počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se i uništiti.

Članak 212.

Upoznavanje djeteta s pornografijom

- (1) Tko djetetu proda, prikaže ili javnim izlaganjem ili na drugi način učini pristupačnim spise, slike, audio-vizualne i druge predmete pornografskog sadržaja ili mu prikaže pornografsku predstavu,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Predmeti iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se.

Članak 213.

Rodoskrvnuće

- (1) Tko izvrši spolni odnosaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s krvnim rodom u ravnoj liniji ili s bratom ili sestrom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora od šest mjeseci do dvije godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini s maloljetnikom,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (3) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini s djetetom, kaznit će se kaznom zatvora od dvije do deset godina.

GLAVA XX

KAZNENA DJELA PROTIV BRAKA,
OBITELJI I MLADEŽI

Članak 214.

Dvobračnost

- (1) Tko sklopi novi brak iako se u braku već nalazi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko sklopi brak s osobom za koju zna da se u braku već nalazi.

Članak 215.

Omogućavanje sklapanja nedpuštenog braka

Ovlaštena osoba pred kojom se brak sklapa ili matičar koji obavljajući svoju službenu dužnost omogućiti sklapanje braka koji je po zakonu zabranjen, ništav ili se smatra nepostojećim, kaznit će se kaznom zatvora od jedne godine.

Članak 216.

Izvanbračna zajednica s mladim maloljetnikom

- (1) Punoljetna osoba koja izvanbračno živi s maloljetnikom koji nije navršio šesnaest godina života, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se roditelj, posvojitelj ili skrbnik koji maloljetniku u životnoj dobi između četrnaest i šesnaest godina života omogućiti izvanbračni život s drugom osobom ili ga na to navede.
- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počinji iz koristoljublja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako se sklopi brak, kazneni progon neće se poduzeti, a ako je poduzet obustavit će se.

Članak 217.

Oduzimanje djeteta ili maloljetnika

- (1) Tko dijete ili maloljetnika protupravo oduzme roditelju, posvojitelju, skrbniku ili osobi kojoj je povjeren, ili tko ga protupravno zadržava ili sprječava da bude s osobom koja ima to pravo ili tko onemogućava izvršenje ovršne odluke o skrbi prema djetetu ili maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovog članka dijete ili maloljetnik napustio područje Federacije ili područje Bosne i Hercegovine, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Počinitelj koji dragovoljno preda dijete ili maloljetnika, može se osloboditi kazne.

Članak 218.

Promjena obiteljskog stanja

Tko podmetanjem, zamjenom ili na drugi način promijeni obiteljsko stanje djeteta,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 219.

Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika

- (1) Roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta ili maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja zlostavi dijete ili maloljetnika, prisili ga na rad koji ne odgovara njegovoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje, ili ga iz koristoljublja navodi na ponašanje koje je štetno za njegov razvitak.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka dijete ili maloljetnik teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je teško narušeno zdravlje, ili se zbog kaznenog djela iz st. 1. ili 2. ovoga članka dijete ili maloljetnik odao prosjačenju, prostituciji ili drugim oblicima asocijalnog ponašanja ili delikvenciji, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 220.

Napuštanje djeteta

Tko napusti svoje nemoćno dijete, s ciljem da ga se trajno riješi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

Članak 221.

Povreda obiteljskih obveza

- (1) Tko grubim kršenjem svojih zakonskih obiteljskih obveza ostavi u teškom položaju člana obitelji koji nije u stanju sam o sebi skrbiti, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt člana obitelji koji je ostavljen u teškom položaju, ili je teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je zdravlje teško narušeno, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Pri izricanju uvjetne osude sud može počinitelju odrediti obvezu urednog izvršavanja svoje obveze zbrinjavanja, odgoja i uzdržavanja.

Članak 222.

Nasilje u obitelji

- (1) Tko nasiljem, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava mir, tjelesnu cjelovitost ili duševno zdravlje člana svoje obitelji, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji prema članu obitelji s kojime živi u zajedničkom kućanstvu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka uporabljeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo prikladno teško ozlijediti tijelo ili narušiti zdravlje, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. do 3. ovoga članka član obitelji teško tjelesno ozlijeđen ili mu je zdravlje teško narušeno, ili ako je kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počinjeno prema djetetu ili maloljetniku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. do 4. ovoga članka prouzročena smrt člana obitelji, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do petnaest godina.
- (6) Tko usmrti člana obitelji kojeg je prethodno zlostavljao, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 223.

Izbjegavanje uzdržavanja

- (1) Tko izbjegava davanje uzdržavanja za osobu koju je temeljem ovršne sudske odluke ili ovršne nagodbe sklopljene pred drugim nadležnim tijelom dužan uzdržavati, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Pri izricanju uvjetne osude sud može počinitelju odrediti obvezu urednog plaćanja uzdržavanja te podmirenja dospjelih obveza.
- (3) Ako je počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ispunio svoju obvezu do okončanja glavne rasprave, može se osloboditi kazne.

Članak 224.

Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu maloljetnika

- (1) Tko sprječava izvršenje odgojnih i drugih mjera suda i nadležnih tijela za zaštitu maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Odgovorna osoba na radu u tijelima ili ustanovama za zaštitu, odgoj ili radno osposobljavanje maloljetnika, koja u svomu radu očito nesavjesno postupi, pa zbog toga bude teško ugroženo zdravlje ili razvitak maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

GLAVA XXI

KAZNENA DJELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI

Članak 225.

Prenošenje zarazne bolesti

- (1) Tko ne postupi po propisima ili nalogima kojima nadležno tijelo zdravstvene službe određuje preglede, dezinfekciju, odvajanje bolesnika ili drugu mjeru za suzbijanje ili sprječavanje zarazne bolesti kod ljudi, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ne postupi po propisima ili nalogima iz stavka 1. ovoga članka glede suzbijanja ili sprječavanja zaraznih bolesti kod životinja, pa zbog toga dođe do opasnosti prenošenja zarazne bolesti na ljude.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 226.

Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vrijeme epidemije

Tko za vrijeme epidemije kakve zarazne bolesti ne postupi po nalogima ili odlukama donesenima temeljem propisa nadležnog tijela kojima se određuju mjere za suzbijanje ili sprječavanje epidemije,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 227.

Prenošenje spolne bolesti

Tko znajući da je zaražen spolnom bolešću, spolnim odnošajem ili s njim izjednačenom spolnom radnjom ili na drugi način drugoga spolno zarazi, ako time nije počinjeno kazneno djelo teške tjelesne ozljede,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 228.

Zapošljavanje osoba oboljelih od zarazne bolesti

- (1) Tko u bolnici, rodilištu, javnom domu, školi, gospodarskom društvu ili drugoj pravnoj osobi, obrtu ili kod samostalnog gospodarstvenika, u djelatnosti u kojoj se rukuje prehrambenim proizvodima ili koja obavlja higijenske usluge ili u sličnoj djelatnosti, protivno zdravstvenim propisima, zaposli ili drži zaposlenom osobu koja boluje od zarazne bolesti, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 229.

Nesavjesno liječenje

- (1) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji obavljajući svoju djelatnost primijeni očito neprikladno sredstvo ili očito neprikladan način liječenja ili ne primijeni odgovarajuće higijenske mjere, pa time prouzroči pogoršanje zdravstvenog stanja neke osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se drugi zdravstveni djelatnik koji pri pružanju medicinske pomoći ili njege postupi nesavjesno i time prouzroči pogoršanje zdravstvenog stanja neke osobe.
- (3) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se drugi zdravstveni djelatnik koji kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini iz nehaja.

Članak 230.

Samovoljno liječenje

- (1) Tko drugoga bez njegovog pristanka liječi

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

- (2) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji poduzme kirurški ili drugi medicinski zahvat na tijelu drugoga, bez njegovog izričitog i valjano pisanog pristanka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (3) Nema kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka kada je zakonom propisano prisilno liječenje ili je liječenje kirurški ili drugi medicinski zahvat poduzet prema osobi koja nije pri svijesti ili je nesposobna za rasuđivanje, a nije dostupan član uže obitelji ili zakonski zastupnik, a odgodom liječenja ili zahvata bio bi ugrožen njezin život ili bi došlo do znatnog pogoršanja njezinog zdravlja.

Članak 231.

Nedopušteno presađivanje dijelova ljudskog tijela

- (1) Tko medicinski neopravdano uzme, radi presađivanja dio ljudskog tijela, s pristankom živog davatelja ili tko medicinski neopravdano presadi dio ljudskog tijela s pristankom primatelja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko medicinski opravdano uzme, radi presađivanja, dio ljudskog tijela bez pristanka živog davatelja, ili tko medicinski opravdano presadi dio ljudskog tijela bez pristanka primatelja.
- (3) Tko medicinski neopravdano uzme, radi presađivanja, dio ljudskog tijela bez pristanka živog davatelja ili tko medicinski neopravdano presadi dio ljudskog tijela bez pristanka primatelja,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (4) Tko, radi presađivanja, uzme dio tijela umrle osobe prije nego što je smrt na propisani način utvrđena,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (5) Tko, radi presađivanja, uzme dio tijela umrle osobe iako zna da se ta osoba za života tome izričito pisano protivila, ili tko uzme radi presađivanja dio tijela umrle maloljetne ili duševno bolesne osobe, bez izričitog pisanog pristanka njezinog zakonskog zastupnika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (6) Tko, za nagradu ili radi zarade, daje dio svojeg tijela ili dio tijela druge žive ili umrle osobe, radi presađivanja, ili u tome posređuje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

- (7) Doktor medicine koji počini kazneno djelo iz st. 1., 2. i 4. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina, a doktor medicine koji počini kazneno djelo iz stavka 3. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 232.

Nepružanje medicinske pomoći

Doktor medicine, doktor stomatologije ili drugi zdravstveni djelatnik koji ne pruži neodgodivu medicinsku pomoć osobi kojoj je takva pomoć potrebna, iako je svjestan ili je mogao i morao biti svjestan da zbog toga može nastupiti teško narušenje zdravlja ili smrt te osobe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 233.

Nadriliječništvo

Tko se, nemajući propisanu stručnu spremu, neovlašteno bavi liječenjem ili drugom zdravstvenom djelatnošću,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine i novčanom kaznom.

Članak 234.

Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica

- (1) Tko proizvodi radi prodaje ili prodaje ili nudi na prodaju ili na drugi način stavlja u promet živežne namirnice, jelo, piće ili druge proizvode škodljive za zdravlje ljudi,

- kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
 (2) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
 (3) Škodljive namirnice i predmeti oduzet će se.

Članak 235.

Nesavjesni pregled mesa za prehranu

- (1) Veterinar ili drugi ovlašten veterinarski djelatnik koji pri pregledu stoke za klanje ili mesa namijenjenog prehrani ljudi postupi nesavjesno ili protivno propisima ne obavi pregled stoke ili mesa, pa time omogućujući stavljanje u promet mesa škodljivoga za zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
 (2) Veterinar ili drugi ovlašten veterinarski djelatnik koji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 236.

Zagađivanje vode za piće i živežnih namirnica

- (1) Tko škodljivom ili kakvom drugom tvari zagađi vodu koja ljudima služi za piće ili živežne namirnice, pa time prouzroči opasnost za život ili zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
 (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri mjeseca.

Članak 237.

Služenje alkoholnih pića mladim maloljetnicima

Tko u ugostiteljskom objektu ili drugom objektu u kojem se prodaju alkoholna pića posluži maloljetnika koji nije navršio šesnaest godina života žestokim alkoholnim pićem ili ga posluži drugim alkoholnim pićem u količinama koje mogu izazvati pijanstvo maloljetnika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 238.

Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga

- (1) Tko neovlašteno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili radi prodaje kupuje, drži ili prenosi ili posređuje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašteno stavlja u promet stvari ili priprave propisom proglašene opojnim drogama, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
 (2) Tko organizira grupu ljudi u cilju počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka, ili tko postane pripadnikom takve organizirane grupe ljudi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
 (3) Tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, posređuje ili daje na uporabu opremu, materijal ili stvari za koje zna da su namijenjene proizvodnji opojnih droga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
 (4) Opojne droge i sredstva za njihovo pripravljanje oduzet će se.

Članak 239.

Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga

- (1) Tko navodi drugoga na uživanje opojne droge ili mu daje opojnu drogu da je uživa on ili druga osoba ili stavi na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način drugome omogućuje uživanje opojne droge, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
 (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema djetetu, maloljetniku ili prema više osoba, ili ako su prouzročene osobito teške posljedice, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
 (3) Tko neovlašteno posjeduje opojnu drogu, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
 (4) Opojne droge oduzet će se.

Članak 240.

Teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi

- (1) Ako je kaznenim djelom iz članka 225. (*Prenošenje zarazne bolesti*) st. 1. i 2., članka 228. (*Zapošljavanje osoba oboljelih od zarazne bolesti*) stavka 1., članka 229. (*Nesavjesno liječenje*) st. 1. i 2., čl. 233. (*Nadriličenje*), 234. (*Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica*) stavka 1., članka 235. (*Nesavjesni pregled mesa za prehranu*) stavka 1. i članka 236. (*Zagađivanje vode za piće i živežnih namirnica*) stavka 1. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
 (2) Ako je kaznenim djelom navedenim u stavku 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
 (3) Ako je kaznenim djelom iz članka 225. stavka 3., članka 228. stavka 2., članka 229. stavka 3., članka 234. stavka 2., članka 235. stavka 2. i članka 236. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
 (4) Ako je kaznenim djelom navedenim u stavku 3. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

GLAVA XXII

KAZNENA DJELA PROTIV GOSPODARSTVA, POSLOVANJA I SIGURNOSTI PLATNOG PROMETA

Članak 241.

Povreda ravnopravnosti u obavljanju gospodarske djelatnosti

- (1) Tko zlouporabom svojeg službenog ili utjecajnog položaja ili ovlasti ograniči slobodno kretanje ljudi, roba i kapitala na području Federacije, uskrati ili ograniči pravo gospodarskog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se na području Federacije bavi prometom robe i usluga, ili tko stavi gospodarsko društvo ili drugu pravnu ili fizičku osobu u neravnopravan položaj prema drugim osobama glede uvjeta za rad ili za obavljanje prometa robe i usluga ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga na području Federacije, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
 (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja zlouporabom svojeg službenog položaja ili ovlasti ograniči slobodno kretanje ljudi, robe i kapitala između entiteta ili između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči pravo gospodarskog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se na području drugog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine bavi prometom robe i usluga; ili stavi gospodarsko društvo ili drugu pravnu ili fizičku osobu u neravnopravan položaj prema drugim osobama glede uvjeta rada ili uvjeta obavljanja prometa robe i usluga, ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 242.

Nesavjesno gospodarsko poslovanje

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja kršenjem zakona ili drugog propisa u Federaciji očito nesavjesno posluje, pa time prouzroči znatnu imovinsku štetu toj pravnoj osobi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
 (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena prisilna likvidacija ili stečaj pravne osobe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 243.

Prouzročenje stečaja

- (1) Tko znajući za svoju prezaduženost ili nesposobnost za plaćanje, obustavljajući naplaćivanje svojih tražbina s ciljem da smanji buduću stečajnu masu, prekomjerno troši, otuđuje imovinu u bescjenje, preuzme nerazmjernu obvezu, lakomisleno koristi ili daje zajmove, sklopi posao s osobom nesposobnom za plaćanje, propusti pravodobno naplatiti svoje tražbine ili na drugi način koji je u očitoj suprotnosti s urednim gospodarenjem umanjí svoju imovinu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko kao odgovorna osoba u pravnoj osobi počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka.

- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 244.

Lažni stečaj

- (1) Tko u cilju izbjegavanja plaćanja svojih obveza, prividnim ili stvarnim umanjnjem svoje imovine prouzroči stečaj tako što:

- a) cijelu ili dio imovine prividno ili ispod tržišne vrijednosti proda, prikrije, besplatno ustupi ili uništi;
- b) zaključi fiktivne ugovore o dugu ili prizna nepostojeće tražbine;
- c) prikrije, uništi, preinači ili tako vodi poslovne knjige, isprave ili spise koje je po zakonu ili drugom propisu obavezan voditi, da se iz njih ne može utvrditi stvarno imovinsko stanje, ili to stanje sačinjavanjem lažnih isprava ili na drugi način prikaže takvim da se po toj osnovi može otvoriti stečaj,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (2) Ako su kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročene teške posljedice vjerovniku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 245.

Zlouporaba u stečajnom postupku

- (1) Tko u stečajnom postupku prijavi lažnu tražbinu ili tražbinu u lažnom isplatnom redu da bi time ostvario pravo koje mu ne pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se vjerovnik, član odbora vjerovnika ili stečajni upravitelj koji za sebe ili drugoga primi imovinsku korist ili obećanje imovinske koristi da bi se donijela ili da se ne bi donijela određena odluka, ili da bi se na drugi način oštetio barem jedan vjerovnik u stečajnom postupku.

- (3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će tko vjerovniku, članu odbora vjerovnika ili stečajnom upravitelju dade ili obeća imovinsku korist radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 246.

Oštećenje vjerovnika

- (1) Tko, znajući da je postao nesposoban za plaćanje, isplatom duga ili na drugi način stavi kojeg vjerovnika u povoljniji položaj i time ošteti najmanje jednog od svojih vjerovnika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja, znajući da je pravna osoba postala nesposobna za plaćanje, u cilju izigravanja ili oštećivanja vjerovnika prizna neistinitu tražbinu, sastavi lažni ugovor ili drugom prijevaram radnjom ošteti vjerovnika pravne osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka prouzročena šteta koja prelazi 500.000 KM, ili postupak sanacije ili stečaja prema oštećeniku,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 247.

Zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja s ciljem pribavljanja protuprave imovinske koristi za tu pravnu osobu:

- a) stvara ili drži nedopuštene fondove u zemlji ili izvan nje;
- b) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilancama, procjenama ili inventurom ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i ishoda poslovanja, pa time dovede u zabludu upravu pravne osobe pri donošenju odluka o poslovima upravljanja;
- c) uskrati plaćanje poreznih i drugih fiskalnih obveza utvrđenih zakonom;
- d) sredstva kojima raspolaže koristi protivno njihovoj namjeni;
- e) na drugi način grubo povrijedi ovlasti raspolaganja, korištenja ili upravljanja imovinom pravne osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 248.

Zlouporaba u postupku privatizacije

- (1) Tko u postupku privatizacije, s ciljem da sebi ili drugoj osobi pribavi kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugoga, smanji kupoprodajnu cijenu ili omogući kupnju znatno ispod cijene pravne osobe u privatizaciji, dajući netočne podatke ili skrivajući podatke o imovini, prihodima, teretima, rashodima i drugim pravima ili činjenicama od utjecaja na utvrđivanje stvarne cijene,

kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili prouzročena šteta koja prelazi 300.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili prouzročena šteta koja prelazi 800.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

- (4) Službena ili odgovorna osoba koja, znajući za radnje iz stavka 1. ovoga članka, iskorištavanjem svojeg službenog položaja ili ovlasti, prekoračenjem granica svoje službene ovlasti ili propuštanjem svoje službene dužnosti, učini ili propusti učiniti službenu radnju u postupku privatizacije,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 249.

Izrada lažne bilance

Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi kakvu korist ili da drugome nanese kakvu štetu, u pravnoj osobi izradi lažnu bilancu kojom se utvrđuje dobit ili gubitak te pravne osobe ili kojom se utvrđuje udio svakoga člana pravne osobe u dobiti ili gubitku,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 250.

Zlouporaba procjene

- (1) Ovlašteni procjenitelj koji prilikom procjene imovine pravne osobe zlouporabi svoju ovlast, pa time sebi ili drugome pribavi kakvu korist ili drugome nanese kakvu štetu,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili prouzročena šteta koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili prouzročena šteta koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 251.

Prijevara u gospodarskom poslovanju

- (1) Tko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe, s ciljem pribavljanja protuprave imovinske koristi toj ili drugoj pravnoj osobi, uporabom nenaplativih akceptnih naloga, čekova za koje zna da nemaju pokriće ili na drugi način, dovede nekoga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili je prouzročena šteta koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili je prouzročena šteta koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 252.

Sklapanje štetnog ugovora

- (1) Tko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe u njezinoj gospodarskoj djelatnosti sklopi ugovor za koji zna da je za tu pravnu osobu štetan, ili sklopi ugovor protivno ovlasti i time prouzroči štetu pravnoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka za to primio protupravnu korist ili obećanje koristi ili ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena šteta koja prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 253.

Stvaranje monopolističkog položaja na tržištu

Tko u pravnoj osobi sklopi sporazum kojim se druga pravna ili fizička osoba ograničuje u slobodnom prometu robe ili usluga na određenom području ili s određenim pravnim ili fizičkim osobama, ili sklopi sporazum kojim se na drugi način stvara monopolistički položaj određenih pravnih ili fizičkih osoba na tržištu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 254.

Odavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne

- (1) Tko neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini pristupačnom poslovnu tajnu ili tko poslovnu tajnu pribavlja s ciljem da je preda nepozvanoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Tko počinu kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka s ciljem odnošenja poslovne tajne izvan zemlje, ili ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 255.

Odavanje i korištenje burzovnih tajnih podataka

- (1) Tko poslovne podatke burze koji nisu pristupačni svim sudionicima burze priopći nepozvanoj osobi, ili tko dođe do takvih podataka, pa njihovim korištenjem na burzi ostvari protupravnu imovinsku korist, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

Članak 256.

Krivotvorenje vrijednosnih papira

- (1) Tko izradi lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u optjecaj kao prave, ili tko preinači takve prave vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u optjecaj, ili tko pribavlja lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u optjecaj kao prave, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko lažni vrijednosni papir koji je primio kao pravi, znajući ili saznajući da je lažno načinjen ili preinačen, stavi u optjecaj, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Lažni vrijednosni papiri oduzet će se.

Članak 257.

Krivotvorenje kreditnih i ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja

- (1) Tko s ciljem da je uporabi kao pravu izradi lažnu kreditnu karticu ili drugu karticu bezgotovinskog plaćanja, ili tko preinači takvu pravu karticu, ili tko takvu lažnu karticu uporabi kao pravu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.
- (5) Lažne kreditne kartice i kartice za bezgotovinsko plaćanje oduzet će se.

Članak 258.

Krivotvorenje znakova za vrijednost

- (1) Tko izradi lažne biljege, poštanske marke ili druge znakove za vrijednost izdane temeljem propisa, ili tko preinači koji od takvih pravih znakova za vrijednost s ciljem da ih uporabi kao prave ili da ih drugome dade na uporabu, ili tko takve lažne znakove za vrijednost uporabi kao prave ili ih s tim ciljem pribavi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako su znakovi za vrijednost iz stavka 1. ovoga članka veće vrijednosti, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Tko odstranjenjem žiga kojim se znakovi iz stavka 1. ovoga članka poništavaju ili kojim drugim načinom u svrhu ponovne uporabe ide za tim da takvim znakovima dade izgled kao da nisu uporabljeni, ili tko takve uporabljene znakove za vrijednost uporabi ili proda kao da vrijede, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Lažni znakovi za vrijednost oduzet će se.

Članak 259.

Krivotvorenje znakova za obilježavanje robe, mjera i utega

- (1) Tko s ciljem da ih uporabi kao prave izradi lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obilježavanje domaće ili strane robe kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili neka druga roba, ili tko s istim ciljem takve prave znakove preinači, ili tko takve lažne znakove uporabi kao prave, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko krivotvori mjere ili utege.

Lažni znakovi, mjere i utezi oduzet će se.

Članak 260.

Izradba, nabavka, posjed, prodaja i davanje na uporabu sredstava za krivotvorenje

- (1) Tko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na uporabu sredstva za izradbu lažnog novca, lažnih kreditnih ili ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja ili lažnih vrijednosnih papira, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Tko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na uporabu sredstva za izradbu lažnih znakova za vrijednost izdatih temeljem propisa ili lažnih znakova za obilježavanje robe te lažnih mjera i utega, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Sredstva iz st. 1. i 2. ovoga članka oduzet će se.

Članak 261.

Krivotvorenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava

- (1) Tko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je dužan voditi temeljem zakona ili drugog propisa, unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis s neistinitim sadržajem, ili svojim potpisom ili pečatom omogući izradbu poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spisa s neistinitim sadržajem, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis uporabi kao da su istiniti, ili tko uništi, ošteti, prikrije ili na drugi način učini neuporabljivom poslovnu ili privrednu knjigu, ispravu ili spis.

Članak 262.

Povreda pronalazačkog prava

Tko u poslovanju neovlašteno uporabi tuđi prijavljeni ili propisima zaštićeni pronalazak, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 263.

Neovlašteno korištenje tuđeg modela i uzorka

- (1) Tko na svojem proizvodu u prometu neovlašteno uporabi tuđi prijavljeni ili modelom ili uzorkom zaštićeni vanjski oblik, sliku ili crtež, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko neovlašteno objavi predmet prijave tuđega modela ili uzorka, kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do pet godina.

Članak 264.

Neovlaštena uporaba tuđe tvrtke

Tko se s ciljem obmane kupca ili korisnika usluga posluži tuđom tvrtkom, žigom, zaštitnim znakom ili posebnom oznakom robe ili unese pojedina obilježja tuđe oznake u svoju tvrtku, žig, zaštitni znak ili posebnu oznaku robe, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 265.

Obmana kupaca

- (1) Tko s ciljem obmane kupaca stavi u promet proizvode s oznakom u koju su uneseni podaci koji ne odgovaraju sadržaju, vrsti, podrijetlu ili kakvoći proizvoda, ili stavi u promet proizvode koji po svojoj težini ili kakvoći ne odgovaraju onome što se redovito pretpostavlja kod takvih proizvoda, ili stavi u promet proizvode bez oznake o sadržaju, vrsti, podrijetlu ili kakvoći proizvoda kad je takva oznaka propisana, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine i novčanom kaznom.
- (2) Tko s ciljem obmane kupaca lažno objavi sniženje cijene proizvoda, rasprodaju robe po sniženim cijenama ili na

drugi način lažnom reklamom obmanjuje kupce glede cijene proizvoda koje prodaje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 266.

Nedopuštena trgovina zlatnim novcem i zlatom

- (1) Tko se protivno propisima bavi trgovinom zlatnim novcem ili zlatom u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je počinitelj djela iz stavka 1. ovoga članka organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Zlatni novac ili zlato koje je bilo predmetom nedopuštene trgovine oduzet će se.

Članak 267.

Nedopuštena trgovina

- (1) Tko, nemajući ovlasti za trgovinu, nabavi robu ili druge predmete opće potrošnje u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM u cilju prodaje, ili tko se neovlašteno u većem obujmu bavi trgovinom ili posredovanjem u trgovini ili zastupanjem u prometu roba i usluga, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je počinitelj djela iz stavka 1. ovoga članka organizirao mrežu preprodavača ili posrednika, ili je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 30.000 KM, ili se radi o robi ili predmetima čiji je promet zabranjen ili ograničen propisima, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Roba i predmeti nedopuštene trgovine oduzet će se.

Članak 268.

Obmana pri dobivanju kredita ili drugih pogodnosti

- (1) Tko s ciljem da za sebe ili drugoga pribavi kredit, ulagačka sredstva, subvencije ili kakvu drugu pogodnost, davatelju kredita ili osobi nadležnoj za odobravanje pogodnosti dade neistinite ili nepotpune podatke o imovinskom stanju ili druge podatke značajne za dobivanje kredita ili druge pogodnosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljen kredit ili druge pogodnosti iz stavka 1. ovoga članka u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljen kredit ili druge pogodnosti iz stavka 1. ovoga članka u vrijednosti koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.
- (4) Tko dobiveni kredit, ulagačka sredstva, subvenciju ili kakvu drugu pogodnost iskoristi u drugu svrhu od one za koju su mu ta sredstva odobrena, kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do dvije godine.

Članak 269.

Nedopušteno bavljenje bankarskom djelatnošću

- (1) Tko se bez odobrenja ili protivno uvjetima pod kojima je odobrenje dano bavi bankarskom djelatnošću, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 270.

Nedopuštena proizvodnja

- (1) Tko proizvede ili preradi robu čija je proizvodnja ili preradba zabranjena, ako takvim djelom nije počinjeno drugo kazneno djelo s propisanom težom kaznom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Roba iz stavka 1. ovoga članka i sredstva za njenu proizvodnju ili preradu oduzet će se.

Članak 271.

Zloupotreba čeka i kartice

- (1) Tko zloupotrebom čeka, kreditne ili druge kartice bezgotovinskog plaćanja na čiju uporabu ima pravo, banku ili drugu pravnu osobu obveže na isplatu iznosa za koji zna da nema pokrića, a koji je ugovorom o uporabi čekova ili kartice izričito zabranjen, kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj se će kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

Članak 272.

Pranje novca

- (1) Tko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni počinjenjem kaznenog djela primi, zamijeni, drži, njome raspolaže, uporabi u gospodarskom ili drugom poslovanju ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je novac ili imovinska korist iz stavka 1. ovoga članka velike vrijednosti, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka počinitelj postupio iz nehaja u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni kaznenim djelom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Novac i imovinska korist iz st. 1. do 3. ovoga članka oduzet će se.

GLAVA XXIII

KAZNENA DJELA IZ OBLASTI POREZA

Članak 273.

Porezna utaja

- (1) Tko za sebe ili drugoga izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom u Federaciji ili doprinosa socijalnog osiguranja propisanih u Federaciji, ne dajući zahtjevane podatke ili dajući lažne podatke o svojem stečenom oporezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od utjecaja na utvrđivanje iznosa takvih obveza, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko počinji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Tko počinji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 274.

Lažna porezna isprava

- (1) Tko izda lažnu ispravu čije se podnošenje zahtijeva po poreznom zakonodavstvu u Federaciji, ili tko ne izda ispravu čije se izdavanje po poreznom zakonodavstvu u Federaciji zahtijeva, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji u odnosu na veći broj isprava, ili ako je ugrožena naplata većeg iznosa javnog prihoda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 275.

Neppravilno izdvajanje sredstava pravnih osoba

Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je po poreznom zakonodavstvu u Federaciji osobno odgovorna za porezne obveze pravne osobe, a koja je odobrila izdvajanje sredstava pravne osobe u druge svrhe, a ne za plaćanje porezne obveze pravne osobe, pa je time prouzročena nesposobnost pravne osobe za pravodobno podmirenje porezne obveze, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 276.

Podnošenje lažne porezne prijave

Tko dostavi poreznom tijelu lažnu prijavu ili drugi lažni podatak čije se podnošenje po poreznom zakonodavstvu u Federaciji zahtijeva, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 277.

Sprječavanje poreznog službenika u obavljanju službene radnje

- (1) Tko silom ili prijetnjom uporabe sile sprječava ili nastoji spriječiti poreznog službenika u obavljanju njegove službene dužnosti, ili tko ga na isti način prisili ili nastoji prisiliti da službenu dužnost ne obavi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj poreznog službenika uvrijedi ili zlostavi, ili ga lako tjelesno ozlijedi, ili prijeti uporabom oružja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem poreznog službenika, može se osloboditi kazne.

Članak 278.

Napad na poreznog službenika u obavljanju službene dužnosti

- (1) Tko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti poreznog službenika ili osobu koja poreznome službeniku pomaže u otkrivanju i istrazi povrede poreznih propisa u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj poreznog službenika ili osobu koja poreznome službeniku pomaže lako tjelesno ozlijedi, ili prijeti uporabom oružja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj poreznog službenika ili osobu koja poreznome službeniku pomaže teško tjelesno ozlijedio, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. do 3. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem poreznog službenika ili osobe koja poreznome službeniku pomaže, može se osloboditi kazne.
- (5) Kaznena djela iz st. 1. do 3. ovoga članka odnose se i na službene osobe u Federaciji koje obavljaju poslove otkrivanja i istrage povrede poreznih propisa.

GLAVA XXIV

KAZNENA DJELA PROTIV RADNIH ODNOSA

Članak 279.

Povreda ravnopravnosti u zapošljavanju

Tko uskrati ili ograniči pravo građanima na slobodno zapošljavanje na području Federacije pod jednakim uvjetima koji vrijede u mjestu zapošljavanja,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 280.

Povreda prava iz radnog odnosa

Tko kršenjem propisa ili općeg akta ili kolektivnog ugovora o zasnivanju ili prestanku radnog odnosa, o plaći ili drugim primanjima, o radnom vremenu, o odmoru ili odsustvu, zaštiti žena, mladeži i invalida ili o zabrani prekovremenog ili noćnog rada, uskrati ili ograniči zaposleniku pravo koje mu pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 281.

Povreda prava za vrijeme privremene nezaposlenosti

Tko kršenjem propisa ili općeg akta o pravima građana za vrijeme privremene nezaposlenosti drugome uskrati pravo koje mu po tome propisu ili općem aktu pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 282.

Povreda prava iz socijalnog osiguranja

Tko kršenjem propisa ili općeg akta o socijalnom osiguranju uskrati ili ograniči nekoj osobi pravo iz socijalnog osiguranja koje joj pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 283.

Zloupotreba prava iz socijalnog osiguranja

Tko lažnim prikazivanjem da je bolestan ili prouzročenjem bolesti ili nesposobnosti za rad postigne da mu se iz socijalnog osiguranja prizna pravo koje mu inače po propisu ili općem aktu ne bi pripalo,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 284.

Neizvršenje odluke o vraćanju na rad

Službena ili odgovorna osoba u pravnoj osobi ili samostalni gospodarstvenik koji ne postupi po pravomoćnoj odluci kojom je odlučeno o vraćanju radnika na rad,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 285.

Nepoduzimanje mjera zaštite pri radu

(1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi ili samostalni gospodarstvenik koji kršenjem zakona ili drugog propisa ili općeg akta o mjerama zaštite pri radu, ne provede propisane mjere zaštite pri radu,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Pri izricanju uvjetne osude sud može počinitelju odrediti obvezu da u određenom roku postupi po propisima o mjerama zaštite pri radu.

GLAVA XXV

KAZNENA DJELA PROTIV IMOVINE

Članak 286.

Krada

(1) Tko tuđu pokretninu oduzme drugome s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugome protupravu imovinsku korist,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je ukradena stvar male vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji ukradenu stvar vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven,

može se osloboditi kazne.

Članak 287.

Teška krađa

(1) Kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina kaznit će se tko krađu (članak 286., *Krada*, stavak 1.) počini:

- a) obijanjem, provaljivanjem ili drugim svladavanjem većih prepreka da dođe do stvari iz zatvorenih zgrada, soba, blagajna, ormara ili drugih zatvorenih prostorija ili prostora;
- b) na osobito opasan ili osobito drzak način;
- c) iskorištavanjem stanja nastalog požarom, poplavom, potresom ili drugom nesrećom;
- d) iskorištavanjem bespomoćnosti ili drugog osobito teškog stanja druge osobe.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se počinitelj kaznenog djela krađe (članak 286., stavak 1.):

- a) ako je ukradena stvar velike vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti;
- b) ako ukradena stvar služi u vjerske svrhe ili je stvar ukradena iz vjerske ili druge zgrade ili prostorije koja služi za vjerske obrede;
- c) ako je ukradeno kulturno dobro ili stvar od osobitog znanstvenog, umjetničkog, povijesnog ili tehničkog značenja ili se nalazi u javnoj zbirci, zaštićenoj privatnoj zbirci ili je izložena za javnost.

(3) Novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine kaznit će se tko počini krađu (članak 286., stavak 2.) na način i pod okolnostima iz stavka 1. ili stavka 2., točke 2. i 3. ovoga članka.

(4) Kaznom zatvora od jedne do osam godina kaznit će se tko krađu (članak 286. stavak 1.) počini u sastavu grupe ljudi, ili ako je sa sobom imao kakvo oružje ili opasno oruđe radi počinjenja djela.

Članak 288.

Razbojnička krađa

(1) Tko je zatečen pri počinjenju kaznenog djela krađe, pa s ciljem da ukradenu stvar zadrži, uporabi silu protiv neke osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba s namjerom teško tjelesno ozlijeđena, ili je to kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je uporabljeno oružje ili opasno oruđe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka neka osoba s namjerom usmrćena,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 289.

Razbojništvo

(1) Tko uporabom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili tijelo oduzme tuđu pokretninu s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugome protupravnu imovinsku korist ili da je protupravno prisvoji,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba s namjerom teško tjelesno ozlijeđena, ili je to kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je uporabljeno oružje ili opasno oruđe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka neka osoba s namjerom usmrćena,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 290.

Utaja

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi imovinsku korist protupravno zadrži tuđu pokretninu koja mu je povjerena,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Skrbnik koji počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ako je utajena stvar od posebnog kulturnog, povijesnog, znanstvenog ili tehničkog značenja, ili ako je utajena stvar velike vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je utajena stvar male vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(5) Kaznom iz stavka 4. ovoga članka kaznit će se tko tuđu pokretninu koju je našao ili do koje je slučajno došao protupravno zadrži s ciljem da sebi ili drugome pribavi imovinsku korist.

(6) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1., 4. i 5. ovoga članka koji utajenu stvar vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven,

može se osloboditi kazne.

Članak 291.

Oduzimanje tuđe pokretnine

(1) Tko bez cilja pribavljanja imovinske koristi protupravno oduzme ili zadrži tuđu pokretninu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako se kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka odnosi na motorno vozilo, pokušaj će se kazniti.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. ovoga članka koji oduzetu stvar, koja nije motorno vozilo, vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven,

može se osloboditi kazne.

Članak 292.

Protupravno zauzimanje nekretnine od općeg značenja

(1) Tko protupravno zauzme nekretninu koja je građevinsko zemljište ili njegov dio,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Ako se kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka odnosi na nekretninu koja je proglašena javnim dobrom, spomenikom kulture, prirodnom rijetkosti ili drugim prirodnim bogatstvom ili je dio zaštićene šume ili druge šume s posebnom namjenom, nacionalnog parka ili drugog posebno zaštićenog područja prirode ili zemljišta posebne namjene,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 293.

Oštećenje tuđe stvari

(1) Tko oštetiti, uništi ili učini neuporabljivom tuđu stvar, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Tko oštetiti, izobličiti, uništi ili učini neuporabljivom tuđu stvar koja služi za vjerske svrhe, kulturno dobro koje se nalazi na javnom mjestu, posebno zaštićeni objekt prirode, umjetnički predmet, stvar od znanstvenog ili tehničkog značenja, stvar koja se nalazi u javnoj zbirici ili je izložena za javnost ili stvar koja služi za javne potrebe ili koja uljepšava trgove, ulice ili parkove,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko počinio djelo iz stavka 1. ovoga članka zbog razlike u etničkoj ili narodnosnoj pripadnosti, rasi, vjeroispovijesti, spolu ili jeziku.

Članak 294.

Prijevarena

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako šteta prelazi 30.000 KM, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je šteta male vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinio samo s ciljem da drugoga ošteti, a bez cilja da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 295.

Iznuda

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugoga da što učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka uporabljeno oružje ili opasno oruđe, ili je pribavljena znatna imovinska korist ili je kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi ili zločinačke organizacije,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 296.

Ucjena

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, zaprijeti drugome da će protiv njega ili njemu bliske osobe otkriti nešto što bi njihovoj časti ili ugledu škodilo i time ga prisili da što učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ako kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist, ili je kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi ili zločinačke organizacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 297.

Zlouporaba povjerenja

(1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, zastupajući interese neke osobe ili brinući se o njezinoj imovini ne ispunji svoju na zakonu utemeljenu dužnost ili zlouporabi zakonom ili ugovorom dane mu ovlasti, pa ošteti osobu čije interese zastupa ili o čijoj se imovini brine,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Skrbnik ili odvjetnik koji počinio kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji prouzroči štetu naknadi oštećeniku prije nego sazna da je otkriven,

može se osloboditi kazne.

Članak 298.

Lihvarstvo

(1) Tko iskorišćujući nuždu, teške imovinske ili stambene prilike, nedovoljno iskustvo, lakomislenost ili smanjenu sposobnost rasuđivanja druge osobe, primi od nje ili s njom ugovori za sebe ili drugoga imovinsku korist koja je u očitom nerazmjeru s onim što je on dao, učinio ili se obvezao dati ili učiniti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Ako su kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročene teške posljedice oštećeniku,

počinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko se bavi davanjem zajmova uz ugovaranje nerazmjernu imovinske koristi.

Članak 299.

Prijevarena vjerovnika

- (1) Tko s ciljem da osujeti ostvarenje prava na stvari, otuđi, uništi ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili pravo uživanja i time ga ošteti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko uništi, prividno proda ili učini neuporabljivom svoju cjelokupnu imovinu ili neki njenin sastavni dio ili prizna neistinitu tražbinu, sklopi lažni ugovor ili nekom drugom prijevaram radnjom prividno ili stvarno pogorša svoje imovinsko stanje i time umanju mogućnost ili spriječiti namirenje najmanje jednog od svojih vjerovnika.

Članak 300.

Prikrivanje

- (1) Tko stvar za koju zna da je pribavljena kaznenim djelom ili ono što je za nju dobiveno prodajom ili zamjenom, kupi, primi u zalog ili na drugi način pribavi, prikrije ili proda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinji ne znajući da je stvar pribavljena kaznenim djelom, iako je to po okolnostima slučaja mogao znati, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 301.

Paljevina

- (1) Tko zapali tuđu kuću ili drugu zgradu namijenjenu stanovanju ili gospodarskom korištenju, ili tuđu poslovnu zgradu ili zgradu u javnoj uporabi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena šteta koja prelazi 100.000 KM, ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno s ciljem prijevare osiguravajućega društva, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

Članak 302.

Zloupotreba osiguranja

- (1) Tko s ciljem da od osiguravatelja naplati osigurninu, uništi, ošteti ili sakrije stvar koja je osigurana protiv uništenja, oštećenja, gubitka ili krađe, i zatim prijavi štetu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da od osiguravatelja naplati osigurninu za slučaj tjelesnog oštećenja, tjelesne ozljede ili narušenja zdravlja, sebi prouzroči takvo oštećenje, ozljedu ili narušenje zdravlja i zatim prijavi štetu.
- (3) Počinitelj djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji odustane od odštetnog zahtjeva prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

GLAVA XXVI

KAZNENA DJELA PROTIV OKOLIŠA, POLJOPRIVREDE I PRIRODNIH DOBARA

Članak 303.

Onečišćenje okoliša

- (1) Tko kršenjem propisa onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću, kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti na širem području i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok,

more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću, kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzroči uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja u širem području.

- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počinji iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (7) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 304.

Ugrožavanje okoliša napravama

- (1) Tko protivno propisima stavi u djelovanje ili rukuje napravama, ili odstupa od proizvodnih postupaka kojima se oslobađaju štetne tvari koje mogu ugroziti kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora na širem području te morskog ekosustava i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi, koja kršenjem propisa propusti postaviti naprave za prečišćavanje ili dopusti izgradnju, stavljanje u pogon ili uporabu pogona koji onečišćuje okolinu, kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine.

Članak 305.

Ugrožavanje okoliša otpadom

- (1) Tko protivno propisima odbacuje, odlaže, skuplja, skladišti, obrađuje i prijevozi otpad ili uopće njime postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja na širem području i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko odbacuje, odlaže, skuplja, obrađuje i prijevozi otpad ili uopće s njim postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzroči uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja na širem području.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počinji iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 306.

Ugrožavanje okoliša bukom

- (1) Tko protivno propisima proizvede buku koja je pogodna prouzročiti teže oštećenje zdravlja više osoba, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 307.

Proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja

- (1) Tko proizvede radi prodaje ili stavi u promet sredstva za liječenje ili sprječavanje zaraze kod životinja koja su opasna za njihov život ili zdravlje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno uginuće većeg broja životinja ili širenje zarazne bolesti, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri mjeseca.

Članak 308.

Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći

- (1) Veterinar ili ovlašten veterinarski pomoćnik koji pri pružanju veterinarske pomoći propiše ili primijeni očito neprikladno sredstvo ili očito nepravilan način liječenja ili uopće nesavjesno postupa pri liječenju i time prouzroči uginuće većeg broja životinja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 309.

Neovlašteno obavljanje veterinarskih usluga

Tko nemajući propisanu stručnu spremu ili neovlašteno obavlja poslove zaštite zdravlja životinja ili druge veterinarske zahvate, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 310.

Nepostupanje po propisima za suzbijanje bolesti životinja i bilja

- (1) Tko za vrijeme epidemije stočne bolesti koja može ugroziti stočarstvo ne postupi po nalogu ili odluci nadležnog tijela donesenoj temeljem propisa kojom se određuju mjere za suzbijanje ili sprječavanje bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko za vrijeme dok traje opasnost od bolesti i štetočina koje mogu ugroziti biljni svijet, ne postupi po nalogu ili odluci nadležnog tijela donesenoj temeljem propisa kojom se određuju mjere za suzbijanje ili sprječavanje bolesti ili štetočina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 311.

Prikrivanje postojanja zarazne bolesti kod životinja

Tko prikriva postojanje zarazne bolesti kod životinja ili sumnju da takva bolest postoji, ili to ne prijavi javnoj veterinarskoj službi ili tijelu nadležnom za poslove veterinarstva, pa zbog toga nastupi širenje zarazne bolesti ili uginuće životinja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 312.

Zagađivanje stočne hrane ili vode za napajanje stoke

- (1) Tko škodljivom tvari zagađi stočnu hranu ili vodu u rijekama, potocima, izvorima, bunarima, cisternama ili drugu vodu koja služi za napajanje stoke, živiđi ili divljači i time dovede u opasnost život ili zdravlje životinja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno uginuće većeg broja životinja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 313.

Uništenje zasade

Tko škodljivom tvari uništi bilje, vočke ili druge zasade i time prouzroči štetu velikih razmjera, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 314.

Nesavjesno postupanje u prometu pesticida

Tko stavi pesticide ili druge otrove u promet bez dopuštenja, ili izda drugi pesticid ili otrov umjesto propisanoga kad zamjena nije dopuštena, ili na drugi način nesavjesno postupa u prometu pesticida ili drugih otrova i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili za okoliš, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

Članak 315.

Pustošenje šuma

- (1) Tko protivno propisima ili nalogima nadležnih tijela siječe ili krči šumu, ili tko podbjeljuje stabla ili na drugi način pustoši šumu, a time nije počinjeno neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili u drugim šumama posebne namjene, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 316.

Šumska krađa

- (1) Tko radi krađe obori u šumi jedno ili više stabala, a količina je oborenoga drveta veća od dva kubna metra, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini s ciljem da se oboreno drvo proda, ili ako je količina oborenoga drveta veća od pet kubnih metara, ili ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili drugoj šumi posebne namjene, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Članak 317.

Izazivanje šumskog požara

- (1) Tko izazove šumski požar zbog kojega nastupi šteta velikih razmjera, ili istodobno izazove više šumskih požara, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Tko izazove požar u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku, voćnjaku ili drugoj šumi posebne namjene ili u žitnom polju, kaznit će se kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.
- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 318.

Mučenje i ubijanje životinje

- (1) Tko životinju teško zlostavlja ili izlaže nepotrebnim ili dugotrajnim mukama, ili joj nanosi nepotrebne boli, ili protupravno razara životinjska staništa u većoj mjeri ili na širem prostoru, ili protivno propisima ubija životinje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinj radi oklade ili drugog pribavljanja imovinske koristi, ili ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno uginuće većeg broja životinja ili životinje čija je vrsta posebno zaštićena, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 319.

Protuzakoniti lov

- (1) Tko protupravno ubije, rani ili uhvati za vrijeme lovostaja divljač u većem broju ili u većoj vrijednosti, ili divljač čiji je lov stalno zabranjen, ili tko neovlašteno iznese izvan zemlje vrhunski trofej veće vrijednosti ili vrhunske trofeje u većem broju, ili tko lovi zaštićenu životinjsku vrstu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinj sredstvima ili na način koji je zabranjen ili kojim se divljač masovno uništava, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ulovljena divljač i sredstva uporabljena za lov oduzet će se.

Članak 320.

Protuzakoniti ribolov

- (1) Tko lovi ribu, druge slatkovodne ili morske životinje ili organizme u vrijeme kada je to zabranjeno ili na području na kojemu je to zabranjeno, ili tko lovi ribu, druge slatkovodne ili morske životinje ili organizme eksplozivom, električnom strujom, otrovom, sredstvima za omamljivanje ili drugim načinom ili sredstvom koji su štetni za njihovo rasplodivanje ili koji su propisima zabranjeni, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno uginuće ribe ili drugih slatkovodnih ili morskih životinja ili organizama u širim razmjerima, počinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (3) Ulov i sredstva za lov oduzet će se.

Članak 321.

Oštećenje, uništenje i nedopušteni izvoz spomenika kulture i zaštićenih objekata prirode

- (1) Tko oštetiti ili uništiti spomenik kulture ili zaštićeni objekt prirode, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema spomeniku kulture ili zaštićenom objektu prirode osobite vrijednosti ili je prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Tko bez dopuštenja nadležnog tijela izveze ili iznese izvan zemlje spomenik kulture ili zaštićeni objekt prirode, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se počinitelj koji spomenik kulture ili zaštićeni objekt po proteku roka određenog u dopuštenju za iznošenje ne vrati.

Članak 322.

Nedopušteno obavljanje istraživačkih radova i prisvajanje spomenika kulture

- (1) Tko bez dopuštenja nadležnog tijela obavi na spomeniku kulture konzervatorske, restauratorske ili istraživačke radove ili protivno zabrani ili bez dopuštenja nadležnog

tijela obavlja arheološka iskopavanja ili istraživanja, pa uslijed toga spomenik bude uništen, teško oštećen ili izgubi osobine spomenika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u odnosu na spomenik kulture osobite vrijednosti ili značenja ili je prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA XXVII

KAZNENA DJELA PROTIV OPĆE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE

Članak 323.

Izazivanje opće opasnosti

- (1) Tko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim plinom, ionizirajućim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom ili pucanjem iz vatrenog oružja ili kakvom opće opasnom radnjom ili opće opasnim sredstvom izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne postavi propisane naprave za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrovnih plinova ili ionizirajućeg zračenja, ili te naprave ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u rad ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama, pa time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg opsega.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počinj na mjestu gdje je okupljen veći broj ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počinj iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 324.

Uništenje ili oštećenje važnih gospodarskih objekata ili javnih naprava

- (1) Tko rušenjem, paljenjem ili na drugi način uništi ili ošteti, važan industrijski, poljoprivredni ili drugi gospodarski objekt, napravu ili postrojenje za vodu, toplinu, plin, električnu ili drugu energiju, naprave sustava veza ili druge naprave javne uporabe i time izazove njihov zastoj ili otežani rad, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko protupravno ukloni ili isključi iz rada naprave ili postrojenja iz stavka 1. ovoga članka i time izazove poremećaj u redovnom životu građana, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinj iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počinj iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 325.

Oštećenje zaštitnih naprava na radu

- (1) Tko u rudniku, tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja rad uništi, ošteti ili ukloni zaštitnu napravu i time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Odgovorna osoba u rudniku, tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja rad, koja ne postavi zaštitne naprave ili ih ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u rad ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama i na taj način izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Pri izricanju uvjetne osude za kazneno djelo iz st. 2. i 3. ovoga članka sud može počinitelju odrediti obvezu da u određenom roku postavi zaštitne naprave.

Članak 326.

Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova

- (1) Odgovorna osoba koja pri projektiranju, upravljanju ili izvođenju gradnje ili građevinskih radova postupi protivno propisima ili općepriznatim tehničkim pravilima i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 327.

Nesavjesno čuvanje pasa i drugih opasnih životinja

- (1) Tko pse ili druge opasne životinje izvodi na javna mjesta bez propisane brnjice ili druge odgovarajuće zaštite i bez izravnog čuvanja i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako je kaznenim dijelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba tjelesno ozlijeđena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

Članak 328.

Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine

- (1) Ako je kaznenim djelom iz članka 323. (*Izazivanje opće opasnosti*) st. 1. do 3., članka 324. (*Uništenje ili oštećenje važnih gospodarskih objekata ili javnih naprava*) st. 1. i 2., članka 325. (*Oštećenje zaštitnih naprava na radu*) st. 1. i 2. i članka 326. (*Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova*) stavka 1. ovoga Zakona neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz članka 323. st. 1. do 3., članka 324. st. 1. i 2., članka 325. st. 1. i 2. i članka 326. stavka 1. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz članka 323. stavka 4., članka 324. st. 3. i 4., članka 325. stavka 3. i članka 326. stavka 2. ovoga Zakona neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz članka 323. stavka 4., članka 324. st. 3. i 4., članka 325. stavka 3. i članka 326. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 329.

Nepropisni prijevoz eksplozivnog ili zapaljivog materijala

Tko protivno propisima o prijevozu eksplozivnog ili lako zapaljivog materijala preda na prijevoz javnim prometnim sredstvima eksplozivni ili lako zapaljivi materijal ili takav materijal sam prevozi ili prenosi koristeći se javnim prometnim sredstvima,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 330.

Oštećenje ustava

Tko oštetiti izrađene ili prirodne ustave koje služe kao zaštita od prirodnih nepogoda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 331.

Neotklanjanje opasnosti

- (1) Tko pravodobnom prijavom nadležnom tijelu ili na drugi način ne poduzme mjere radi otklanjanja požara, poplave, eksplozije, prometne nezgode ili druge opasnosti za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugoga, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko odvrćanjem ili na drugi način spriječi drugoga u poduzimanju mjera radi otklanjanja požara, poplave, eksplozije, prometne nezgode ili druge opasnosti za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

GLAVA XXVIII

KAZNENA DJELA PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA

Članak 332.

Ugrožavanje javnog prometa

- (1) Sudionik u prometu na putevima koji se ne pridržava prometnih propisa i time tako ugrozi javni promet da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većih razmjera, pa uslijed toga kod drugoga nastupi imovinska šteta preko 5.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Tko ugrožavanjem željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbusnog ili prometa žičarom dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većih razmjera, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 333.

Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti

- (1) Tko pod utjecajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava upravlja motornim vozilom, iako je zbog toga očito nesposoban za sigurnu vožnju i time tako ugrozi javni promet na putevima da dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 334.

Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom

- (1) Tko uništenjem, uklanjanjem ili težim oštećenjem prometne naprave, sredstva, znaka ili naprave za signalizaciju koji služe sigurnosti prometa ili davanjem pogrešnih znakova ili signala, postavljanjem prepreka na prometnicama ili na drugi način tako ugrozi javni promet da time dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 335.

Nesavjestan nadzor nad javnim prometom

- (1) Odgovorna osoba kojoj je povjeren nadzor nad stanjem i održavanjem prometnica i objekata na njima, prijevoznim sredstvima ili javnim prometom ili nad ispunjavanjem propisanih uvjeta rada vozača, ili odgovorna osoba kojoj je povjereno upravljanje vožnjom, koja nesavjesnim obavljanjem dužnosti izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se odgovorna osoba koja izda nalog za vožnju ili dopusti vožnju, iako zna da vozač zbog umora, bolesti, utjecaja alkohola ili drugih razloga nije u stanju sigurno upravljati vozilom ili

da vozilo nije ispravno i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovnu većeg opsega.

- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 336.

Teška kaznena djela protiv sigurnosti javnog prometa

- (1) Ako je kaznenim djelom iz članka 332. (*Ugrožavanje javnog prometa*) st. 1. i 2., članka 333. (*Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti*) stavka 1., članka 334. (*Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom*) stavka 1. i članka 335. (*Nesavjestan nadzor nad javnim prometom*) st. 1. i 2. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz članka 332. st. 1. i 2., članka 333. stavka 1., članka 334. stavka 1. i članka 335. st. 1. i 2. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje godinu dana.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz članka 332. stavka 3., članka 333. stavka 2., članka 334. stavka 2. i članka 335. stavka 3. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (4) Ako je kaznenim djelom iz članka 332. stavka 3., članka 333. stavka 2., članka 334. stavka 2. i članka 335. stavka 3. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 337.

Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi

- (1) Vozač motornog vozila ili drugog prijevoznog sredstva koji ostavi bez pomoći osobu koja je ozlijeđena tim prijevoznim sredstvom ili čiju je ozljedu prouzročio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena teška tjelesna ozljeda ili smrt ozlijeđene osobe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

GLAVA XXIX

KAZNENA DJELA PROTIV PRAVOSUĐA

Članak 338.

Dogovor za počinjenje kaznenih djela

Tko s drugome dogovori počinjenje kaznenog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za dogovor počinjenja takvog pojedinog kaznenog djela nije propisana posebna kazna, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 339.

Pripremanje kaznenog djela

Tko nabavi ili pripremi sredstva ili ukloni prepreke ili poduzme kakvu drugu radnju koja stvara uvjete za izravno počinjenje, ali nije dio počinjenja kaznenog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ukoliko za pripremanje pojedinog kaznenog djela nije propisana posebna kazna,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 340.

Udruživanje radi počinjenja kaznenih djela

- (1) Tko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više osoba s ciljem počinjenja kaznenih djela propisanih

zakonom u Federaciji za koja se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi počinjenja pojedinog kaznenog djela nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Tko postane pripadnikom grupe ljudi ili udruženja iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (3) Pripadnik grupe ljudi koji otkrije grupu ili pripadnik udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njegovu sastavu ili za njih počinio kazneno djelo, može se osloboditi kazne.

- (4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine,

a može se i osloboditi kazne.

Članak 341.

Sudjelovanje u grupi ljudi koja počinu kazneno djelo

- (1) Tko sudjeluje u grupi ljudi koja zajedničkim djelovanjem usmrti neku osobu ili je teško tjelesno ozlijedi, počini paljevinu, ošteti imovinu u većem opsegu ili počini druga teška nasilja ili koja pokuša počinuti takva djela, za samo sudjelovanje u toj grupi ljudi

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Tko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja počinu kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 342.

Zločinačka organizacija

- (1) Tko počinu kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji kao pripadnik zločinačke organizacije, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Tko kao pripadnik zločinačke organizacije počinu kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Tko organizira ili bilo kako upravlja zločinačkom organizacijom koja zajedničkim djelovanjem počinu ili pokuša kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

- (4) Tko postane pripadnikom zločinačke organizacije koja zajedničkim djelovanjem počinu ili pokuša kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

- (5) Pripadnik zločinačke organizacije iz stavka 1. do 4. ovoga članka, koji zločinačku organizaciju otkrije, može se osloboditi kazne.

Članak 343.

Izrada i nabavka oružja i sredstava namijenjenih počinjenju kaznenih djela

- (1) Tko oružje, eksplozivne tvari ili sredstva za njihovo pripravljanje ili otrove za koje zna da su namijenjeni počinjenju kaznenog djela izradi, nabavi ili drugome omogućiti da do njih dođe,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Tko izradi ili drugome ustupi lažni ključ, otvarač ili kakvu drugu stvar ili sredstvo za provala, iako zna da je namijenjeno počinjenju kaznenog djela,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 344.

Neprijavljivanje pripremanja kaznenog djela

- (1) Tko zna da se priprema počinjenje kaznenog djela za koje se po zakonu u Federaciji može izreći tri godine zatvora ili teža kazna, pa u vremenu kad je još bilo moguće spriječiti

njegovo počinjenje to ne prijavi, a djelo bude pokušano ili počinjeno,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u odnosu na kazneno djelo za koje se po zakonu u Federaciji može izreći kazna dugotrajnog zatvora,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Za kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojčice i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

Članak 345.

Neprijavljivanje kaznenog djela ili počinitelja

(1) Tko zna za počinitelja kaznenog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora, ili tko samo zna da je takvo djelo počinjeno, pa to ne prijavi, iako od takve prijave ovisi pravodobno otkrivanje počinitelja ili kaznenog djela,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne prijavi kazneno djelo za koje je saznala u obavljanju svoje dužnosti, ako se za to kazneno djelo može izreći kazna zatvora pet godina zatvora ili teža kazna.

(3) Za kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojčice i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

(4) Za kaznena djela iz st. 1. i 2. ovoga članka kaznit će se i doktor medicine, doktor stomatologije, primalja ili zdravstveni djelatnik, psiholog, javni bilježnik i djelatnik socijalne skrbi, ako je kazneno djelo počinjeno prema djetetu ili maloljetniku.

Članak 346.

Pomoć počinitelju nakon počinjenog kaznenog djela

(1) Tko krije počinitelja kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili mu prikrivanjem oruđa, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili tko krije osuđenika ili poduzima što drugo s ciljem izbjegavanja izvršenja izrečene kazne, sigurnosne mjere ili odgojne zavodske mjere,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko pruži pomoć iz stavka 1. ovoga članka počinitelju kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ali ne i kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko pruži pomoć iz stavka 1. ovoga članka počinitelju kaznenog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Kazna izrečena za kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne na koju je osuđena osoba kojoj je počinitelj pružio pomoć.

(5) Za kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojčice i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

Članak 347.

Lažno prijavljivanje

(1) Tko prijavi koju određenu osobu da je počinila kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, znajući da ta osoba nije počinitelj,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko podmetanjem tragova kaznenog djela ili na drugi način izazove pokretanje kaznenog postupka zbog kaznenog

djela propisanog zakonom u Federaciji protiv osobe za koju zna da nije počinitelj.

(3) Tko sam sebe prijavi da je počinio kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, iako ga nije počinio,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se tko prijavi da je počinjeno kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, iako zna da to djelo nije počinjeno.

Članak 348.

Davanje lažnog iskaza

(1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku u Federaciji daje lažni iskaz,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se stranka koja pri izvođenju dokaza ispitivanjem stranaka u parničnom ili upravnom postupku u Federaciji daje lažni iskaz, a na tome je iskazu utemeljena odluka donesena u tom postupku.

(3) Ako je lažni iskaz dan u kaznenom postupku u Federaciji, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako su zbog kaznenog djela iz stavka 3. ovoga članka nastupile osobito teške posljedice za okrivljenika, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Ako počinitelj dragovoljno opozove svoj lažni iskaz prije nego što je donesena konačna odluka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci,

a može se i osloboditi kazne.

Članak 349.

Sprječavanje dokazivanja

(1) Tko svjedoka ili vještaka u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku u Federaciji, silom, prijetnjom ili drugim oblikom prisile ili obećanjem dara ili kakve druge koristi navede na lažni iskaz,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku u Federaciji sakrije, ošteti, uništi ili učini neuporabljivim tuđi predmet ili ispravu koja služi dokazivanju,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku u Federaciji ukloni, uništi, pomakne ili premjesti kakav granični kamen, zemljomjerski znak ili uopće kakav znak o vlasništvu ili nekom drugom stvarnom pravu ili uporabi vode, ili tko s istim ciljem takav znak lažno postavi.

Članak 350.

Povreda tajnosti postupka

Tko neovlašteno otkrije ono što je saznao u sudskom, prekršajnom ili upravnom postupku u Federaciji, a što se po zakonu ne smije objaviti ili je odlukom nadležne institucije u Federaciji proglašeno tajnom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 351.

Neizvršenje sudske odluke

(1) Odgovorna osoba u tijelu vlasti ili pravnoj osobi ili drugim institucijama u Federaciji koja ne postupi po pravomoćnoj odluci suda u Federaciji,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se odgovorna osoba koja odbije izvršiti odluku Doma za ljudska prava za Federaciju ili odluku Ustavnog suda Federacije koju je dužna izvršiti.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka prouzročena teža povreda prava drugoga ili značajna materijalna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Članak 352.

Odavanje istovjetnosti zaštićenog svjedoka

Sudac suda u Federaciji ili druga službena osoba koja je sudjelovala u ispitivanju zaštićenoga svjedoka u kaznenom postupku koji se vodi po zakonu Federacije, koja neovlaštenoj osobi učini pristupačnim podatke o istovjetnosti zaštićenog svjedoka,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 353.

Povreda sudske odluke o zabrani obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti

Tko drugome omogućiti obavljanje zanimanja, djelatnosti ili dužnosti iako zna da mu je pravomoćnom sudskom odlukom izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti, ili zaštitna mjera zabrane obavljanja određenih dužnosti, ili je takva zabrana pravna posljedica osude,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora od jedne godine.

Članak 354.

Pobuna osoba kojima je oduzeta sloboda

- (1) Osoba kojoj je temeljem zakona oduzeta sloboda, koja se udruži s drugim osobama kojima je temeljem zakona oduzeta sloboda s ciljem da se nasilno oslobodi ili da te osobe zajednički napadnu osobe čijem su nadzoru povjerene, ili da ih silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu prisile da učine ili propuste nešto što je protivno njihovoj dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta većih razmjera,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

Članak 355.

Bijeg osobe kojoj je oduzeta sloboda

Tko uporabom sile ili prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo druge osobe pobjegne iz kazneno-popravne ustanove ili zatvora,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 356.

Omogućavanje bijega osobi kojoj je oduzeta sloboda

- (1) Tko silom, prijetnjom, obmanom ili na drugi način omogućiti bijeg osobi kojoj je temeljem zakona oduzeta sloboda,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinio kao član grupe ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 357.

Povreda zakona od suca

Sudac Ustavnog suda Federacije ili sudac suda u Federaciji koji s ciljem da drugome pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu, donese nezakonitu odluku ili na drugi način prekrši zakon,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA XXX

KAZNENA DJELA PROTIV JAVNOG REDA I PRAVNOG PROMETA

Članak 358.

Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene radnje

- (1) Tko silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu spriječiti službenu osobu u obavljanju službene radnje koju je poduzela u okviru svojih ovlasti ili je na isti način prisili na obavljanje službene radnje,
- kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka službena osoba uvrijeđena, zlostavljana ili je lako tjelesno ozlijeđena ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prijetnjom uporabe oružja,
- kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počinio prema službenoj osobi pri obavljanju poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili dužnosti čuvanja javnog reda, uhićenja počinitelja kaznenog djela ili čuvanja osobe kojoj je oduzeta sloboda,
- kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (4) Ako je počinitelj kaznenog djela iz st. 1. do 3. ovoga članka bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem službene osobe,
- može se osloboditi kazne.

Članak 359.

Napad na službenu osobu u obavljanju poslova sigurnosti

- (1) Tko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti službenu osobu ili osobu koja joj pomaže u obavljanju poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili dužnosti čuvanja javnog reda,
- kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. ovoga članka službena osoba ili osoba koja joj pomaže lako tjelesno ozlijeđena ili je kazneno djelo iz st. 1. ovoga članka počinjeno uz prijetnju uporabom oružja,
- počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka službena osoba ili osoba koja joj pomaže teško tjelesno ozlijeđena,
- počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je počinitelj kaznenog djela iz st. 1. do 3. ovoga članka bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj pomaže,
- može se osloboditi kazne.

Članak 360.

Sudjelovanje u grupi ljudi koja spriječiti službenu osobu u obavljanju službene radnje

- (1) Tko sudjeluje u grupi ljudi koja zajedničkim djelovanjem spriječiti ili pokuša spriječiti službenu osobu u obavljanju službene radnje ili je na taj način prisili na obavljanje službene radnje, za samo sudjelovanje
- kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko organizira ili bilo kako upravlja grupom ljudi koja počinio kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,
- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Članak 361.

Organiziranje otpora

- (1) Tko druge organizira ili poziva na pružanje nasilnoga otpora zakonitim odlukama ili mjerama nadležnih tijela, ili pruža otpor službenoj osobi u obavljanju službene radnje,
- kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno neprovođenje ili je znatno otežano provođenje zakonite odluke ili mjere nadležnog tijela,
- počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (3) Tko organizira ili bilo kako upravlja grupom ljudi koja počinu kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 362.

Nasilničko ponašanje

- (1) Tko grubim vrijeđanjem ili zlostavljanjem drugoga, nasiljem prema drugome, izazivanjem tuče ili osobito drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava građanski mir, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu u sastavu grupe ljudi, ili ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno teško poniženje više osoba, ili je neka osoba lako tjelesno ozlijeđena, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 363.

Neovlašteno posjedovanje ili ugrožavanje javnoga reda putem radio ili televizijske postaje

- (1) Tko protivno propisima o sustavu veza posjeduje radio ili televizijsku postaju ili radio i televizijsku postaju koristi bez propisanoga odobrenja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko grubo kršeći standarde profesionalnoga ponašanja medija i novinara, koristi huškački ili govor mržnje ili govor koji očito poziva ili potiče na nasilje, narodnosne ili etničke sukobe i time dovede do ugrožavanja javnoga reda ili mira, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 364.

Neovlašteno bavljenje određenim zanimanjem

Tko se neovlašteno za nagradu bavi određenim zanimanjem za čije obavljanje je po zakonu ili drugim propisima donijetim temeljem zakona potrebno dopuštenje nadležnoga tijela, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 365.

Nesudjelovanje u otklanjanju opće opasnosti

Tko protivno nalogu nadležnoga tijela bez opravdanog razloga odbije sudjelovati u otklanjanju opasnosti od požara, poplave ili slične opasnosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 366.

Skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka

Tko skine ili povrijedi službeni pečat ili znak koji je ovlaštena službena osoba stavila radi osiguranja predmeta ili prostorije, ili tko bez skidanja ili povrede pečata ili znaka otvori osigurani predmet ili uđe u takvu prostoriju, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 367.

Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenih spisa

Tko protupravno oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neuporabljivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu institucije u Federaciji ili druge pravne osobe koja obavlja javne ovlasti ili se kod njih nalazi, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 368.

Uništenje ili prikrivanje arhivske građe

Tko uništi, prikrije ili učini neuporabljivom arhivsku građu ili je iznese izvan zemlje bez prethodnog odobrenja nadležnoga tijela, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 369.

Lažno predstavljanje

- (1) Tko se s ciljem da sebi ili drugome pribavi kakvu korist ili da drugome nanese kakvu štetu lažno predstavlja kao

službena ili vojna osoba ili neovlašteno nosi oznake službene ili vojne osobe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko izvrši kakvu radnju koju je ovlaštena izvršiti samo određena službena osoba.

Članak 370.

Samovlašće

- (1) Tko uporabom sile ili ozbiljnom prijetnjom pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu u sastavu grupe ljudi ili udruženja organiziranoga radi počinjenja toga kaznenog djela, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 371.

Nedopušteno držanje oružja ili eksplozivnih tvari

- (1) Tko neovlašteno izradi, prepravi, proda, nabavi ili razmijeni vatreno oružje, streljivo ili eksplozivne tvari, ili tko neovlašteno drži vatreno oružje, streljivo ili eksplozivne tvari čija nabavka građanima uopće nije dopuštena, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine,
- (2) Tko počinu kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u odnosu na veću količinu vatrene oružja, streljiva ili eksplozivnih tvari, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Tko dragovoljno preda sredstva iz stavka 1. ovoga članka nadležnom tijelu, može se blaže kazniti.

Članak 372.

Zlouporaba znaka za pomoć i opasnost

Tko zlouporabi znak za pomoć ili znak za opasnost ili neosnovano poziva u pomoć s ciljem da izazove izlazak službenika državnih tijela ili vatrogasaca ili zaustavljanje prometa,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 373.

Krivotvorenje isprave

- (1) Tko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu s ciljem da se takva isprava uporabi kao prava, ili tko lažnu ili preinačenu ispravu uporabi kao pravu ili je nabavi radi uporabe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu glede javne isprave, oporuke, mjenice, čeka, javne ili službene knjige ili druge knjige koja se po zakonu mora voditi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 374.

Posebni slučajevi krivotvorenja isprave

Smatrat će se počinjenjem kaznenog djela krivotvorenja isprava i kaznit će se po članku 373. (*Krivotvorenje isprave*) stavku 1. ovoga Zakona:

- tko kakav papir, blanket ili kakav drugi predmet koji je neka osoba potpisala neovlašteno popuni kakvom izjavom koja ima vrijednost za pravne odnose;
- tko drugoga obmane o sadržaju kakve isprave i taj je potpiše smatrajući da potpisuje kakvu drugu ispravu ili kakav drugi sadržaj;
- tko ispravu izda u ime druge osobe bez njezine ovlasti ili u ime osobe koja ne postoji;
- tko kao izdavatelj isprave uz svoj potpis navede da ima kakav položaj, zvanje ili čin iako nema takav položaj, zvanje ili čin, a to ima bitni utjecaj na dokaznu snagu isprave;
- tko ispravu izradi neovlaštenom uporabom pravoga pečata ili znaka.

Članak 375.

Ovjeroljivanje neistinitog sadržaja

- (1) Tko dovođenjem u zabludu nadležnog tijela učini da ono u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi ovjerovi štogod neistinito što treba služiti kao dokaz u pravnom prometu, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ispravu, zapisnik ili knjigu iz stavka 1. ovoga članka uporabi znajući da su neistiniti.

Članak 376.

Izdavanje i uporaba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe

- (1) Doktor medicine, doktor stomatologije ili veterinar koji izda neistinitu liječničku ili veterinarsku svjedodžbu znajući da je neistinita, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko uporabi neistinitu liječničku ili veterinarsku svjedodžbu znajući da je neistinita, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 377.

Nadripisarstvo

Tko se, nemajući propisanu stručnu spremu, neovlašteno za nagradu bavi pružanjem pravne pomoći, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 378.

Ometanje vjerskih obreda

- (1) Tko ometa ili spriječi vjerski obred, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini uporabom sile ili ozbiljnom prijetnjom uporabe sile, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 379.

Povreda mira pokojnika

- (1) Tko neovlašteno prekopu, razruši, ošteti ili na drugi način grubo oskrvne grob ili drugo mjesto ukopa ili spomen na umrle, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko neovlašteno iskopa, odnese, ošteti, uništi, sakrije ili premjesti tijelo, dio tijela ili pepeo umrle osobe, ili tko oskrvne tijelo umrle osobe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

GLAVA XXXI

KAZNENA DJELA PODMIČIVANJA I KAZNENA DJELA PROTIV SLUŽBENE I DRUGE ODGOVORNE DUŽNOSTI

Članak 380.

Primanje dara i drugih oblika koristi

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svoje ovlasti učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svoje ovlasti učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, koja poslije činjenja ili nečinjenja iz st. 1. i 2. ovoga članka, a u svezi toga, zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist.
- (4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se.

Članak 381.

Davanje dara i drugih oblika koristi

- (1) Tko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svoje ovlasti učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, ili tko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Tko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svoje ovlasti učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, ili tko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, i prijavio kazneno djelo prije njegova otkrivanja ili saznanja da je otkriveno, može se osloboditi kazne.
- (4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se, a u slučaju iz stavka 3. ovoga članka može se vratiti osobi koja je dala mito.

Članak 382.

Protuzakonito posredovanje

- (1) Tko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korištenjem svojeg službenog ili utjecajnog položaja u Federaciji posreduje da se učini ili ne učini koja službena radnja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko koristeći svoj službeni ili utjecajni položaj u institucijama u Federaciji posreduje da se učini službena radnja koja se ne bi smjela učiniti ili da se ne učini službena radnja koja bi se morala učiniti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je za počinjenje kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka primljena nagrada ili kakva druga korist, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 383.

Zloupotreba položaja ili ovlasti

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorištavanjem svojeg službenog položaja ili ovlasti, prekoraciivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugome kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugoga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 384.

Pronevjera u službi

- (1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretnine koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 385.

Prijevara u službi

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlaštenu osobu da učini nezakonitu isplatu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 386.

Posluga u službi

Tko se neovlašteno posluži novcem, vrijednosnim papirom ili drugim pokretninama koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji ili te stvari drugome neovlašteno dade na posluhu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 387.

Nesavjestan rad u službi

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja povredom zakona, drugog propisa ili općeg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očito nesavjesno postupi u obavljanju dužnosti, pa zbog toga pravo drugoga bude teško povrijeđeno ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 1.000 KM, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka teško povrijeđeno pravo drugoga ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 388.

Odavanje službene tajne

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini pristupačnim podatke koji su službena tajna, ili koja pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlaštenoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i osoba koja s ciljem da neovlašteno uporabi takve podatke, nezakonito iskoristi podatke koji se čuvaju kao službena tajna, ili osoba koja bez odobrenja te podatke objavi.
- (3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz koristoljublja ili glede naročito povjerljivih podataka, ili radi objavljivanja ili korištenja podataka izvan Federacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja počinji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (5) Nema kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka ako tko objavi ili posreduje u objavljivanju službene tajne institucije u Federaciji čiji je sadržaj oprečan ustavnom ustrojstvu Federacije, s ciljem da javnosti otkrije nepravilnosti u ustroju, djelatnosti i upravljanju službom, ako objava nema štetne posljedice za Federaciju.
- (6) Odredbe stavka 1. do 4. ovoga članka primijenit će se i prema osobi koja je odala službenu tajnu nakon što joj je služba ili odgovornost u Federaciji prestala.

Članak 389.

Krivotvorenje službene isprave

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis, unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim

potpisom ili službenim pečatom ovjeroj službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis s neistinitim sadržajem, ili koja svojim potpisom ili službenim pečatom omogućiti izradu takve isprave, knjige ili spisa s neistinitim sadržajem,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja neistinitu službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uporabi u službi ili pri poslovanju kao da su istiniti, ili koja službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj mjeri ošteti ili na drugi način učini neuporabljivom.

Članak 390.

Protuzakonita naplata i isplata

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja od drugoga naplati što drugi nije dužan, ili naplati više nego je dužan, ili koja pri isplati ili predaji kakvih stvari manje isplati ili preda,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 391.

Protuzakonito oslobođenje osobe kojoj je oduzeta sloboda

Službena osoba u Federaciji koja protuzakonito oslobodi osobu kojoj je oduzeta sloboda, a koja joj je povjerena na čuvanje, ili joj pomogne u bijegu, ili joj omogućava nedopuštenu vezu ili prijevodu radi pripremanja bijega,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 392.

Protuzakonito prisvajanje stvari pri pretrazi ili izvršenju

Službena osoba u Federaciji koja pri pretrazi stana, prostorija ili osoba ili pri izvršenju, oduzme pokretninu s ciljem da njezinim prisvajanjem pribavi sebi ili drugome protupravnu imovinsku korist,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

GLAVA XXXII

KAZNENA DJELA PROTIV SUSTAVA ELEKTRONSKE OBRADE PODATAKA

Članak 393.

Oštećenje računalnih podataka i programa

- (1) Tko ošteti, izmijeni, izbriše, uništi ili na drugi način učini neuporabljivim ili nepristupačnim tuđe računalne podatke ili računalne programe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko unatoč zaštitnim mjerama neovlašteno pristupi računalnim podacima ili programima ili neovlašteno presreće njihov prijenos, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko onemogućiti ili otežati rad ili korištenje računalnog sustava, računalnih podataka ili programa ili računalnu komunikaciju.
- (4) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka počinjeno u odnosu na računalni sustav, podatak ili program tijela vlasti, javne službe, javne ustanove ili gospodarskog društva od posebnog javnog interesa, ili je prouzročena znatna šteta, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (5) Tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, prodaje, posjeduje ili čini drugome dostupne posebne naprave, sredstva, računalne programe ili računalne podatke sačinjene ili prilagođene radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. do 3. ovoga članka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci sačinjeni, korišteni ili prilagođeni radi počinjenja kaznenih djela, kojima je kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka počinjeno, oduzet će se.

Članak 394.

Računalno krivotvorenje

- (1) Tko neovlašteno izradi, unese, izmijeni, izbriše ili učini neuporabljivim računalne podatke ili programe koji imaju vrijednost za pravne odnose, s ciljem da se uporabe kao pravi ili sam uporabi takve podatke ili programe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u odnosu na računalne podatke ili programe tijela, javne službe, javne ustanove ili gospodarskog društva od posebnog javnog interesa, ili je prouzročena znatna šteta, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, prodaje, posjeduje ili čini drugome pristupačnim posebne naprave, sredstva, računalne programe ili računalne podatke stvorene ili prilagođene radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci sačinjeni, korišteni ili prilagođeni radi počinjenja kaznenih djela, kojima je počinjeno kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka, oduzet će se.

Članak 395.

Računalna prijevara

- (1) Tko neovlašteno unese, ošteti, izmijeni ili prikrije računalni podatak ili program ili na drugi način utječe na ishod elektronske obrade podataka s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist i time drugome prouzroči imovinsku štetu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini samo s ciljem da drugoga ošteti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 396.

Ometanje rada sustava i mreže elektronske obrade podataka

Tko neovlaštenim pristupom u sustav ili mrežu elektronske obrade podataka izazove zastoj ili poremeti rad toga sustava ili mreže, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 397.

Neovlašteni pristup zaštićenome sustavu i mreži elektronske obrade podataka

- (1) Tko se neovlašteno uključi u sustav ili mrežu elektronske obrade podataka kršenjem mjera zaštite, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko uporabi podatak dobiven na način iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako su kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročene drugome teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 398.

Računalna sabotaza

Tko unese, izmijeni, izbriše ili prikrije računalni podatak ili program ili se na drugi način umiješa u računalni sustav, ili uništi ili ošteti naprave za elektronsku obradu podataka s ciljem da onemogući ili znatno ometa postupak elektronske obrade

podataka značajnih tijelima vlasti, javnim službama, javnim ustanovama, gospodarskim društvima ili drugim pravnim osobama od posebnog javnog interesa, pa time prouzroči štetu u iznosu većem od 500.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

GLAVA XXXIII

KAZNENA DJELA PROTIV ORUŽANIH SNAGA FEDERACIJE

Članak 399.

Neizvršenje i odbijanje izvršenja zapovijedi

- (1) Vojna osoba koja ne izvrši ili odbije izvršiti zapovijed nadređenoga u svezi službe, pa zbog toga nastupi nemogućnost obavljanja ili otežano obavljanje službe ili opasnost po život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Vojna osoba koja se protivi stražaru, ophodnji, službujućem ili drugoj vojnoj osobi u sličnoj službi, dok obavljaju svoju službenu dužnost te vojna osoba koja ne posluša njihov poziv ili ne izvrši ili odbije izvršiti njihovu zapovijed, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonomitim ili grubim postupanjem nadređenoga, stražara, ophodnje, službujućega ili druge vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 400.

Odbijanje primanja i uporabe oružja

- (1) Vojna osoba koja protivno propisima i bez opravdana razloga odbije primiti oružje ili ga uporabiti po zapovijedi ili po pravilima službe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Vojni obveznik koji bez opravdana razloga odbije primiti oružje od nadležnog tijela koje mu se dodjeljuje u svezi sa službom u pričuvnom sastavu oružanih snaga, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Nema kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka kad se radi o vojnoj osobi ili vojnom obvezniku kojemu je u propisanom postupku uvažen prigovor savjesti.

Članak 401.

Protivljenje nadređenome

- (1) Vojna osoba koja zajedno s drugim vojnim osobama odbije zapovijed nadređenoga u svezi službe ili odbije izvršiti svoju dužnost, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Vojna osoba koja pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka uporabi oružje, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko organizira ili bilo kako upravlja počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka te vojni starješina koji je sudjelovao u takvome djelu.
- (4) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonomitim ili grubim postupanjem nadređenoga, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 402.

Prisila prema vojnoj osobi u obavljanju službene dužnosti

- (1) Tko silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu spriječiti vojnu osobu u obavljanju službene dužnosti ili je na taj način prisili na obavljanje službene dužnosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka vojna osoba teško uvrijeđena, ili je prema njoj bezobzirno postupano ili je lako tjelesno ozlijeđena ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno uporabom oružja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonomitim ili grubim postupanjem vojne osobe,

može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 403.

Napad na vojnu osobu u obavljanju službe

- (1) Tko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti vojnu osobu koja obavlja službu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka vojna osoba lako tjelesno ozlijeđena, ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno uporabom oružja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka vojna osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili su prouzročene teške posljedice za službu, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj s namjerom usmrtio vojnu osobu, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (5) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonomitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 404.

Zlostavljanje podređenoga ili mladega

- (1) Vojni starješina koji u službi ili u svezi službe zlostavlja podređenoga ili mladega ili s njime postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu prema više osoba, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. koji je bio izazvan protuzakonomitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 405.

Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe

- (1) Vojna osoba koja postupi protivno propisima o stražarskoj ili ophodnoj službi, službi službujućega ili drugoj sličnoj službi, pa zbog toga dovede u opasnost život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu blizu skladišta oružja, streljiva ili eksplozivnog materijala ili blizu drugog važnog objekta, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera ili su nastupile druge teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka neka osoba usmrćena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 4. ovoga članka počinu iz nehaja, kaznit će se:
 - a) za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznom zatvora do šest mjeseci,
 - b) za kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka, kaznom zatvora do jedne godine,
 - c) za kazneno djelo iz stavka 3. ovoga članka, kaznom zatvora do tri godine,
 - d) za kazneno djelo iz stavka 4. ovoga članka, kaznom zatvora do pet godina.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 5. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 3. i 4. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 406.

Podnošenje neistinitih prijava i izvješća

Vojna osoba koja u obavljanju dužnosti podnese prijavu ili izvješće neistinitog sadržaja, ili u prijavku ili izvješću prešuti koju činjenicu koju nije smjela prešutjeti, pa zbog toga dovede u opasnost život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 407.

Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne postrojbe

- (1) Vojni starješina koji ne poduzima propisane, zapovijedene ili druge očito potrebne mjere za čuvanje života i zdravlja ljudi koji su mu povjereni, za osiguranje i održavanje u ispravnome stanju objekata, predmeta i sredstava koji služe borbenoj spremnosti, za urednu opskrbu postrojbe koja mu je povjerena hranom, opremom ili materijalom, za čuvanje i negu stoke ili mjere radi pravodobnog i urednog izvršenja osiguravajućih radova ili osiguranja objekata koji su mu povjereni, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera ili druge teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba usmrćena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 2. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 3. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.

Članak 408.

Neosiguranje na vojnim vježbama

- (1) Vojna osoba koja na vježbi, obuci ili u obavljanju pokusa ne poduzme propisane, naložene ili očito potrebne mjere osiguranja ili opreza, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera ili druge teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba usmrćena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 2. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 3. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.

Članak 409.

Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe

- (1) Tko bez opravdana razloga ne dođe u određeno vrijeme na novačenje, radi priopćavanja ratnog rasporeda ili primanja oružja, ili na služenje vojnog roka, vojnu vježbu

ili drugu vojnu vježbu, iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko se krije s ciljem izbjegavanja obveze iz stavka 1. ovoga članka, iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(3) Tko napusti zemlju ili ostane u inozemstvu s ciljem izbjegavanja novačenja ili služenja vojnoga roka, vojne vježbe ili druge vojne službe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. do 3. ovoga članka koji se dragovoljno javi nadležnom tijelu Federacije, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 410.

Izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevaram

(1) Tko s ciljem izbjegavanja vojne službe ili radi raspoređivanja na lakšu dužnost sebe ozlijedi ili na drugi način onesposobi za vojnu službu, ili simulira bolest ili uporabi lažnu ispravu ili postupi na drugi prijevaran način,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko drugoga, s ili bez njegova pristanka, tjelesno ozlijedi ili ga na drugi način onesposobi s ciljem izbjegavanja vojne službe ili druge vojne obveze, ili u istome cilju za njega uporabi lažnu ispravu ili postupi na drugi prijevaran način,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročena trajna nesposobnost za vojnu službu ili drugu vojnu obvezu,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 411.

Protuzakonito oslobodenje od vojne službe

Tko zlouporabom svoga položaja ili ovlasti postigne oslobodenje vojne osobe ili osobe koja podliježe vojnoj obvezi od vojne dužnosti ili njezino raspoređivanje na lakšu dužnost,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 412.

Samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga

(1) Vojna osoba koja samovoljno napusti svoju postrojbu ili službu i ne vrati se na dužnost u roku od deset dana ili se u istome roku ne vrati na dužnost s dozvoljenoga dopusta izvan postrojbe ili službe, te vojna osoba koja samovoljno napustiti svoju postrojbu ili službu za vrijeme izvršenja važnog zadatka ili povećanog stupnja borbene spremnosti postrojbe,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Vojna osoba koja se krije s ciljem izbjegavanja službe u oružanim snagama,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Vojna osoba koja napusti zemlju s ciljem izbjegavanja službe u oružanim snagama,

kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.

(4) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka koji se dragovoljno javi nadležnom tijelu Federacije, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

(5) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 3. ovoga članka koji se dragovoljno javi nadležnom tijelu Federacije, može se blaže kazniti.

Članak 413.

Nepropisan ili nepažljiv odnos prema povjerenome oružju

Tko nepropisno ili nepažljivo drži, čuva ili rukuje povjerenim oružjem, streljivom ili eksplozivom koji pripadaju vojnoj postrojbi ili vojnoj ustanovi, pa time prouzroči njihovo oštećenje u većoj mjeri, uništenje ili nestanak,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 414.

Protuzakonito raspolaganje povjerenim oružjem

Tko prisvoji, otuđi, založi, preda drugome na uporabu, ošteti ili uništi oružje, streljivo ili eksploziv koji su mu dati na uporabu i služe potrebama obrane,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 415.

Odavanje vojne tajne

(1) Vojna osoba ili druga osoba koja protivno svojim dužnostima glede čuvanja vojne tajne priopći, preda drugome ili mu na drugi način učini pristupačnim podatke koji su vojna tajna ili pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda nepozvanoj osobi.

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz koristoljublja ili glede osobito povjerljivih podataka ili radi objave ili uporabe tih podataka izvan zemlje,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 416.

Kažnjavanje za kaznena djela počinjena za vrijeme ratnog stanja ili stanja izravne ratne opasnosti

(1) Tko kazneno djelo iz članka 399. (*Neizvršenje i odbijanje izvršenja zapovijedi*) stavka 2., članka 400. (*Odbijanje primanja i uporabe oružja*) stavka 2., članka 401. (*Protivljenje nadređenome*) st. 1. i 4., članka 402. (*Prisila prema vojnoj osobi u obavljanju službene dužnosti*) st. 1. i 3., članka 403. (*Napad na vojnu osobu u obavljanju službe*) st. 1., 2. i 5., članka 405. (*Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe*) st. 1., 2. i 5., članka 406. (*Podnošenje neistinitih prijavaka i izvješća*), 407. (*Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne postrojbe*) st. 1. i 4. do 6., članka 408. (*Neosiguranje na vojnim vježbama*) st. 1. i 4. do 6., članka 409. (*Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe*) stavka 1., članka 410. (*Izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevaram*) stavka 1., članka 412. (*Samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga*) st. 1. i 3. i članka 415. (*Odavanje vojne tajne*) stavka 3. ovoga Zakona, počini za vrijeme ratnog stanja ili stanja izravne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko kazneno djelo iz članka 402. stavka 2., članka 403. stavka 3., članka 405. st. 3. i 6., članka 407. st. 2. i 3., članka 408. st. 2. i 3., članka 410. stavka 2., članka 411. (*Protuzakonito oslobodenje od vojne službe*), 413. (*Nepropisan ili nepažljiv odnos prema povjerenome oružju*), 414. (*Protuzakonito raspolaganje povjerenim oružjem*) i 415. stavka 1. ovoga Zakona, počini za vrijeme ratnog stanja ili stanja izravne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(3) Tko kazneno djelo iz članka 399. stavka 1., članka 400. stavka 1., članka 401. st. 2. i 3., članka 403. stavka 4., članka 405. stavka 4., članka 409. st. 2. i 3., članka 410. stavka 3. članka 412. stavka 2. i članka 415. stavka 2. ovoga zakona, počini za vrijeme ratnog stanja ili stanja izravne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 417.

Izricanje stegovne kazne ili stegovne mjere

Za kazneno djelo protiv oružanih snaga Federacije s propisanim kaznom zatvora do tri godine, vojnoj se osobi može umjesto kaznenopravne sankcije izreći stegovna kazna ili stegovna mjera utvrđena propisima kojima se uređuje stegovna odgovornost u oružanim snagama, ako je djelo osobito lakog oblika i ako to zahtijevaju interesi službe.

Чланак 418.

**Одговорност за kazнено djelo počinjeno po
zapovijedi nadređenoga**

Nema kaznenog djela ako njegova zakonska obilježja ostvari podređeni po zapovijedi nadređenoga, a ta se zapovijed tiče službene dužnosti, osim ako se zapovijed odnosi na počinjenje genocida, ratnog zločina ili drugog kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, ili ako je bilo očito da se izvršenjem zapovijedi počinjava kazнено djelo.

GLAVA XXXIV

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Чланак 419.

Prestanak važenja bivšeg Zakona

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 43/98, 2/99, 15/99 i 29/00 i 59/02).

Чланак 420.

**Obveza usklađivanja pravomoćno izrečenih
kaznenopravnih sankcija**

- (1) Izvršenje kaznenopravnih sankcija pravomoćno izrečenih sukladno odredbama kaznenog zakona iz članka 419. (*Prestanak važenja bivšeg zakona*) ovoga Zakona, čije izvršenje nije započelo ili je u tijeku, ima se u nazivu kaznenog djela, odnosno sigurnosne mjere uskladiti sa nazivima predviđenim u ovom Zakonu.
- (2) Usklađivanje pravomoćno izrečene odluke iz stavka 1. ovoga članka vrši sud koji je donio tu odluku u prvom stupnju. Ovo usklađivanje se vrši po službenoj dužnosti u roku od 30 dana od dana početka primjene ovoga Zakona.

Чланак 421.

Stupanje na snagu ovoga Zakona

Ovaj Zakon stupa na snagu 1. kolovoza 2003. godine.

Predsjedatelj Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić, v. r.	Predsjedatelj Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Ibrahimović, v. r.
---	--

На основу члана IV. Б. 7. а) (IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, доносим

УКАЗ**О ПРОГЛАШЕЊУ КРИВИЧНОГ ЗАКОНА ФЕДЕРАЦИЈЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Проглашава се Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине који је донио Парламент Федерације БиХ на сједници Представничког дома од 8. јула 2003. године и на сједници Дома народа од 9. јула 2003. године.

Број 01-529/03
28. јула 2003. године
Сарајево

Предсједник
Нико Лозанчић, в. р.

КРИВИЧНИ ЗАКОН**ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

ОПШТИ ДИО

I - ГЛАВА I

Члан 1.

Предмет овог закона

Овим законом се уређује општи дио кривичног законодавства у Федерацији Босне и Херцеговине и кривична дјела из надлежности Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација).

Члан 2.

Значај израза у овом закону

- (1) *Кривично законодавство* у Федерацији сачињавају кривичноправне одредбе садржане у овом закону и у другим законима Федерације и законима кантона.
- (2) *Територија Федерације* је копнена територија, обално море и водене површине унутар њених граница, те ваздушни простор над њима.
- (3) *Службено лице* је изабрани или именовани функционер или друго службено лице у органима законодавне, извршне и судске власти и у другим органима управе и службама за управу Федерације, кантона, градова и општина које обављају одређене управне, стручне и друге послове у оквиру права и дужности власти која их је основала; лице које стално или повремено врши службену дужност у наведеним органима и установама; овлаштено лице у привредном друштву или у другом правном лицу којем је законом или другим прописом донесеним на основу закона повјерено вршење јавних овлаштења, а која у оквиру тих овлаштења врши одређену дужност; те друго лице које врши одређену службену дужност на основу овлаштења из закона или другог прописа донесеног на основу закона.
- (4) *Војно лице* је војник на одслужењу војне обавезе, питомац војне школе, активни млађи официр, официр, војни службеник и лице из резервног састава док се налази на војној служби, као и цивилно лице које врши одређену војну дужност.
- (5) Кад је као починилац појединог кривичног дјела означено службено лице или војно лице, лица из става 3. овог члана могу бити починиоци тих дјела, ако из обилежја појединог кривичног дјела или из појединог прописа не произилази да починилац може бити само неко од тих лица.
- (6) *Одговорно лице* је лице у привредном друштву или у другом правном лицу којем је, с обзиром на њену функцију или на основу посебног овлаштења повјерен одређени круг послова који се односе на примјену закона или прописа донесених на основу закона, или општег акта привредног друштва или другог правног лица у управљању и руковању имовином, или се односе на руковођење производним или неким другим привредним процесом или на надзор над њима. Одговорним лицем сматра се и службено лице у смислу става 3. овог члана када су у питању радње код којих је као починилац означено одговорно лице, а нису прописане као кривично дјело одредбама главе о кривичним дјелима против службене и друге одговорне дужности или одредбама о кривичним дјелима чији је починилац службено лице прописанима у некој другој глави овог закона или другим законом Федерације или кантона.
- (7) Кад је као починилац кривичних дјела означено службено или одговорно лице, сва лица из ст. 3. и 5. овог члана могу бити починиоци тих дјела, ако из законских обилежја појединог кривичног дјела не произилази да починилац може бити само неко од тих лица.
- (8) *Сирано службено лице* је члан законодавног, извршног, управног или судског органа стране државе, јавни службеник међународне организације и њених органа, судија и други службеник међународног суда, службујући у Федерацији.

- (9) *Дијете* је, у смислу овог закона, лице које није навршило четрнаест година живота.
- (10) *Малољетник* је, у смислу овог закона, лице које није навршило осамнаест година живота.
- (11) *Правно лице* је, у смислу овог закона, Босна и Херцеговина, Федерација, Република Српска, Дистрикт Брчко Босне и Херцеговине, кантон, град, општина, мјесна заједница, сваки организациони облик привредног друштва и сви облици повезивања привредних друштава, установа, институција за вршење кредитних и других банкарских послова или за обезбјеђење лица и имовине, те друге финансијске институције, фонд, политичке странке, удружења грађана и други облици удруживања који могу да стичу средства и да их користе на исти начин као и свака друга институција или орган који остварује и користи средства и којем је законом признато својство правног лица.
- (12) *Привредно друштво* је, у смислу овог закона, корпорација, предузеће, партнерство и сваки организациони облик регистрован за обављање привредне дјелатности.
- (13) *Удружење* је било који облик удруживања три или више лица.
- (14) *Више лица* је најмање два лица или више њих.
- (15) *Скућина људи* је најмање пет лице или више њих.
- (16) *Група људи* је удружење од најмање три лица која су повезана ради трајног, поновљеног или повремениг почињавања кривичних дјела, при чему свако од тих лица учествује у почињавању кривичног дјела.
- (17) *Организована група људи* је група људи која је формирана, а није настала спонтано, ради директно сlijедећег почињења кривичног дјела, чији чланови не морају имати формално дефинисане улоге, која не мора имати континуитет чланства нити развијену организацију.
- (18) *Злочиначка организација* је организована група људи од најмање три лица, која постоји неко вријеме, дјелујући с циљем почињења једног или више кривичних дјела за која се по закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна.
- (19) *Избјеглица или расељено лице* је, у смислу овог закона, лице које је напустило своју имовину на подручју Федерације у времену између 30. априла 1991. године и 4. априла 1998. године, за коју се претпоставља да је избјеглица или расељено лице по Анексу 7. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини.
- (20) *Чланови породице*, у смислу овог закона, јесу: брачни и ванбрачни друг, бивши брачни и ванбрачни друг, сродник по крви у правој линији, усвојилац и усвојеник, сродник у бојној линији до трећег степена закључно и сродник по тазбини до другог степена закључно.
- (21) *Тајна Федерације*, кантона, града и општине је податак или документ који је законом, другим прописом или општим актом надлежног органа донесеним на основу закона, одређена тајном Федерације, чијим би откривањем наступиле штетне посљедице за Федерацију, кантон, град и општину.
- (22) *Војна тајна* је податак или документ који је законом, другим прописом или актом надлежног органа Федерације донесеним на основу закона проглашен војном тајном.
- (23) *Службена тајна* је податак или документ који је законом, другим прописом или општим актом надлежне институције у Федерацији, кантону, граду и општини донесеним на основу закона проглашен службеном тајном.
- (24) *Пословна тајна* је податак или документ који је законом, другим прописом или општим актом привредног друштва, установе или другог правног лица одређен као пословна тајна, а који представља производну тајну, резултате истраживачког или конструкцијског рада, те други податак због чијег би приопштавања неовлашћеном лицу могле да наступе штетне посљедице за њене привредне интересе.
- (25) *Професионална тајна* је податак о личном или породичном животу странака који сазнају адвокати, браниоци, нотари, доктори медицине, доктори стоматологије, бабице или други здравствени радници, психолози, радници старања, вјерски исповједници и друга лица која обављају своје звање.
- (26) *Документ* је сваки предмет који је подобан или одређен да служи као доказ какве чињенице која је од значења за правне односе.
- (27) *Новац* је метално или папирно средство плаћања које је на основу закона у оптицају у Босни и Херцеговини или у другој држави.
- (28) *Знаци за вриједност* подразумевају и стране знакове за вриједност.
- (29) *Покрећна ствар* је и свака произведена или скупљена енергија за давање свјетлости, топлоте или кретања, као и телефонски и други импулси.
- (30) *Моторно возило* је свако прометно средство на моторни погон у копненом, воденом или ваздушном саобраћају.
- (31) *Сила* је и примјена хипнозе или омамљујућих средстава с циљем да се неко против своје воље доведе у несвјесно стање или онеспособи за отпор.
- (32) *Ојојна дрога* је медицински лијек или опасна супстанција с адиктивним и психотропним својствима, или супстанција која се лако може претворити у такву супстанцију ако подлијеже контроли према међународној конвенцији коју је Босна и Херцеговина потврдила, или супстанција која је проглашена опојном дрогом од надлежне институције Босне и Херцеговине или надлежне институције ентитета.
- (33) *Изражавање* у једном граматичком роду, мушком или женском, укључује оба рода физичких лица.

II - ГЛАВА ДРУГА

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 3.

Основа и границе кривичноправне принуде

- (1) Кривична дјела и кривичноправне санкције прописују се само за она понашања којима се тако угрожавају или поврјеђују личне слободе и права човјека, те друга права и друштвене вриједности зајамчене и заштићене Уставом Федерације и међународним правом да се њихова заштита не би могла остварити без кривичноправне принуде.
- (2) Прописивање кривичних дјела и врсте и мјере кривичноправних санкција заснива се на неопходност примјене кривичноправне принуде и њеној сразмјерности јачини опасности за личне слободе и права човјека, те друге основне вриједности.

Члан 4.

Начело законитости

- (1) Кривична дјела и кривичноправне санкције прописују се само законом.
- (2) Нико не може бити изречена казна или друга кривичноправна санкција за дјело које, прије него што је учињено, није било законом или међународним правом прописано као кривично дјело и за које законом није била прописана казна.

Члан 5.

Временско важење Кривичног закона

- (1) Према починиоцу кривичног дјела примјењује се закон који је био на снази у вријеме почињења кривичног дјела.
- (2) Ако се послје почињења кривичног дјела закон једном или више пута измјени, примјениће се закон који је блажи за починиоца.

Члан 6.

Врсте кривичноправних санкција

Кривичноправне санкције су: казне, мјере упозорења, безбједносне мјере и васпитне мјере.

Члан 7.

Сврха кривичноправних санкција

Сврха кривичноправних санкција је:

- а) превентивни утицај на друге да поштују правни систем и не почине кривична дјела;
- б) спречавање починилаца да почине кривична дјела и подстицање његовог преваспитања.

Члан 8.

Ограничења у извршењу кривичноправних санкција

Починиоцу кривичног дјела у извршењу кривичноправне санкције могу бити одузета или ограничена одређена права само у

мјери која одговара природи и садржају те санкције и само на начин којим се обезбјеђује поштивање лица починиоца и његово људско достојанство, у складу са међународним правом.

III- ГЛАВА ТРЕЋА

ПРИМЈЕНА КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА У ФЕДЕРАЦИЈИ

Члан 9.

Искључење примјене кривичног законодавства у Федерацији према дјеци

Кривично законодавство у Федерацији не примјењује се према дјетету које у вријеме почињења кривичног дјела није навршило четрнаест година живота.

Члан 10.

Примјена кривичног законодавства у Федерацији према малолетницима

Кривично законодавство у Федерацији примјењује се према малолетницима у складу са главом X (Правила о васпитним препорукама, васпитним мјерама и о кажњавању малолетника) овог закона и другим законима у Федерацији.

Члан 11.

Примјена кривичног законодавства у Федерацији на правна лица

Кривично законодавство у Федерацији примјењује се на правног лица у складу са главом XIV (Одговорност правних лица за кривична дјела) овог закона и другим законима у Федерацији.

Члан 12.

Примјена кривичног законодавства у Федерацији према сваком ко на територији Федерације почини кривично дјело

- (1) Кривично законодавство у Федерацији примјењује се према сваком ко почини кривично дјело на територији Федерације.
- (2) Кривично законодавство у Федерацији примјењује се према сваком ко почини кривично дјело на домаћем пловила, без обзира на то гдје се пловило налазило у вријеме почињења кривичног дјела.
- (3) Кривично законодавство у Федерацији примјењује се према сваком ко почини кривично дјело у домаћем цивилном авиону док је у лету или у домаћем војном авиону, без обзира на то гдје се авион налазио у вријеме почињења кривичног дјела.

Члан 13.

Примјена кривичног законодавства у Федерацији за кривична дјела учињена на подручју Босне и Херцеговине

- (1) Кривично законодавство у Федерацији примјењује се према сваком ко на територији Босне и Херцеговине почини:
 - а) било које кривично дјело против уставног поретка Федерације из главе XV (Кривична дјела против уставног поретка Федерације) овог закона;
 - б) кривично дјело против службеног или одговорног лица у вези са његовом службом.
- (2) Кривично законодавство у Федерацији примјењује се према држављанину Босне и Херцеговине који изван територије Федерације почини било које друго кривично дјело осим оних која су обухваћена одредбом става 1. овог члана.
- (3) Кривично законодавство у Федерацији примјењује се према странцу који изван територије Федерације према Босни и Херцеговини, њезином држављанину или према Федерацији или њезином држављанину почини било које кривично дјело које није обухваћено одредбом става 1. овог члана.
- (4) Кривично законодавство у Федерацији примјењује се према странцу који изван територије Федерације према страном држави или према странцу почини кривично дјело за које се по том законодавству може изрећи казна затвора од пет година или тежа казна. Ако законом није друкчије прописано, суд у таквом случају не може да изрекне казну тежу од казне прописане законом земље у којој је кривично дјело почињено.
- (5) У случајевима из ст. 2. и 3. овог члана кривично законодавство у Федерацији примјениће се само ако се

починилац кривичног дјела затекне на територији Федерације или буде изручен, а у случају из става 4. овог члана само ако се починилац затекне на територији Федерације и не буде изручен другој држави.

Члан 14.

Примјена Општег дијела овог закона

- (1) Одредбе Општег дијела овог закона примјењују се према починиоцима свих кривичних дјела прописаних законима у Федерацији.
- (2) Одредбе Општег дијела овог закона примјењују се према малолетницима, осим ако законом није друкчије прописано.
- (3) Одредбе Општег дијела овог закона примјењују се на правна лица, осим ако овим законом није друкчије прописано.

IV - ГЛАВА ЧЕТВРТА

ЗАСТАРЈЕЛОСТ

Члан 15.

Застарјелост кривичног гоњења

- (1) Ако у овом закону није друкчије прописано, кривично се гоњење не може предузети кад од почињења кривичног дјела протекне:
 - а) тридесет пет година за кривично дјело с прописаном казном дуготрајног затвора;
 - б) двадесет година за кривично дјело с прописаном казном затвора више од десет година;
 - ц) петнаест година за кривично дјело с прописаном казном затвора више од пет година;
 - д) десет година за кривично дјело с прописаном казном затвора више од три године;
 - е) пет година за кривично дјело с прописаном казном затвора више од једне године;
 - ф) три године за кривично дјело с прописаном казном затвора до једне године или новчаном казном;
- (2) Ако је за кривично дјело прописано више казни, рок застарјелости одређује се по најтежој прописаној казни.

Члан 16.

Ток и прекид застарјелости кривичног гоњења

- (1) Застаријевање кривичног гоњења почиње од дана кад је кривично дјело почињено.
- (2) Застаријевање не тече за вријеме за које се по закону кривично гоњење не може предузети или наставити.
- (3) Застаријевање се прекида сваком процесном радњом која се предузима ради гоњења починилаца због учињеног кривичног дјела.
- (4) Застаријевање се прекида и кад починилац, у вријеме док тече рок застарјелости, почини исто тако тешко или теже кривично дјело.
- (5) Са сваким прекидом застаријевање почиње поновно тећи.
- (6) Застарјелост кривичног гоњења наступа у сваком случају кад протекне двапут онолико времена колико закон прописује за застарјелост кривичног гоњења.

Члан 17.

Застарјелост извршења казне

Ако у овом закону није друкчије прописано, изречена се казна неће извршити кад од дана правоснажности пресуде којом је казна изречена протекне:

- а) тридесет пет година ако је изречена казна дуготрајног затвора;
- б) двадесет година ако је изречена казна затвора више од десет година;
- ц) петнаест година ако је изречена казна затвора више од пет година;
- д) десет година ако је изречена казна затвора више од три године;
- е) пет година ако је изречена казна затвора више од једне године;
- ф) три године ако је изречена казна затвора до једне године или новчана казна.

Члан 18.

Застарјелост извршења споредне казне и мјера безбједности

- (1) Застарјелост извршења новчане казне као споредне казне наступа кад протекну двије године од дана правоснажности пресуде којом је та казна изречена.
- (2) Застарјелост извршења мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења, мјере безбједности обавезног лијечења од овисности и мјере безбједности одузимања предмета наступа кад протекне пет година од дана правоснажности одлуке којом су те мјере изречене.
- (3) Застарјелост извршења мјере безбједности забране вршења позива, дјелатности или дужности и сигурносне мјере забране управљања моторним возилом наступа кад протекне онолико времена колико је суд одредио за трајање те мјере.

Члан 19.

Ток и прекид застаријевања извршења казне и мјера безбједности

- (1) Застаријевање извршења казне почиње од дана правоснажности пресуде којом је казна изречена, а у случају опозива условне осуде од дана правоснажности одлуке о опозиву условне осуде.
- (2) Застаријевање не тече за вријеме за које се по закону извршење казне не може предузети.
- (3) Застаријевање се прекида сваком радњом надлежног органа која се подузима ради извршења казне.
- (4) Са сваким прекидом застаријевање почиње поновно тећи.
- (5) Застарјелост извршења казне наступа у сваком случају кад протекне двапут онолико времена колико закон прописује за застарјелост извршења казне.
- (6) Одредбе ст. 2. до 5. овог члана примјењују се и на застарјелост извршења мјера безбједности.

Члан 20.

Незастариовост кривичног гоњења и извршења казне

Кривично гоњење и извршење казне не застаријева за кривична дјела за која по међународном праву застарјелост не може наступити.

V - ГЛАВА ПЕТА

КРИВИЧНО ДЈЕЛО

Члан 21.

Кривично дјело

Кривично дјело је противправно дјело које је законом прописано као кривично дјело, чија су обиљежја прописана законом и за које је законом прописана кривичноправна санкција.

Члан 22.

Начин почињења кривичног дјела

- (1) Кривично дјело се може починити чињењем или нечињењем.
- (2) Кривично дјело је почињено нечињењем кад је починилац који је правно обавезан да спријечи наступање законом описане посљедице кривичног дјела то пропустио да почини, а такво је пропуштање по дјеловању и значењу једнако почињењу тог кривичног дјела чињењем.

Члан 23.

Вријеме почињења кривичног дјела

Кривично дјело је почињено у вријеме кад је починилац радио или био дужан да ради, без обзира на то кад је посљедица чињења или нечињења наступила.

Члан 24.

Мјесто почињења кривичног дјела

- (1) Кривично дјело је почињено како у мјесту гдје је починилац радио или је био дужан да ради, тако и у мјесту гдје је посљедица његовог почињења или нечињења потпуно или дјелимично наступила.
- (2) Кривично дјело је у случају кажњивог покушаја почињено како у мјесту гдје је починилац радио или је био дужан да ради, тако и у мјесту гдје је према његовом предумишљају

посљедица његовог чињења или нечињења потпуно или дјелимично требала наступити.

- (3) Кривично дјело је у случају саучесништва почињено у мјесту утврђеном у ставу 1. овог члана и у мјесту гдје је саучесник радио или је био дужан да ради или у мјесту гдје је према предумишљајем саучесника посљедица његовог чињења или нечињења требала наступити.

Члан 25.

Безначајно дјело

Није кривично дјело оно дјело које је, иако садржи законска обиљежја кривичног дјела, због начина почињења, незначајности или непостојања штетних посљедица и ниског степена кривичне одговорности починилаца безначајно дјело.

Члан 26.

Нужна одбрана

- (1) Није кривично дјело оно дјело које је почињено у нужној одбрани.
- (2) Нужна је она одбрана која је неопходно потребна да починилац од себе или од другог одбије истовремени или директно предстојећи противуководећи напад, а која је сразмјерна нападу.
- (3) Починилац који прекорачи границе нужне одбране може се блаже казнити, а ако је прекорачење починио због јаке раздражености или страха изазваног нападом, може се и ослободити од казне.

Члан 27.

Крајња нужда

- (1) Није кривично дјело оно дјело које је почињено у крајњој нужди.
- (2) Крајња нужда постоји кад је дјело почињено да починилац од себе или од другог отклони истовремену или директно предстојећу нескривљену опасност која се на други начин није могла отклонити, а притом почињено зло није веће од зла које је пријетило.
- (3) Починилац који сам изазове опасност, али из нехата, или прекорачи границе крајње нужде, може се блаже казнити, а ако је прекорачење почињено под нарочито олакшавајућим околностима, може се и ослободити од казне.
- (4) Нема крајње нужде ако је починилац био дужан изложити се опасности.

Члан 28.

Покушај

- (1) Ко с предумишљајем започне чињење кривичног дјела, али га не доврши, казниће се за покушај кривичног дјела ако се за то кривично дјело може изрећи казна затвора од три године или тежа казна, а за покушај другог кривичног дјела кад закон изричито прописује кажњавање и за покушај.
- (2) Починилац ће се за покушај кривичног дјела казнити у границама казне прописане за то кривично дјело, а може се и блаже казнити.

Члан 29.

Неприкладан покушај

Починилац који покуша починити кривично дјело неприкладним средством или према неприкладном предмету, може се ослободити од казне или се може блаже казнити.

Члан 30.

Добровољни одустанак

- (1) Починилац који је покушао починити кривично дјело, али је добровољно одустао од кажњивог покушаја, може се ослободити од казне.
- (2) У случају добровољног одустанка од кажњивог покушаја починилац ће се казнити за оне радње које чине неко друго самостално кривично дјело.

Члан 31.

Сапочиниоци

Ако више лица заједно почини кривично дјело, учествовањем у почињењу кривичног дјела или предузимајући шта друго чиме се на одлучујући начин доприноси почињењу кривичног дјела, свако ће се од њих казнити казном прописаном за то кривично дјело.

Члан 32.

Подстрекавање

- (1) Ко другог с предумишљајем подстрекава да почини кривично дјело казниће се као да га је сам починио.
- (2) Ко другог с предумишљајем подстрекава на почињење кривичног дјела за које се може изрећи казна затвора од три године или тежа казна, а кривично дјело не буде ни покушано, казниће се као за покушај кривичног дјела.

Члан 33.

Помагање

- (1) Ко другом с предумишљајем помогне у почињењу кривичног дјела, казниће се као да га је сам починио, а може се и блаже казнити.
- (2) Као помагање у почињењу кривичног дјела сматра се нарочито: давање савјета или упута како да се почини кривично дјело, стављање на располагање починиоцу средстава за почињење кривичног дјела, уклањање препрека за почињење кривичног дјела, те унапријед обећано прикривање кривичног дјела, починилаца, средстава којима је кривично дјело почињено, трагова кривичног дјела или предмета прибављених кривичним дјелом.

Члан 34.

Границе кривичне одговорности и кажњивост саучесника

- (1) Сапочинилац је кривично одговоран у границама својег предумишљајем или нехата, а подстрекач и помагач у границама свог предумишљајем.
- (2) Сапочинилаца, подстрекача или помагача који добровољно спријечи почињење кривичног дјела суд ће ослободити од казне.
- (3) Лични односи, својства и околности због којих закон искључује кривичну одговорност или допушта ослобођење од казне или ублажавање казне, могу се узети у обзир само оном починиоцу, сапочиниоцу, подстрекачу или помагачу код којег такви односи, својства и околности постоје.

VI - ГЛАВА ШЕСТА

КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ

Члан 35.

Елементи кривичне одговорности

- (1) Кривично је одговоран починилац који је урачунљив и крив за почињено кривично дјело.
- (2) Починилац је крив ако је кривично дјело починио с предумишљајем.
- (3) Починилац је крив и ако је кривично дјело починио из нехата, ако то закон изричито прописује.

Члан 36.

Урачунљивост

- (1) Није урачунљиво лице које у вријеме почињења кривичног дјела није могло схватити значај свог дјела или није могло управљати својим поступцима због трајне или привремене душевне болести, привремене душевне поремећености или заосталог психичког развоја (неурачунљивост).
- (2) Починилац кривичног дјела чија је способност да схвати значај свог дјела или способност да управља својим поступцима била битно смањена због неког стања из става 1. овог члана може се блаже казнити (битно смањена урачунљивост).
- (3) Кривично је одговоран починилац кривичног дјела који се употребом алкохола, дрога или на други начин довео у стање у коме није могао схватити значај свог дјела или управљати својим поступцима, ако је у вријеме довођења у то стање кривично дјело било обухваћено његовим предумишљајем или је у погледу кривичног дјела код њега постојао нехат а закон за такво кривично дјело прописује кривичну одговорност и за нехат (самоскривљена неурачунљивост).
- (4) Битно смањена урачунљивост у коју се починилац довео на начин из става 3. овог члана не може бити основ за ублажавање казне.

Члан 37.

Предумишљај

- (1) Кривично се дјело може починити с директним или евентуалним предумишљајем.
- (2) Починилац поступа с директним предумишљајем када је био свјестан свог дјела и хтио његово почињење.
- (3) Починилац поступа с евентуалним предумишљајем када је био свјестан да због његовог почињења или нечињења може наступити забрањена посљедица, али је пристао на њено наступање.

Члан 38.

Нехат

- (1) Кривично дјело може се починити из свјесног или несвјесног нехата.
- (2) Починилац поступа из свјесног нехата када је био свјестан да због његовог чињења или нечињења може наступити забрањена посљедица, али је олако држао да она неће наступити или да ће је моћи спријечити.
- (3) Починилац поступа из несвјесног нехата када није био свјестан могућности наступања забрањене посљедице, иако је према околностима и према својим личним својствима био дужан и могао бити свјестан те могућности.

Члан 39.

Стварна заблуда

- (1) Није кривично одговорно лице које у вријеме учињења кривичног дјела није било свјесно неког његовог законом прописаног обиљежја, или које је погрешно сматрало да постоје околности према којима би, да су оне стварно постојале, то дјело било допуштено.
- (2) Ако је лице било у заблуди из нехата, кривично је одговорно за кривично дјело почињено из нехата ако закон за то кривично дјело прописује кажњавање и за нехат.

Члан 40.

Правна заблуда

Починилац кривичног дјела који из оправданих разлога није знао да је то дјело забрањено, може се блаже казнити или ослободити од казне.

VII - ГЛАВА СЕДМА

КАЗНЕ

Члан 41.

Врсте казни

- (1) Кривично одговорним починиоцима кривичних дјела могу се изрећи ове казне:
 - а) казна затвора;
 - б) новчана казна.
- (2) Казна затвора може се изрећи само као главна казна.
- (3) Новчана казна може се изрећи и као главна и као споредна казна.
- (4) Ако је за једно кривично дјело прописано више казни, само се једна може изрећи као главна.
- (5) За кривична дјела почињена из користољубља новчана казна као споредна може се изрећи и кад није прописана законом, или кад је законом прописано да ће се починилац казнити казном затвора или новчаном казном, а суд као главну казну изрекне казну затвора.

Члан 42.

Сврха кажњавања

Сврха кажњавања је:

- а) да се изрази друштвена осуда учињеног кривичног дјела;
- б) да се утиче на починиоца да убудуће не почини кривична дјела;
- ц) да се утиче на остале да не почине кривична дјела;
- д) и да се утиче на свијест грађана о опасности кривичних дјела и о праведности кажњавања починиоца.

Члан 43.

Казна затвора

- (1) Казна затвора не може бити краћа од тридесет дана нити дужа од двадесет година.
- (2) За најтеже облике тешких кривичних дјела почињених с предумишљајем може се прописати казна затвора у трајању од двадесет до четрдесет пет година (дуготрајни затвор).
- (3) Казна дуготрајног затвора никада се не може прописати као једина главна казна за поједино кривично дјело.
- (4) Казна дуготрајног затвора не може се изрећи почињоцу који у вријеме почињења кривичног дјела није навршио двадесет једну годину живота.
- (5) Под условима прописаним главом X (Правила о васпитним препорукама, васпитним мјерама и о кажњавању малолетника) овог закона може се изрећи казна малолетничког затвора. Казна малолетничког затвора је по својој сврси, природи, трајању и начину извршења посебна казна лишавања слободе.
- (6) Казна затвора се изриче на пуне године и мјесеце, а до шест мјесеци и на пуне дане. Казна дуготрајног затвора се изриче само на пуне године.
- (7) Ако је изречена казна дуготрајног затвора, амнестија и помиловање могу се дати тек након издржане три петине те казне.

Члан 44.

Рад за опште добро на слободи

- (1) Кад суд одмјери и изрекне казну затвора од највише шест мјесеци може истовремено одредити да се изречена казна, уз пристанак оптуженог, замијени радом за опште добро на слободи.
- (2) Одлука да се казна затвора замијени радом за опште добро на слободи заснива се на оцјени да, узимајући у обзир све околности које одређују врсту и мјеру казне, извршење казне затвора не би било неопходно за остварење сврхе кажњавања, али истовремено условна казна не би била довољна за постизање опште сврхе кривичноправних санкција.
- (3) Рад за опште добро на слободи одређује се у трајању сразмјерном изреченој казни затвора од најмање десет до највише шездесет радних дана. Рок за извршење рада за опште добро на слободи не може бити краћи од једног мјесеца нити дужи од једне године.
- (4) При оцјењивању трајања рада за опште добро на слободи, као и времена извршења тог рада, суд ће узети у обзир изречену казну затвора која се замјењује и могућности починилаца, с обзиром на његову личну ситуацију и запослење.
- (5) У случају када осуђеник по истеку одређеног рока није извршио или је само дјелимично извршио рад за опште добро на слободи, суд ће донијети одлуку о извршењу казне затвора у трајању сразмјерном времену преосталог рада за опште добро на слободи.
- (6) Замјена казне затвора радом за опште добро на слободи може се примјенити и у случајевима када се новчана казна замјењује казном затвора према одредбама члана 48. (*Замјена новчане казне*) овог закона.
- (7) Распооређивање на рад за опште добро на слободи у смислу врсте и радног мјеста обавља кантонално министарство надлежно за послове правосуђа према мјесту пребивалишта односно боравишта осуђеног, водећи рачуна о његовим способностима и знањима.

Члан 45.

Условно отпуштање

- (1) Осуђени који је издржао половину, те изузетно осуђени који је издржао једну трећину казне затвора може бити ослобођен издржавања казне затвора под условом да не почини ново кривично дјело прије истека трајања казне (условни отпуст).
- (2) Осуђени који је издржао половину казне затвора може бити ослобођен издржавања казне затвора ако се за вријеме издржавања казне затвора његово понашање поправи до те мјере да се може оправдано очекивати да ће се након отпуста с издржавања казне затвора понашати примјерено, а нарочито да неће починити кривична дјела. Приликом

одлучивања о условном отпусту осуђеног, узеће се у обзир његово понашање у току издржавања казне као и друге околности које указују на то да је сврха кажњавања постигнута.

- (3) Осуђени који је издржао једну трећину казне затвора може бити условно отпуштен уколико постоје услови из става 1. овог члана и уколико посебне околности везане за личност осуђеног јасно указују да је постигнута сврха кажњавања.
- (4) Осуђени на казну дуготрајног затвора може бити условно отпуштен након издржане три петине те казне.

Члан 46.

Опозив условног отпуста

- (1) Суд ће опозвати условни отпуст ако осуђени за вријеме условног отпуста почини једно или више кривичних дјела за која му је изречена казна затвора од једне године или тежа казна.
- (2) Суд може опозвати условни отпуст ако осуђени на условном отпусту почини једно или више кривичних дјела за која је изречена казна затвора до једне године. Приликом одлучивања хоће ли опозвати условни отпуст, суд нарочито узима у обзир сличност почињених дјела, њихов значај, мотиве из којих су учињена, те друге околности које указују на прикладност опозива условног отпуста.
- (3) Приликом изрицања опозива условног отпуста суд изриче казну узимајући раније изречену казну као већ утврђену. Дио казне који је осуђени издржао према ранијој пресуди урачунава се у издржавање накнадне казне, али се вријеме проведено на условном отпусту не урачунава.
- (4) Одредбе ст. 1. до 3. овог члана примјењују се и кад се осуђеном на условном отпусту суди за кривично дјело почињено прије његовог условног отпуста.
- (5) Ако је осуђени на условном отпусту осуђен на казну затвора до једне године и ако суд не опозове условни отпуст, вријеме условног отпуста се продужава за вријеме које је осуђени провео на издржавању казне затвора.

Члан 47.

Новчана казна

- (1) Новчана казна изриче се у дневним износима, а ако то није могуће може се изрећи у одређеном износу.
- (2) Ако се новчана казна изриче у дневним износима, може износити најмање пет а највише три стотине шездесет дневних износа, а за кривична дјела почињена из користољубља највише хиљаду пет стотина дневних износа, осим у случајевима прописаним овим законом.
- (3) Ако се новчана казна изриче у одређеном износу, најнижи износ не може бити мањи од 150 КМ а највиши износ не може бити већи од 50.000 КМ, а за кривична дјела почињена из користољубља износ не може бити већи од 1.000.000 КМ, осим у случајевима прописаним овим законом.
- (4) Приликом изрицања новчане казне за кривична дјела почињена из користољубља, суд може изрећи новчану казну у износу већем од највишег износа прописаног у ст. 2. и 3. овог члана уколико вриједност противправне имовинске користи коју је починилац прибавио учињењем кривичног дјела прелази износ од 1.000.000 КМ. У том се случају почињоцу може изрећи новчана казна у износу који не може бити већи од двоструког износа вриједности противправне имовинске користи коју је прибавио почињењем кривичног дјела због којег му се изриче новчана казна.
- (5) Број дневних износа новчане казне одређује суд примјењујући општа правила за одмјеравање казне. Висину дневног износа суд одређује тако што узима у обзир висину дневног дохотка починилаца према износу његове тромјесечне нето плате и његове друге дохотке, као и породичне обавезе. Приликом одређивања висине износа суд узима у обзир податке који у тренутку изрицања казне нису старији од шест мјесеци.
- (6) Податке из ст. 1. до 5. овог члана који суду нису познати обезбјеђује оптужени у року који одреди суд, а најкасније до завршетка главног претреса у кривичном поступку. Ако до завршетка главног претреса у кривичном поступку суду нису познате околности битне за одређивање висине дневног износа новчане казне, новчана казна се изриче у одређеном износу при чему се примјењују општа правила за одмјеравање казне.

- (7) Најнижи дневни износ новчане казне износи једну шездесетину, а највише једну трећину последње званично објављене просјечне мјесечне нето плате запослених у Федерацији, коју објављује Федерални завод за статистику Федерације.
- (8) У пресуди се одређује рок плаћања новчане казне који не може бити краћи од петнаест дана ни дужи од шест мјесеци, али у оправданим случајевима суд може допустити да осуђени исплати новчану казну и у отплатама, с тим да рок исплате не може бити дужи од двије године.
- (9) Новчане казне изречене и наплаћене по овом закону приход су буџета Федерације.

Члан 48.

Замјена новчане казне

- (1) Новчана казна се не наплаћује принудно.
- (2) Ако се новчана казна не може у цијелости или дјелимично наплатити у року који је утврђен пресудом, суд ће без одлагања донијети одлуку да се новчана казна замијени казном затвора.
- (3) Новчана казна ће се замијенити казном затвора тако што ће се за сваки започети дневни износ новчане казне или ако је новчана казна била изречена у одређеном износу за сваких започетих 50 КМ новчане казне одредити један дан затвора, али затвор у том случају не може бити дужи од једне године.
- (4) Ако осуђени исплати само дио новчане казне остатак ће се сразмјерно претворити у затвор, а ако осуђени исплати остатак новчане казне извршење затвора ће се обуставити.

Члан 49.

Општа правила за одмјеравање казне

- (1) Суд ће починиоцу кривичног дјела одмјерити казну у границама које су законом прописане за то кривично дјело имајући у виду сврху кажњавања и узимајући у обзир све околности које утичу да казна буде мања или већа (олакшавајуће и отежавајуће околности), а нарочито: степен кривичне одговорности, побуде из којих је дјело почињено, јачину угрожавања или повреде заштићеног добра, околности под којима је дјело почињено, ранији живот починилаца, његове прилике и његово понашање након почињеног кривичног дјела, те друге околности које се односе на личност починиоца.
- (2) Кад суд одмјерава казну починиоцу за кривично дјело почињено у поврату, посебно ће узети у обзир је ли раније дјело исте врсте као и ново дјело, јесу ли оба дјела почињена из истих побуда и колико је времена протекло од раније осуде или од издржане или опроштене казне.
- (3) При одмјеравању новчане казне, суд ће узети у обзир и имовно стање починиоца, водећи рачуна о висини његове плате, његовим другим приходима, његовој имовини и о његовим породичним обавезама.

Члан 50.

Ублажавање казне

Суд може починиоцу одмјерити казну испод границе прописане законом или изрећи блажу врсту казне:

- а) кад закон прописује да се починилац може блаже казнити;
- б) и кад суд утврди да постоје нарочито олакшавајуће околности које указују да се и с ублаженом казном може постићи сврха кажњавања.

Члан 51.

Границе ублажавања казне

- (1) Кад постоје услови за ублажавање казне из члана 50. (*Ублажавање казне*) овог закона, суд ће ублажити казну у овим границама:
 - а) ако је за кривично дјело као најмања мјера казне прописана казна затвора од десет или више година, казна се може ублажити до пет година затвора;
 - б) ако је за кривично дјело као најмања мјера казне прописана казна затвора од три или више година, казна се може ублажити до једне године затвора;
 - ц) ако је за кривично дјело као најмања мјера казне прописана казна затвора од двије године, казна се може ублажити до шест мјесеци затвора;

- д) ако је за кривично дјело као најмања мјера казне прописана казна затвора од једне године, казна се може ублажити до три мјесеца затвора;
- е) ако је за кривично дјело прописана казна затвора од највише једне године, казна се може ублажити до тридесет дана затвора;
- ф) ако је за кривично дјело прописана казна затвора без назнаке најмање мјере, умјесто казне затвора може се изрећи новчана казна;
- г) ако је за кривично дјело прописана новчана казна с назнаком најмање мјере, казна се може ублажити до пет дневних износа, а ако се изриче у одређеном износу до 150 КМ.

- (2) При одлучивању колико ће казну ублажити према правилима из става 1. овог члана, суд ће посебно узети у обзир најмању и највећу мјеру казне прописане за то кривично дјело.

Члан 52.

Ослобођење од казне

- (1) Суд може ослободити од казне починиоца кривичног дјела кад то закон изричито прописује.
- (2) Кад је суд овлаштен починиоца кривичног дјела ослободити од казне, може му казну ублажити без ограничења прописаних за ублажавање казне у члану 50. (*Ублажавање казне*) овог закона.

Члан 53.

Посебан случај ослобођења од казне за кривична дјела почињена из нехата

Суд може ослободити од казне починиоца кривичног дјела почињеног из нехата кад последице дјела тако тешко погађају починиоца да изрицање казне у таквом случају очигледно не би одговарало сврси кажњавања.

Члан 54.

Стицај кривичних дјела

- (1) Ако је починилац једном радњом или с више радњи починио више кривичних дјела за која му се истовремено суди, суд ће најприје утврдити казне за свако од тих кривичних дјела, па ће за сва кривична дјела изрећи јединствену казну затвора, казну дуготрајног затвора или јединствену новчану казну.
- (2) Јединствену казну суд ће изрећи по овим правилима:
 - а) ако је за неко од кривичних дјела у стицају суд утврдио казну дуготрајног затвора, изрећи ће само ту казну;
 - б) ако је за кривична дјела у стицају суд утврдио казне затвора, јединствена казна затвора мора бити већа од сваке поједине утврђене казне, али не смије достигнути збир утврђених казни нити прећи двадесет година;
 - ц) ако су за сва кривична дјела у стицају прописане казне затвора до три године, јединствена казна затвора не може бити већа од осам година;
 - д) ако је за кривична дјела у стицају суд утврдио само новчане казне, јединствена казна мора бити већа од сваке поједине утврђене новчане казне, али не смије достигнути збир утврђених новчаних казни.
- (3) Ако је за нека кривична дјела у стицају суд утврдио казне затвора, а за друга кривична дјела у стицају новчане казне, изрећи ће јединствену казну затвора и јединствену новчану казну по одредбама става 2. тач. б) до д) овог члана.
- (4) Споредну казну суд ће изрећи ако је утврђена макар за једно кривично дјело у стицају, а ако је утврдио више новчаних казни изрећи ће јединствену новчану казну по одредби става 2. тачке д) овог члана.
- (5) Ако је суд за кривична дјела у стицају утврдио казне затвора и казне малољетничког затвора, изрећи ће јединствену казну по одредбама става 2. тач. б) и ц) овог члана.

Члан 55.

Продужено кривично дјело

- (1) Одредбе овог закона о стицају кривичних дјела неће се примјенити кад починилац почини продужено кривично дјело.
- (2) Продужено кривично дјело је почињено кад је починилац с предумишљајем починио више истих или истоврсних кривичних дјела која, с обзиром на начин почињења, њихову

временску повезанost и друге стварне околности које их повезују чине јединствену цјелину.

- (3) Кад се ради о продуженом кривичном дјелу истих законских обиљежја, суд ће изабрати врсту и мјеру казне која је прописана за то кривично дјело. Ако се ради о истоврсним кривичним дјелима суд ће изабрати врсту и мјеру казне која је прописана за најтеже од тих дјела.

Члан 56.

Одмјеравање казне осуђеном лицу

- (1) Ако се осуђеном лицу суди за кривично дјело почињено прије него што је започео издржавање казне по ранијој осуди, или за кривично дјело почињено за вријеме издржавања казне затвора, казне дуготрајног затвора или казне малољетничког затвора, суд ће изрећи јединствену казну за сва кривична дјела примјеном одредаба члана 54. (*Стицај кривичних дјела*) овог закона узимајући раније изречену казну као већ утврђену. Казна или дио казне коју је осуђени издржао урачунаће се у изречену казну затвора или казну дуготрајног затвора.
- (2) За кривично дјело почињено за вријеме издржавања казне затвора, казне дуготрајног затвора или казне малољетничког затвора суд ће починиоцу изрећи казну независно од раније изречене казне ако се примјеном одредаба члана 54. овог закона не би могла остварити сврха кажњавања, с обзиром на трајање неиздржаног дијела раније изречене казне.
- (3) Према осуђеном који за вријеме издржавања казне затвора, казне дуготрајног затвора или казне малољетничког затвора почини кривично дјело за које закон прописује новчану казну или казну затвора до једне године, примијениће се дисциплинска мјера.

Члан 57.

Урачунавање притвора и раније казне

- (1) Вријеме provedено у притвору и свако лишење слободе у вези са кривичним дјелом, урачунава се у изречену казну затвора, казну дуготрајног затвора, казну малољетничког затвора или новчану казну.
- (2) Казна затвора коју је осуђеник издржао или новчана казна коју је осуђеник платио за прекршај урачунава се у казну изречену за кривично дјело чија обиљежја обухватају и обиљежја прекршаја.
- (3) При сваком урачунавању изједначава се дан притвора, дан лишавања слободе, дан малољетничког затвора, дан затвора, дан дуготрајног затвора и износ од 50 КМ.

Члан 58.

Урачунавање притвора и казне издржане у иностранству

Притвор, лишење слободе у току екстрадицијског поступка и казна коју је починилац издржао по пресуди иностраног суда, урачунаће се у казну коју изрекне домаћи суд за исто кривично дјело, а ако казне нису исте врсте урачунавање ће се извршити по оцјени суда.

VIII - ГЛАВА ОСМА

МЈЕРЕ УПОЗОРЕЊА

Члан 59.

Врсте мјера упозорења

Мјере упозорења јесу:

- а) судска опомена;
б) условна осуда.

Члан 60.

Сврхе мјера упозорења

- (1) Сврха судске опомене је да се кривично одговорном починиоцу упуту упозорење кад се ради остваривања сврхе кривичноправних санкција не мора примјенити кажњавање и кад оно није нужно ради кривичноправне заштите.
- (2) Сврха условне осуде је да се починиоцу кривичног дјела упуту упозорење уз пријетњу казном којим се омогућава остваривање сврхе кривичноправних санкција изрицањем

казне без њеног извршења, кад извршење казне није неопходно ради кривичноправне заштите.

Члан 61.

Судска опомена

- (1) Судска опомена може се изрећи за кривична дјела с прописаном казном затвора до једне године или новчаном казном која су почињена под таквим олакшавајућим околностима које их чине нарочито лаким и кад се, с обзиром на све околности које се тичу починиоца, посебно његовог односа према оштећеном и надокнади штете проузроковане кривичним дјелом, стекну услови за постизавање сврхе кривичноправних санкција без кажњавања.
- (2) Судска опомена може се изрећи и за одређено кривично дјело с прописаном казном затвора до три године, под условима прописаним законом и кад се стекну остали услови из става 1. овог члана.
- (3) Судска опомена може се изрећи и за кривична дјела почињена у стицају, ако се за свако од тих дјела стекну услови из ст. 1. или 2. овог члана.
- (4) При одлучивању да ли ће изрећи судску опомену суд ће, водећи рачуна о сврси судске опомене, посебно узети у обзир личност починиоца, његов ранији живот, његово понашање послје почињеног кривичног дјела, степен кривичне одговорности и друге околности под којима је кривично дјело почињено.
- (5) Судска опомена се не може изрећи војним лицима за кривична дјела против оружаних снага Федерације.

Члан 62.

Условна осуда

- (1) Условном осудом суд починиоцу кривичног дјела утврђује казну и истовремено одређује да се она неће извршити ако осуђени за вријеме које одреди суд, а које не може бити краће од једне нити дуже од пет година (вријеме провјеравања), не почини ново кривично дјело.
- (2) При одлучивању да ли ће изрећи условну осуду суд ће, водећи рачуна о сврси условне осуде, посебно узети у обзир личност починиоца, његов ранији живот, његово понашање послје почињеног кривичног дјела, степен кривичне одговорности и друге околности под којима је кривично дјело почињено.
- (3) Условна осуда може се изрећи кад је починиоцу утврђена казна затвора до двије године или новчана казна.
- (4) За кривична дјела за која се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна, условна осуда се може изрећи само ако је казна из става 3. овог члана утврђена ублажавањем законом прописане казне.
- (5) Условна осуда се не може изрећи за кривична дјела за која се ни ублажавањем казне не може изрећи казна затвора лакша од једне године.
- (6) Ако је починиоцу утврђена и казна затвора и новчана казна, условна осуда може се изрећи за обје казне или само за казну затвора.
- (7) Безбједносне мјере, изречене уз условну осуду, извршавају се.

Члан 63.

Обавезе починиоца ком је изречена условна осуда

- (1) Суд може у условној осуди одредити испуњавање следећих обавеза: да осуђени врати имовинску корист прибављену кривичним дјелом, да надокнади штету коју је причинио кривичним дјелом, или да испуни друге обавезе предвиђене кривичним законодавством у Федерацији.
- (2) Рок за испуњавање обавеза из става 1. овог члана утврђује суд у оквиру одређеног времена провјеравања.

Члан 64.

Опозивање условне осуде због новог кривичног дјела

- (1) Суд ће опозвати условну осуду ако осуђени током времена провјеравања почини једно или више кривичних дјела за која је изречена казна затвора двије године или тежа казна.
- (2) Ако осуђени за вријеме провјеравања почини једно или више кривичних дјела за која је изречена казна затвора у трајању краћем од двије године или новчана казна, суд ће, након што оцјени све околности које се односе на почињена кривична дјела и починиоца, а посебно сродност

почињених кривичних дјела, њихов значај и побуде из којих су почињена, одлучити да ли ће опозвати условну осуду. При томе је суд везан забраном изрицања условне осуде ако починиоцу за кривична дјела утврђена у условној осуди и за нова кривична дјела треба да изрекне казну затвора у трајању дужем од двије године (члан 62. *Условна осуда*, став 3. овог закона).

- (3) Ако опозове условну осуду суд ће примјеном одредаба члана 54. (*Сјшцај кривичних дјела*) овог закона изрећи јединствену казну и за раније почињено и за ново кривично дјело, узимајући казну из опозване условне осуде као утврђену.
- (4) Ако не опозове условну осуду суд може да за ново кривично дјело изрекне условну осуду или казну. Ако суд оцијени да и за ново кривично дјело треба да изрекне условну осуду, утврдиће јединствену казну и за раније почињено и за ново кривично дјело примјеном одредаба члана 54. овог закона и одредиће ново вријеме провјеравања које не може бити краће од једне нити дуже од пет година, рачунајући од дана правоснажности нове пресуде. Осуђеном којем за ново кривично дјело буде изречена казна затвора, вријеме проведено на издржавању ове казне не урачунава се у вријеме провјеравања утврђено условном осудом за раније кривично дјело.

Члан 65.

Опозивање условне осуде због раније почињеног кривичног дјела

- (1) Суд ће опозвати условну осуду ако послјије њеног изрицања утврди да је осуђени починио кривично дјело прије него што је условно осуђен и ако оцијени да не би било основа за изрицање условне осуде да се знало за то кривично дјело. У том случају примјениће одредбу члана 64. (*Опозивање условне осуде због новој кривичној дјела*) став 3. овог закона.
- (2) Ако суд не опозове условну осуду примјениће одредбу члана 64. став 4. овог закона.

Члан 66.

Опозивање условне осуде због неиспуњавања изречених обавеза

- (1) Суд ће опозвати условну осуду и изрећи извршење изречене казне ако осуђени током одређеног времена провјеравања не испуни изречену обавезу у случајевима кад је могао испунити ту обавезу.
- (2) У случају немогућности испуњавања изречене обавезе суд може да продужи рок за испуњавање те обавезе или је замијени другом одговарајућом обавезом предвиђеном кривичним законодавством у Федерацији, или може осуђеног ослободити испуњавања изречене обавезе.

Члан 67.

Рокови за опозивање условне осуде

- (1) Условна осуда може се опозвати у току провјеравања.
- (2) Ако осуђени у току провјеравања почини кривично дјело које повлачи опозивање условне осуде, а то је пресудом утврђено тек послјије истека времена провјеравања, условна осуда може се опозвати најкасније у року од једне године од дана истека времена провјеравања.
- (3) Ако осуђени у одређеном року не испуни неку обавезу из члана 63. (*Обавезе починиоца ком је изречена условна осуда*) став 1. овог закона, суд може условну осуду опозвати најкасније у року од једне године од дана истека времена провјеравања и одредити да се изврши казна утврђена у условној осуди.

Члан 68.

Условна осуда са заштитним надзором

- (1) Суд може одредити да се починилац коме је изречена условна осуда стави под заштитни надзор ако, с обзиром на околности почињања кривичног дјела, личност починиоца, његов ранији живот и понашање послјије почињеног кривичног дјела сматра да ће се уз одређивање заштитног надзора сврха условне осуде и друштвено прилагођавање осуђеног боље остварити.
- (2) Заштитни надзор обухвата овим законом предвиђене мјере помоћи, бриге, надзора и заштите, с тим да вријеме трајања

надзора не може бити краће од шест мјесеци нити дуже од двије године.

Члан 69.

Садржај заштитног надзора

Заштитни надзор може обухватати ове обавезе:

- а) лијечење у одговарајућој здравственој установи;
- б) уздржавање од употребе алкохолних пића или опојних дрога;
- ц) посјећивање одређених психијатријских, психолошких и других савјетовалишта и поступање по њиховим савјетима;
- д) оспособљавање за одређено занимање;
- е) прихватање запослења које одговара стручној спреми и способностима починиоца;
- ф) располагање са платом и другим приходима или имовином на примјерен начин и у складу са брачним и породичним обавезама.

Члан 70.

Одређивање заштитног надзора

- (1) Суд у пресуди одређује једну или више обавеза из члана 69. (*Садржај заштитног надзора*) овог закона утврђујући њихов садржај.
- (2) Приликом одређивања обавеза из члана 69. овог закона суд ће нарочито узети у обзир године живота починиоца, његово опште здравствено и психичко стање, његове склоности и навике у начину вођења живота, нарочито у кући, школи или на радном мјесту, побуде из којих је починио кривично дјело и понашање послјије почињеног кривичног дјела, његов ранији живот, личне и породичне прилике, те друге околности које се односе на личност починиоца а од значаја су за избор обавеза заштитног надзора и њихово трајање.
- (3) Ако у току трајања заштитног надзора суд утврди да је испуњена сврха заштитног надзора, може заштитни надзор укинути прије истека одређеног времена.
- (4) Ако осуђени којем је изречен заштитни надзор не испуњава обавезе које му је суд одредио, суд га може опоменути или може раније обавезе замијенити другим или продужити трајање заштитног надзора у оквиру времена провјеравања, или опозвати условну осуду.

IX - ГЛАВА ДЕВЕТА

МЈЕРЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Члан 71.

Врсте мјера безбједности

Починиоцима кривичних дјела могу се изрећи ове мјере безбједности:

- а) обавезно психијатријско лијечење;
- б) обавезно лијечење од зависности;
- ц) забрана вршења позива, дјелатности или дужности;
- д) забрана управљања моторним возилом;
- е) одузимање предмета.

Члан 72.

Сврха мјера безбједности

Сврха мјера безбједности је да се отклоне стања или услови који могу утицати да починиоц убудуће почини кривична дјела.

Члан 73.

Изрицање мјера безбједности

Суд може починиоцу кривичног дјела изрећи једну или више мјера безбједности кад постоје услови за њихово изрицање прописани овим законом.

Члан 74.

Обавезно психијатријско лијечење

- (1) Мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења изриче се починиоцу кривичног дјела који је кривично дјело починио у стању битно смањене урачуњљивости или смањене урачуњљивости ако постоји опасност да би узроци таквог стања могли и убудуће дјеловати на починиоца да почини ново кривично дјело.
- (2) Мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења може се извршити под условима из става 1. овог члана, уз

издржавање казне затвора или уз рад за опште добро на слободи или уз условну осуду.

- (3) Сигурносна мјера обавезног психијатријског лијечења траје док не престану разлози због којих је изречена, али најдуже до истека издржавања казне затвора или извршења рада за опште добро на слободи или истека времена провјеравања уз условну осуду.
- (4) Као у случају из члана 44. (*Рад за опште добро на слободи*) став 5. овог закона, извршење казне затвора може се одредити починиоцу кривичног дјела који се у току извршавања рада за опште добро на слободи као замјени за казну затвора не подвргне обавезном психијатријском лијечењу.
- (5) Под условима из става 2. овог члана обавезно психијатријско лијечење се може наставити изван медицинске установе након што је осуђени условно отпуштен. Ако осуђени не настави лијечење, условни отпуст ће се опозвати.
- (6) Према починиоцу кривичног дјела који се не подвргне психијатријском лијечењу током времена провјеравања одређеног у условној осуди, може се поступити према одредби члана 66. (*Опозивање условне осуде због неиспуњавања изречених обавеза*) овог закона.

Члан 75.

Обавезно лијечење од зависности

- (1) Мјера безбједности обавезног лијечења од зависности може се изрећи починиоцу који је кривично дјело починио под одлучујућим дјеловањем зависности од алкохола или опојних дрога ако постоји опасност да ће због те зависности и убудуће починити кривична дјела.
- (2) Мјера безбједности обавезног лијечења од зависности се, под условима из става 1. овог члана, може изрећи уз исту кривичноправну санкцију, у истом трајању и на исти начин како је овим законом прописано за мјеру безбједности обавезног психијатријског лијечења.
- (3) Као у случају из члана 44. (*Рад за опште добро на слободи*) став 5. овог закона, извршење казне затвора може се одредити починиоцу кривичног дјела који се у току извршења рада за опште добро на слободи као замјени за казну затвора не подвргне обавезном лијечењу од зависности.
- (4) Под условима из члана 74. (*Обавезно психијатријско лијечење*) став 2. овог закона, обавезно лијечење од зависности се може наставити изван медицинске установе након што је осуђени условно отпуштен. Ако осуђени не настави лијечење, условни отпуст ће се опозвати.
- (5) Према починиоцу кривичног дјела који се не подвргне лијечењу од зависности током времена провјеравања одређеног у условној осуди, може се поступити према одредби члана 66. (*Опозивање условне осуде због неиспуњавања изречених обавеза*) овог закона.

Члан 76.

Забрана вршења позива, дјелатности или дужности

- (1) Мјера безбједности забране вршења одређеног позива, дјелатности или дужности може се изрећи починиоцу који је починио кривично дјело везано за имовину која му је била повјерена или којој је имао приступ захваљујући свом позиву, дјелатности или дужности ако постоји опасност да би такво вршење могло потицајно дјеловати да почини ново кривично дјело злоупотребом свог позива, дјелатности или дужности везано за имовину која му је повјерена или којој има приступ.
- (2) Мјера безбједности забране вршења одређеног позива, дјелатности или дужности може се изрећи у трајању које не може бити краће од једне нити дуже од десет година, рачунајући од дана правоснажности одлуке, с тим да се вријеме проведено на издржавању казне затвора не урачунава у вријеме трајања ове мјере безбједности.
- (3) Као у случају из члана 44. (*Рад за опште добро на слободи*) став 5. овог закона, извршење казне затвора може се одредити починиоцу кривичног дјела који током извршавања рада за опште добро на слободи као замјени за казну затвора прекрши забрану вршења позива, дјелатности или дужности.
- (4) Према починиоцу кривичног дјела који прекрши забрану вршења позива, дјелатности или дужности током времена

провјеравања одређеног у условној осуди, може се поступити према одредби члана 66. (*Опозивање условне осуде због неиспуњавања изречених обавеза*) овог закона.

Члан 77.

Забрана управљања моторним возилом

- (1) Безбједносна мјера забране управљања моторним возилом може се изрећи починиоцу кривичног дјела против безбједности саобраћаја кад постоји опасност да ће управљајући моторним возилом поново починити такво кривично дјело.
- (2) Под условима из става 1. овог члана забрана управљања моторним возилом може се односити само на одређену врсту или на све врсте моторних возила.
- (3) Безбједносна мјера забране управљања моторним возилом може се изрећи у трајању које не може бити краће од три мјесеца ни дуже од пет година рачунајући од правоснажности судске одлуке, с тим да се вријеме извршења казне затвора не урачунава у вријеме трајања ове мјере.
- (4) Према починиоцу кривичног дјела ком је забрањено да управља моторним возилом уз замјену за казну затвора или условну осуду, ако не поступи по тој забрани, примјениће се одредбе члана 44. (*Рад за опште добро на слободи*) став 5. и члана 66. (*Опозивање условне осуде због неиспуњавања одређених обавеза*) став 5. овог закона.

Члан 78.

Одузимање предмета

- (1) Предмети који су употребљени или су били намијењени за почињење кривичног дјела или који су настали почињењем кривичног дјела одузеће се, када постоји опасност да ће бити поново употребљени за почињење кривичног дјела или када се ради заштите опште безбједности или из разлога морала одузимање чини пријекно потребним, ако су власништво починиоца.
- (2) Предмети из става 1. овог члана могу се одузети и ако нису власништво починиоца кад то захтијевају интереси опште сигурности и разлози морала, али се тиме не дира у права трећих лица на накнаду штете од починиоца.
- (3) У случајевима из става 2. овог члана, законом се може прописати обавезно одузимање предмета.

X - ГЛАВА ДЕСЕТА

ПРАВИЛА О ВАСПИТНИМ ПРЕПОРУКАМА, О ВАСПИТНИМ МЈЕРАМА И О КАЖЊАВАЊУ МАЛОЉЕТНИКА

Члан 79.

Примјена посебних кривичних одредаба за малољетнике

- (1) За малољетне починиоце кривичних дјела важе одредбе чл. 79. до 109. овог закона, а остале кривичноправне одредбе из других закона примјењују се на малољетнике само ако не излазе из оквира утврђених посебним одредбама о малољетним починиоцима кривичних дјела.
- (2) Посебне одредбе о малољетним починиоцима кривичних дјела примјењују се под условима прописаним одредбама чл. 79. до 109. овог закона и на пунољетна лица кад им се суди за кривична дјела која су починила као малољетници, а изузетно и на лица која су починила кривично дјело као млађи пунољетници.

Члан 80.

Услови примјене васпитних препорука

- (1) Према малољетном починиоцу кривичног дјела могу се примјенити васпитне препоруке за кривична дјела с прописаном новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Васпитне препоруке према малољетнику може примјенити надлежни тужитељ или суд за малољетнике.
- (3) Услови примјене васпитних препорука су: малољетниково признање кривичног дјела и његова изражена спремност за помирењем с оштећеним.

Члан 81.

Сврха васпитних препорука

Сврха васпитних препорука је:

- а) да се не покреће кривични поступак према малољетном починиоцу кривичног дјела;
- б) и да се примјеном васпитних препорука утиче на малољетника да убудуће не почини кривична дјела.

Члан 82.

Врсте васпитних препорука

- (1) Васпитне препоруке су:
 - а) лично извињење оштећеном;
 - б) накнада штете оштећеном;
 - ц) редовно школовање;
 - д) рад у корист хуманитарне организације или локалне заједнице;
 - е) прихватање одговарајућег запослења;
 - ф) смјештај у други дом или установу;
 - г) лијечење у одговарајућој здравственој установи;
 - х) посјеђивање васпитних, образовних, психолошких и других савјетовалишта.
- (2) Васпитне препоруке из става 1. тач. а) до ц) и х) овог члана примјењује овлашћени тужитељ, а васпитне препоруке из тач. д) до г) примјењује суд за малољетнике.

Члан 83.

Избор васпитних препорука

- (1) При избору васпитних препорука овлашћени тужитељ или суд за малољетнике узме у обзир свеукупне интересе малољетника и оштећеног. Притом ће посебно водити рачуна да се примијењеним васпитним препорукама не доведе у питање малољетничко редовно школовање или његов рад.
- (2) Васпитне препоруке могу трајати најдуже једну годину.
- (3) Васпитне се препоруке могу током њиховог извршавања замијенити другом или укинути.
- (4) Избор и примјена васпитних препорука врши се у сарадњи с родитељима или старатељима малољетника и органима социјалног старања.

Члан 84.

Кривичне санкције према малољетницима

- (1) Малољетном се починиоцу кривичног дјела могу изрећи васпитне мјере и одређене мјере безбједности, а старијем се малољетнику изузетно може изрећи казна малољетничког затвора.
- (2) Малољетнику који је у вријеме почињења кривичног дјела навршио четрнаест, а није навршио шеснаест година живота (млађи малољетник), могу се изрећи само васпитне мјере.
- (3) Малољетнику који је у вријеме почињења кривичног дјела навршио шеснаест, а није навршио осамнаест година живота (старији малољетник), васпитне се мјере могу изрећи под условима прописаним овим законом, а изузетно му се може изрећи казна малољетничког затвора.
- (4) Малољетнику се могу изрећи мјере безбједности под условима прописаним овим законом.
- (5) Малољетнику се не могу изрећи судска опомена ни условна осуда.

Члан 85.

Сврха васпитних мјера и казне малољетничког затвора

Сврха васпитних мјера и казне малољетничког затвора је да се пружањем заштите и помоћи малољетним починиоцима кривичних дјела, надзором над њима, њиховим стручним оспособљавањем и развијањем њихове личне одговорности обезбиједи њихово васпитање, преваспитање и правилан развој. Уз то, сврха је казне малољетничког затвора посебан утицај на малољетног починиоца да убудуће не почини кривична дјела, те на друге малољетнике да не почине кривична дјела.

Члан 86.

Врсте васпитних мјера

- (1) Васпитне мјере су:
 - а) дисциплинске мјере;
 - б) мјере појачаног надзора;
 - ц) заводске мјере.

- (2) Дисциплинске мјере изричу се малољетном починиоцу кривичног дјела којем није потребно изрећи трајније мјере васпитања и преваспитања, нарочито ако је починио кривично дјело из непромишљености или лакомислености.
- (3) Мјере појачаног надзора изричу се малољетном починиоцу кривичног дјела којем треба изрећи трајније мјере васпитања, преваспитања или лијечења уз одговарајући надзор, а није потребно његово потпуно одвајање из дотадашње средине.
- (4) Заводске мјере изричу се малољетном починиоцу кривичног дјела којем треба изрећи трајније мјере васпитања, преваспитања или лијечења уз његово потпуно одвајање из дотадашње средине. Заводске мјере не могу трајати дуже од пет година.

Члан 87.

Васпитне мјере

Малољетном починиоцу кривичног дјела могу се изрећи ове васпитне мјере:

- а) дисциплинска мјера упућивања у дисциплински центар за малољетнике;
- б) мјере појачаног надзора: од родитеља, усвојилаца или старалаца; у другој породици; или од надлежног органа социјалне заштите;
- ц) заводске мјере: упућивање у васпитну установу, у васпитно-поправни дом или у другу установу за оспособљавање.

Члан 88.

Избор васпитне мјере

При избору васпитне мјере суд ће узети у обзир године живота малољетника, степен његовог психичког развоја, његова психичка својства, његове склоности, побуде из којих је дјело почињено, дотадашње васпитање, средину и прилике у којима је живио, тежину кривичног дјела, те је ли му раније била изречена васпитна мјера или казна и све друге околности које могу бити од утицаја на изрицање васпитне мјере.

Члан 89.

Упућивање у дисциплински центар за малољетнике

- (1) Суд ће изрећи одгојну мјеру упућивања у дисциплински центар за малољетнике кад је потребно да се одговарајућим краткотрајним мјерама утиче на личност и понашање малољетног починиоца кривичног дјела.
- (2) Малољетника коме је изречена мјера из става 1. овог члана суд може упутити у дисциплински центар:
 - а) на одређени број сати у току дана празника, али највише до четири узастопна празнична дана;
 - б) на одређени број сати у току дана, али најдуже у трајању до једног мјесеца;
 - ц) на непрекидни боравак у току одређеног броја дана, али не дуже од двадесет дана.
- (3) При изрицању мјере из става 1. овог члана суд ће водити рачуна да због њеног извршења малољетник не изостане с редовне школске наставе или посла.
- (4) У дисциплинском се центру малољетник може запослити на корисним радовима који одговарају његовим годинама живота, уколико он или његов старатељ на то пристану.
- (5) При изрицању васпитне мјере упућивања у дисциплински центар за малољетнике суд може изрећи и васпитну мјеру појачаног надзора надлежног органа социјалне заштите која се извршава по извршењу васпитне мјере упућивања у дисциплински центар за малољетнике.

Члан 90.

Појачан надзор родитеља, усвојилаца или старалаца

- (1) Васпитну мјеру појачаног надзора родитеља, усвојилаца или старалаца суд ће изрећи ако су родитељи, усвојилац или старалац пропустили надзор над малољетником иако су у могућности обављати надзор.
- (2) При изрицању васпитне мјере из става 1. овог члана суд може родитељу, усвојиоцу или стариоцу дати потребне упуте и наредити им одређене дужности у погледу мјера које треба предузети за васпитање малољетника, његово лијечење и за отклањање штетних утицаја.
- (3) При изрицању васпитне мјере из става 1. овог члана суд може одредити да надлежни орган социјалног старања

провјерава њено извршавање и указује помоћ родитељу, усвојоцу или стариоцу. Суд ће накнадно одлучити о престанку таквог провјеравања, с тим да оно не може трајати мање од једне ни дуже од три године.

Члан 91.

Појачан надзор у другој породици

- (1) Ако родитељи, усвојилац или старилац нису у могућности да малољетника појачано надзиру или ако се од њих такав надзор не може оправдано очекивати, суд ће малољетнику изрећи васпитну мјеру појачаног надзора у другој породици која је вољна примити малољетника и која има могућности да га појачано надзире.
- (2) Извршење васпитне мјере из става 1. овог члана обуставиће се кад родитељи, усвојилац или старилац стекну могућност да малољетника појачано надзиру или кад према резултату васпитанја престане потреба за појачаним надзором.
- (3) При изрицању васпитне мјере из става 1. овог члана суд ће одредити да за вријеме њеног трајања надлежни орган социјалне заштите провјерава њено извршавање и указује потребну помоћ породици у којој је малољетник смјештен.

Члан 92.

Појачан надзор надлежног органа социјалне заштите

- (1) Ако родитељи, усвојилац или старилац нису у могућности појачано надзирати малољетника, а не постоје ни услови за изрицање васпитне мјере појачаног надзора у другој породици, суд ће малољетнику изрећи васпитну мјеру појачаног надзора надлежног органа социјалне заштите.
- (2) Суд ће накнадно одлучити о престанку васпитне мјере из става 1. овог члана с тим да њено трајање не може бити краће од једне ни дуже од три године. За вријеме трајања ове мјере малољетник и даље живи с родитељима, усвојоцем или стариоцем, а појачани надзор над њим врши овлаштено лице надлежног органа социјалне заштите.
- (3) Овлаштено лице у надлежном органу социјалне заштите брине се о школовању малољетника, његовом запослењу, одвајању из средине која на њега штетно утиче, потребном лијечењу и сређивању прилика у којима живи.

Члан 93.

Посебне обавезе уз мјеру појачаног надзора

- (1) При изрицању неке од васпитних мјера појачаног надзора из члана 90. (Појачан надзор родитеља, усвојилаца или старалаца), 91. (Појачан надзор у другој породици) и 92. (Појачан надзор надлежног органа социјалне заштите) овог закона, суд може малољетнику одредити једну или више посебних обавеза, ако је то потребно за успјешније извршење изречене мјере, с тим да те обавезе не могу трајати дуже од трајања васпитне мјере.
- (2) Суд може малољетнику одредити нарочито ове обавезе: лично извињење оштећеном, накнаду штете у оквиру властитих могућности, редовно похађање школе, оспособљавање за занимање које одговара његовим способностима и склоностима, уздржавање од уживања алкохолних пића и опојних дрога, посјеђивање одговарајуће здравствене установе или савјетовалишта, те уздржавање од дружења с лицима која на њега штетно дјелују.
- (3) Суд може обавезе које је одредио накнадно укинути или измијенити.
- (4) У случају неиспуњења обавеза из става 2. овог члана суд може изречену мјеру појачаног надзора замијенити другом васпитном мјером.
- (5) При одређивању обавеза из става 2. овог члана суд ће малољетника упозорити на посљедице из става 4. овог члана.

Члан 94.

Упућивање у васпитну установу

- (1) Суд ће изрећи васпитну мјеру упућивања у васпитну установу малољетнику над којим треба осигурати извршење сталног надзора стручних васпитача у установи за васпитање малољетника.
- (2) У васпитној установи малољетник остаје најмање до шест мјесеци, а највише до три године. При изрицању ове мјере суд ће одредити њено трајање, већ ће о томе накнадно

одлучити (члан 97. *Обустава извршења и измјена одлуке о васпитним мјерама*, став 2. овог закона).

Члан 95.

Упућивање у васпитно-поправни дом

- (1) Суд ће изрећи васпитну мјеру упућивања у васпитно-поправни дом за малољетне починиоце кривичних дјела малољетнику према којем треба примјенити појачане мјере преваспитања.
- (2) При одлучивању хоће ли изрећи васпитну мјеру из става 1. овог члана суд ће посебно узети у обзир тежину и природу учињеног кривичног дјела и околност јесу ли малољетнику раније биле изречене васпитне мјере или казна малољетничког затвора.
- (3) У васпитно-поправном domu малољетник остаје најмање до једне, а највише до пет година. При изрицању васпитне мјере из става 1. овог члана суд ће одредити њено трајање, већ ће о томе накнадно одлучити (члан 97. *Обустава извршења и измјена одлуке о васпитним мјерама*, став 2. овог закона).

Члан 96.

Упућивање у другу установу за оспособљавање

- (1) Малољетнику ометеном у психичком или физичком развоју суд може уместо васпитне мјере упућивања у васпитну установу или васпитне мјере упућивања у васпитно-поправни дом изрећи васпитну мјеру упућивања у другу установу за оспособљавање.
- (2) Малољетник остаје у установи за оспособљавање док је то потребно ради његовог лијечења или оспособљавања, а кад малољетник постане пунољетан, поново ће се испитати потреба његова даљег задржавања у тој установи.

Члан 97.

Обустава извршења и измјена одлуке о васпитним мјерама

- (1) Кад се послје доношења одлуке којом је изречена васпитна мјера појачаног надзора или заводска васпитна мјера појаве околности којих није било у вријеме доношења одлуке или се за њих није знало, а оне би биле од утицаја на доношење одлуке, извршење изречене мјере може се обуставити или се изречена мјера може замијенити другом васпитном мјером појачаног надзора или заводском васпитном мјером.
- (2) Уз случајеве из става 1. овог члана, уколико за поједине мјере није шта друго прописано, васпитна мјера појачаног надзора или заводска васпитна мјера може се, с обзиром на постигнути успјех васпитања, обуставити од извршења, а може се и замијенити другом таквом мјером којом ће се боље постићи сврха васпитних мјера.
- (3) Обустава од извршења заводске васпитне мјере или замијенивање заводске васпитне мјере другом таквом мјером извршиће се уз сљедећа ограничења:
 - а) васпитна мјера упућивања у васпитну установу не може се обуставити од извршења прије истека рока од шест мјесеци, а до истека овог рока може се замијенити само васпитном мјером упућивања у васпитно-поправни дом или васпитном мјером упућивања у другу установу за оспособљавање;
 - б) васпитна мјера упућивања у васпитно-поправни дом не може се обуставити од извршења прије истека рока од једне године, а до истека овог рока може се замијенити само васпитном мјером упућивања у васпитну установу или васпитном мјером упућивања у другу установу за оспособљавање.
- (4) Изузетно, васпитна мјера упућивања у васпитну установу или васпитна мјера упућивања у васпитно-поправни дом може се обуставити од извршења или замијенити другом мјером и прије истека рокова из става 3. тачке а) и б) овог члана ако посебне околности које се односе на личност малољетника очито показују да је постигнута сврха тих мјера.

Члан 98.

Поновно одлучивање о васпитним мјерама

- (1) Ако је од правоснажности одлуке којом је изречена васпитна мјера појачаног надзора или заводска васпитна мјера протекло више од једне године, а извршење није започето, суд ће поновно одлучити о потреби извршења изречене мјере. При томе суд може одлучити да се раније

изречена мјера изврши, не изврши или да се замијени неком другом мјером.

- (2) Васпитна мјера упућивања у дисциплински центар за малолетнике неће се извршити ако је протекло више од шест мјесеци од правоснажности одлуке којом је ова мјера изречена, а њено извршење није започето.

Члан 99.

Кажњавање старијих малолетника

Казнити се може само кривично одговоран старији малолетник који је починио кривично дјело с прописаном казном затвора тежом од пет година, а због тешких посљедица дјела и високог степена кривичне одговорности не би било оправдано изрећи васпитну мјеру.

Члан 100.

Казна малолетничког затвора

- (1) Казна малолетничког затвора не може бити краћа од једне ни дужа од десет година, а изриче се на пуне године или на пола године.
- (2) При одмјеравању казне старијем малолетнику за кривично дјело суд не може изрећи казну малолетничког затвора у трајању дужем од казне затвора прописане за то кривично дјело, али суд није везан за најмању прописану мјеру те казне.

Члан 101.

Одмјеравање казне малолетничког затвора

При одмјеравању казне малолетничког затвора старијем малолетнику суд ће узети у обзир све околности које утичу да казна буде мања или већа (члан 49. *Општих правила за одмјеравање казне*), имајући посебно у виду степен психичког развоја малолетника и вријеме потребно за његово преваспитање и стручно оспособљавање.

Члан 102.

Изрицање васпитних мјера и казне малолетничког затвора за кривична дјела у стицају

- (1) За кривична дјела у стицају суд изриче малолетнику само једну васпитну мјеру или само казну малолетничког затвора кад постоје законски услови за изрицање те казне и кад суд оцијени да је треба изрећи.
- (2) По одредби става 1. овог члана суд ће поступити и кад послје изречене васпитне мјере, или казне малолетничког затвора утврди да је малолетник прије или послје њиховог изрицања починио кривично дјело.

Члан 103.

Застарјелост извршења казне малолетничког затвора

Казна малолетничког затвора неће се извршити кад од дана правоснажности пресуде којом је казна изречена протекне:

- а) до десет година ако је изречена казна малолетничког затвора више од пет година;
- б) до пет година ако је изречена казна малолетничког затвора више од три године;
- ц) до три године ако је изречена казна малолетничког затвора до три године.

Члан 104.

Изрицање кривичноправних санкција пунољетним лицима за кривична дјела која су починила као малолетници

- (1) Пунољетном лицу које је навршило двадесет једну годину живота не може се судити за кривично дјело које је починило као млади малолетник.
- (2) Ако пунољетно лице у вријеме суђења није навршило двадесет једну годину живота може му се судити само за кривична дјела с прописаном казном затвора тежом од пет година. Таквом лицу суд може изрећи само одговарајућу заводску васпитну мјеру, с тим да ће при оцјени хоће ли изрећи ову мјеру суд узети у обзир све околности случаја, а нарочито тежину почињеног кривичног дјела, вријеме које је протекло од његовог почињења, понашање починиоца и сврху те васпитне мјере.
- (3) Пунољетном лицу може се за кривично дјело које је починило као старији малолетник изрећи одговарајућа заводска васпитна мјера, а под условима из члана 100. (*Казна*

малолетничког затвора) овог закона и казна малолетничког затвора. При оцјени хоће ли и коју ће од ових санкција изрећи, суд ће узети у обзир све околности случаја, а нарочито тежину почињеног кривичног дјела, вријеме које је протекло од његовог почињења, понашање починиоца, те сврху коју треба постићи овим санкцијама.

- (4) Изузетно од одредбе става 3. овог члана, пунољетном лицу које је у вријеме суђења навршило двадесет једну годину живота суд може умјесто казне малолетничког затвора изрећи казну затвора или условну осуду. Казна затвора изречена у овом случају има у погледу рехабилитације, брисања осуде и правних посљедица осуде исти правни учинак као и казна малолетничког затвора.

Члан 105.

Изрицање васпитних мјера млађим пунољетним лицима

- (1) Починиоцу који је као пунољетан починио кривично дјело, а у вријеме суђења није навршио двадесет једну годину живота, суд може изрећи одговарајућу заводску васпитну мјеру ако се, с обзиром на његову личност и околности под којима је кривично дјело починио, може очекивати да ће се и васпитном мјером постићи сврха која би се остварила изрицањем казне.
- (2) Млађем пунољетном лицу којем је изречена васпитна мјера суд може, под условима прописаним овим законом, изрећи све безбједносне мјере прописане овим законом, осим мјере безбједности забране вршења позива, дјелатности или дужности.
- (3) Изречена васпитна мјера може трајати најдуже док починиоц не наврши двадесет три године живота.

Члан 106.

Изрицање мјера безбједности малолетнику

- (1) Малолетном починиоцу кривичног дјела којем је изречена васпитна мјера или казна малолетничког затвора могу се, под условима прописаним законом, изрећи мјере безбједности из члана 71. (*Врсте мјера безбједности*) тачке а), б) и е) овог закона.
- (2) Мјера безбједности обавезног лијечења од зависности не може се изрећи уз дисциплинску мјеру.
- (3) Умјесто мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења може се изрећи васпитна мјера упућивања у другу установу за оспособљавање ако се у тој установи може обезбиједити лијечење и тиме постићи сврха те мјере безбједности. Поред тога, може се изрећи и мјера безбједности одузимања предмета.

Члан 107.

Учинак казне на васпитне мјере

- (1) Ако за вријеме трајања васпитне мјере суд изрекне старијем малолетнику казну малолетничког затвора, васпитна мјера престаје кад малолетник започне издржавање те казне.
- (2) Ако за вријеме трајања васпитне мјере суд изрекне пунољетном лицу казну малолетничког затвора или казну затвора од најмање годину дана, васпитна мјера престаје кад то лице започне издржавање казне.
- (3) Ако за вријеме трајања васпитне мјере суд изрекне пунољетном лицу казну затвора у трајању краћем од једне године, суд ће у пресуди одлучити хоће ли се по издржаној казни наставити извршење изречене васпитне мјере или ће се та мјера укинути.

Члан 108.

Учинак васпитних мјера и казне малолетничког затвора

- (1) Васпитне мјере и казна малолетничког затвора не посљедују правним посљедицама осуде које се састоје у забрани стицања одређених права из члана 118. (*Врсте правних посљедица осуде*) став 2. овог закона.
- (2) На лица која издржавају васпитну мјеру упућивања у васпитно-поправни дом или казну малолетничког затвора примјењују се одредбе члана 112. (*Рад осуђених лица*) овог закона.

Члан 109.

Евиденција о изреченим васпитним мјерама

- (1) Евиденцију о изреченим васпитним мјерама воде надлежни органи социјалне заштите на основу прописа које доноси орган надлежан за послове социјалне заштите у Федерацији.
- (2) Подаци о изреченим васпитним мјерама могу се дати само суду, тужилаштву, органима унутрашњих послова и органима социјалне заштите у вези са кривичним поступком који се води против лица којима су изречене васпитне мјере.

XI - ГЛАВА ЈЕДНАЕСТА

**ОПШТЕ ОДРЕДБЕ О ИЗВРШЕЊУ
КРИВИЧНОПРАВНИХ САНКЦИЈА**

Члан 110.

Извршење казне затвора

- (1) Казна затвора и казна малољетничког затвора извршавају се у затвореним, полуотвореним или отвореним установама за издржавање казне.
- (2) Казна дуготрајног затвора извршава се у затвореним установама за издржавање казне.

Члан 111.

Границе извршења казни

Лице према којем се извршава казна лишава се права или се оно ограничава у правима у складу са законом само у границама нужним да би се остварила сврха појединих казни.

Члан 112.

Рад осуђених лица

- (1) Лице осуђено на казну затвора, казну дуготрајног затвора или казну малољетничког затвора, које је способно за рад, може радити уколико оно на то пристане.
- (2) Ако осуђено лице тражи или пристане на рад, рад ће му се омогућити.
- (3) Рад осуђеног лица треба бити користан и да буде усклађен са савременим начином вршења исте врсте рада на слободи, према стручним и другим способностима осуђеног.

Члан 113.

Извршавање казне малољетничког затвора

- (1) Према старијем малољетнику, док не наврши осамнаест година живота, казна малољетничког затвора извршава се у посебним кривично-поправним установама за малољетнике. Према лицу које је навршило осамнаест година живота, али није навршило двадесет три године живота (млађе пунољетно лице) казна малољетничког затвора се извршава у посебним установама за млађа пунољетна лица или у посебном одјељењу установе у којој се казна извршава према пунољетним лицима, при чему се обезбјеђује да млађа пунољетна лица не дођу у контакт са старијим затвореницима. Према лицу које је навршило двадесет три године живота прије краја издржавања казне, остатак казне се извршава у кривично-поправној установи за одрасле.
- (2) Према млађем пунољетном лицу казна се може извршавати у кривично-поправној установи за малољетнике све док је то потребно ради завршетка његовог школовања или стручног оспособљавања. Међутим, према млађем се пунољетном лицу казна не може ни у којем случају извршавати у кривично-поправној установи за малољетнике, ако би то било на који начин било штетно за малољетна лица према којима се извршава казна малољетничког затвора у тој установи.
- (3) Избор посла за осуђеног малољетника врши се према његовим способностима и склоностима за одређену врсту посла, ради стручног оспособљавања, а према могућностима које постоје у кривично-поправној установи за малољетнике. Млађем пунољетном лицу ће се такође омогућити образовање и стручно оспособљавање, без обзира на то извршава ли се казна у посебним установама или у посебним одјељењима кривично-поправних установа за одрасла лица.

- (4) Радно вријеме осуђеног малољетника одређује се тако да му се омогући школовање и стручно оспособљавање и да му остане довољно времена за физичко васпитање и разоноду.
- (5) Осуђени малољетник може бити условно отпуштен са издржавања казне ако је издржао трећину казне, али не прије него што је провео једну годину у кривично-поправној установи. За вријеме условног отпуста суд може одредити васпитну мјеру појачаног надзора надлежног органа социјалне заштите. За опозив условног отпуста примјењују се одредбе члана 46. (Опозив условног отпуста) овог закона.
- (6) Малољетни осуђеник, осим у изузетним околностима, има право одржавати контакте са својом породицом путем писاما и посјета.

XII - ГЛАВА ДВАНАЕСТА

**ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ ПРИБАВЉЕНЕ
КРИВИЧНИМ ДЈЕЛОМ И ПРАВНЕ ПОСЉЕДИЦЕ ОСУДЕ**

Члан 114.

**Основа одузимања имовинске користи прибављене
кривичним дјелом**

- (1) Нико не може задржати имовинску корист прибављену кривичним дјелом.
- (2) Корист из става 1. овог члана одузеће се судском одлуком којом је утврђено да је кривично дјело почињено под условима прописаним овим законом.
- (3) Суд може одузети корист из става 1. овог члана и у одвојеном поступку уколико постоји оправдани разлог за закључак да је корист прибављена кривичним дјелом, а власник или уживалац није у могућности доказати да је корист прибављена законито.

Члан 115.

**Начин одузимања имовинске користи прибављене
кривичним дјелом**

- (1) Починиоцу ће се одузети новац, предмети од вриједности и свака друга имовинска корист која је прибављена кривичним дјелом, а ако одузимање није могуће, починилац ће се обавезати на исплату новчаног износа сразмјерног прибављеној имовинској користи. Имовинска корист прибављена кривичним дјелом може се одузети лицу на коју је пренесена без накнаде или уз накнаду која не одговара сматеријаној вриједности ако је оно знало или могло знати да је имовинска корист прибављена кривичним дјелом.
- (2) Кад је имовинска корист прибављена кривичним дјелом сједињена с имовином стеченом на законити начин, таква имовина може бити предмет одузимања, али у мјери која не премашује процијењену вриједност имовинске користи прибављене кривичним дјелом.
- (3) Приход или други плодови имовинске користи прибављене кривичним дјелом, или имовине у коју је имовинска корист прибављена кривичним дјелом претворена или имовине са којом је имовинска корист прибављена кривичним дјелом сједињена, могу бити предмет мјера наведених у овом члану на исти начин и у истој мјери као и имовинска корист прибављена кривичним дјелом.

Члан 116.

Заштита оштећеног

- (1) Ако је оштећеном у кривичном поступку досуђен имовинскоправни захтјев, суд ће изрећи одузимање имовинске користи уколико она прелази досуђени имовинскоправни захтјев оштећеног.
- (2) Оштећени који је у кривичном поступку у погледу свог имовинскоправног захтјева упућен на парнични поступак, може тражити да се намири из износа одузете вриједности ако покрене парнични поступак у року од шест мјесеци од дана правоснажности одлуке којом је упућен на парнични поступак и ако у року од три мјесеца од дана правоснажности одлуке којом је утврђен његов захтјев затражи намирење из одузете вриједности.
- (3) Оштећени који у кривичном поступку није истакао имовинскоправни захтјев може захтијевати намирење из одузете вриједности ако је ради утврђења свог захтјева покренуо парнични поступак у року од три мјесеца од дана сазнања за пресуду којом се одузима имовинска корист, а

најдаље у року од двије године од правоснажности одлуке о одузимању имовинске користи и ако у року од три мјесеца од дана правоснажности одлуке којом је утврђен његов захтјев затражи намирeње из одузете вриједности.

Члан 117.

Наступање правних посљедица осуде

- (1) Осуде за одређена кривична дјела могу имати за правну посљедицу престанак или губитак одређених права или забрану стицања одређених права.
- (2) Правне посљедице осуде не могу наступити кад је за кривично дјело починиоцу изречена новчана казна, судска опомена или условна осуда или кад је починилац ослобођен казне.
- (3) Правне посљедице осуде могу се прописати само законом и наступају по сили закона којим су прописане.

Члан 118.

Врсте правних посљедица осуде

- (1) Правне посљедице осуде које се односе на престанак или губитак одређених права су:
 - а) престанак вршења одређених послова или функција у органима власти, трговачким друштвима или у другим правним лицима;
 - б) престанак запослења или престанак вршења одређеног звања, позива или занимања;
 - ц) одузимање одликовања.
- (2) Правне посљедице осуде које се састоје у забрани стицања одређених права су:
 - а) забрана вршења одређених послова или функција у органима власти, трговачким друштвима или у другим правним лицима;
 - б) забрана стицања одређених звања, позива или занимања или унапређења у служби;
 - ц) забрана стицања одређених дозвола или одобрења која се издају одлуком органа власти.

Члан 119.

Почетак и трајање правних посљедица осуде

- (1) Правне посљедице осуде наступају даном правоснажности пресуде.
- (2) Правне посљедице осуде које се састоје у забрани стицања одређених права трају најдуже десет година од дана издржане, опростене или застарјеле казне, ако за поједине правне посљедице није законом прописано краће трајање.
- (3) Правне посљедице осуде престају брисањем осуде.

Члан 120.

Престанак мјера безбједности и правних посљедица осуде на основу судске одлуке

- (1) Суд може одлучити о престанку примјене мјере безбједности забране вршења позива, дјелатности или дужности ако су протекле три године од дана њеног изрицања.
- (2) Суд може одредити да престане правна посљедица осуде која се састоји у забрани стицања одређеног права кад протекну три године од дана издржане, застарјеле или опростене казне.
- (3) При оцјени хоће ли одредити престанак примјене мјере безбједности или правне посљедице осуде, суд ће узети у обзир понашање осуђеног послје осуде, његову спремност да накнади штету проузроковану кривичним дјелом и да врати имовинску корист прибављену кривичним дјелом, те друге околности које указују на оправданост престанка примјене мјере сигурности или правне посљедице осуде.
- (4) Престанак правне посљедице осуде не утиче на права трећих лица која се заснивају на осуди.

XIII - ГЛАВА ТРИНАЕСТА

РЕХАБИЛИТАЦИЈА, АМНЕСТИЈА, ПОМИЛОВАЊЕ И БРИСАЊЕ ОСУДЕ

Члан 121.

Рехабилитација

- (1) Послије издржане, опростене или застарјеле казне затвора, казне дуготрајног затвора или казне малољетничког затвора, осуђена лица уживају сва права утврђена уставом,

законом и другим прописима и могу стицати сва права, осим оних која су им ограничена мјером безбједности или наступањем правне посљедице осуде.

- (2) Одредба става 1. овог члана примјењује се и на лица на условном отпусту ако њихова права нису ограничена посебним прописима о условном отпусту с издржавања казне затвора.

Члан 122.

Амнестија

- (1) Амнестијом се лицима која су њоме обухваћене даје ослобођење од кривичног гоњења или потпуно или дјелимично ослобођење од извршења казне, замјењује се изречена казна блажом казном, одређује се брисање осуде, или се укида одређена правна посљедица осуде.
- (2) Амнестију за кривична дјела прописана овим и другим законом Федерације може дати Парламент Федерације, а за кривична дјела прописана законом кантона скупштина кантона.
- (3) Амнестија се даје законом.

Члан 123.

Помиловање

- (1) Помиловањем се поименично одређеним лицима даје ослобођење од кривичног гоњења или потпуно или дјелимично ослобођење од извршења казне, замјењује се изречена казна блажом казном, или се одређује брисање осуде, или се укида или одређује краће трајање мјере безбједности забране вршења позива, дјелатности или дужности, или одређене правне посљедице осуде.
- (2) Помиловање за кривична дјела прописана кривичним законодавством у Федерацији може својом одлуком дати предсједник Федерације у складу са законом.

Члан 124.

Учинак амнестије и помиловања на права трећих лица

Давањем амнестије или помиловања не утиче се на права трећих лица која се заснивају на осуди.

Члан 125.

Брисање осуде

- (1) Осуда којом је починиоцу кривичног дјела изречена судска опомена или је ослобођен казне брише се из кривичне евиденције ако осуђеник у року од једне године од дана правоснажности пресуде не почини ново кривично дјело.
- (2) Условна осуда брише се из кривичне евиденције по истеку рока од једне године од дана престанка времена провјеравања ако за то вријеме осуђеник не почини ново кривично дјело.
- (3) Осуда на новчану казну брише се из кривичне евиденције по истеку рока од три године од дана извршене, застарјеле или опростене казне ако за то вријеме осуђеник не почини ново кривично дјело.
- (4) Осуда на казну затвора до једне године и на казну малољетничког затвора до једне године брише се из кривичне евиденције по истеку рока од пет година од дана издржане, застарјеле или опростене казне ако за то вријеме осуђеник не почини ново кривично дјело.
- (5) Суд може, на молбу осуђеног, одредити да се брише из кривичне евиденције осуда на казну затвора од једне до три године ако је истекао рок од пет година од дана издржане, застарјеле или опростене казне, а за то вријеме осуђени није починио ново кривично дјело. Приликом одлучивања о брисању осуде суд ће водити рачуна о понашању осуђеног послје издржане казне, о природи кривичног дјела и о другим околностима које могу бити од значења за оцјену о оправданости брисања осуде.
- (6) Осуда се не може брисати из кривичне евиденције док траје примјена мјере безбједности.
- (7) Ако је у току рока за брисање осуде осуђенику изречена казна затвора више од три године, неће се брисати ни ранија ни каснија осуда.
- (8) Више осуда истог лица могу се брисати из кривичне евиденције само истовремено и то само ако постоје услови за брисање сваке од тих осуда.

XIV - ГЛАВА ЧЕТРНАЕСТА

ОДГОВОРНОСТ ПРАВНИХ ЛИЦА ЗА
КРИВИЧНА ДЈЕЛА

Члан 126.

Одговорност правних лица

- (1) Глава овог закона прописује одговорност правног лица, изузимајући Босну и Херцеговину, Федерацију, Републику Српску, Дистрикт Брчко Босне и Херцеговине, кантон, град, општину и мјесну заједницу, за кривично дјело које је починиоц починио у име, за рачун или у корист правног лица.
- (2) Глава овог закона прописује казне и друге кривичноправне санкције које се могу изрећи правном лицу, те правне посљедице осуде правног лица за кривично дјело.
- (3) Под условима прописаним законом, за одређена правна лица може бити искључена или ограничена примјена појединих казни или других кривичноправних санкција које се могу изрећи правним лицима.
- (4) Кривични поступак против привредних друштава води се по одредбама Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине.

Члан 127.

Примјена овог закона према мјесту почињења кривичног дјела
у вези са кривичном одговорношћу правних лица

- (1) Домаће и страно правно лице је, у складу са овим законом, одговорно за кривична дјела почињена на подручју Федерације.
- (2) Домаће и страно правно лице које има сједиште на подручју Федерације или у њој обавља своју дјелатност је, у складу са овим законом, одговорно за кривично дјело почињено изван Федерације, ако је кривично дјело почињено против Босне и Херцеговине, Федерације, њених држављана или домаћих правних лица.
- (3) Домаће правно лице је, у складу са овим законом, одговорно за кривично дјело почињено изван Федерације против стране државе, страних држављана или страних правних лица, под условима члана 13. (*Примјена кривичног законодавства у Федерацији за кривична дјела почињена изван Федерације*) овог закона.

Члан 128.

Основи одговорности правног лица

За кривично дјело које је починилац починио у име, за рачун или у корист правног лица, одговорно је правно лице:

- а) када смисао почињеног кривичног дјела произлази из закључка, налога или одобрења руководећих или надзорних органа правног лица;
- б) или кад су руководећи или надзорни органи правног лица утицали на починиоца или му омогућили да почини кривично дјело;
- ц) или кад правно лице располаже противправно оствареном имовинском користи или користи предмете настале кривичним дјелом;
- д) или кад су руководећи или надзорни органи правна лица пропустили дужни надзор над законитошћу рада запосленика.

Члан 129.

Границе одговорности правних лица за кривично дјело

- (1) Уз услове из члана 128. (*Основи одговорности правног лица*) овог закона правно је лице одговорно за кривично дјело и кад починилац за почињено кривично дјело није кривично одговоран.
- (2) Одговорност правног лица не искључује кривичну одговорност физичких односно одговорних лица за почињено кривично дјело.
- (3) За кривична дјела почињена из нехата правно лице може бити одговорно под условима из члана 128. тачке д) овог закона и у том се случају правно лице може блаже казнити.
- (4) Кад у правном лицу осим починиоца нема другог лица или органа који би могли усмјеравати или надзирати починиоца, правно лице одговара за почињено кривично дјело у границама починиоцеве одговорности.

Члан 130.

Одговорност при статусној промјени правног лица

- (1) Правно лице у стечају може бити кривично одговорно за кривично дјело без обзира на то је ли кривично дјело почињено прије почетка стечајног поступка или у међувремену, али се правном лицу у стечају не изриче казна, већ се изриче мјера безбједности одузимања предмета или се одузима имовинска корист прибављена кривичним дјелом.
- (2) Кад је дошло до престанка правног лица прије правомоћног окончања кривичног поступка, а у кривичном је поступку утврђена кривична одговорност тог правног лица, казне и остале кривичноправне санкције изричу се правном лицу које је правни сљедник правног лица којем је утврђена кривична одговорност, ако су његови руководећи или надзорни органи прије престанка правног лица знали за почињено кривично дјело.
- (3) Правном лицу које је правни сљедник правног лица којем је утврђена кривична одговорност и чији су руководећи или надзорни органи знали за почињено кривично дјело, изриче се мјера безбједности одузимања предмета или се одузима имовинска корист прибављена кривичним дјелом.
- (4) Ако је до престанка правног лица дошло по правомоћном окончању кривичног поступка, изречена се кривичноправна санкција извршава по одредбама ст. 2. и 3. овог члана.

Члан 131.

Одговорност правног лица за покушај

- (1) Ако је починилац планирано кривично дјело започео, али га није довршио правно је лице одговорно по условима из члана 128. (*Основи одговорности правног лица*) овог закона ако закон прописује кажњавање и за покушај тог кривичног дјела.
- (2) Правно се лице кажњава за покушај казном прописаном за довршено кривично дјело, а може се и блаже казнити.
- (3) Ако су руководећи или надзорни органи правног лица спријечили починиоца да доврши започето кривично дјело, правно се лице може ослободити од казне.

Члан 132.

Продужено кривично дјело и кривична одговорност правних
лица

Кад је код правног лица присутан исти основ кривичне одговорности у погледу више истоврсних и временски повезаних кривичних дјела више починилаца, правно је лице кривично одговорно као да је почињено једно кривично дјело.

Члан 133.

Саучесништво правних лица

- (1) У случају да два или више правних лица учествује у почињењу кривичног дјела, свако је одговорно по члану 128. (*Основи одговорности правног лица*) овог закона.
- (2) Код саучесништва правних лица из става 1. овог члана свако правно лице одговара као да је једино правно лице кривично одговорно за кривично дјело.

Члан 134.

Општи разлози за ублажавање казне правном лицу или
ослобођење од казне

- (1) Правно лице чији руководећи или надзорни орган добровољно пријави починиоца након почињеног кривичног дјела може се блаже казнити.
- (2) Правно лице чији руководећи или надзорни орган након почињеног кривичног дјела одлучи вратити противправно прибављену имовинску корист или отклони проузроковане штетне посљедице или саопшти податке о оправданости одговорности других правних лица може се ослободити од казне.

Члан 135.

Казне за правна лица

Правним се лицима за кривична дјела могу изрећи ове казне:

- а) новчана казна;
- б) казна одузимања имовине;
- ц) казна престанка правног лица.

Члан 136.

Новчана казна за правна лица

- (1) Новчана казна која се изриче правном лицу не може бити мања од 5.000 КМ нити већа од 5.000.000 КМ.
- (2) Ако је кривичним дјелом правног лица другом проузрокована имовинска штета или је прибављена противправна имовинска корист, највећа мјера изречене новчане казне може износити двоструки износ те штете односно користи.

Члан 137.

Казна одузимања имовине

- (1) Казна одузимања имовине може се изрећи за кривична дјела са прописаном казном затвора од пет година или тежом казном.
- (2) Правном се лицу може одузети најмање половина имовине или већи дио имовине или цјелокупна имовина.
- (3) У случају стечајног поступка као посљедице изречене казне одузимања имовине, повјериоци се могу намирити из одузете стечајне масе.

Члан 138.

Казна престанка правног лица

- (1) Казна престанка правног лица може се изрећи ако је дјелатност правног лица у цијелости или претежно кориштена за почињење кривичних дјела.
- (2) Уз казну престанка правног лица, може се изрећи и казна одузимања имовине.
- (3) Уз изречену казну престанка правног лица суд ће предложити отварање поступка ликвидације.
- (4) Из имовине правног лица којем је изречена казна престанка правног лица могу се исплатити повјериоци.

Члан 139.

Одмјеравање казне правном лицу

- (1) При одмјеравању казне правном лицу узима се у обзир, поред општих правила за одмјеравање казне из члана 49. (*Општи правила за одмјеравање казне*) овог закона и привредна снага правног лица.
- (2) При одмјеравању новчане казне за кривична дјела за која се уз новчану казну изриче и казна одузимања имовине, изречена казна не смије прећи половину имовине правног лица.

Члан 140.

Изрицање условне осуде правном лицу

- (1) Суд може правном лицу за кривично дјело изрећи условну осуду умјесто новчане казне.
- (2) Условном осудом суд може правном лицу утврдити новчану казну до 1.500.000 КМ и уједно одлучити да се она неће извршити ако правно лице, у року који одреди суд, а који не може бити краћи од једне ни дужи од пет година, не буде одговорно за ново кривично дјело.

Члан 141.

Мјере сигурности за правна лица

Правном се лицу могу за кривично дјело изрећи, поред мјере безбједности одузимања предмета из члана 78. (*Одузимање предмета*) овог закона, ове мјере безбједности:

- а) објављивање пресуде;
- б) забрана вршења одређене привредне дјелатности.

Члан 142.

Објављивање пресуде

- (1) Мјера безбједности објављивања пресуде изриче се када би било корисно да јавност сазна за осуду, нарочито ако би објављивање пресуде било од користи да се отклони опасност за живот или здравље људи или да се осигура безбједност саобраћаја или за привреду.
- (2) С обзиром на значај кривичног дјела и потребу да јавност сазна за осуду, суд ће оцијенити хоће ли се пресуда објавити у штампи, на радију или телевизији или у више наведених средстава јавног информисања, и уједно хоће ли се објавити образложење пресуде у цијелости или у изводу, узимајући притом у обзир да се начином објављивања омогући обавијештеност свих у чијем је објава пресуде интересу.

Члан 143.

Забрана вршења одређене привредне дјелатности

- (1) Мјером безбједности забране вршења одређене привредне дјелатности суд може правном лицу забранити производњу одређених производа или обављање одређених послова, или јој забранити бављење одређеним пословима промета робе или другом привредном дјелатношћу.
- (2) Мјера безбједности из става 1. овог члана изриче се правном лицу ако би његово даље бављање одређеном привредном дјелатношћу било опасно за живот или здравље људи или штетно за привредно или финансијско пословање других правних лица или за привреду, или уколико је правно лице у посљедње двије године прије почињеног кривичног дјела већ било кажњено за исто или слично кривично дјело.
- (3) Мјера безбједности из става 1. овог члана може се изрећи у трајању од шест мјесеци до пет година, рачунајући од правоснажности пресуде.

Члан 144.

Одузимање имовинске користи правном лицу

Уколико правно лице почињеним кривичним дјелом прибави имовинску корист, имовинска ће се корист прибављена кривичним дјелом правном лицу одузети.

Члан 145.

Правне посљедице осуде правног лица

- (1) Правне посљедице осуде правног лица за кривично дјело су:
 - а) забрана рада на основу дозволе, овлаштења или концесије, изданих од органа стране државе;
 - б) забрана рада на основу дозволе, овлаштења или концесије, изданих од институција у Федерацији.
- (2) Правне посљедице осуде правног лица за кривично дјело могу наступити и кад је правном лицу за почињено кривично дјело изречена новчана казна.

Члан 146.

Застарјелост кривичног гоњења и извршења кривичноправних санкција изречених правним лицима

- (1) На застарјелост кривичног гоњења правног лица примјењују се одредбе члана 15. (*Застарјелост кривичног гоњења*) овог закона.
- (2) Застарјелост извршења казне изречене правном лицу наступа кад од правоснажности пресуде којом је казна изречена истекне:
 - а) до три године за извршење новчане казне;
 - б) до пет година за извршење казне одузимања имовине и казне престанка правног лица.
- (3) Застарјелост извршења мјере безбједности наступа истеком:
 - а) до шест мјесеци правоснажности одлуке којом је изречена мјера безбједности објаве пресуде;
 - б) времена једнаког ономе које је одређено за трајање мјере безбједности забране вршења одређене привредне дјелатности.

Члан 147.

Закони који прописују кривична дјела правних лица

Правна лица могу бити кривично одговорна за кривична дјела из овог закона и за друга кривична дјела прописана законом у Федерацији.

Члан 148.

Казне за кривична дјела

- (1) За кривична дјела с прописаном новчаном казном или казном затвора до три године, правно ће се лице казнити новчаном казном до 850.000 КМ или до десетоструког износа штете проузроковане или имовинске користи прибављене кривичним дјелом.
- (2) За кривична дјела с прописаном казном затвора више од три године, правно ће се лице казнити новчаном казном најмање 2.500.000 КМ или до двадесетоструког износа штете проузроковане или имовинске користи прибављене кривичним дјелом.
- (3) За кривична дјела с прописаном казном затвора од пет година или тежом казном, правном се лицу умјесто новчане казне може изрећи казна одузимања имовине.

- (4) За кривична дјела из става 1. овог члана правном се лицу умјесто новчане казне може изрећи казна престанка правног лица, под условима из члана 138. (Казна престанка правног лица) овог закона.

ПОСЕБНИ ДИО

XV - ГЛАВА ПЕТНАЕСТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ УСТАВНОГ ПОРЕТКА ФЕДЕРАЦИЈЕ

Члан 149.

Напад на уставни поредак Федерације

Ко употребом физичке силе или пријетњом употребе физичке силе покуша да промијени уставни поредак Федерације или да свргне њене највише институције, казниће се казном затвора најмање од пет година.

Члан 150.

Угрожавање територијалне цјелине Федерације

Ко употребом силе или пријетњом употребе силе покуша да отцијепи дио територије Федерације или да дио њене територије припоји другом ентитету, казниће се казном затвора најмање од пет година.

Члан 151.

Довођење Федерације у положај потчињености или овисности

Грађанин Федерације који покуша да доведе Федерацију у положај потчињености или зависности од неке друге државе, казниће се казном затвора од најмање пет година.

Члан 152.

Спречавање борбе против непријатеља

Грађанин Федерације који за вријеме рата или оружаног сукоба спречава грађане Федерације или грађане њених савезника да се боре против непријатеља, казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 153.

Служба у непријатељској војсци

- (1) Грађанин Федерације који за вријеме рата или оружаног сукоба служи у непријатељској војсци или другим непријатељским оружаним формацијама, или учествује у рату или оружаном сукобу борећи се против Федерације или њених савезника,

казниће се казном затвора најмање од три године.

- (2) Ко врбује грађане Федерације за службу у непријатељској војсци или другим непријатељским оружаним формацијама или за учествовање у рату или оружаном сукобу против Федерације или њених савезника,

казниће се казном затвора најмање од пет година.

Члан 154.

Помагање непријатељу

- (1) Грађанин Федерације који за вријеме рата помаже непријатељу у провођењу принудних мјера према становништву Федерације,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (2) Грађанин Федерације који с циљем помагања непријатељу политички или привредно сарађује с непријатељем за вријеме рата,

казниће се казном затвора најмање од три године.

Члан 155.

Подривање војне и одбрамбене моћи

- (1) Ко с циљем да умањи одбрамбене моћи Федерације уништи, учини неупотребљивим или омогући да пређу у непријатељске руке одбрамбена постројења, објекти, положаји, наоружање или друга војна и одбрамбена средства или преда трупе непријатељу, или ко у истом циљу омете или доведе у опасност војне или одбрамбене мјере, казниће се казном затвора најмање од три године.

- (2) Ко набавља средства за почињење кривичног дјела из става 1. овог члана,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 156.

Оружана побуна

- (1) Ко учествује у оружаној побуни која је усмјерена против уставног поретка Федерације или њених највиших институција,

казниће се казном затвора најмање од три године.

- (2) Ко организује или било како руководи почињењем кривичног дјела из става 1. овог члана,

казниће се казном затвора најмање од пет година.

- (3) Ко набавља средства за почињење кривичног дјела из става 1. овог члана,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 157.

Шпијунажа

- (1) Ко тајну Федерације или војну или службену тајну саопшти, преда или учини доступном страног држави, страног организацији или лицу које им служи,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (2) Ко на штету Федерације за страну државу или организацију ствара обавјештајну службу у Федерацији или њоме руководи,

казниће се казном затвора најмање од пет година.

- (3) Ко ступи у страну обавјештајну службу, прикупља за њу податке или на други начин помаже њен рад,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (4) Ко прибавља тајну Федерације или војну или службену тајну с циљем да је саопшти или преда страног држави, страног организацији или лицу које им служи,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (5) Ко набавља средства за почињење кривичног дјела из става 1. овог члана,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 158.

Одавање тајне Федерације

- (1) Овлашћено лице које противно закону или другом пропису Федерације донесеном на основу закона, другоме саопшти, преда или учини доступном тајну Федерације која јој је повјерена,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (2) Ко другоме саопшти или преда, или посредује у саопштавању или предаји податка или документа за којег зна да је тајна Федерације, а до којег је противправно дошао,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (3) Ако је кривично дјело из става 1. овог члана почињено за вријеме ратног стања или непосредне ратне опасности, или ако је довело до угрожавања безбједности, привредне или војне моћи Федерације,

починилац ће се казнити казном затвора од најмање три године.

- (4) Овлашћено лице које почини кривично дјело из става 1. овог члана из нехата,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (5) Нема кривичног дјела из става 2. овог члана ако неко објави или посредује у објављивању тајне Федерације чија је садржина супротна уставном поретку Федерације, с циљем да јавности открије повреду уставног поретка Федерације, ако објављивање нема штетне посљедице за безбједност Федерације.

Члан 159.

Упућивање и пребацивање оружаних група људи, оружја и муниције на територију Федерације

Ко на територију Федерације упућује или пребациује оружане групе људи, терористе, шпијуне, диверзанте, оружје, експлозив, отрове, опрему, муницију или други материјал ради почињења кривичних дјела из ове главе овог закона,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 160.

Уношење опасних материја у Федерацију

- (1) Ко противно прописима унесе у Федерацију за живот или здравље људи штетне радиоактивне или друге опасне материје или отпатке, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Ко злоупотребом свог положаја или овлаштења противно прописима омогући да се у Федерацију унесе за живот или здравље људи штетне радиоактивне или друге опасне материје или отпаци, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 161.

Убиство највиших службеника Федерације

Ко с предумишљајем угрожавања уставног поретка Федерације или безбједности Федерације усмрти службено лице институција Федерације при вршењу његове службе, или председника или потпредседника Федерације, председника Владе Федерације, предсједавајућег дома Парламента Федерације, председника Уставног суда Федерације, председника Врховног суда Федерације или главног тужиоца Федерације када нису на дужности, казниће се казном затвора најмање од десет година или казном дуготрајног затвора.

Члан 162.

Отмица највиших службеника Федерације

- (1) Ко с предумишљајем угрожавања уставног поретка Федерације или безбједности Федерације противправно затвори, држи затвореног или на други начин одузме или ограничи слободу кретања службеном лицу институција Федерације при вршењу његове службе, с циљем да њега или неког другог присили да што изврши, не изврши или трпи, казниће се казном затвора најмање од три године.
- (2) Ко с предумишљајем угрожавања уставног поретка Федерације или безбједности Федерације противправно затвори, држи затвореног или на други начин одузме или ограничи слободу кретања председнику или потпредседнику Федерације, председнику Владе Федерације, предсједавајућем дома Парламента Федерације, председнику Уставног суда Федерације, председнику Врховног суда Федерације или главном тужиоцу Федерације, казниће се казном затвора најмање од пет година.

Члан 163.

Изазивање националне, расне и вјерске мржње, раздора или нетрпељивости

- (1) Ко јавно изазива или распаљује националну, расну или вјерску мржњу, раздор или нетрпељивост међу конститутивним народима и осталим који живе у Федерацији, казниће се казном затвора од једне до пет година.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини присилом, злостављањем, угрожавањем безбједности, излагањем поруци националних, етничких или вјерских симбола, оштећењем туђих ствари, скрнављењем споменика, споменобилежја или гробова, починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.
- (3) Казном из става 2. овог члана казниће се ко кривично дјело из става 1. овог члана почини злоупотребом положаја или овлаштења, или ако је због тог дјела дошло до нереда, насиља или других тешких посљедица за заједнички живот конститутивних народа и осталих који живе у Федерацији.
- (4) Ко кривично дјело из става 2. овог члана почини злоупотребом положаја или овлаштења, или ако је због тог дјела дошло до нереда, насиља или других тешких посљедица за заједнички живот конститутивних народа и осталих који живе у Федерацији, казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 164.

Кажњавање за најтеже облике кривичних дјела против уставног поретка Федерације

- (1) За кривично дјело из чл. 149. (*Напад на уставни поредак*), 150. (*Угрожавање територијалне цјелине*), 155. (*Подривање војне и одбрамбене моћи*), 156. (*Оружана побуна*) и 157. (*Шпијунажа*) овог закона, које је имало за посљедицу смрт једног или више лица, или је изазвало опасност за живот

људи, или је праћено тешким насиљима и великим разарањима, починилац ће се казнити казном затвора најмање од десет година или казном дуготрајног затвора.

- (2) Ако је при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана починилац с предумишљајем усмртио једно или више лица, казниће се казном затвора најмање од десет година или казном дуготрајног затвора.

Члан 165.

Оснивање удружења или набављање средстава за почињење кривичних дјела из ове главе овог закона

Ко оснује удружење у циљу почињења кривичних дјела из ове главе овог закона, или ко набави средства за почињење кривичних дјела из ове главе овог закона, казниће се казном затвора од једне до десет година.

XVI - ГЛАВА ШЕСНАЕСТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ЖИВОТА И ТИЈЕЛА

Члан 166.

Убиство

- (1) Ко другог усмрти, казниће се казном затвора од најмање пет година.
- (2) Казном затвора од најмање десет година или казном дуготрајног затвора казниће се:
 - а) ко другог усмрти на окрутан или подмукао начин;
 - б) ко другог усмрти при безобзирном насилничком понашању;
 - ц) ко другог усмрти из расних, националних или вјерских побуда;
 - д) ко другог усмрти из користољубља, ради почињења или прикривања неког другог кривичног дјела, из безобзирне освете или из других ниских побуда;
 - е) ко усмрти службено или војно лице при вршењу послова безбједности или дужности чувања јавног реда, хапшења починилаца кривичног дјела или чувања лица лишеног слободе.

Члан 167.

Убиство намах

Ко другог усмрти намах, доведен без своје кривице у јаку раздраженост или запрепаштење његовим нападом, злостављањем или тешким вријеђањем, казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 168.

Проузроковање смрти из нехата

Ко проузрокује смрт другог из нехата, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 169.

Чедоморство

Мајка која усмрти своје дијете за вријеме или одмах након порођаја, казниће се казном затвора од једне до пет година.

Члан 170.

Учествовање у самоубиству

- (1) Ко наведе другог на самоубиство или му помогне у самоубиству, па оно буде почињено, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Ко дјело из става 1. овог члана почини према малолетнику или према лицу чија је способност схватања значаја свог дјела или управљања својим поступцима битно смањена, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (3) Ко дјело из става 1. овог члана почини према дјетету или према лицу које није могло да схвати значај свог дјела или управљати својим поступцима, казниће се по члану 166. (*Убиство*) став 1. овог закона.
- (4) Ко окрутно или нехумано поступа са лицем које се према њему налази у односу неке подређености или зависности и тиме из нехата изазове самоубиство тог лица, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 171.

Противправни прекид трудноће

- (1) Ко противно прописима о прекиду трудноће трудној жени уз њен пристанак почне да врши, изврши или јој помогне да изврши прекид трудноће, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Ко трудној жени без њеног пристанка почне да врши или изврши прекид трудноће, казниће се казном затвора од једне до осам година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана трудна жена тешко физички повријеђена, или јој је здравље тешко нарушено или је проузрокована смрт трудне жене, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Ако је кривичним дјелом из става 2. овог члана трудна жена тешко физички повријеђена, или јој је здравље тешко нарушено или је проузрокована смрт трудне жене, починилац ће се казнити казном затвора од најмање једне године.

Члан 172.

Тешка физичка повреда

- (1) Ко другога тешко физички повриједи или му здравље тешко наруши, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према брачном другу или лицу са којом живи у ванбрачној заједници или родитељу свог дјетета с којим не живи у заједници, казниће се казном затвора од једне до пет година.
- (3) Ко другога физички повриједи или му здравље наруши тако тешко да је због тога доведен у опасност живот повријеђеног или је уништен или трајно и у знатној мјери ослабљен неки важан дио његовог тијела или неки важан орган, или је проузрокована трајна неспособност за рад повријеђеног или трајно и тешко нарушавање његовог здравља или унакаженост, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (4) Казном из става 3. овог члана казниће се ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из расних, националних или вјерских побуда;
- (5) Ако повријеђени умре због повреде из става 1. до 4. овог члана, починилац ће се казнити казном затвора од једне до дванаест година.
- (6) Ко кривично дјело из ст. 1. до 3. овог члана почини из нехата, казниће се казном затвора до три године.
- (7) Ко кривично дјело из ст. од 1. до 3. овог члана почини намах, доведен без своје кривице у јаку раздраженост нападом или тешким вријеђањем од повријеђеног, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (8) Ко кривично дјело из става 4. овог члана почини намах, доведен без своје кривице у јаку раздраженост нападом или тешким вријеђањем од повријеђеног, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 173.

Лака физичка повреда

- (1) Ко другог лако физички повриједи или му здравље лако наруши, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према брачном другу или лицу са којом живи у ванбрачној заједници или родитељу свог дјетета са ким не живи у заједници, казниће се казном затвора до једне године.
- (3) Суд може починиоцу кривичног дјела из става 1. овог члана да изрекне судску опомену ако је починилац био изазван непристојним или грубим понашањем општењем.

Члан 174.

Учествовање у тучи

Ко учествује у тучи у којој је неко усмрћен или је другом нанесена тешка физичка повреда за само учествовање у тучи, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 175.

Непружање помоћи

- (1) Ко не пружи помоћ лицу које се налази у директној животној опасности, иако је то могао учини без опасности за себе или другог, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (2) Ко остави другог без помоћи у животној опасности коју је сам проузроковао, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 2. овог члана проузрокована смрт лица изложеног опасности или је тешко физички повријеђено или му је здравље тешко нарушено, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 176.

Напуштање немоћног лица

- (1) Ко немоћно лице које му је повјерено или о ком је се иначе дужан да брине остави без помоћи у приликама опасним за живот или здравље, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована смрт остављеног лица или је оно тешко физички повријеђено или му је здравље тешко нарушено, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.

XVII - ГЛАВА СЕДАМНАЕСТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ СЛОБОДЕ И ПРАВА ЧОВЈЕКА И ГРАЂАНИНА

Члан 177.

Поведа равноправности човјека и грађанина

- (1) Ко на основу разлика у раси, боји коже, националној или етничкој припадности, вјери, политичком или другом увјерењу, полу, полној склоности, језику, образовању, друштвеном положају или социјалном поријеклу, ускрати или ограничи грађанска права утврђена међународним уговором, уставом, законом, другим прописом или општим актом у Федерацији, или ко на основу такве разлике или припадности или неког другог положаја даје појединцима неоправдане повластице или погодности, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (2) Службено или одговорно лице у Федерацији које почини кривично дјело из става 1. овог члана, казниће се казном затвора од једне до осам година.
- (3) Службено или одговорно лице у институцијама у Федерацији које супротно прописима о равноправној употреби језика и писама конститутивних народа и осталих који живе на територији Босне и Херцеговине ускрати или ограничи грађанину да при остваривању својих права или при обраћању органима власти и институцијама у Федерацији, трговачким друштвима и другим правним лицима употреби свој језик или писмо, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (4) Службено или одговорно лице у институцијама у Федерацији које ускрати или ограничи право грађанину на слободно запошљавање на цијелом подручју Босне и Херцеговине и под једнаким прописаним условима, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 178.

Спречавање повратка избјеглице или расељеног лица

- (1) Ко силом, озбиљном пријетњом или на други противправан начин спрјечи избјеглицу или расељено лице да се врати у свој дом или да користи своју имовину која јој је била одузета током непријатељстава од 1991. године, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (2) Ко учествује у групи људи која почини кривично дјело из става 1. овог члана, казниће се казном затвора од најмање три године.
- (3) Ко организује или било како руководи групом људи која почини кривично дјело из става 1. овог члана, казниће се казном затвора од најмање пет година.

Члан 179.

Противправно лишење слободе

- (1) Ко другог противправно затвори, држи затвореног или га на други начин лиши слободе кретања, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Ако је противправно лишавање слободе трајало дужије од тридесет дана или је почињено на окрутан начин или је лицу које је противправно лишено слободе због тога тешко нарушено здравље или су наступиле друге тешке посљедице,

починилац ће се казнити казном затвора од двије до осам година.

- (3) Ако је због кривичног дјела из става 1. овог члана лице које је противправно лишено слободе изгубило живот, починилац ће се казнити казном затвора од најмање пет година.

Члан 180.

Отмица

- (1) Ко другог противправно затвори, држи затвореног или му на други начин одузме или ограничи слободу кретања с циљем да га или неког другог присили да нешто уради, не уради или трпи, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према дјетету или малољетнику, или ко ради остваривања циља отмице из става 1. овог члана пријети да ће таоца усмртити или тешко физички повриједити, или ако је кривично дјело почињено у саставу групе људи или организоване групе људи, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (3) Починилац кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана који добровољно пусти на слободу таоца прије него је остварен његов захтјев ради ког је починио отмицу, може се ослободити од казне.

Члан 181.

Измуђивање исказа

- (1) Службено лице које у вршењу службе употреби силу, пријетњу или други противправан начин с циљем измуђивања исказа или неке друге изјаве од осумњиченог, оптуженог, свједока, вјештака или неког другог, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Ако је кривично дјело из става 1. овог члана праћено тешким насиљем или ако су због измуђеног исказа наступиле нарочито тешке посљедице за осумњиченог или оптуженог у кривичном поступку, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 182.

Злостављање у вршењу службе

Службено лице које у вршењу службе другог злоставља, наноси му теже физичке или психичке патње, застрашује га или вријеђа, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

Члан 183.

Угрожавање безбједности

- (1) Ко угрози безбједност неког лица озбиљном пријетњом да ће напасти на живот или тијело тог лица или на тај начин изазове узнемирење грађана, казниће се казном затвора до шест мјесеци.
- (2) Ко угрози безбједност више лица озбиљном пријетњом да ће напасти на живот или орган тих лица или тај начин изазове узнемирење грађана, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (3) Ко прикрадањем, учесталим праћењем или узнемиравањем на други начин угрожава безбједност брачног друга, лица са којим живи у ванбрачној заједници, родитеља свог дјетета или другог лица са којим одржава или је одржавао блиске везе, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 184.

Нарушавање неповредивости дома

- (1) Ко неовлаштено продре у туђи дом или затворене просторије или се на захтјев овлашћеника одатле не удаљи, казниће се казном затвора до три године.

- (2) Службено лице које почини кривично дјело из става 1. овог члана у вршењу службе, казнит ће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 185.

Протузаконити претрес

Службено лице које у вршењу службе противзаконито изврши претрес стана, просторија или лица, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 186.

Повреда тајности писма или друге поштиљке

- (1) Ко без одобрења отвори туђе писмо или телеграм или неко друго затворено писмо или поштиљку или на други начин повриједи њихову тајност или неовлаштено задржи, прикрије, уништи или другоме преда туђе писмо, телеграм, затворено писмо или поштиљку, казниће се казном затвора до шест мјесеци.
- (2) Ко неовлаштено продре у компјутерску базу личних података или те податке неовлаштено користи или их учини доступним другом лицу, казниће се затвором до шест мјесеци.
- (3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини са циљем да себи или другом прибави какву корист или да другом нанесе какву штету, казниће се казном затвора до три године.
- (4) Службено лице које почини кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана у вршењу службе, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (5) Службено лице које почини кривично дјело из става 3. овог члана у обављању службе, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 187.

Неовлаштено откривање професионалне тајне

- (1) Адвокат, бранилац, јавни нотар, доктор медицине, доктор стоматологије, бабица или други здравствени радник, психолог, радник старања, вјерски исповједник или друго лице које неовлаштено открије тајну коју је сазнало у вршењу свог звања, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Нема кривичног дјела из става 1. овог члана ако неко тајну открије у општем интересу или интересу другог лица које је претежно од интереса чувања тајне.

Члан 188.

Неовлаштено прислушкивање и звучно снимање

- (1) Ко путем посебних уређаја без одобрења прислушкује или звучно сними разговор или изјаву која му није намијењена или омогући непозваном лицу да се упозна са разговором или изјавом која је неовлаштено прислушкивана или звучно снимљена, или ко неовлаштено прислушкује или сними туђе поруке у компјутерском систему, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Службено лице које почини кривично дјело из става 1. овог члана у вршењу службе, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 189.

Неовлаштено оптичко снимање

- (1) Ко фотографски, филмски или на други начин сними другу особу без њеног пристанка у њеним просторијама или ко такав снимак директно пренесе трећем или ко му такав снимак покаже или му на неки други начин омогући да се с њим директно упозна, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Службено лице које почини кривично дјело из става 1. овог члана у вршењу службе, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ко дијете или малољетника сними ради израде фотографија, аудиовизуалног материјала или других предмета порнографског садржаја, или посједује или увози или продаје или дистрибуише или приказује такав материјал, казниће се казном затвора од једне до пет година.

- (4) Предмети који су били намијењени или употребљени за почињење кривичног дјела из ст. 1. и 3. овог члана одузеће се, а предмети који су почињењем кривичног дјела из ст. 1. и 3. овог члана настали одузеће се и уништити.

Члан 190.

Спречавање или ометање јавног окупљања

- (1) Ко ускрати или омете право грађана на јавно окупљање, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Службено лице које кривично дјело из става 1. овог члана почини злоупотребом свог положаја или овлаштења, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 191.

Спречавање штампања и дистрибуције штампаних материјала

Ко противправно спријечи штампање, продају или дистрибуцију књига, часописа, новина или других штампаних материјала, казниће се казном затвора до једне године.

Члан 192.

Повреда права на подношење жалби и молби

Службено или одговорно лице у Федерацији које злоупотребом свог положаја или овлаштења спријечи другог да се користи својим правом подношења жалбе, приговора, захтјева, молбе, или притужбе,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 193.

Недозвољено кориштење личних података

Службено или одговорно лице у Федерацији које без пристанка појединца противно законским условима прикупља, обрађује или користи његове личне податке или те податке користи супротно законом дозвољеној сврси њихова прикупљања,

казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 194.

Ускраћивање бирачког права

Ко у обављању повјерене му дужности у вези са изборима за институције у Федерацији, другог протузаконито не уведе у бирачки попис или га избрише с бирачког пописа или му на други начин ускрати бирачко право, с циљем да га спријечи у остваривању његовог бирачког права,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 195.

Повреда слободе одлучивања бирача

- (1) Ко силом, озбиљном пријетњом, принудом, корупцијом или кориштењем његовог тешког имовинског стања или на други противправан начин утиче на бирача у Федерацији да на изборима за институције у Федерацији или приликом гласања о опозивању или на референдуму гласа за или против поједине листе, појединог кандидата, или да гласа за или против опозивања, за или против приједлога о ком се одлучује референдумом, или да уопште не гласа, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Члан бирачког одбора или друго лице које почини кривично дјело из става 1. овог члана у вршењу повјерене му дужности у вези са изборима, гласањем или референдумом, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 196.

Превара при гласању

Ко на изборима за институције у Федерацији или при гласању о опозиву представника у институцијама у Федерацији или на референдуму у Федерацији, гласа умјесто другог под његовим именом или поново гласа или покуша поново гласати иако је већ гласао,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 197.

Повреда тајности гласања

- (1) Ко при избору за институције у Федерацији или при гласању о опозиву представника у институцијама у Федерацији или на референдуму у Федерацији повриједи тајност гласања,

казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

- (2) Ко силом, озбиљном пријетњом или на други противправан начин тражи од грађанина да каже за кога је гласао или како је гласао или је ли гласао за или против опозива, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (3) Члан бирачког одбора или друго лице које почини кривично дјело из става 1. овог члана у вршењу повјерене му дужности у вези са избором или гласањем, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 198.

Изборна превара

Ко кривотвори резултате избора или гласања за институције у Федерацији додавањем, одузимањем или брисањем гласова или потписа, нетачним бројањем гласова, неистинитим уписивањем резултата у изборне исправе или на други начин, или објави резултате избора или гласања који не одговарају обављеном гласању,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 199.

Уништење изборних исправа

Ко на изборима за институције у Федерацији при гласању о опозиву представника у институцијама у Федерацији или на референдуму у Федерацији уништи, прикрије, оштети или одузме какву исправу о изборима или о гласању о опозиву или какав предмет који служи за избор или за гласање о опозиву,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

XVIII - ГЛАВА ОСАМНАЕСТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ТЕРОРИЗМА

Члан 200.

Узимање талаца

- (1) Ко другога затвори, држи затвореног или му на други начин одузме или ограничи слободу кретања, или га држи и пријети да ће га убити, повриједити или надале задржавати као таоца, с циљем да примора Федерацију да нешто изврши или не изврши, као изричито или прећути услов за ослобађање таоца, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (2) Ако је због кривичног дјела из става 1. овог члана наступила смрт отетог лица, починилац ће се казнити казном затвора најмање од пет година.
- (3) Ако је при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана починилац отето лице с предумишљајем усмртио, казниће се казном затвора најмање од десет година или казном дуготрајног затвора.

Члан 201.

Тероризам

- (1) Ко почини терористички чин с циљем озбиљног застрашивања становништва или присиљавања органа власти у Федерацији да нешто изврши или не изврши, или с циљем озбиљног нарушавања или уништавања основних политичких, уставних, привредних или друштвених структура јединица у Федерацији, казниће казном затвора најмање од три године.
- (2) Ако је због кривичног дјела из става 1. овог члана наступила смрт једног или више лица, починилац ће се казнити казном затвора најмање од пет година.
- (3) Ако је при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана починилац неко лице с предумишљајем усмртио, казниће се казном затвора од најмање десет година или казном дуготрајног затвора.
- (4) *Терористички чин*, у смислу овог члана, подразумева коју од следећих намјерних радњи која, с обзиром на своју природу или контекст може озбиљно оштетити државу или међународну организацију:
- а) напад на живот лица који може проузроковати његову смрт;
 - б) напад на физички интегритет лица;
 - ц) противправно затварање, држање затвореним или на други начин одузимање или ограничавање слободе кретања другом лицу, с циљем да њега или некога

- другог присили да нешто изврши, не изврши или трпи (отмица), или узимање талаца;
- д) наносење велике штете објектима Федерације или јавним објектима, транспортном систему, постројењима инфраструктуре укључујући информациони систем, фиксној платформи која се налази у континенталном појасу, јавном мјесту или приватној имовини за чију штету је вјероватно да ће угрозити људски живот или довести до знатне привредне штете;
- е) отмицу авиона, брода или другог средства јавног саобраћаја или превоза робе;
- ф) производњу, посједовање, стицање, превоз, снабдијевање, кориштење или оспособљавање за кориштење оружја, експлозива, нуклеарног, биолошког или хемијског оружја или радиоактивног материјала, те истраживање и развој биолошког и хемијског оружја или радиоактивних материјала;
- г) испуштање опасних материја или изазивање пожара, експлозија или поплава с циљем угрожавања људских живота;
- х) ометање или заустављање снабдијевања водом, електричном енергијом или другим основним природним ресурсом с циљем угрожавања људских живота;
- и) пријетња почињењем којег дјела из тач. а) до х) овог става.

Члан 202.

Финансирање терористичких активности

Ко било на који начин, директно или индиректно, даје или прикупља средства с циљем да се употребе или знајући да ће се употребити у циљини или дјелимично, за почињење:

- а) кривичног дјела из чл. 200. (Узимање талаца) и 201. (Тероризам) овог закона;
- б) другог кривичног дјела које може проузроковати смрт или тежу физичку повреду цивилног лица или лица које активно не учествује у непријатељствима у оружаном сукобу, кад је сврха таквог дјела, по његовој природи или околности, застрашивање становништва или присиљавање органа власти у Федерацији да што изврши или не изврши, казниће се казном затвора од једне до десет година.

XIX - ГЛАВА ДЕВЕТНАЕСТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ПОЛНЕ СЛОБОДЕ И МОРАЛА

Члан 203.

Силованье

- (1) Ко другу особу употребом силе или пријетње да ће директно напасти на њен живот или тијело или на живот или тијело њој блиске особе присили на полни однос или с њим изједначену полну радњу, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини на нарочито окрутан или нарочито понижавајући начин, или ако је истом приликом према истој жртви учињено више полних односа или са њим изједначених полних радњи од више починилаца, казниће се казном затвора од три до петнаест година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована смрт силоване особе, или је она тешко физички повријеђена, или јој је тешко нарушено здравље, или је силована женска особа остала трудна, починилац ће се казнити казном затвора од најмање три године.
- (4) Казном из става 2. овог члана казниће се ко почини кривично дјело из става 1. овог члана због етничке, националне, расне, вјерске или језичке нетрпеливости према жртви.
- (5) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према малољетнику, казниће се казном затвора од најмање три године.
- (6) Ко кривично дјело из ст. 2., 3. и 4. овог члана почини према малољетнику, казниће се казном затвора од најмање пет година.
- (7) Ако су кривичним дјелом из става 2. овог члана проузроковане посљедице из става 3. овог члана,

починилац ће се казнити казном затвора од најмање пет година.

Члан 204.

Полни однос са немоћном особом

- (1) Ко изврши полни однос или са њим изједначену полну радњу с другом особом искористивши њену психичку болест, психичку поремећеност, недовољан психички развој, неку другу тежу психичку сметњу, или неко друго стање те особе због којег она није способна за отпор, казниће се казном затвора од једне до осам година.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према лицу чије је стање неспособности за отпор сам изазвао или је у томе учествовао, казниће се по члану 203. (Силованье) став 1. овог закона.
- (3) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини на нарочито окрутан или нарочито понижавајући начин, или ако је истом приликом према истој жртви почињено више полних односа, или с њим изједначених полних радњи од више починилаца, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (4) Ко кривично дјело из става 2. овог члана почини на нарочито окрутан или нарочито понижавајући начин, или ако је истом приликом према истој жртви почињено више полних односа, или с њим изједначених полних радњи од више починилаца, казниће се по члану 203. став 2. овог закона.
- (5) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована смрт особе са којом је извршен полни однос или с њим изједначена полна радња, или је она тешко физички повријеђена, или јој је здравље тешко нарушено, или ако је женска особа остала трудна, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (6) Ако су кривичним дјелом из ст. 3. и 4. овог члана проузроковане посљедице из става 5. овог члана, починилац ће се казнити казном затвора најмање три године.

Члан 205.

Полни однос злоупотребом положаја

- (1) Ко злоупотребом свог положаја наведе на полни однос или с њим изједначену полну радњу другу особу која се због имовинског, друштвеног, здравственог или другог стања или тешких прилика налази према њему у односу зависности, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Наставник, васпитач, родитељ, усвојилац, старалац, очух, маћеха или друго лице које искориставајући свој положај или однос према малољетнику који јој је повјерен ради учења, васпитавања, чувања или њега изврши с њим полни однос или с њим изједначену полну радњу, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 206.

Принуда на полни однос

Ко другу особу присили на полни однос или с њим изједначену полну радњу озбиљном пријетњом неким тешким злом, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 207.

Полни однос с дјететом

- (1) Ко изврши полни сношај или с њим изједначену полну радњу с дјететом, казниће се казном затвора од једне до осам година.
- (2) Ко изврши насилни полни однос или с њим изједначену полну радњу с дјететом (члан 203. Силованье, став 1.) или са немоћним дјететом (члан 204. Полни однос с немоћним лицем, став 1.), казниће се казном затвора најмање три године.
- (3) Ко изврши полни однос или с њим изједначену полну радњу с дјететом злоупотребом положаја (члан 205. Полни однос злоупотребом положаја, став 2.), казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (4) Ко кривично дјело из ст. од 1. до 3. овог члана почини на нарочито окрутан или нарочито понижавајући начин, или ако је истом приликом према истој жртви учињено више полних односа или с њима изједначених полних радњи од више починилаца, казниће се казном затвора најмање пет година.

(5) Ако је кривичним дјелом из ст. од 1. до 3. овог члана проузрокована смрт дјетета, или је дијете тешко физички повријеђено, или му је здравље тешко нарушено, или је женско дијете остало трудно, починилац ће се казнити казном затвора од најмање пет година или казном дуготрајног затвора.

Члан 208.

Блудне радње

(1) Ко у случајевима из чл. 203. (*Синовање*), 204. (*Полни однос с немоћним лицем*), 205. (*Полни однос злоупотребом положаја*) и 206. (*Принуда на полни однос*) овог закона, када није почињен ни покушај тог кривичног дјела, почини само блудну радњу,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

(2) Ко у случају из члана 207. (*Полни однос с дјететом*) овог закона, када није почињен ни покушај тог кривичног дјела, почини само блудну радњу, или ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према дјетету или малољетнику, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 209.

Задовољење похоте пред дјететом или малољетником

Ко пред дјететом или малољетником чини радње намијењене задовољавању сопствене или туђе похоте, или ко наведе дијете да пред њим или другим лицем врши такве радње,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 210.

Навођење на проституцију

(1) Ко ради остваривања користи наводи, подстиче или намамљује другог на пружање сексуалних услуга или на други начин омогући његову предају другоме ради пружања сексуалних услуга, или на било који начин учествује у организовању или вођењу пружања сексуалних услуга,

казниће се казном затвора од једне до пет година.

(2) Ко ради остварења користи силом или пријетњом употребе силе или наношења веће штете другог присили или обманом наведе на пружање сексуалних услуга,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

(3) Казном из става 2. овог члана казниће се ко ради остваривања користи, на начин из става 2. овог члана, користећи тешку ситуацију проистеклу из боравка неког лица у иностраној земљи, присили или наведе то лице на пружање сексуалних услуга.

(4) Ко кривично дјело из ст. од 1. до 3. овог члана почини према дјетету или малољетнику,

казниће се казном затвора од три до петнаест година.

(5) Без утицаја је за почињење кривичног дјела из овог члана да ли се лице које се наводи, подстиче, намамљује или присиљава већ раније бавило проституцијом.

Члан 211.

Искориштавање дјетета или малољетника ради порнографије

(1) Ко дијете или малољетника сними ради израђивања фотографија, аудиовизуелног материјала или других предмета порнографског садржаја, или посједује или увози или продаје или дистрибуише или приказује такав материјал, или те особе наведе на учествовање у порнографској представи,

казниће се казном затвора од једне до пет година.

(2) Предмети који су били намијењени или употребљени за почињење кривичног дјела из става 1. овог члана одузеће се, а предмети који су настали почињењем кривичног дјела из става 1. овог члана одузеће се и уништити.

Члан 212.

Упознавање дјетета с порнографијом

(1) Ко дјетету прода, прикаже или јавним излагањем или на други начин учини приступачним списе, слике, аудиовизуелне и друге предмете порнографског садржаја или му прикаже порнографску представу,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Предмети из става 1. овог члана одузеће се.

Члан 213.

Инцест

(1) Ко изврши полни однос или с њим изједначену полну радњу са сродником по крви у правој линији или с братом или сестром,

казниће се новчаном казном или казном затвора од шест мјесеци до двије године.

(2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини с малољетником,

казниће се казном затвора од једне до пет година.

(3) Ко дјело из става 1. овог члана почини с дјететом, казниће се казном затвора од двије до десет година.

XX - ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ БРАКА, ПОРОДИЦЕ И ОМЛАДИНЕ

Члан 214.

Двобрачност

(1) Ко склопи нови брак иако се у браку већ налази, казниће се казном затвора до једне године.

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко склопи брак с особом за коју зна да се у браку већ налази.

Члан 215.

Омогућавање склапања недозвољеног брака

Овлашћено лице пред којим се брак склапа или матичар који вршећи своју службену дужност омогући склапање брака који је по закону забрањен, ништаван или се сматра непостојећим, казниће се казном затвора до једне године.

Члан 216.

Ванбрачна заједница са млађим малољетником

(1) Пунољетно лице које ванбрачно живи са малољетником који није навршио шеснаест година живота, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се родитељ, усвојилац или старалац који малољетнику у животном добу између четрнаест и шеснаест година живота омогући ванбрачни живот са другом особом или га на то наведе.

(3) Ко кривично дјело из става 2. овог члана почини из користољубља,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

(4) Ако се склопи брак, кривично гоњење неће се предузети, а ако је предузето обуставиће се.

Члан 217.

Одузимање дјетета или малољетника

(1) о дијете или малољетника противправо одузме родитељу, усвојоцу, стараоцу или лицу ком је повјерено, или ко га противправно задржава или спречава да буде с особом која има то право или ко онемогућава извршење извршне одлуке о старању према дјетету или малољетнику,

казниће се казном затвора до три године.

(2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана дијете или малољетно лице напустило територију Федерације или територију Босне и Херцеговине, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до пет година.

(3) Починилац који добровољно преда дијете или малољетника, може се ослободити од казне.

Члан 218.

Промјена породичног стања

Ко подметањем, замјеном или на други начин промијени породично стање дјетета,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 219.

Запуштање или злостављање дјетета или малољетника

(1) Родитељ, усвојилац, старалац или друго лице које грубо занемарује своје дужности збрињавања или васпитања дјетета или малољетника,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се родитељ, усвојилац, старалац или друго лице која злостави дијете или малољетника, принуди га на рад који не одговара његовом животном добу, или на претјерани рад, или на просјачење, или га из користољубља наводи на понашање које је штетно за његов развој.
- (3) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана дијете или малољетник тешко физички повријеђено, или му је тешко нарушено здравље, или се због кривичног дјела из ст. 1. или 2. овог члана дијете или малољетник одао просјачењу, проституцији или другим видовима асоцијалног понашања или делинквенцији,

починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до пет година.

Члан 220.

Напуштање дјетета

Ко напусти своје немоћно дијете с циљем да га се трајно ријеши, казниће се казном затвора од шест мјесеци до три године.

Члан 221.

Повреда породичних обавеза

- (1) Ко грубим кршењем својих законских породичних обавеза остави у тешком положају члана породице који се није у стању сам о себи бринути, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована смрт члана и који је остављен у тешком положају, или је тешко физички повријеђен, или му је здравље тешко нарушено, починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.
- (3) При изрицању условне осуде суд може да починиоцу одреди обавезу уредног извршавања своје обавезе збрињавања, васпитања и издржавања.

Члан 222.

Насиље у породици

- (1) Ко насиљем, дрским или безобзирним понашањем угрожава мир, физички интегритет или психичко здравље члана своје породице, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према члану породице са којим живи у заједничком домаћинству, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (3) Ако је при почињењу кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана употребиљено оружје, опасно оруђе или друго средство прикладно да тешко озлиједи тијело или наруши здравље, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.
- (4) Ако је кривичним дјелом из ст. од 1. до 3. овог члана члан породице тешко физички повријеђен или му је здравље тешко нарушено, или ако је кривично дјело из ст. од 1. до 3. овог члана почињено према дјетету или малољетнику, починилац ће се казнити казном затвора од једне до пет година.
- (5) Ако је кривичним дјелом из ст. од 1. до 4. овог члана проузрокована смрт члана породице, починилац ће се казнити казном затвора од двије до петнаест година.
- (6) Ко усмрти члана и ког је претходно злостављао, казниће се казном затвора од најмање десет година или казном дуготрајног затвора.

Члан 223.

Избјегавање издржавања

- (1) Ко избјегава давање издржавања за лице које је на основу извршне судске одлуке или извршног споразума склопљеног пред другим надлежним органом дужан да издржава, казниће се казном затвора до три године.
- (2) При изрицању условне осуде суд може починиоцу да одреди обавезу уредног плаћања издржавања те подмиривања приспјелих обавеза.
- (3) Ако је починилац кривичног дјела из става 1. овог члана испунио своју обавезу до завршетка главног претреса, може се ослободити од казне.

Члан 224.

Спречавање и неизвршавања мјера за заштиту малољетника

- (1) Ко спречава извршавање васпитних и других мјера суда и надлежних органа за заштиту малољетника, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Одговорно лице на раду у органима или установама за заштиту, васпитање или радно оспособљавање малољетника, која у свому раду очито несавјесно поступа, па због тога буде тешко угрожено здравље или развој малољетника,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

XXI - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ПРВА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ЗДРАВЉА ЉУДИ

Члан 225.

Преношење заразне болести

- (1) Ко не поступи по прописима или наредбама којима надлежни орган здравствене службе одређује прегледе, дезинфекцију, одвајање болесника или другу мјеру за сузбијање или спречавање заразних болести код људи, па због тога дође до опасности од ширења заразне болести, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко не поступи по прописима или наредбама из става 1. овог члана у погледу сузбијања или спречавања заразних болести код животиња, па због тога дође до опасности преношења заразне болести на људе.

Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 226.

Непоступање по здравственим прописима за вријеме епидемије

Ко за вријеме епидемије неке заразне болести не поступи по наредбама или одлукама донесеним на основу прописа надлежног органа којим се одређују мјере за сузбијање или спречавање епидемије,

казниће се казном затвора до једне године.

Члан 227.

Преношење полне болести

Ко знајући да је заражен полном болешћу, полним односом или с њим изједначеном полном радњом или на други начин другог органа зарази, ако тиме није почињено кривично дјело тешке физичке озледе,

казниће се казном затвора до једне године.

Члан 228.

Запошљавање лица обољелих од заразне болести

- (1) Ко у болници, породилишту, јавном дому, школи, привредном друштву или другом правном лицу, занату или код самосталног привредника, у дјелатности гдје се рукује прехрамбеним производима или која обавља хигијенске услуге или у сличној дјелатности, противно здравственим прописима, запосли или држи запосленом лице које болује од заразне болести, па због тога дође до опасности од ширења заразне болести, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 229.

Несавјесно лијечење

- (1) Доктор медицине или доктор стоматологије који обављајући своју активност примјени очито неприкладно средство или очито неприкладан начин лијечења или не примјени одговарајуће хигијенске мјере, па тиме проузрокује погоршање здравственог стања неке особе, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се други здравствени радник који при пружању медицинске помоћи или њега поступи несавјесно и тиме проузрокује погоршање здравственог стања неке особе.

- (3) Доктор медицине или доктор стоматологије који кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се казном затвора до једне године.
- (4) Казном из става 3. овог члана казниће се други здравствени радник који кривично дјело из става 2. овог члана почини из нехата.

Члан 230.**Самоволно лијечење**

- (1) Ко другог без његовог пристанка лијечи, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (2) Доктор медицине или доктор стоматологије који предузме хируршки или други медицински захват на тијелу другог, без његовог изричитог и ваљано писаног пристанка, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (3) Нема кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана кад је законом прописано присилно лијечење или је лијечење хируршки или други медицински захват предузет према лицу која није при свијести или је неспособно за расуђивање, а није доступан члан уже породице или законски заступник, а одгађањем лијечења или захвата био би угрожен његов живот или би дошло до знатног погоршања његовог здравља

Члан 231.**Недозвољено пресађивање дијелова људског тијела**

- (1) Ко медицински неоправдано узме ради пресађивања дио људског тијела с пристанком живог даваоца или ко медицински неоправдано пресади дио људског тијела с пристанком примаоца, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко медицински оправдано узме, ради пресађивања, дио људског тијела без пристанка живог даваоца, или ко медицински оправдано пресади дио људског тијела без пристанка примаоца.
- (3) Ко медицински неоправдано узме, ради пресађивања, дио људског тијела без пристанка живог даваоца или ко медицински неоправдано пресади дио људског тијела без пристанка примаоца, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Ко, ради пресађивања, узме дио тијела умрле особе прије него што је смрт на прописани начин утврђена, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (5) Ко, ради пресађивања, узме дио тијела умрле особе иако зна да се та особа за живота томе изричито писано противила, или ко узме ради пресађивања дио тијела умрле малољетне или душевно болесне особе, без изричитог писаног пристанка њеног законског заступника, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (6) Ко за награду или ради зараде да дио свог тијела или дио тијела друге живе или умрле особе, ради пресађивања, или у томе посредује, казниће се новчаном казном или казном затвора до двије године.
- (7) Доктор медицине који почини кривично дјело из ст. 1., 2. и 4. овог члана, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година, а доктор медицине који почини кривично дјело из става 3. овог члана, казниће се казном затвора од најмање три године.

Члан 232.**Непружање медицинске помоћи**

Доктор медицине, доктор стоматологије или други здравствени радник који не пружи неодговорну медицинску помоћ лицу којем је таква помоћ потребна, иако је свјестан или је могао и морао бити свјестан да због тога може наступити тешко нарушавање здравља или смрт тог лица, казниће се казном затвора до три године.

Члан 233.**Надријекарство**

Ко се, немајући прописану стручну спрему, неовлаштено бави лијечењем или другим здравственом дјелатношћу, казниће се казном затвора до једне године и новчаном казном.

Члан 234.**Производња и стављање у промет штетних живежних намирница**

- (1) Ко производи ради продаје или продаје или нуди на продају или на други начин ставља у промет живежне намирнице, јело, пиће или друге производе штетне за здравље људи, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Ко дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (3) Штетне намирнице и предмети одузеће се.

Члан 235.**Несавјесни преглед меса за прехрану**

- (1) Ветеринар или други овлашћени ветеринарски радник који при прегледу стоке за клање или меса намијењеног прехране људи поступи несавјесно или противно прописима не изврши преглед стоке или меса, па тиме омогући стављање у промет меса штетног за здравље људи, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Ветеринар или други овлашћени ветеринарски радник који кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 236.**Загађивање воде за пиће и живежних намирница**

- (1) Ко штетном или каквом другом материјом загади воду која људима служи за пиће или живежне намирнице, па тиме проузрокује опасност за живот или здравље људи, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до три мјесеца.

Члан 237.**Служење алкохолних пића млађим малољетницима**

Ко у угоститељском објекту или другом објекту у којем се продају алкохолна пића послужи малољетника који није навршио шеснаест година живота жестоким алкохолним пићем или га послужи другим алкохолним пићем у количинама које могу да изазову пијанство малољетника, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 238.**Неовлаштена производња и стављање у промет опојних дрога**

- (1) Ко неовлаштено производи, прерађује, продаје или нуди на продају или ради продаје купује, држи или преноси или посредује у продаји или куповини или на други начин неовлаштено ставља у промет материје или препарате прописом проглашене опојним дрогама, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (2) Ко организује групу људи с циљем почињења кривичног дјела из става 1. овог члана, или ко постане чланом такве организоване групе људи, казниће се казном затвора најмање три године.
- (3) Ко неовлаштено израђује, набавља, посредује или даје на употребу опрему, материјал или материју за које зна да су намијењене производњи опојних дрога, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Опојне дроге и средства за њихову производњу одузеће се.

Члан 239.**Посједовање и омогућавање уживања опојних дрога**

- (1) Ко наводи другог на уживање опојне дроге или му даје опојну дрогу да је ужива он или друго лице, или стави на располагање просторије ради уживања опојне дроге или на други начин другом омогућује уживање опојне дроге, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према дјетету, малољетнику или према више лице, или ако су проузроковане нарочито тешке посљедице, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (3) Ко неовлаштено посједује опојну дрогу, казниће се казном затвора до једне године.
- (4) Опојне дроге одузеће се.

Члан 240.

Тешка кривична дјела против здравља људи

- (1) Ако је кривичним дјелом из члана 225. (*Преношење заразне болести*) став 1. и 2.; члана 228. (*Запошљавање лица оболелих од заразне болести*) став 1.; члана 229. (*Несавјесно лијечење*) став 1. и 2.; члана 233. (*Надрилекарство*); 234. (*Производња и сипавање у промет штетних живих намирница*) став 1.; члана 235. (*Несавјесан прељед меса за храну*) став 1. и члана 236. (*Загађивање воде за пиће и живих намирница*) става 1. овог закона проузрокована тешка физичка повреда неког лица, или му је здравље тешко нарушено, или постојећа болест знатно погоршана, починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.
- (2) Ако је кривичним дјелом наведеним у ставу 1. овог члана проузрокована смрт једног или више лица, починилац ће се казнити казном затвора од једне до дванаест година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из члана 225. став 3.; члана 228. став 2.; члана 229. став 3.; члана 234. став 2.; члана 235. став 2. и члана 236. став 2. овог закона проузрокована тешка физичка повреда неког лица, или му је здравље тешко нарушено, или постојећа болест знатно погоршана, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Ако је кривичним дјелом наведеним у ставу 3. овог члана проузрокована смрт једног или више лица, починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

XXII - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ДРУГА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ПРИВРЕДЕ, ПОСЛОВАЊА И БЕЗБЈЕДНОСТИ ПЛАТНОГ ПРОМЕТА

Члан 241.

Поведа равноправности у вршењу привредне дјелатности

- (1) Ко злоупотребом свог службеног или утицајног положаја или овлаштења ограничи слободно кретање људи, роба и капитала на подручју Федерације, ускрати или ограничи право привредног друштва или другог правног или физичког лица да се на територији Федерације бави прометом робе и услуга, или ко стави привредно друштво или друго правно или физичко лице у неравноправан положај према другим лицима у погледу услова за рад или за вршење промета робе и услуга или ограничи слободну размјену робе и услуга на подручју Федерације, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (2) Службено или одговорно лице у Федерацији које злоупотребом свог службеног положаја или овлаштења ограничи слободно кретање људи, робе и капитала између ентитета или између ентитета и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине, ускрати или ограничи право привредног друштва или другог правног или физичког лица да се на подручју другог ентитета или Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине бави прометом робе и услуга; или стави привредно друштво или друго правно или физичко лице у неравноправан положај према другим лицима у погледу услова рада или услова вршења промета робе и услуга, или ограничи слободну размјену робе и услуга између ентитета и Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине, казниће се казном затвора од једне до осам година.

Члан 242.

Несавјесно привредно пословање

- (1) Одговорно лице у правном лицу које кршењем закона или другог прописа у Федерацији очито несавјесно послује па тиме проузрокује знатну имовинску штету том правном лицу, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована принудна ликвидација или стечај правног лица, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 243.

Проузроковање стечаја

- (1) Ко знајући за своју презадуженост или неспособност за плаћање, обустављајући наплаћивање својих потраживања с циљем да смањи будућу стечајну масу, прекомјерно троши, отуђује имовину у бесцијење, преузме несразмјерну обавезу, лакомислено користи или даје зајмове, склопи посао са особом неспособном за плаћање, пропусти благовремено да наплати своја потраживања или на други начин који је у очитој супротности са уредним привређивањем умањи своју имовину, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
 - (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко као одговорно лице у правном лицу почини кривично дјело из става 1. овог члана.
- Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 244.

Лажни стечај

- (1) Ко с циљем избјегавања плаћања својих обавеза, привидним или стварним умањивањем своје имовине проузрокује стечај тако да:
 - а) цијелу или дио имовине привидно или испод тржишне вриједности прода, прикрије, бесплатно уступи или уништи;
 - б) закључи фиктивне уговоре о дугу или призна непостојећа потраживања;
 - ц) прикрије, уништи, преиначи или тако води пословне књиге, документе или списе које је по закону или другом пропису обавезан да води, да се из њих не може утврдити стварно имовинско стање, или то стање прављењем лажних докумената или на други начин прикаже таквим да се по том основу може отворити стечај,
 казниће се казном затвора од једне до осам година.
- (2) Ако су кривичним дјелом из става 1. овог члана проузроковане тешке последице повјериоцу, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 245.

Злоупотреба у стечајном поступку

- (1) Ко у стечајном поступку пријави лажно потраживање или потраживање у лажном исплатном реду да би тиме остварио право које му не припада, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се повјерилац, члан одбора повјериоца или стечајни управник који за себе или другог прими имовинску корист или обећање имовинске користи да би се донијела или да се не би донијела одређена одлука, или да би се на други начин оштетио барем један повјерилац у стечајном поступку.
- (3) Казном из става 1. овог члана казниће ко повјериоцу, члану одбора повјериоца или стечајном управнику да или обећа имовинску корист ради почињења кривичног дјела из става 2. овог члана.

Члан 246.

Оштећење повјеритеља

- (1) Ко знајући да је постао неспособан за плаћање исплатом дуга или на други начин стави неког повјериоца у повољнији положај и тиме оштети најмање једног од својих повјерилаца, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Одговорно лице у правном лицу које знајући да је правно лице постало неспособно за плаћање, с циљем изигравања или оштећивања повјериоца призна неистинито потраживање, састави лажни уговор или другом преварном радњом оштети повјериоца правног лица, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана проузрокована штета која прелази 500.000 КМ, или поступак санације или стечаја према оштећеном, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 247.

Злоупотреба овлашћења у привредном пословању

- (1) Одговорно лице у правном лицу које с циљем прибављања противправе имовинске користи за то правно лице:
 - а) ствара или држи недозвољене фондове у земљи или изван ње;
 - б) састављањем докумената неистинитог садржаја, лажним билансама, процјенама или инвентуром или другим лажним приказивањем или прикривањем чињеница, неистинито приказује стање и кретање средстава и исхода пословања, па тиме доведе у заблуду руководство правног лица при доношењу одлука о пословима руковођења;
 - ц) ускрати плаћање пореских и других фискалних обавеза утврђених законом;
 - д) средства којима располаже користи противно њиховој намјени;
 - е) на други начин грубо повриједи овлашћења располагања, кориштења или управљања имовином правног лица,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 200.000 КМ, починилац ће се казнити затвором од једне до осам година.

Члан 248.

Злоупотреба у поступку приватизације

- (1) Ко у поступку приватизације, с циљем да себи или другом лицу прибави какву корист, другом нанесе какву штету или теже повриједи права другог, смањи купопродајну цијену или омогући куповину знатно испод цијене правног лица у приватизацији, дајући нетачне податке или скривајући податке о имовини, приходима, теретима, расходима и другим правима или чињеницама од утицаја на утврђивање стварне цијене,

казниће се казном затвора до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист или проузрокована штета која прелази 300.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист или проузрокована штета која прелази 800.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до дванаест година.

- (4) Службено или одговорно лице које, знајући за радње из става 1. овог члана, искориштавањем свог службеног положаја или овлашћења, прекорачењем граница свог службеног овлашћења или пропуштањем своје службене дужности, почини или пропусти да почини службену радњу у поступку приватизације,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 249.

Израда лажне билансе

Ко с циљем да себи или другом прибави какву корист или да другом нанесе какву штету у правном лицу изради лажну билансу којом се утврђује добит или губитак тог правног лица или којом се утврђује удио сваког члана правног лица у добити или губитку,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 250.

Злоупотреба процјене

- (1) Овлаштени процјенилац који приликом процјене имовине правног лица злоупотреби своје овлашћење, па тиме себи или другом прибави какву корист или другом нанесе какву штету,

казниће се казном затвора од једне до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист или проузрокована штета која прелази 10.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист или проузрокована штета која прелази 50.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 251.

Превара у привредном пословању

- (1) Ко као заступник или представник правног лица с циљем прибављања противправне имовинске користи том или другом правном лицу, употребом ненаплативих акцептних налога, чекова за које зна да немају покриће или на други начин доведе некога у заблуду или га одржава у заблуди и тиме га наведе да на штету своје или туђе имовине нешто почини или не почини,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист или је проузрокована штета која прелази 10.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист или је проузрокована штета која прелази 50.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 252.

Склапање штетног уговора

- (1) Ко као заступник или представник правног лица у његовој привредној активности склопи уговор за који зна да је за то правно лице штетан, или склопи уговор противно овлашћењу и тиме проузрокује штету правном лицу,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

- (2) Ако је починилац кривичног дјела из става 1. овог члана за то примио противправну корист или обећање користи или ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована штета која прелази 200.000 КМ,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 253.

Стварање монополитистичког положаја на тржишту

Ко у правном лицу склопи споразум којим се друго правно или физичко лице ограничава у слободном промету робе или услуга на одређеном подручју или с одређеним правним или физичким лицима, или склопи споразум којим се на други начин ствара монополитистички положај одређених правних или физичких лица на тржишту,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 254.

Одавање и неовлаштено прибављање пословне тајне

- (1) Ко неовлаштено другоме саопшти, преда или на други начин учини доступним пословну тајну или ко пословну тајну прибавља с циљем да је преда непозваном лицу,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

- (2) Ко почини кривично дјело из става 1. овог члана с циљем одношења пословне тајне изван земље, или ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист или је проузрокована знатна штета,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 255.

Одавање и кориштење берзовних тајних података

- (1) Ко пословне податке берзе који нису приступачни свим учесницима на берзи саопшти непозваном лицу, или ко дође до таквих података, па њиховим кориштењем на берзи оствари противправну имовинску корист,

казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 10.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 50.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од двије до десет година.

Члан 256.

Фалсификовање вриједносних папира

- (1) Ко изради лажне вриједносне папире с циљем да их стави у оптицај као праве, или ко преиначи такве праве вриједносне папире с циљем да их стави у оптицај, или ко прибавља лажне вриједносне папире с циљем да их стави у оптицај као праве,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (2) Ко лажни вриједносни папир који је примио као прави, знајући или сазнавши да је лажно направљен или преиначен, стави у оптицај,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
(3) Лажни вриједносни папири одузеће се.

Члан 257.

Фалсификовање кредитних и осталих картица безготовинског плаћања

- (1) Ко с циљем да је употреби као праву изради лажну кредитну картицу или другу картицу безготовинског плаћања, или ко преиначи такву праву картицу, или ко такву лажну картицу употреби као праву,
казниће се казном затвора до три године.
(2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист,
починилац ће се казнити казном затвора од једне до пет година.
(3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 10.000 KM,
починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.
(4) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 50.000 KM,
починилац ће се казнити казном затвора од двије до десет година.
(5) Лажне кредитне картице и картице за безготовинско плаћање одузеће се.

Члан 258.

Фалсификовање знакова за вриједност

- (1) Ко направи лажне таксене, поштанске марке или друге знакове за вриједност издате на основу прописа, или ко преиначи који од таквих правих знакова за вриједност с циљем да их употреби као праве или да их другом да на употребу, или ко такве лажне знакове за вриједност употреби као праве или их с тим циљем прибави,
казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
(2) Ако су знакови за вриједност из става 1. овог члана веће вриједности,
починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
(3) Ко одстрањем жига којим се знакови из става 1. овог члана поништавају или којим другим начином у сврху поновне употребе иде за тим да таквим знаковима да изглед као да нису употребљени, или ко такве употребљене знакове за вриједност употреби или прода као да важе,
казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
(4) Лажни знакови за вриједност одузеће се.

Члан 259.

Фалсификовање знакова за обиљежавање робе, мјера и утега

- (1) Ко с циљем да их употреби као праве направи лажне печате, жигове, марке или друге знакове за обиљежавање домаће или стране робе којима се жигује злато, сребро, стока, дрво или нека друга роба, или ко с истим циљем такве праве знакове преиначи, или ко такве лажне знакове употреби као праве,
казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
(2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко фалсификује мјере или утеге.
(3) Лажни знакови, мјере и утези одузеће се.

Члан 260.

Израда, набавка, посјед, продаја и давање на употребу средстава за фалсификовање

- (1) Ко израђује, набавља, посједује, продаје или даје на употребу средства за израду лажног новца, лажних кредитних или осталих картица безготовинског плаћања или лажних вриједносних папира,
казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
(2) Ко израђује, набавља, посједује, продаје или даје на употребу средства за израду лажних знакова за вриједност издатих на основу прописа или лажних знакова за обиљежавање робе, те лажних мјера и затега,
казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
(3) Средства из ст. 1. и 2. овог члана одузеће се.

Члан 261.

Фалсификовање или уништавање пословних или трговачких књига или докумената

- (1) Ко у пословне или трговачке књиге, документе или списе које је дужан да води на основу закона или другог прописа унесе неистините податке или не унесе неки важан податак, или својим потписом или печатом овјери пословну или трговачку књигу, документ или спис с неистинитим садржајем, или својим потписом или печатом омогући израду пословне или трговачке књиге, документа или списа с неистинитим садржајем,
казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
(2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко неистиниту пословну или трговачку књигу, документ или спис употреби као да су истинити, или ко уништи, оштети, прикрије или на други начин почини неупотребљивом пословну или трговачку књигу, документ или спис.

Члан 262.

Повреда проналазачког права

Ко у пословању неовлаштено употреби туђи пријављени или прописима заштићени проналазак,
казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

Члан 263.

Неовлаштено коришћење туђег модела и узорка

- (1) Ко на свом производу у промету неовлаштено употреби туђи пријављени или моделом или узорком заштићени спољњи облик, слику или цртеж,
казниће се казном затвора до три године.
(2) Ко неовлаштено објави предмет пријаве туђег модела или узорка,
казниће се новчаном казном и казном затвора до пет година.

Члан 264.

Неовлаштена употреба туђе твртке

Ко се с циљем обмане купца или корисника услуга послужи туђом твртком, печатом, заштитним знаком или посебном ознаком робе или унесе поједина обиљежја туђе ознаке у своју фирму, печат, заштитни знак или посебну ознаку робе,
казниће се казном затвора до једне године.

Члан 265.

Обмана купаца

- (1) Ко с циљем обмане купаца стави у промет производе с ознаком у коју су унесени подаци који не одговарају садржају, врсти, поријеклу или квалитету производа, или стави у промет производе који по својој тежини или квалитету не одговарају ономе што се редовно претпоставља код таквих производа, или стави у промет производе без ознаке о садржају, врсти, поријеклу или квалитету производа кад је таква ознака прописана,
казниће се казном затвора до три године и новчаном казном.
(2) Ко с циљем обмане купаца лажно објави снижење цијене производа, распродају робе по сниженим цијенама или на други начин лажном рекламом обманује купце у погледу цијене производа које продаје,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 266.

Недозвољена трговина златним новцем и златом

- (1) Ко се противно прописима бави трговином златним новцем или златом у вриједности која прелази 10.000 KM,
казниће се казном затвора до три године.
(2) Ако је починилац дјела из става 1. овог члана организовао мрежу препродавача или посредника,
казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
(3) Златни новац или злато које је било предмет недозвољене трговине одузеће се.

Члан 267.

Недозвољена трговина

- (1) Ко, немајући овлаштења за трговину, набави робу или друге предмете опште потрошње у вриједности која прелази 10.000 KM с циљем продаје, или ко се неовлаштено у већем

- обиму бави трговином или посредовањем у трговини или заступањем у промету роба и услуга,
- казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Ако је починилац дјела из става 1. овог члана организовао мрежу препродавача или посредника, или је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 30.000 КМ, или се ради о роби или предметима чији је промет забрањен или ограничен прописима,
- казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Роба и предмети недозвољене трговине одузеће се.

Члан 268.

Обмана при добијању кредита или других олакшица

- (1) Ко с циљем да за себе или другог прибави кредит, улагачка средства, субвенције или какву другу олакшицу, даваоцу кредита или лицу надлежном за одобравање олакшице да неистините или непотпуне податке о имовинском стању или друге податке значајне за добијање кредита или друге олакшице,
- казниће се казном затвора од шест мјесеци до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављен кредит или друге олакшице из става 1. овог члана у вриједности која прелази 10.000 КМ,
- починилац ће се казнити казном затвора од једне до пет година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављен кредит или друге олакшице из става 1. овог члана у вриједности која прелази 50.000 КМ,
- починилац ће се казнити казном затвора од двије до десет година.
- (4) Ко добијени кредит, улагачка средства, субвенцију или какву другу олакшицу искористи у другу сврху од оне за коју су му та средства одобрена,
- казниће се новчаном казном и казном затвора до двије године.

Члан 269.

Недозвољено бављење банкарским пословима

- (1) Ко се без одобрења или противно условима под којима је одобрење дато бави банкарским пословима,
- казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 10.000 КМ,
- починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 50.000 КМ,
- починилац ће се казнити казном затвора од двије до десет година.
- (4) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 200.000 КМ,
- починилац ће се казнити казном затвора од најмање пет година.

Члан 270.

Недозвољена производња

- (1) Ко произведе или преради робу чија је производња или прерада забрањена, ако таквим дјелом није почињено друго кривично дјело с прописаном тежом казном,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Роба из става 1. овог члана и средства за њену производњу или прераду одузеће се.

Члан 271.

Злоупотреба чека и картице

- (1) Ко злоупотребом чека, кредитне или друге картице безготовинског плаћања за чију употребу има право, банку или друго правно лице обавезе на исплату износа за који зна да нема покрића, а који је уговором о употреби чекова или картице изричито забрањен,
- казниће се новчаном казном и казном затвора до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 50.000 КМ,
- починилац се ће казнити казном затвора од двије до десет година.

Члан 272.

Прање новца

- (1) Ко новац или имовину за коју зна да су прибављени почињењем кривичног дјела прими, замијени, држи, њоме располаже, употреби у привредном или другом пословању или на други начин прикрије или покуша да прикрије,
- казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ако је новац или имовинска корист из става 1. овог члана велике вриједности,
- починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (3) Ако је при почињењу кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана починилац поступио из нехата у односу на околност да су новац или имовинска корист прибављени кривичним дјелом,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (4) Новац и имовинска корист из ст. од 1. до 3. овог члана одузеће се.

XXIII - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ТРЕЋА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ИЗ ОБЛАСТИ ПОРЕЗА

Члан 273.

Порезна утаја

- (1) Ко за себе или другог избјегне плаћање давања прописаних пореским законодавством у Федерацији или доприноса социјалног осигурања прописаних у Федерацији, не дајући захтјеване податке или дајући лажне податке о свом стеченом опорезивом приходу или о другим чињеницама које су од утицаја на утврђивање износа таквих обавеза, а износ обавезе чије се плаћање избјегава прелази 10.000 КМ,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Ко почини кривично дјело из става 1. овог члана, а износ обавезе чије се плаћање избјегава прелази 50.000 КМ,
- казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (3) Ко почини кривично дјело из става 1. овог члана, а износ обавезе чије се плаћање избјегава прелази 200.000 КМ,
- казниће се казном затвора најмање од три године.

Члан 274.

Лажни порески документ

- (1) Ко изда лажни документ чије се подношење захтјева по пореском законодавству у Федерацији, или ко не изда документ чије се издавање по пореском законодавству у Федерацији захтијева,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини у односу на већи број докумената, или ако је угрожена наплата већег износа јавног прихода,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 275.

Неправилно издавање средстава правних лица

Одговорно лице у правном лицу које је по пореском законодавству у Федерацији нарочито одговорно за пореске обавезе правног лица, а које је одобрило издавање средстава правног лица у друге сврхе, а не за плаћање пореске обавезе правног лица, па је тиме проузрокована неспособност правног лица за благовремено подмирење пореске обавезе,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 276.

Подношење лажне пореске пријаве

Ко достави пореском органу лажну пријаву или други лажни податак чије се подношење по пореском законодавству у Федерацији захтијева,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 277.

Спречавање пореског службеника у вршењу службене радње

- (1) Ко силом или пријетњом употребе силе спречава или настоји да спречи пореског службеника у вршењу његове службене дужности, или ко га на исти начин принуди или настоји да принуди да службену дужност не обави,
- казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Ако при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана починилац пореског службеника увриједи или злостави, или га лако физички повриједи, или пријети употребом оружја,
- казниће се казном затвора од шест мјесеци до три године.
- (3) Починилац кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана који је био изазван противзаконитим или грубим поступањем пореског службеника,
- може се ослободити од казне.

Члан 278.

Напад на пореског службеника у обављању службене дужности

- (1) Ко нападне или озбиљно пријети да ће напасти пореског службеника или лице које пореском службенику помаже у откривању и истражи повреде пореских прописа у Федерацији,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

- (2) Ако при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана починилац пореског службеника или лице које пореском службенику помаже лако физички повриједи, или пријети употребом оружја,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (3) Ако је при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана починилац пореског службеника или лице које пореском службенику помаже тешко физички повриједио,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (4) Починилац кривичног дјела из ст. од 1. до 3. овог члана који је био изазван противзаконитим или грубим поступањем пореског службеника или лица које пореском службенику помаже,

може се ослободити од казне.

- (5) Кривична дјела из ст. од 1. до 3. овог члана односе се и на службена лица у Федерацији која врше послове откривања и истраге повреде пореских прописа.

XXIV - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ РАДНИХ ОДНОСА

Члан 279.

Повреда равноправности у запошљавању

Ко ускрати или ограничи право грађанима на слободно запошљавање на подручју Федерације под једнаким условима који вриједи у мјесту запошљавања,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 280.

Повреда права из радног односа

Ко кршењем прописа или општег акта или колективног уговора о заснивању или престанку радног односа, о плати или другим примањима, о радном времену, о одмору или одсуству, заштити жена, омладине и инвалида или о забрани прековременог или ноћног рада ускрати или ограничи запосленику право које му припада,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 281.

Повреда права за вријеме привремене незапослености

Ко кршењем прописа или општег акта о правима грађана за вријеме привремене незапослености другом ускрати право које му по том пропису или општем акту припада,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 282.

Повреда права из социјалног осигурања

Ко кршењем прописа или општег акта о социјалном осигурању ускрати или ограничи неком лицу право из социјалног осигурања које му припада,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 283.

Злоупотреба права из социјалног осигурања

Ко лажним приказивањем да је болестан или проузроковањем болести или неспособности за рад постигне да му се из социјалног осигурања призна право које му иначе по пропису или општем акту не би припало,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 284.

Неизвршење одлуке о враћању на рад

Службено или одговорно лице у правном лицу или самостални привредник који не поступи по правоснажној одлуци којом је одлучено о враћању радника на рад,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 285.

Непредузимање мјера заштите на раду

- (1) Одговорно лице у правном лицу или самостални привредник који кршењем закона или другог прописа или општег акта о мјерама заштите при раду не проведе прописане мјере заштите при раду,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

- (2) При изрицању условне осуде суд може починиоцу да одреди обавезу да у одређеном року поступи по прописима о мјерама заштите при раду.

XXV - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ПЕТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ИМОВИНЕ

Члан 286.

Крађа

- (1) Ко туђу покретнину одузме другом с циљем да њеним присвајањем прибави себи или другом противправну имовинску корист,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

- (2) Ако је украдена ствар мале вриједности, а починилац је поступао с циљем прибављања имовинске користи такве вриједности,

казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

- (3) Починилац кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана који украдену ствар врати оштећеном прије него сазна да је откривен,

може се ослободити од казне.

Члан 287.

Тешка крађа

- (1) Казном затвора од шест мјесеци до пет година казниће се ко крађу (члан 286. Крађа, став 2.) почини:

- а) обијањем, проваљивањем или другим савладавањем већих препрека да дође до ствари из затворених зграда, соба, багајни, ормара или других затворених просторија или простора;
- б) на нарочито опасан или нарочито дрзак начин;
- ц) искоришћавањем стања насталог пожаром, поплавом, земљотресом или другом несрећом;
- д) и скориштавањем беспомоћности или другог нарочито тешког стања другог лица.

- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се починилац кривичног дјела крађе (члан 286. став 1.):

- а) ако је украдена ствар велике вриједности, а починилац је поступао с циљем прибављања имовинске користи такве вриједности;
- б) ако украдена ствар служи у вјерске сврхе или је ствар украдена из вјерске или друге зграде или просторије која служи за вјерске обреде;
- ц) ако је украдено културно добро или ствар од нарочитог научног, уметничког, историјског или техничког значаја или се налази у јавној збирци, заштићеној приватној збирци или је изложена за јавност.

- (3) Новчаном казном или казном затвора до три године казниће се ко почини крађу (члан 286. став 2.) на начин и под околностима из става 1. или става 2., тач. 2. и 3. овог члана.

- (4) Казном затвора од једне до осам година казниће се ко крађу (члан 286. став 1.) почини у саставу групе људи, или ако је са собом имао какво оружје или опасно оруђе ради почињења дјела.

Члан 288.

Разбојничка крађа

- (1) Ко је затечен при почињењу кривичног дјела крађе, па с циљем да украдену ствар задржи, употреби силу против неке особе или пријетњу да ће директно напасти на њен живот или тијело,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана неко лице с предумишљајем тешко физички повријеђено, или је то кривично дјело почињено у саставу групе људи, или ако је употребљено оружје или опасно оруђе, починилац ће се казнити казном затвора најмање пет година.

- (3) Ако је при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана неко лице с предумишљајем усмрћено, починилац ће се казнити казном затвора од најмање десет година или казном дуготрајног затвора.

Члан 289.

Разбојништво

- (1) Ко употребом силе против неке особе или пријетњом да ће директно напасти на њен живот или орган одузме туђу покретнину с циљем да њеним присвајањем прибави себи или другом противправну имовинску корист или да је противправно присвоји, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана неко лице с предумишљајем тешко физички повријеђено, или је то кривично дјело почињено у саставу групе људи, или ако је употребљено оружје или опасно оруђе, починилац ће се казнити казном затвора најмање пет година.
- (3) Ако је при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана неко лице с предумишљајем усмрћено, починилац ће се казнити казном затвора од најмање десет година или казном дуготрајног затвора.

Члан 290.

Утаја

- (1) Ко с циљем да себи или другом прибави имовинску корист, противправно задржи туђу покретнину која му је повјерена, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Старалац који почини кривично дјело из става 1. овог члана, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (3) Ако је утајена ствар од посебног културног, историјског, научног или техничког значаја, или ако је утајена ствар велике вриједности, а починилац је поступао с циљем прибављања имовинске користи такве вриједности, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Ако је утајена ствар мале вриједности, а починилац је поступао с циљем прибављања имовинске користи такве вриједности, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (5) Казном из става 4. овог члана казниће се ко туђу покретнину коју је нашао или до које је случајно дошао противправно задржи с циљем да себи или другом прибави имовинску корист.
- (6) Починилац кривичног дјела из ст. 1., 4. и 5. овог члана који утајену ствар врати оштећеном прије него сазна да је откривен, може се ослободити од казне.

Члан 291.

Одузимање туђе покретнине

- (1) Ко без циља прибављања имовинске користи противправно одузме или задржи туђу покретнину, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ако се кривично дјело из става 1. овог члана односи на моторно возило покушај ће се казнити.
- (3) Починилац кривичног дјела из става 1. овог члана који одузету ствар, која није моторно возило, врати оштећенику прије него сазна да је откривен, може се ослободити од казне.

Члан 292.

Противправно заузимање некретнине од општег значаја

- (1) Ко противправно заузме некретнину која је грађевинско земљиште или његов дио, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (2) Ако се кривично дјело из става 1. овог члана односи на некретнину која је проглашена јавним добром, спомеником културе, природном ријеткошћу или другим природним богатством или је дио заштићене шуме или друге шуме с посебном намјеном, националног парка или другог посебно заштићеног територија природе или земљишта посебне намјене, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 293.

Оштећење туђе ствари

- (1) Ко оштети, уништи или почини неупотребљивом туђу ствар, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (2) Ко оштети, изобличи, уништи или почини неупотребљивом туђу ствар која служи за вјерске сврхе, културно добро које се налази на јавном мјесту, посебно заштићени објект природе, умјетнички предмет, ствар од научног или техничког значаја, ствар која се налази у јавној збирци или је изложена за јавност или ствар која служи за јавне потребе или која уљепшава тргове, улице или паркове, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (3) Казном из става 2. овог члана казниће се ко почини дјело из става 1. овог члана због разлике у етничкој или националној припадности, раси, вјероисповијести, полу или језику.

Члан 294.

Превара

- (1) Ко с циљем да себи или другом прибави противправну имовинску корист доведе кога лажним приказивањем или прикривањем чињеница у заблуду или га одржава у заблуди и тиме га наведе да на штету своје или туђе имовине што почини или не почини, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ако штета прелази 30.000 КМ, а починилац је поступао с циљем прибављања имовинске користи такве вриједности, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ако је штета мале вриједности, а починилац је поступао с циљем прибављања имовинске користи такве вриједности, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (4) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини само с циљем да другог оштети, а без циља да себи или другом прибави противправну имовинску корист, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 295.

Измуђивање

- (1) Ко с циљем да себи или другом прибави противправну имовинску корист силом или озбиљном пријетњом присили другог да нешто уради или не уради на штету своје или туђе имовине, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Ако је при почињењу кривичног дјела из става 1. овог члана употребљено оружје или опасно оруђе, или је прибављена знатна имовинска корист или је кривично дјело почињено у саставу групе људи или злочиначке организације, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 296.

Уцјена

- (1) Ко с циљем да себи или другом прибави противправну имовинску корист запријети другом да ће против њега или њему блиског лица открити нешто што би њиховој части или угледу шкодило и тиме га присили да нешто уради или не уради на штету своје или туђе имовине, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена знатна имовинска корист, или је кривично дјело почињено у саставу групе људи или злочиначке организације, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 297.

Злоупотреба повјерења

- (1) Ко с циљем да себи или другом прибави противправну имовинску корист, заступајући интересе неког лица или бринући се о њеној имовини не испуни своју на закону засновану дужност или злоупотреби законом или уговором дата му овлашћења, па оштети лице чије интересе заступа или о чијој се имовини брине, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Старалац или адвокат који почини кривично дјело из става 1. овог члана, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

- (3) Починилац кривичног дјела из става 1. овог члана који проузроковану штету надокнади оштећенику прије него сазна да је откривен,
може се ослободити од казне.

Члан 298.

Зеленаштво

- (1) Ко искориштавајући нужду, тешке имовинске или стамбене прилике, недовољно искуство, лакомисленост или смањену способност расуђивања другог лица, прими од ње или са њим уговори за себе или другог имовинску корист која је у очитом несразмјеру са оним што је он дао, починио или се обавезао да да или уради,
казниће се новчаном казном или казном затвора до двије године.
- (2) Ако су кривичним дјелом из става 1. овог члана проузроковане тешке последице оштећеном,
починилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Казном из става 2. овог члана казниће се ко се бави давањем зајмова уз уговарање несразмјерне имовинске користи.

Члан 299.

Превара повјериоца

- (1) Ко с циљем да осујети остварење права на ствари, отуђи, уништи или одузме своју ствар на којој други има založno право или право уживања и тиме га оштети,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко уништи, привидно прода или учини неупотребљивом своју целокупну имовину или неки њен саставни дио или призна неистинито потраживање, склопи лажни уговор или неком другом преварном радњом привидно или стварно погорша своје имовинско стање и тиме умањи могућност или спријечи намере најмање једног од својих повјериоца.

Члан 300.

Прикривање

- (1) Ко ствар за коју зна да је прибављена кривичним дјелом или оно што је за њу добијено продајом или замјеном купи, прими у залог или на други начин прибави, прикрије или прода,
казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини не знајући да је ствар прибављена кривичним дјелом, иако је то по околностима случаја могао да зна,
казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 301.

Палевина

- (1) Ко запали туђу кућу или другу зграду намијењену становању или привредном кориштењу, или туђу пословну зграду или зграду у јавној употреби,
казниће се казном затвора од једне до осам година.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована штета која прелази 100.000 КМ или је кривично дјело из става 1. овог члана учињено с циљем преваре осигуравајућег друштва,
починилац ће се казнити казном затвора од двије до дванаест година.

Члан 302.

Злоупотреба осигурања

- (1) Ко с циљем да од осигураваоца наплати осигуранину, уништи, оштети или сакрије ствар која је осигурана против уништења, оштећења, губитка или крађе и затим пријави штету,
казниће се новчаном казном или казном затвора до двије године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко с циљем да од осигураваоца наплати осигуранину за случај физичког оштећења, физичке повреде или нарушења здравља, себи проузрокује такво оштећење, повреду или нарушење здравља и затим пријави штету.
- (3) Починилац дјела из ст. 1. и 2. овог члана који одустане од одштетног захтјева прије него сазна да је откривен, може се ослободити од казне.

XXVI - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ШЕСТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ОКОЛИНЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Члан 303.

Загађење околине

- (1) Ко кршењем прописа загади ваздух, земљиште, текућу, стајаћу или подземну воду, водоток, море, морско дно или морско подземље или на други начин угрози чистоћу, квалитет ваздуха, земљишта, воде, водотока или мора, морског дна или морског подземља, или природног генетског склада биолошке разноликости на ширем подручју и у мјери која може да погорша услове живота људи или животиња или угрози опстанак шума, биља или другог раслиња,
казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко онечисти ваздух, земљиште, текућу, стајаћу или подземну воду, водоток, море, морско дно или морско подземље или на други начин угрози чистоћу, квалитет ваздуха, земљишта, воде, водотока или мора, морског дна или морског подземља, или природног генетског склада биолошке разноликости и тиме изазове опасност за живот или здравље људи или животиња или проузрокује уништење или знатно оштећење шума, биља или другог раслиња у ширем подручју.
- (3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (4) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана неко лице тешко физички повријеђено или је проузрокована имовинска штета великих размјера,
починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (5) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана проузрокована смрт једног или више лица,
починилац ће се казнити казном затвора од једне до дванаест година.
- (6) Ако је кривичним дјелом из става 3. овог члана неко лице тешко физички повријеђено или је проузрокована имовинска штета великих размјера,
починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (7) Ако је кривичним дјелом из става 3. овог члана проузрокована смрт једног или више лица,
починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

Члан 304.

Угрожавање околине уређајима

- (1) Ко противно прописима стави у рад или рукује уређајима, или одступи од производних поступака којима се ослобађају штетне материје које могу да угрозе квалитет ваздуха, земљишта, воде, водотока или мора на ширем подручју, те морских екосистема и у мјери која може да погорша услове живота људи или животиња или угрози опстанак шума, биља или другог раслиња,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Одговорно лице у правном лицу која кршењем прописа пропусти да постави уређаје за пречишћавање или допусти изградњу, стављање у погон или употребу погона који загађује околину,
казниће се новчаном казном и казном затвора до три године.

Члан 305.

Угрожавање околине отпадом

- (1) Ко противно прописима одбацује, одлаже, скупља, складишти, обрађује и превози отпад или уопште са њим поступа на начин којим се угрожава квалитет ваздуха, земљишта, воде, водотока, мора, морског дна или морског подземља на ширем подручју и у мјери која може да погорша услове живота људи или животиња или угрози опстанак шума, биља или другог раслиња,
казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко одбацује, одлаже, скупља, обрађује и превози отпад или уопште са њим поступа на начин којим се угрожава квалитет ваздуха, земљишта, воде, водотока, мора, морског дна или морског подземља и тиме изазове опасност за живот или здравље

људи или животиња или проузрокује и уништење или знатно оштећење шума, биља или другог раслиња на ширем подручју.

- (3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 306.

Угрожавање околине буком

- (1) Ко противно прописима произведе буку која је погодна да проузрокује теже оштећење здравља више лица, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 307.

Производња штетних средстава за лијечење животиња

- (1) Ко произведе ради продаје или стави у промет средства за лијечење или спречавање заразе код животиња која су опасна за њихов живот или здравље, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузроковано угињавање већег броја животиња или ширење заразне болести, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.
- (3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до три мјесеца.

Члан 308.

Несавјесно пружање ветеринарске помоћи

- (1) Ветеринар или овлаштени ветеринарски помоћник који при пружању ветеринарске помоћи пропише или примјени очито неприкладно средство или очито неправилан начин лијечења или уопште несавјесно поступа при лијечењу и тиме проузрокује угињавање већег броја животиња, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 309.

Неовлаштено обављање ветеринарских услуга

Ко немајући прописану стручну спрему или неовлаштено обавља послове заштите здравља животиња или друге ветеринарске захвате,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 310.

Непоступање по прописима за сузбијање болести животиња и биља

- (1) Ко за вријеме епидемије сточне болести која може да угрози сточарство не поступи по наредби или одлуци надлежног органа донесеној на основу прописа којом се одређују мјере за сузбијање или спречавање болести, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко за вријеме док траје опасност од болести и штеточина које могу да угрозе биљни свијет не поступи по наредби или одлуци надлежног органа донесеној на основу прописа којим се одређују мјере за сузбијање или спречавање болести или штеточина.
- (3) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана проузрокована знатна штета, починилац ће се казнити казном затвора до три године.
- (4) Ко кривично дјело из ст. од 1. до 3. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 311.

Прикривање постојања заразне болести код животиња

Ко прикрива постојање заразне болести код животиња или сумњу да таква болест постоји, или то не пријави јавној ветеринарској служби или органу надлежном за послове ветеринарства, па због тога наступи ширење заразне болести или угињавање животиња,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 312.

Загађивање сточне хране или воде за напајање стоке

- (1) Ко штетном материјом загади сточну храну или воду у ријекама, потоцима, изворима, бунарима, цистернама или другу воду која служи за напајање стоке, живади или дивљачи и тиме доведе у опасност живот или здравље животиња, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузроковано угињавање већег броја животиња, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 313.

Уништење засада

Ко шкодљивом материјом уништи биље, воћке или друге засаде и тиме проузрокује штету великих размјера,

казниће се казном затвора до три године.

Члан 314.

Несавјесно поступање у промету пестицида

Ко стави пестициде или друге отрове у промет без дозволе, или изда други пестицид или отров умјесто прописаног кад замјена није дозвољена, или на други начин несавјесно поступа у промету пестицида или других отрова и тиме изазове опасност за живот или здравље људи или животиња или за околину,

казниће се новчаном казном или казном затвора до двије године.

Члан 315.

Пустошење шума

- (1) Ко противно прописима или наредбама надлежних органа сијече или крчи шуму, или ко подбјељује стабла или на други начин пустоши шуму, а тиме није почињено неко друго кривично дјело за које је прописана тежа казна, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини у заштићеној шуми, националном парку или у другим шумама посебне намјене, казниће се казном затвора до три године.

Члан 316.

Шумска крађа

- (1) Ко ради крађе обори у шуми једно или више стабала, а количина је обореног дрвета већа од два кубна метра, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини с циљем да се оборено дрво прода, или ако је количина обореног дрвета већа од пет кубних метара, или ако је кривично дјело из става 1. овог члана почињено у заштићеној шуми, националном парку или другој шуми посебне намјене, казниће се казном затвора од једне до пет година.

Члан 317.

Изазивање шумског пожара

- (1) Ко изазове шумски пожар због којег наступи штета великих размјера, или истовремено изазове више шумских пожара, казниће се казном затвора од једне до осам година.
- (2) Ко изазове пожар у заштићеној шуми, националном парку, воћњаку или другој шуми посебне намјене или у житном пољу, казниће се казном затвора од двије до дванаест година.
- (3) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до двије године.
- (4) Ко кривично дјело из става 2. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 318.

Мучење и убијање животиње

- (1) Ко животињу тешко злоставља или излаже непотребним или дуготрајним мукама, или јој наноси непотребне боли, или противправно разара животињска станишта у већој мјери или на ширем простору, или противно прописима убија животиње, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини ради опкладе или другог прибављања имовинске користи, или ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузроковано угињавање већег броја животиња или животиње чија је врста посебно заштићена, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 319.

Противзаконити лов

- (1) Ко противправно убије, рани или ухвати за вријеме ловостаја дивљач у већем броју или у већој вриједности, или дивљач чији је лов стално забрањен, или ко неовлаштен изнесе изван земље врхунски трофеј веће вриједности или врхунске трофеје у већем броју, или ко лови заштићену животињску врсту, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини средствима или на начин који је забрањен или којим се дивљач масовно уништава, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (3) Уловљена дивљач и средства употребљена за лов одузеће се.

Члан 320.

Противзаконити риболов

- (1) Ко лови рибу, друге слатководне или морске животиње или организме у вријеме кад је то забрањено или на територији на којој је то забрањено, или ко лови рибу, друге слатководне или морске животиње или организме експлозивом, електричном струјом, отровом, средствима за омамљивање или другим начином или средством који су штетни за њихово расплођавање или који су прописима забрањени, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузроковано угињавање рибе или других слатководних или морских животиња или организама у ширим размјерама, починилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора до двије године.
- (3) Улов и средства за лов одузеће се.

Члан 321.

Оштећење, уништење и недозвољени извоз споменика културе и заштићених објеката природе

- (1) Ко оштети или уништи споменик културе или заштићени објекат природе, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Ако је кривично дјело из става 1. овог члана почињено према споменику културе или заштићеном објекту природе нарочите вриједности или је проузрокована знатна штета, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ко без дозволе надлежног органа изведе или изнесе изван земље споменик културе или заштићени објекат природе, казниће се казном затвора до три године.
- (4) Казном из става 3. овог члана казниће се починилац који споменик културе или заштићени објекат по истеку рока одређеног у дозволи за изношење не врати.

Члан 322.

Недозвољено вршење истраживачких радова и присвајање споменика културе

- (1) Ко без дозволе надлежног органа изврши на споменику културе конзерваторске, рестаураторске или истраживачке радове или противно забрани или без дозволе надлежног органа врши археолошка ископавања или истраживања, па због тога споменик буде уништен, тешко оштећен или изгуби особине споменика, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ако је кривично дјело из става 1. овог члана почињено у односу на споменик културе нарочите вриједности или значаја или је проузрокована знатна штета, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.

XXVII - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ СЕДМА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ОПШТЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ ЉУДИ И ИМОВИНЕ

Члан 323.

Изазивање опште опасности

- (1) Ко пожаром, поплавом, експлозијом, отровом или отровним гасом, јонизирајућим зрачењем, моторном силом, електричном или другом енергијом или пуцањем из ватреног оружја или каквом опште опасном радњом или опште опасним средством изазове опасност за живот људи или имовину већег обима, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се службено или одговорно лице које не постави прописане уређаје за заштиту од пожара, експлозије, поплаве, отровних гасова или јонизирајућег зрачења, или те уређаје не одржава у исправном стању или их у случају потребе не стави у рад или уопште не поступа по прописима или техничким правилима о заштитним мјерама, па тиме изазове опасност за живот људи или за имовину већег обима.
- (3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини на мјесту гдје је окупљен већи број људи, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 324.

Уништење или оштећење важних привредних објеката или јавних уређаја

- (1) Ко рушењем, паљењем или на други начин уништи или оштети, важан индустријски, пољопривредни или други привредни објекат, уређај или постројење за воду, топлоту, гас, електричну или другу енергију, уређаје система веза или друге уређаје јавне употребе и тиме изазове њихов застој или отежани рад, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (2) Ко противправно уклони или искључи из рада уређаје или постројења из става 1. овог члана и тиме изазове поремећај у редовном животу грађана, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се казном затвора до пет година.
- (4) Ко кривично дјело из става 2. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 325.

Оштећење заштитних направа на раду

- (1) Ко у руднику, фабрици, радионици или на другом мјесту гдје се обавља рад уништи, оштети или уклони заштитни уређај и тиме изазове опасност за живот људи или за имовину већег обима, казниће се казном затвора од једне до осам година.
- (2) Одговорно лице у руднику, фабрици, радионици или на другом мјесту гдје се обавља рад, које не постави заштитне уређаје или их не одржава у исправном стању или их у случају потребе не стави у рад или уопште не поступа по прописима или техничким правилима о заштитним мјерама и на тај начин изазове опасност за живот људи или имовину већег обима, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата, казниће се казном затвора до три године.
- (4) При изрицању условне осуде за кривично дјело из ст. 2. и 3. овог члана суд може починиоцу да одреди обавезу да у одређеном року постави заштитне уређаје.

Члан 326.

Непрописно и неправилно извођење грађевинских радова

- (1) Одговорно лице која при пројектовању, руковођењу или извођењу градње или грађевинских радова поступи противно прописима или општепризнатим техничким правилима и тиме изазове опасност за живот или тијело људи или за имовину већег обима,

казниће се казном затвора од једне до пет година.

(2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се казном затвора до три године.

Члан 327.

Несавјесно чување паса и других опасних животиња

(1) Ко псе или друге опасне животиње изводи на јавна мјеста без прописане брњице или друге одговарајуће заштите и без директног чувања и тиме изазове опасност за живот или тијело људи или имовину,

казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

(2) Ако је кривичним дијелом из става 1. овог члана неко лице физички повријеђено,

починилац ће се казнити казном затвора до три године.

Члан 328.

Тешка кривична дјела против опште безбједности људи и имовине

(1) Ако је кривичним дјелом из члана 323. (*Изазивање панике* ст. од 1. до 3.; члана 324. (*Уништење или оштећење важних привредних објеката или јавних уређаја*) ст. 1. и 2.; члана 325. (*Оштећење заштитних уређаја на раду*) ст. 1. и 2. и члана 326. (*Неправилно извођење тражевских радова*) став 1. овог закона неко лице тешко физички повријеђено или је проузрокована имовинска штета великих размјера,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

(2) Ако је кривичним дјелом из члана 323. ст. од 1. до 3.; члана 324. ст. 1. и 2.; члана 325. ст. 1. и 2. и члана 326. став 1. овог закона проузрокована смрт једног или више лица,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до дванаест година.

(3) Ако је кривичним дјелом из члана 323. став 4. члана 324. ст. 3. и 4. члана 325. став 3. и члана 326. став 2. овог закона неко лице тешко физички повријеђено или је проузрокована имовинска штета великих размјера,

починилац ће се казнити казном затвора до пет година.

(4) Ако је кривичним дјелом из члана 323. став 4.; члана 324. ст. 3. и 4.; члана 325. став 3. и члана 326. став 2. овог закона проузрокована смрт једног или више лица,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

Члан 329.

Непрописни превоз експлозивног или запаљивог материјала

Ко противно прописима о превозу експлозивног или лако запаљивог материјала преда на превоз јавним саобраћајним средствима експлозивни или лако запаљиви материјал или такав материјал сам превози или преноси користећи се јавним саобраћајним средствима,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 330.

Оштећење брана

Ко оштети израђене или природне бране које служе као заштита од природних несрећа,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 331.

Неотклањање опасности

(1) Ко благовременом пријавом надлежном тијелу или на други начин не предузме мјере ради отклањања пожара, поплаве, експлозије, саобраћајне несреће или друге опасности за живот или тијело људи или за имовину већег обима, иако је то могао да учини без опасности за себе или другог,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

(2) Ко одвраћањем или на други начин спријечи другог у предузимању мјера ради отклањања пожара, поплаве, експлозије, саобраћајне несреће или друге опасности за живот или тијело људи или за имовину већег обима,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

XXVIII - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ОСМА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ БЕЗБЈЕДНОСТИ ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА

Члан 332.

Угрожавање јавног саобраћаја

(1) Учесник у саобраћају на путевима, који се не придржава саобраћајних прописа и тиме тако угрози јавни саобраћај да доведе у опасност живот људи или имовину већих размјера, па због тога код другог наступи имовинска штета преко 5.000 КМ,

казниће се казном затвора до пет година.

(2) Ко угрожавањем жељезничког, бродског, трамвајског, трелејбуског или саобраћаја жичаром доведе у опасност живот или тијело људи или имовину већих размјера,

казниће се казном затвора до пет година.

(3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата, казниће се казном затвора до три године.

Члан 333.

Угрожавање јавног саобраћаја због омамљености

(1) Ко под утицајем алкохола или других омамљујућих средстава управља моторним возилом, иако је због тога очито неспособан за сигурну вожњу и тиме тако угрози јавни саобраћај на путевима да доведе у опасност живот или тијело људи или имовину већег обима,

казниће се казном затвора до три године.

(2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 334.

Угрожавање јавног саобраћаја опасном радњом

(1) Ко уништењем, уклањањем или тежим оштећењем саобраћајног уређаја, средства, знака или уређаја за сигнализацију који служе безбједности саобраћаја или давањем погрешних знакова или сигнала, постављањем препрека на саобраћајницама или на други начин тако угрози јавни саобраћај да тиме доведе у опасност живот или тијело људи или имовину већег обима,

казниће се казном затвора до три године.

(2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 335.

Несавјестан надзор над јавним прометом

(1) Одговорно лице којем је повјерен надзор над стањем и одржавањем саобраћајница и објеката на њима, превозним средствима или јавним саобраћајем или над испуњавањем прописаних услова рада возача, или одговорно лице ком је повјерено руковођење возачом, које несавјесним обављањем дужности изазове опасност за живот или тијело људи или за имовину већег обима,

казниће се казном затвора до пет година.

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се одговорно лице које изда налог за вожњу или дозволи вожњу, иако зна да возач због умора, болести, утицаја алкохола или из других разлога није у стању да сигурно управља возилом или да возило није исправно и тиме изазове опасност за живот или тијело људи или за имовину већег обима.

(3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 336.

Тешка кривична дјела против безбједности јавног промета

(1) Ако је кривичним дјелом из члана 332. (*Угрожавање јавног саобраћаја*) ст. 1. и 2.; члана 333. (*Угрожавање јавног саобраћаја због омамљености*) став 1.; члана 334. (*Угрожавање јавног саобраћаја опасном радњом*) став 1. и члана 335. (*Несавјестан надзор над јавним саобраћајем*) ст. 1. и 2. овог закона проузрокована тешка физичка повреда неког лица или имовинска штета великих размјера,

починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из члана 332. ст. 1. и 2.; члана 333. став 1.; члана 334. став 1. и члана 335. ст. 1. и 2. овог закона проузрокована смрт једног или више лица,
починилац ће се казнити казном затвора најмање годину дана.
- (3) Ако је кривичним дјелом из члана 332. став 3.; члана 333. став 2.; члана 334. став 2. и члана 335. став 3. овог закона проузрокована тешка физичка повреда неког лица или имовинска штета великих размјера,
починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Ако је кривичним дјелом из члана 332. став 3.; члана 333. став 2.; члана 334. став 2. и члана 335. став 3. овог закона проузрокована смрт једног или више лица,
починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.

Члан 337.

Неуказивање помоћи лицу повријеђеном у саобраћајној несрећи

- (1) Возач моторног возила или другог превозног средства који остави без помоћи лице које је повријеђено тим превозним средством или чију је повреду проузроковао,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ако кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована тешка физичка повреда или смрт повријеђеног лица,
починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.

XXIX - ГЛАВА ДВАДЕСЕТ ДЕВЕТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ПРАВОСУЂА

Члан 338.

Договор за почињење кривичних дјела

Ко с другима договори почињење кривичног дјела прописаног законом у Федерацији за које се може изрећи казна затвора три године или тежа казна, ако за договор почињења таквог појединог кривичног дјела није прописана посебна казна,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 339.

Припремање кривичног дјела

Ко набави или припреми средства или уклони препреке или предузме неку другу радњу која ствара услове за директно почињење, али није дио почињења кривичног дјела прописаног законом у Федерацији за које се може изрећи казна затвора од три године или тежа казна, уколико за припремање појединог кривичног дјела није прописана посебна казна,
казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 340.

Удруживање ради почињења кривичних дјела

- (1) Ко организује групу људи или на други начин удружује три или више лица с циљем почињења кривичних дјела прописаних законом у Федерацији за која се може изрећи казна затвора три године или тежа казна, ако за такво организовање или удруживање ради почињења појединог кривичног дјела није прописана посебна казна,
казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (2) Ко постане чланом групе људи или удружења из става 1. овог члана,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (3) Члан групе људи који открије групу или члан удружења који открије удружење прије него што је у њиховом саставу или за њих починио кривично дјело,
може се ослободити од казне.
- (4) Организатор који откривањем групе људи или удружења или на други начин спријечи почињење кривичног дјела из става 1. овог члана,
казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године, а може се и ослободити од казне.

Члан 341.

Учествовање у групи људи која почини кривично дјело

- (1) Ко учествује у групи људи која заједничким дјеловањем усмрти неко лице или га тешко физиички повриједи, почини паљевину, оштети имовину у већем обиму или почини друга

тешка насиља или која покуша починити таква дјела за само учествовање у тој групи људи
казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

(2) Ко организује или било како руководи групом људи која почини кривично дјело из става 1. овог члана,
казниће се казном затвора од једне до десет година.

Члан 342.

Злочиначка организација

- (1) Ко почини кривично дјело прописано законом у Федерацији као члан злочиначке организације, ако за поједино кривично дјело није прописана посебна казна,
казниће се казном затвора од најмање три године.
- (2) Ко као члан злочиначке организације почини кривично дјело прописано законом у Федерацији за које се може изрећи казна затвора три године или тежа казна, ако за поједино кривично дјело није прописана посебна казна,
казниће се казном затвора од најмање пет година.
- (3) Ко организује или било како руководи злочиначком организацијом која заједничким дјеловањем почини или покуша кривично дјело прописано законом у Федерацији, ако за поједино кривично дјело није прописана посебна казна,
казниће се казном затвора од најмање десет година или дуготрајним затвором.
- (4) Ко постане члан злочиначке организације која заједничким дјеловањем почини или покуша кривично дјело прописано законом у Федерацији, ако за поједино кривично дјело није прописана посебна казна,
казниће се казном затвора од најмање једну годину.
- (5) Члан злочиначке организације из ст. од 1. до 4. овог члана, који злочиначку организацију открије,
може се ослободити од казне.

Члан 343.

Израда и набавка оружја и средстава намијењених почињењу кривичних дјела

- (1) Ко оружје, експлозивне материје или средства за њихово приправљање или отрове за које зна да су намијењени почињењу кривичног дјела изради, набави или другом омогући да до њих дође,
казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Ко изради или другом уступи лажни кључ, отпирач или какву другу ствар или средство за провалу, иако зна да је намијењено почињењу кривичног дјела,
казниће се казном затвора до једне године.

Члан 344.

Непријављивање припремања кривичног дјела

- (1) Ко зна да се припрема почињење кривичног дјела за које се по закону у Федерацији може изрећи три године затвора или тежа казна, па у времену кад је још било могуће спријечити његово почињење то не пријави, а дјело буде покушано или почињено,
казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини у односу на кривично дјело за које се по закону у Федерацији може изрећи казна дуготрајног затвора,
казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) За кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана неће се казнити лице ком је починилац брачни друг, лице које с њим живи у ванбрачној заједници, крвни сродник у равнот линији, брат или сестра, усвојилац или усвојеник и њихов брачни друг или лице с којим живе у ванбрачној заједници, или које је бранилац, љекар или вјерски исповједник починиоца.

Члан 345.

Непријављивање кривичног дјела или починилаца

- (1) Ко зна за починиоца кривичног дјела за које се може изрећи казна дуготрајног затвора, или ко само зна да је такво дјело учињено, па то не пријави, иако од такве пријаве овиси благовремено откривање починилаца или кривичног дјела,
казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се службено или одговорно лице које не пријави кривично дјело за које је сазнало у вршењу своје дужности, ако се за то кривично

дјело може изрећи казна затвора од пет година затвора или тежа казна.

- (3) За кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана неће се казнити лице којем је починилац брачни друг, лице које с њим живи у ванбрачној заједници, крвни сродник у равној линији, брат или сестра, усвојилац или усвојитељ и њихов брачни друг или лице с којом живе у ванбрачној заједници, или која је бранитељ, лекар или вјерски исповједник починиоца.
- (4) За кривична дјела из ст. 1. и 2. овог члана казниће се и доктор медицине, доктор стоматологије, бабица или здравствени радник, психолог, јавни нотар и радник социјалне заштите, ако је кривично дјело почињено према дјетету или малољетнику.

Члан 346.

Помоћ починиоцу послје почињеног кривичног дјела

- (1) Ко крије починиоца кривичног дјела за које се може изрећи казна затвора од три године или му прикривањем оруђа, трагова или на други начин помаже да не буде откривен, или ко крије осуђеног или предузима нешто друго с циљем избегавања извршења изречене казне, мјере безбједности или васпитне заводске мјере,
- казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Ко пружи помоћ из става 1. овог члана починиоцу кривичног дјела за које се може изрећи казна затвора од пет година или тежа казна, али не и казна дуготрајног затвора,
- казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ко пружи помоћ из става 1. овог члана починиоцу кривичног дјела за које се може изрећи казна дуготрајног затвора,
- казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (4) Казна изречена за кривично дјело из ст. 1. до 3. овог члана не може бити тежа ни по врсти ни по висини од казне на коју је осуђено лице којем је починиоц пружио помоћ.
- (5) За кривично дјело из ст. 1. до 3. овог члана неће се казнити лице којој је починилац брачни друг, лице које с њим живи у ванбрачној заједници, крвни сродник у равној линији, брат или сестра, усвојилац или усвојеник или њихов брачни друг или лице с којом живе у ванбрачној заједници, или која је бранитељ, лекар или вјерски исповједник починиоца.

Члан 347.

Лажно пријављивање

- (1) Ко пријави неко одређено лице да је починило кривично дјело прописано законом у Федерацији Босне и Херцеговине, знајући да то лице није починилац,
- казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко подметањем трагова кривичног дјела или на други начин изазове покретање кривичног поступка због кривичног дјела прописаног законом у Федерацији против лица за које се зна да није починилац.
- (3) Ко сам себе пријави да је починио кривично дјело прописано законом у Федерацији, иако га није починио,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.
- (4) Казном из става 3. овог члана казниће се ко пријави да је почињено кривично дјело прописано законом у Федерацији, иако зна да то дјело није почињено.

Члан 348.

Давање лажног исказа

- (1) Свједок, вјештак, преводилац или тумач који у судском, прекршајном, управном или дисциплинском поступку у Федерацији да лажни исказ,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се странка која при извођењу доказа испитивањем странака у парничном или управном поступку у Федерацији да лажни исказ, а на том је исказу заснована одлука донесена у том поступку.
- (3) Ако је лажан исказ дат у кривичном поступку у Федерацији, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Ако су због кривичног дјела из става 3. овог члана наступиле нарочито тешке посљедице за окривљеног,
- починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (5) Ако починилац добровољно опозове свој лажни исказ прије него што је донесена коначна одлука,

казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци, а може се и ослободити од казне.

Члан 349.

Спречавање доказивања

- (1) Ко свједока или вјештака у судском, прекршајном, управном или дисциплинском поступку у Федерацији, силом, пријетњом или другим обликом принуде или обећањем дара или какве друге користи наведе на лажан исказ,
- казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (2) Ко с циљем да спречи или знатно отежа доказивање у судском, прекршајном, управном или дисциплинском поступку у Федерацији сакрије, оштети, уништи или почини неупотребљивим туђи предмет или исправу која служи доказивању,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (3) Казном из става 1. овог члана казниће се ко с циљем да спречи или знатно отежа доказивање у судском, прекршајном, управном или дисциплинском поступку у Федерацији уклони, уништи, помакне или премјести неки гранични камен, земљомјерски знак или уопште какав знак о власништву или неком другом стварном праву или употреби воде, или ко с истим циљем такав знак лажно постави.

Члан 350.

Повреда тајности поступка

Ко неовлаштено открије оно што је сазнао у судском, прекршајном или управном поступку у Федерацији, а што се по закону не смије објавити или је одлуком надлежне институције у Федерацији проглашено тајном,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 351.

Неизвршење судске одлуке

- (1) Одговорно лице у органу власти или правном лицу или другим институцијама у Федерацији које не поступи по правоснажној одлуци суда у Федерацији,
- казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се одговорно лице које одбије да изврши одлуку Дома за људска права за Федерацију или одлуку Уставног суда Федерације коју је дужна извршити.
- (3) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана проузрокована тежа повреда права другог или значајна материјална штета,
- починилац ће се казнити казном затвора од једне до пет година.

Члан 352.

Одавање идентитета заштићеног свједока

Судија суда у Федерацији или друго службено лице које је учествовало у саслушању заштићеног свједока у кривичном поступку који се води по закону Федерације, које неовлаштенном лицу учини доступним податке о идентитету заштићеног свједока,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 353.

Повреда судске одлуке о забрани вршења звања, дјелатности или дужности

Ко другоме омогући обављање занимања, дјелатности или дужности иако зна да му је правоснажном судском одлуком изречена безбједносна мјера забране вршења звања, дјелатности или дужности, или заштитна мјера забране вршења одређених дужности, или је таква забрана правна посљедица осуде,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 354.

Побуна лица лишених слобода

- (1) Лице које је на основу закона лишено слободе, које се удружи с другим лицима којима је на основу закона одузета слобода с циљем да се насилно ослободи или да те особе заједно нападну лица чијем су надзору повјерене, или да их силом или пријетњом да ће директно употребити силу принуде да учине или пропусте нешто што је противно њиховој дужности,
- казниће се казном затвора до три године.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана неко лице тешко физички повријеђено или је проузрокована имовинска штета већих размјера, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузрокована смрт једног или више лица, починилац ће се казнити казном затвора од једне до дванаест година.

Члан 355.

Бијекство лица које је лишено слобода

Ко употребом силе или пријетњом да ће директно да нападне на живот или тијело другог лица побјегне из кривично-поправне установе или затвора,

казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

Члан 356.

Омогућавање бијекства лицу лишеном слободе

- (1) Ко силом, пријетњом, обманом или на други начин омогући бијекство лицу које је на основу закона лишено слободе, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини као члан групе људи, казниће се казном затвора од једне до осам година.

Члан 357.

Повреда закона од судије

Судија Уставног суда Федерације или судија суда у Федерацији који с циљем да другом прибави неку корист или да му нанесе неку штету, донесе незакониту одлуку или на други начин прекрши закон,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

XXX - ГЛАВА ТРИДЕСЕТА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ЈАВНОГ РЕДА И ПРАВНОГ ПРОЦЕСА

Члан 358.

Спречавање службеног лица у вршењу службене радње

- (1) Ко силом или пријетњом да ће директно употребити силу спријечи службено лице у вршењу службене радње коју је предузела у оквиру својих овлашћења или је на исти начин принуди на обављање службене радње, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана службено лице увријеђено, злостављано или је лако физички повријеђено или је кривично дјело из става 1. овог члана почињено пријетњом употребе оружја, казниће се казном затвора од шест мјесеци до три године.
- (3) Ко кривично дјело из ст. 1. и 2. овог члана почини према службеном лицу при обављању послова јавне безбједности или безбједности Федерације или дужности чувања јавног реда, хапшења починиоца кривичног дјела или чувања лица лишеног слободе, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (4) Ако је починилац кривичног дјела из ст. од 1. до 3. овог члана био изазван противзаконитим или грубим поступањем службеног лица, може се ослободити од казне.

Члан 359.

Напад на службено лице у вршењу послова безбједности

- (1) Ко нападне или озбиљно пријети да ће напасти службено лице или лице које му помаже у вршењу послова јавне безбједности или безбједности Федерације или дужности чувања јавног реда, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана службено лице или лице које му помаже лако физички повријеђено или је кривично дјело из става 1. овог члана почињено уз пријетњу употребом оружја, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана службено лице или лице које му помаже тешко физички повријеђено,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

- (4) Ако је починилац кривичног дјела из ст. од 1. до 3. овог члана био изазван противзаконитим или грубим поступањем службеног лица или лица које му помаже, може се ослободити од казне.

Члан 360.

Учествовање у групи људи која спријечи службено лице у вршењу службене радње

- (1) Ко учествује у групи људи која заједничким дјеловањем спријечи или покуша да спријечи службено лице у вршењу службене радње или је на тај начин присили на вршење службене радње, за само учествовање казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ко организује или било како руководи групом људи која почини кривично дјело из става 1. овог члана, казниће се казном затвора од једне до пет година.

Члан 361.

Организовање отпора

- (1) Ко друге организује или позива на пружање насилног отпора законитим одлукама или мјерама надлежних органа, или пружа отпор службеном лицу у вршењу службене радње, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузроковано неповољење или је знатно отежано провођење законите одлуке или мјере надлежног органа, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.
- (3) Ко организује или било како руководи групом људи која почини кривично дјело из става 1. овог члана, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 362.

Насилничко понашање

- (1) Ко грубим вријеђањем или злостављањем другог, насиљем према другом, изазивањем туче или нарочито дрским или безобзирним понашањем угрожава грађански мир, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини у саставу групе људи, или ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана проузроковано тешко понижење више лица, или је неко лице лако тјелесно озљеђено, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 363.

Неовлаштено посједовање или угрожавање јавног реда путем радио или телевизијске станице

- (1) Ко противно прописима о систему веза посједује радио или телевизијску станицу или радио и телевизијску станицу користи без прописаног одобрења, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ко грубо кршећи стандарде професионалног понашања медија и новинара, користи хушкачки или говор мржње или говор који очито позива или подстиче на насиље, националне или етничке сукобе и тиме доведе до угрожавања јавног реда или мира, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 364.

Неовлаштено бављење одређеним занимањем

Ко се неовлаштено за награду бави одређеним занимањем за чије обављање је по закону или другим прописима донесеним на основу закона потребна дозвола надлежног органа, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 365.

Неучествовање у уклањању опште опасности

Ко противно наредби надлежног органа без оправданог разлога одбије да учествује у уклањању опасности од пожара, поплаве или сличне опасности, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 366.

Скидање или повреда службеног печата или знака

Ко скине или повриједи службени печат или знак ког је овлаштено службено лице ставило ради обезбјеђења предмета или просторије, или ко без скидања или повреде печата или знака отвори обезбјеђени предмет или уђе у такву просторију,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 367.

Одузимање или уништавање службеног печата или службених списка

Ко противправно одузме, сакрије, уништи, оштети или на други начин учини неупотребљивим службени печат, књигу, спис или документ институције у Федерацији или другог правног лица које врши јавна овлаштења или се код њих налази,

казниће се казном затвора до три године.

Члан 368.

Уништавање или прикривање архивске грађе

Ко уништи, прикрије или учини неупотребљивом архивску грађу или је изнесе изван земље без претходног одобрења надлежног органа,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 369.

Лажно представљање

(1) Ко се с циљем да себи или другом прибави какву корист или да другом нанесе какву штету лажно представља као службено или војно лице или неовлаштено носи ознаке службеног или војног лица,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко изврши какву радњу коју је овлаштено да изврши само одређено службено лице.

Члан 370.

Самовлашће

(1) Ко употребом силе или озбиљном пријетњом прибавља неко своје право или право за које сматра да му припада,

казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

(2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини у саставу групе људи или удружења организованог ради почињења тог кривичног дјела,

починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 371.

Недозвољено држање оружја или експлозивних материја

(1) Ко неовлаштено изради, преправи, прода, набави или размијени ватрено оружје, муницију или експлозивне материје, или ко неовлаштено држи ватрено оружје, муницију или експлозивне материје чија набавка грађанима уопште није дозвољена,

казниће се казном затвора до три године,

(2) Ко почини кривично дјело из става 1. овог члана у односу на већу количину ватреног оружја, муниције или експлозивних материја,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

(3) Ко добровољно преда средства из става 1. овог члана надлежном органу може бити блаже кажњен.

Члан 372.

Злоупотреба знака за помоћ и опасност

Ко злоупотреби знак за помоћ или знак за опасност или неосновано позива у помоћ с циљем да изазове излазак службеника државних органа или ватрогасаца или заустављање саобраћаја,

казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 373.

Фалсификовање документа

(1) Ко изради лажни документ или преиначи прави документ с циљем да се такав документ употреби као прави, или ко лажни или преиначени документ употреби као прави или га набави ради употребе,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

(2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини у погледу јавног документа, тестамент, мјенице, чека, јавне или службене књиге или друге књиге коју по закону мора да води,

казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

Члан 374.

Посебни случајеви фалсификовања документа

Сматраће се почињењем кривичног дјела фалсификовања документа и казниће се по члану 373. (*Фалсификовање докумената*) став 1. овог закона:

- a) ко какав папир, бланкет или какав други предмет који је нека особа потписала неовлаштено попуни неком изјавом која има вриједност за правне односе;
- b) ко другог обмане о садржају неког документа и тај га потпише сматрајући да потписује неки други документ или неки други садржај;
- ц) ко документ изда у име друге особе без њеног овлаштења или у име особе која не постоји;
- д) ко као издавалац документа уз свој потпис наведе да има какав положај, позив или чин иако нема такав положај, позив или чин, а то има битни утицај на доказну снагу документа;
- е) ко документ изради неовлашћеном употребом правог печата или знака.

Члан 375.

Овјеравање неистинитог садржаја

(1) Ко довођењем у заблуду надлежног органа почини да оно у јавном документу, записнику или књизи овјери нешто неистинито што треба да служи као доказ у правном процесу,

казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се ко документ, записник или књигу из става 1. овог члана употреби знајући да су неистинити.

Члан 376.

Издавање и употреба неистинитог љекарског или ветеринарског свједочанства

(1) Доктор медицине, доктор стоматологије или ветеринар који изда неистинито љекарско или ветеринарско свједочанство знајући да је неистинито,

казниће се казном затвора до једне године.

(2) Ко употреби неистинито љекарско или ветеринарско свједочанство знајући да је неистинито,

казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

Члан 377.

Надринотарство

Ко се, немајући прописану стручну спрему, неовлаштено за награду бави указивањем правне помоћи,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 378.

Ометање вјерских обреда

(1) Ко омета или спријечи вјерски обред,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

(2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини употребом силе или озбиљном пријетњом употребе силе,

казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 379.

Повреда мира покојника

(1) Ко неовлаштено прекопа, разруши, оштети или на други начин грубо оскрнави гроб или друго мјесто уповавања или спомен на умрле,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

(2) Ко неовлаштено ископа, однесе, оштети, уништи, сакрије или премјести орган, дио тијела или пепео умрле особе, или ко оскрнави орган умрле особе,

казниће се новчаном казном или казном затвора до двије године.

XXXI - ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ПРВА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА КОРУПЦИЈЕ И КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ СЛУЖБЕНЕ И ДРУГЕ ОДГОВОРНЕ ФУНКЦИЈЕ

Члан 380.

Примање дара и других облика користи

- (1) Службено или одговорно лице у Федерацији, укључујући и страном службено лице, које захтијева или прими дар или какву другу корист, или које прими обећање дара или какве користи, да у оквиру свог овлашћења изврши што не би смјело да изврши или да не изврши што би морало извршити,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (2) Службено или одговорно лице у Федерацији, укључујући и страном службено лице, које захтијева или прими дар или какву корист, или које прими обећање дара или какве користи, да у оквиру свог овлашћења изврши што би морало извршити или да не изврши што не би смјело извршити,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (3) Казном из става 2. овог члана казниће се службено или одговорно лице у Федерацији, укључујући и страном службено лице, које послуже чињења или нечињења из ст. 1. и 2. овог члана, а у вези с тим захтијева или прими дар или какву другу корист.

- (4) Примљени дар или имовинска корист одузеће се.

Члан 381.

Давање дара и других облика користи

- (1) Ко службеном или одговорном лицу у Федерацији, укључујући и страном службено лице, учини или обећа дар или какву другу корист да у оквиру свог овлашћења изврши што не би смјело извршити или да не изврши што би морало извршити, или ко посредује при оваквој корупцији службеног или одговорног лица,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ко службеном или одговорном лицу у Федерацији, укључујући и страном службено лице, учини или обећа дар или какву другу корист да у оквиру свог овлашћења изврши што не би смјело извршити или да не изврши што не би смјело извршити, или ко посредује при оваквој корупцији службеног или одговорног лица,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

- (3) Починилац кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана који је дао мито на захтјев службеног или одговорног лица у Федерацији, укључујући и страном службено лице, и пријавио кривично дјело прије његовог откривања или сазнања да је откривено,

може се ослободити од казне.

- (4) Примљени дар или имовинска корист одузеће се, а у случају из става 3. овог члана може се вратити лицу које је дало мито.

Члан 382.

Противзаконито посредовање

- (1) Ко прими награду или какву другу корист да кориштењем свог службеног или утицајног положаја у Федерацији посредује да се изврши или не изврши нека службена радња,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

- (2) Ко користећи свој службени или утицајни положај у институцијама у Федерацији посредује да се изврши службена радња која се не би смјела извршити или да се не изврши службена радња која би се морала извршити,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (3) Ако је за почињење кривичног дјела из става 2. овог члана примљена награда или каква друга корист,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 383.

Злоупотреба положаја или овлашћења

- (1) Службено или одговорно лице у Федерацији које искориставањем свог службеног положаја или овлашћења, прекорачивши границе свог службеног овлашћења или не извршивши своје службене дужности, прибави себи или другом какву корист, другогме нанесе какву штету или теже повриједи права другог,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 10.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 50.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора најмање три године.

Члан 384.

Проневијера у служби

- (1) Ко с циљем да себи или другом прибави протуправну имовинску корист присвоји новац, вриједносне папире или друге покретне ствари које су му повјерене у служби или уопште на раду у институцијама у Федерацији,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 10.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 50.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора најмање три године.

Члан 385.

Преvara у служби

- (1) Службено или одговорно лице у Федерацији које с циљем да себи или другом прибави протуправну имовинску корист подношењем лажних обрачуна или на други начин доведе у заблуду овлаштено лице да изврши незакониту исплату,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 10.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 50.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора најмање три године.

Члан 386.

Послуга у служби

Ко се неовлаштено послужи новцем, вриједносним папиром или другим покретним стварима које су му повјерене у служби или уопште на раду у институцијама у Федерацији, или те ствари другом неовлаштено да на послуку,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 387.

Несавјестан рад у служби

- (1) Службено или одговорно лице у Федерацији које повредом закона, другог прописа или општег акта или пропуштањем дужности надзора, очито несавјесно поступи у вршењу дужности, па због тога право другог буде тешко повријеђено или наступи имовинска штета која прелази 1.000 КМ,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана тешко повријеђено право другог или наступи имовинска штета која прелази 10.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 388.

Одавање службене тајне

- (1) Службено или одговорно лице у Федерацији које неовлаштено другогме саопшти, преда или на други начин учини доступним податке који су службена тајна, или које прибавља такве податке с циљем да их преда неовлашћеном лицу,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се и лице које с циљем да неовлаштено употреби такве податке незаконито искористи податке који се чувају као службена тајна, или лице које без одобрења те податке објави.

- (3) Ако је кривично дјело из става 1. овог члана учињено из користољубља или у погледу нарочито повјерљивих података, или ради објављивања или кориштења података изван Федерације,

починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

- (4) Службено или одговорно лице у Федерацији које почини кривично дјело из става 1. овог члана из нехата, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (5) Нема кривичног дјела из става 2. овог члана ако ко објави или посредује у објављивању службене тајне институције у Федерацији чији је садржај супротан уставном поретку Федерације, с циљем да јавности открије неправилности у организовању, дјеловању и руковођењу службом, ако објава нема штетне посљедице за Федерацију.
- (6) Одредбе ст. 1. до 4. овог члана примјениће се и према лицу које је одало службену тајну након што јој је служба или одговорност у Федерацији престала.

Члан 389.

Фалсификовање службеног документа

- (1) Службено или одговорно лице у Федерацији које у службени или пословни документ, књигу или спис унесе неистините податке или не унесе какав важан податак, или својим потписом или службеним печатом овјери службени или пословни документ, књигу или спис с неистинитим садржајем, или које својим потписом или службеним печатом омогући израђивање таквог документа, књиге или списка с неистинитим садржајем, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (2) Казном из става 1. овог члана казниће се и службено или одговорно лице у Федерацији које неистинити службени или пословни документ, књигу или спис употреби у служби или при пословању као да су истинити, или које службени или пословни документ, књигу или спис уништи, прикрије, у већој мјери оштети или на други начин учини неупотребљивом.

Члан 390.

Противзаконита наплата и исплата

Службено или одговорно лице у Федерацији које од другог наплати што други није дужан, или наплати више него је дужан, или које при исплати или предаји каквих ствари мање исплати или преда,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 391.

Противзаконито ослобођење лица лишеног слободе

Службено лице у Федерацији које противзаконито ослободи лице лишено слободе, а које му је повјерено на чување, или му помогне у бијегу, или му омогућава недопуштenu везу или преписку ради припремања бијега,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 392.

Противзаконито присвајање ствари при претресању или извршењу

Службено лице у Федерацији које при претресању стана, просторија или лица или при извршењу, одузме покретну ствар с циљем да њеним присвајањем прибави себи или другом противправну имовинску корист,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

XXXII - ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ДРУГА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ СИСТЕМА ЕЛЕКТРОНСКЕ ОБРАДЕ ПОДАТАКА

Члан 393.

Оштећење компјутерских података и програма

- (1) Ко оштети, измијени, избрише, уништи или на други начин учини неупотребљивим или неприступачним туђе компјутерске податке или компјутерске програме, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ко упркос заштитним мјерама неовлаштено приступи компјутерским подацима или програмима или неовлаштено пресреће њихов пренос, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.
- (3) Казном из става 2. овог члана казниће се ко онемогући или отежа рад или кориштење компјутерског система, компјутерских података или програма или компјутерску комуникацију.

- (4) Ако је кривично дјело из ст. од 1. до 3. овог члана почињено у односу на компјутерски систем, податак или програм органа власти, јавне службе, јавне установе или привредног друштва од посебног јавног интереса, или је проузрокована знатна штета,

казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

- (5) Ко неовлаштено израђује, набавља, продаје, посједује или чини другом доступним посебне уређаје, средства, компјутерске програме или компјутерске податке створене или прилагођене ради почињења кривичног дјела из ст. од 1. до 3. овог члана,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

- (6) Посебни уређаји, средства, компјутерски програми или подаци створени, кориштени или прилагођени ради почињења кривичних дјела, којима је кривично дјело из ст. од 1. до 3. овог члана почињено, одузеће се.

Члан 394.

Компјутерско фалсификовање

- (1) Ко неовлаштено изради, унесе, измијени, избрише или учини неупотребљивим компјутерске податке или програме који имају вриједност за правне односе, с циљем да се употребије као прави или сам употреби такве податке или програме,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

- (2) Ако је кривично дјело из става 1. овог члана почињено у односу на компјутерске податке или програме органа јавне службе, јавне установе или привредног друштва од посебног јавног интереса, или је проузрокована знатна штета,

казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

- (3) Ко неовлаштено израђује, набавља, продаје, посједује или чини другом приступачним посебне уређаје, средства, компјутерске програме или компјутерске податке створене или прилагођене ради почињења кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

- (4) Посебни уређаји, средства, компјутерски програми или подаци створени, кориштени или прилагођени ради почињења кривичних дјела којима је почињено кривично дјело из става 1. или 2. овог члана, одузеће се.

Члан 395.

Компјутерска превара

- (1) Ко неовлаштено унесе, оштети, измијени или прикрије компјутерски податак или програм или на други начин утиче на исход електронске обраде података с циљем да себи или другом прибави противправну имовинску корист и да тиме другом проузрокује имовинску штету,

казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 10.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од двије до десет година.

- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист која прелази 50.000 КМ,

починилац ће се казнити казном затвора од двије до дванаест година.

- (4) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини само с циљем да другог оштети,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 396.

Ометање рада система и мреже електронске обраде података

Ко неовлашћеним приступом у систем или мрежу електронске обраде података изазове застој или поремети рад тог система или мреже,

казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.

Члан 397.

Неовлаштени приступ заштићеном систему и мрежи електронске обраде података

- (1) Ко се неовлаштено укључи у систем или мрежу електронске обраде података кршењем мјера заштите,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

- (2) Ко употребије податак добијен на начин из става 1. овог члана,

казниће се казном затвора до три године.

- (3) Ако су кривичним дјелом из става 2. овог члана проузроковане другом тешке последице, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.

Члан 398.

Компјутерска саботажа

Ко унесе, измијени, избрише или прикрије компјутерски податак или програм или се на други начин умијеша у компјутерски систем, или уништи или оштети уређаје за електронску обраду података с циљем да онемогући или знатно омете поступак електронске обраде података значајним органима власти, јавним службама, јавним установама, трговачким друштвима или другим правним лицима од посебног јавног интереса, па тиме проузрокује штету у износу већем од 500.00 КМ,

казниће се казном затвора од једне до осам година.

XXXIII - ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ТРЕЋА

КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ ОРУЖАНИХ СНАГА ФЕДЕРАЦИЈЕ

Члан 399.

Неизвршење и одбијање извршења наређења

- (1) Војно лице које не изврши или одбије да изврши наређење надређеног у вези са службом, па због тога наступи немогућност вршења или отежано обављање службе или опасност по живот људи или имовине од велике вриједности, казниће се казном затвора до пет година.
- (2) Војно лице које се противи стражару, патроли, службљућем или другом војном лицу у сличној служби док врше своју службену дужност, као и војно лице које не послуша њихов позив или не изврши или одбије да изврши њихово наређење, казниће се казном затвора до једне године.
- (3) Починилац кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана који је био изазван противзаконитим или грубим поступањем надређеног, стражара, патроле, службљућег или другог војног лица, може бити блаже кажњен или ослобођен од казне.

Члан 400.

Одбијање примања и употребе оружја

- (1) Војно лице које противно прописима и без оправдана разлога одбије примити оружје или га употрежити по заповиједи или по правилима службе, казниће се казном затвора од једне до пет година.
- (2) Војни обвезник који без оправдана разлога одбије примити оружје од надлежног органа које му се додјељује у вези са службом у резервном саставу оружаних снага, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (3) Нема кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана кад се ради о војној лицу или војном обвезнику којему је у прописаном поступку уважен приговор савјести.

Члан 401.

Противљење надређеном

- (1) Војно лице које заједно с другим војним лицима одбије заповијед надређеног у вези са службом или одбије извршити своју функција, казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.
- (2) Војно лице које при учињењу кривичног дјела из става 1. овог члана употрежи оружје, казниће се казном затвора од једне до десет година.
- (3) Казном из става 2. овог члана казниће се ко организира или било како руководи учињењем кривичног дјела из става 1. овог члана, те војни старјешина који је учествовао у таквом дјелу.
- (4) Починилац кривичног дјела из става 1. овог члана који је био изазван протузаконитим или грубим поступањем надређеног, може се блаже казнити или ослободити од казне.

Члан 402.

Принуда према војном лицу у обављању службене дужности

- (1) Ко силом или пријетњом да ће изравно употрежити силу спријечи војну особу у обављању службене дужности или је на тај начин присили на обављање службене дужности, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана војна лице тешко увријеђено, или је према њој безобзирно поступано или је лако тјелесно озљеђено или је кривично дјело из става 1. овог члана учињено употребом оружја, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Починилац кривичног дјела из става 1. овог члана који је био изазван протузаконитим или грубим поступањем војне особе, може се блаже казнити или ослободити од казне.

Члан 403.

Напад на војну особу у обављању службе

- (1) Ко нападне или озбиљно пријети да ће напасти војну особу која обавља службу, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана војна лице лако тјелесно озљеђено, или је кривично дјело из става 1. овог члана учињено употребом оружја, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана војна лице тешко тјелесно озљеђено, или су проузроковане тешке последице за службу, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (4) Ако је при учињењу кривичног дјела из става 1. овог члана починилац с намјером усмртио војну особу, казниће се казном затвора најмање десет година или казном дуготрајног затвора.
- (5) Починилац кривичног дјела из ст. 1. и 2. овог члана који је био изазван протузаконитим или грубим поступањем војне особе, може се блаже казнити или ослободити од казне.

Члан 404.

Злостављање подређеног или млађег

- (1) Војни старјешина који у служби или у вези са службом злоставља подређеног или млађег или с њиме поступа на начин којим се врјеђа људско достојанство, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини према више лице, казниће се казном затвора до пет година.
- (3) Починилац кривичног дјела из ст. 1. и 2. који је био изазван протузаконитим или грубим поступањем војне особе, може се блаже казнити или ослободити од казне.

Члан 405.

Повреда стражарске, опходне или друге сличне службе

- (1) Војно лице које поступи противно прописима о стражарској или опходној служби, служби службљућег или другој сличној служби, па због тога доведе у опасност живот људи или имовину велике вриједности, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини близу складишта оружја, муниције или експлозивног материјала или близу другог важног објекта, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (3) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана неко лице тешко тјелесно озљеђено, или је проузрокована имовинска штета великих размјера или су наступиле друге тешке последице, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Ако је кривичним дјелом из ст. 1. и 2. овог члана неко лице усмрћено, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (5) Ко кривично дјело из ст. од 1. до 4. овог члана почини из нехата казниће се:

- a) за кривично дјело из става 1. овог члана казном затвора до шест мјесеци,
- б) за кривично дјело из става 2. овог члана казном затвора до једне године,
- ц) за кривично дјело из става 3. овог члана казном затвора до три године,
- д) за кривично дјело из става 4. овог члана казном затвора до пет година.
- (6) Ако је кривичним дјелом из става 5. овог члана проузрокова последица из ст. 3. и 4. овог члана, починилац ће се казнити казном затвора од три мјесеца до пет година.

Члан 406.

Подношење неистинитих пријава и извјештаја

Војна лица која у обављању функција поднесе пријаву или извјештај неистинитог садржаја, или у пријави или извјештају прешути коју чињеницу коју није смјело прешутјети, па због тога доведе у опасност живот људи или имовину велике вриједности, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

Члан 407.

Неподузимање мјера за заштиту војне јединице

- (1) Војни старјешина који не подузима прописане, заповијеђене или друге очито потребне мјере за чување живота и здравља људи који су му повјерени, за осигурање и одржавање у исправном стању објеката, предмета и средстава који служе борбеној спремности, за уредну опскрбу јединице која му је повјерена храном, опремом или материјалом, за чување и његу стоке или мјере ради благовременог и уредног извршења осигуравајућих радова или осигурања објеката који су му повјерени, па тиме доведе у опасност живот људи или тешко угрози здравље људи или имовину велике вриједности, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана нека лице тешко тјелесно озљеђена, или је проузрокована имовинска штета великих размјера или друге тешке последице, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана нека лице усмрћена, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (4) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се казном затвора до једне године.
- (5) Ако је кривичним дјелом из става 4. овог члана проузрокована последица из става 2. овог члана, починилац ће се казнити казном затвора до три године.
- (6) Ако је кривичним дјелом из става 4. овог члана проузрокована последица из става 3. овог члана, починилац ће се казнити казном затвора до пет година.

Члан 408.

Неосигурање на војним вјежбама

- (1) Војна лице која на вјежби, обуци или у обављању покуса не подузме прописане, наређене или очито потребне мјере осигурања или опреза, па тиме доведе у опасност живот људи или тешко угрози здравље или имовину велике вриједности, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана нека лице тешко тјелесно озљеђена, или је проузрокована имовинска штета великих размјера или друге тешке последице, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана нека лице усмрћена, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.
- (4) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата, казниће се казном затвора до једне године.
- (5) Ако је кривичним дјелом из става 4. овог члана проузрокована последица из става 2. овог члана, починилац ће се казнити казном затвора до три године.
- (6) Ако је кривичним дјелом из става 4. овог члана проузрокована последица из става 3. овог члана, починилац ће се казнити казном затвора до пет година.

Члан 409.

Неодазивање позиву и избјегавање војне службе

- (1) Ко без оправдана разлога не дође у одређено вријеме на позив, ради саопћавања ратног распореда или примања оружја, или на служење војног рока, војну вјежбу или другу војну вјежбу, иако је био позван појединачним или општим позивом, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.
- (2) Ко се крије с циљем избјегавања обавезе из става 1. овог члана, иако је био позван појединачним или општим позивом, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.
- (3) Ко напусти земљу или остане у иностранству с циљем избјегавања позива или служења војног рока, војне вјежбе или друге војне службе, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (4) Починилац кривичног дјела из ст. од 1. до 3. овог члана који се добровољно јави надлежном тијелу Федерације, може се блаже казнити или ослободити од казне.

Члан 410.

Избјегавање војне службе онеспособљењем или пријеваром

- (1) Ко с циљем избјегавања војне службе или ради распоређивања на лакшу функцију себе озљеђи или на други начин онеспособи за војну службу, или симулира болест или употреби лажну исправу или поступи на други пријеваран начин, казниће се казном затвора до три године.
- (2) Ко другог са или без његова пристанка тјелесно озљеђи или га на други начин онеспособи у циљу избјегавања војне службе или друге војне обавезе, или у истом циљу за њега употреби лажну исправу или поступи на други пријеваран начин, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.
- (3) Ако је кривичним дјелом из става 2. овог члана проузрокована трајна неспособност за војну службу или другу војну обавезу, починилац ће се казнити казном затвора од једне до десет година.

Члан 411.

Протузаконито ослобођење од војне службе

Ко злоупотребом свог положаја или овлаштења постигне ослобођење војне особе или особе која подлијеже војној обавези од војне функција или њено распоређивање на лакшу функција, казниће се казном затвора од три мјесеца до три године.

Члан 412.

Самовољно удаљење и бијег из оружаних снага

- (1) Војно лице које самовољно напусти своју јединицу или службу и не врати се на функција у року од десет дана или се у истом року не врати на функција с дозвољеног одсуства изван јединице или службе, те војна лице која самовољно напустити своју јединицу или службу за вријеме извршења важног задатка или повећаног степена борбене спремности јединице, казниће се казном затвора до једне године.
- (2) Војно лице која се крије с циљем избјегавања службе у оружаним снагама, казниће се казном затвора до три године.
- (3) Војно лице која напусти земљу с циљем избјегавања службе у оружаним снагама, казниће се казном затвора до пет година.
- (4) Починилац кривичног дјела из става 2. овог члана који се добровољно јави надлежном органу Федерације, може се блаже казнити или ослободити од казне.
- (5) Починилац кривичног дјела из става 3. овог члана који се добровољно јави надлежном органу Федерације, може се блаже казнити.

Члан 413.

Непрописан или непажљив однос према повјереном оружју

Ко непрописно или непажљиво држи, чува или рукује повјереним оружјем, муницијом или експлозивом који припадају војној јединици или војној установи, па тиме проузрокује њихово оштећење у већој мјери, уништење или нестанак,

казниће се казном затвора до једне године.

Члан 414.

Протузаконито располагање повјереним оружјем

Ко присвоји, отуђи, положи, преда другом на употребу, оштети или уништи оружје, муницију или експлозив који су му дати на употребу и служе потребама одбране,

казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

Члан 415.

Одавање војне тајне

- (1) Војно лице или друга лица која противно својим дужностима у погледу чувања војне тајне саопшти, преда другом или му на други начин почини приступачним податке који су војна тајна или прибавља такве податке с циљем да их преда непозваном лицу.

казниће се казном затвора од три мјесеца до пет година.

- (2) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из користољубља или у погледу нарочито повјерљивих података или ради објаве или употребе тих података изван земље,

казниће се казном затвора најмање једну годину.

- (3) Ко кривично дјело из става 1. овог члана почини из нехата,
- казниће се казном затвора до три године.

Члан 416.

Кажњавање за кривична дјела учињена за вријеме ратног стања или стања непосредне ратне опасности

- (1) Ко кривично дјело из члана 399. (*Неизвршење и одбијање извршења заповиједи*) став 2.; члана 340. (*Одбијање примања и употребе оружја*) став 2.; члана 401. (*Противљење надређеном*) ст. 1. и 4.; члана 402. (*Принуда према војној лицу у обављању службене дужности*) ст. 1. и 3.; члана 403. (*Напад на војну особу у обављању службе*) ст. 1., 2. и 5.; члана 405. (*Повреда сарајевске, ојходне или друге сличне службе*) ст. 1., 2. и 5.; члана 406. (*Подношење неистинитих пријава и извјештаја*); 407. (*Неодузимање мјера за заштити војне јединице*) ст. 1. и од 4. до 6.; члана 408. (*Неосиђурање на војним вјешама*) ст. 1. и од 4. до 6.; члана 409. (*Неодазивање позиву и избјегавање војне службе*) став 1.; члана 410. (*Избјегавање војне службе онеспособљењем или пријеваром*) став 1.; члана 412. (*Самовољно удаљење и бијеж из оружаних снага*) ст. 1. и 3. и члана 415. (*Одавање војне тајне*) став 3. овог закона, почини за вријеме ратног стања или стања непосредне ратне опасности,

казниће се казном затвора од једне до десет година.

- (2) Ко кривично дјело из члана 402. став 2.; члана 403. став 3.; члана 405. ст. 3. и 6.; члана 407. ст. 2. и 3.; члана 408. ст. 2. и 3.; члана 410. став 2.; члана 411. (*Противзаконито ослобођење од војне службе*); 413. (*Непријасан или нејасљив однос према повјереном оружју*); 414. (*Протузаконито располагање повјереним оружјем*) и 415. став 1. овог закона, почини за вријеме ратног стања или стања непосредне ратне опасности,

казниће се казном затвора најмање три године.

- (3) Ко кривично дјело из члана 399. став 1.; члана 400. став 1.; члана 401. ст. 2. и 3.; члана 403. став 4.; члана 405. став 4.; члана 409. ст. 2. и 3.; члана 410. став 3.; члана 412. став 2. и члана 415. став 2. овог закона, почини за вријеме ратног стања или стања непосредне ратне опасности,

казниће се казном затвора најмање пет година или казном дуготрајног затвора.

Члан 417.

Изрицање дисциплинске казне или дисциплинске мјере

За кривично дјело против оружаних снага Федерације с прописаном казном затвора до три године, војном се лицу може уместо кривичноправне санкције изрећи дисциплинска казна или дисциплинска мјера утврђена прописима којима се уређује дисциплинска одговорност у оружаним снагама, ако је дјело нарочито лаког облика и ако то захтијевају интереси службе.

Члан 418.

Одговорност за кривично дјело учињено по заповиједи надређеног

Нема кривичног дјела ако његова законска обиљежја оствари подређени по заповиједи надређеног, а та се заповијед тиче службене дужности осим ако се заповијед односи на учињење геноцида, ратног злочина или другог кривичног дјела за које се може изрећи казна затвора десет година или тежа казна, или ако је било очито да се извршењем заповиједи учињује кривично дјело.

XXXIV - ГЛАВА ТРИДЕСЕТ ЧЕТВРТА

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 419.

Престанак важења бившег Закона

Даном ступања на снагу овог закона престаје важити Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 43/98, 2/99, 15/99, 29/00 и 59/02).

Члан 420.

Обавеза усклађивања правомоћно изречених кривичноправних санкција

- (1) Извршење кривичноправних санкција правомоћно изречених у складу са одредбама Кривичног закона из члана 419. (*Престанак важења бившег Закона*) овог закона, чије извршење није започело или је у току, има се у називу кривичног дјела, односно сигурносне мјере ускладити са називима предвиђеним у овом закону.
- (2) Усклађивање правомоћно изречене одлуке из става 1. овог члана врши суд који је донио ту одлуку у првом степену. Ово усклађивање се врши по службеној функцији у року од 30 дана од дана почетка примјене овог закона.

Члан 421.

Ступање на снагу овог закона

Овај закон ступа на снагу 1. августа 2003. године.

Председавајући Дома народа Парламента Федерације БиХ Славко Матић, с. р.	Председавајући Представничког дома Парламента Федерације БиХ Мухамед Ибрахимовић, с. р.
---	--

359

Na osnovu člana IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O ZAŠTITI SVJEDOKA POD PRIJETNJOM I UGROŽENIH SVJEDOKA

Proglasaва se Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 20. maja 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 12. juna 2003. godine.

Broj 01-528/03
28. jula 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, s. r.

ZAKON

O ZAŠTITI SVJEDOKA POD PRIJETNJOM I UGROŽENIH SVJEDOKA

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Predmet Zakona

Ovim zakonom uređuju se mjere koje osiguravaju zaštitu svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka u krivičnim postupcima koje vode općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu:

sud) ili kantonalni tužioci i federalni tužilac (u daljem tekstu: tužilac) za krivična djela koja su u nadležnosti suda.

Član 2.

Definicije

Izrazi koji se koriste u ovom zakonu imaju značenje prema Zakonu o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP FBiH) i Krivičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ FBiH), osim ako nije drugačije predviđeno ovim zakonom.

Član 3.

Svjedoci pod prijetnjom i ugroženi svjedoci

Svjedok pod prijetnjom je onaj svjedok čija je lična sigurnost ili sigurnost njegove porodice dovedena u opasnost zbog njegovog učešća u postupku kao rezultat prijetnji, zastrašivanja ili sličnih radnji koje su vezane za njegovo svjedočenje.

Porodica lica iz stava 1. ovog člana podrazumijeva lica koja mogu odbiti svjedočenje prema ZKP FBiH.

Ugroženi svjedok je onaj svjedok koji je ozbiljno fizički ili psihički traumatizovan okolnostima pod kojima je izvršeno krivično djelo ili koji pati od ozbiljnih psihičkih poremećaja koji ga čine izuzetno osjetljivim, odnosno dijete i maloljetnik.

Zaštićeni svjedok je onaj svjedok koji se sasluša prema odredbama čl. od 15. do 24. ovog zakona.

Član 4.

Donošenje rješenja

Svojstvo svjedoka iz člana 3. ovog zakona utvrđuje sud rješenjem.

Član 5.

Primjena mjera zaštite svjedoka

Sud može odrediti one mjere zaštite svjedoka koje smatra potrebnim a koje su predviđene ovim zakonom, uključujući primjenu više mjera istovremeno. Prilikom odlučivanja koja će mjera zaštite svjedoka biti primijenjena, sud neće odrediti primjenu teže mjere ako se ista svrha može postići primjenom blaže mjere.

Član 6.

Obavješćavanje svjedoka

Sud, tužilac i drugi organi koji učestvuju u postupku će po službenoj dužnosti poučiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženog svjedoka o mjerama zaštite svjedoka predviđenim ovim zakonom.

Svjedok pod prijetnjom i ugroženi svjedok ima pravo na pravnu pomoć u skladu sa Zakonom.

II - MJERE ZAŠTITE SVJEDOKA

Član 7.

Osiguranje psihološke, socijalne i stručne pomoći

Tužilac u toku istrage, a nakon podizanja optužnice suda obavještava organ nadležan za pitanja socijalnog staranja o uključenju ugroženog svjedoka u postupak i omogućava pružanje pomoći tog organa, kao i psihološku potporu svjedoku uključujući prisustvo odgovarajućih stručnih lica prilikom ispitivanja ili saslušanja.

Član 8.

Red izvođenja dokaza na glavnom pretresu

U toku glavnog pretresa sud može saslušati svjedoke pod prijetnjom i ugrožene svjedoke u najskorije moguće vrijeme i ima mogućnost da sasluša te svjedoke na glavnom pretresu drugačijim redoslijedom od onog koji je propisan u ZKP FBiH.

Član 9.

Ispitivanje

Sudija odnosno predsjednik vijeća će u odgovarajućoj mjeri kontrolirati način ispitivanja svjedoka kada se ispituje ugroženi svjedok, posebno u cilju zaštite svjedoka od uznemiravanja i zbunjivanja.

U izuzetnim okolnostima, sud može, uz saglasnost stranaka i branioca, saslušati ugroženog svjedoka tako što će mu direktno postavljati pitanja u ime stranaka i branioca.

Član 10.

Svjedočenje putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka

Pri odlučivanju da li postoje opravdani razlozi da se svjedok ispita putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka na način na koji stranke i branilac mogu postavljati pitanja, a da ne budu prisutni u istoj prostoriji sa svjedokom, također će se uzeti u obzir potreba da se osigura zaštita svjedoku pod prijetnjom i ugroženog svjedoka.

Član 11.

Udaljavanje optuženog

Kada postoji opravdana bojazan da će prisustvo optuženog uticati na sposobnost svjedoka da svjedoči potpuno i tačno, sud može, po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka ili branioca, a nakon saslušanja protivne stranke i branioca, narediti da optuženi bude udaljen iz sudnice.

Optuženom će biti omogućeno da prati svjedočenje putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka ili će svjedočenje biti zabilježeno i predočeno optuženom.

Branilac će biti prisutan na saslušanju. Nakon što se optuženom predoči svjedočenje svjedoka, a prije nego se svjedok otpusti, braniocu i optuženom omogućit će se da se konsultuju.

Na rješenje iz stava 1. ovog člana stranke i branilac mogu izjaviti žalbu. Vanraspravno vijeće suda razmatra žalbu u roku od 72 sata nakon prijema žalbe.

Član 12.

Izuzeci od direktnog izvođenja dokaza

Pri odlučivanju da li se zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu, sud će također uzeti u obzir potrebu da se osigura zaštita svjedoka pod prijetnjom koji bi se mogao izložiti, ili njegova porodica, velikoj ličnoj opasnosti, odnosno zaštita ugroženog svjedoka koji bi se mogao izložiti značajnoj duševnoj boli ako bi se pojavio na glavnom pretresu.

Član 13.

Ograničenje prava optuženog i njegovog branioca da pregleda spise i dokumentaciju

U izuzetnim okolnostima, ako bi otkrivanje nekih ili svih ličnih podataka svjedoka ili drugih detalja doprinijelo otkrivanju identiteta svjedoka i ozbiljno dovelo u opasnost svjedoka pod prijetnjom, sudija za prethodni postupak može, po prijedlogu tužioca, odrediti da neki ili svi lični podaci svjedoka ostanu povjerljivi nakon podizanja optužnice.

Tužilac odmah obavještava optuženog i njegovog branioca o podnošenju prijedloga iz stava 1. ovog člana.

Ako je moguće, sudija za prethodni postupak će saslušati optuženog i njegovog branioca prije nego što donese rješenje iz stava 1. ovog člana. Sudija za prethodni postupak mora donijeti rješenje u roku od 72 sata nakon prijema prijedloga.

Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana žalba nije dopuštena.

Ako sudija za prethodni postupak nije bio u mogućnosti da sasluša optuženog i njegovog branioca prije donošenja rješenja iz stava 1. ovog člana, sud će ih saslušati odmah po primitku optužnice.

Sud može ukinuti rješenje iz stava 1. ovog člana po službenoj dužnosti ili po prijedlogu optuženog ili njegovog branioca.

Sud ukida rješenje iz stava 1. ovog člana na prijedlog tužioca.

Sud će uvijek voditi računa o potrebi da se, čim bude moguće, otkriju podaci na koje se rješenje iz stava 1. ovog člana odnosi. Otkrit će se dovoljno detalja kako bi se odbrana pripremila za ispitivanje svjedoka. Podaci moraju biti otkriveni najkasnije u vrijeme kada svjedok daje iskaz na glavnom pretresu.

Član 14.

Dodatne mjere za osiguravanje anonimnosti svjedoka

U izuzetnim okolnostima kada postoji opravdana bojazan da će se ozbiljno ugroziti lična sigurnost svjedoka ili njegove porodice ako se neki ili svi lični podaci svjedoka objelodane i da će ta opasnost postojati i nakon davanja iskaza svjedoka, sud može po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka ili branioca odlučiti da lični podaci svjedoka ostanu povjerljivi u trajanju za

koje se odredi da je potrebno, a najviše 30 godina nakon što odluka postane pravosnažna.

Sud može nakon saslušanja stranaka i branioca odlučiti da se anonimnost svjedoka sačuva tako što će se dozvoliti svjedoku da svjedoči iza paravana ili koristi elektronski uređaj za promjenu glasa ili slike svjedoka, ili i slike i glasa koristeći se tehničkim uređajima za prijenos slike i zvuka.

Sud može po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka ili branioca u bilo kojem trenutku ukinuti rješenje iz stava 1. ovog člana.

Član 15.

Saslušanje zaštićenog svjedoka

U izuzetnim okolnostima kada postoji očigledna opasnost za ličnu sigurnost svjedoka ili njegove porodice i opasnost je tako ozbiljna da postoje opravdani razlozi za vjerovanje da nije moguće da se ta opasnost umanjí nakon što je svjedok dao iskaz, ili je vjerovatno da će se opasnost povećati zbog davanja iskaza, sud može saslušati zaštićenog svjedoka u skladu sa čl. od 16. do 24. ovog zakona.

Član 16.

Prijedlog za saslušanje zaštićenog svjedoka

Prijedlog za saslušanje zaštićenog svjedoka može podnijeti:

- sudija odnosno predsjednik ili član vijeća;
- tužilac; ili
- osumnjicheni, odnosno optuženi ili njegov branilac.

Prijedlog mora sadržavati:

- podatke koji utvrđuju identitet svjedoka i postupak u kojem će svjedok dati iskaz;
- činjenice koje ukazuju da je lična sigurnost svjedoka ili njegove porodice ugrožena zbog njegovog učešća u postupku; i
- okolnosti o kojima svjedok treba biti ispitan.

Ako prijedlog podnese tužilac ili osumnjicheni, odnosno optuženi ili njegov branilac prijedlog mora biti podnesen sudu u zapečaćenoj koverti, a na vanjskoj strani koverta mora jasno biti naznačeno da se radi o prijedlogu za saslušanje zaštićenog svjedoka iz čl. od 15. do 24. ovog zakona.

Član 17.

Utvrđivanje potrebe za saslušanjem

Po primitku prijedloga za saslušanje zaštićenog svjedoka vijeće sastavljeno od trojice sudija će bez odlaganja, a najkasnije 15 dana od dana prijema prijedloga, utvrditi da li je takvo saslušanje opravdano.

Sud zasniva svoju odluku na:

- činjenicama u prijedlogu za saslušanje zaštićenog svjedoka; i
- dokumentaciji o krivičnom predmetu koja je dostavljena vijeću.

Član 18.

Žalba na odluku vijeća

Protiv odluke iz člana 17. ovog zakona dopuštena je žalba.

Vanraspravno vijeće suda razmatra žalbu iz stava 1. ovog člana bez odlaganja i donosi odluku najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema žalbe.

Član 19.

Zakazivanje saslušanja

Nakon pravosnažnosti odluke da se održi saslušanje zaštićenog svjedoka, predsjednik vijeća zakazuje datum, vrijeme i mjesto saslušanja.

Član 20.

Saslušanje

Saslušanje zaštićenog svjedoka provodi vijeće iz stava 1. člana 17. ovog zakona u skladu sa odredbama ZKP FBiH koje se odnose na saslušanje svjedoka, osim ako to nije drugačije određeno ovim zakonom.

Svjedok će biti poučen da:

- se saslušava kao zaštićeni svjedok;
- se njegov identitet neće otkriti nikome osim članovima vijeća i zapisničaru vijeća;
- se neće lično pojaviti pred vijećem na bilo kojem saslušanju osim na saslušanju zaštićenog svjedoka; i

- nije obavezan odgovarati na pitanja koja mogu ukazati na njegov identitet ili identitet članova njegove porodice.

Vijeće će detaljno saslušati svjedoka o okolnostima koje je naveo podnosilac prijedloga i o svim drugim okolnostima koje vijeće smatra neophodnim.

Član 21.

Zapisnik

Zapisnik sa saslušanja zaštićenog svjedoka ne sadržava podatke o identitetu zaštićenog svjedoka.

U zapisniku se koristi pseudonim za svjedoka koji određuje vijeće, a koji će se koristiti tokom krivičnog postupka i u odlukama suda.

Članovi vijeća i zapisničar vijeća potpisuju zapisnik sa saslušanja zaštićenog svjedoka.

Sud preduzima mjere da se osigura povjerljivost zapisnika tako što:

- čuva zapisnik na sigurnom mjestu i odvojeno od ostale dokumentacije krivičnog spisa;
- vraća zapisnik na sigurno mjesto nakon njegovog korištenja na odgovarajućem saslušanju u krivičnom postupku i nakon što odluka postane pravosnažna; i
- osigurava dugoročno arhiviranje zapisnika na način koji dozvoljava pristup tom dokumentu samo predsjedniku krivičnog odjeljenja u trajanju za koje se odredi da je potrebno, a najviše 30 godina nakon što odluka postane pravosnažna.

Član 22.

Korištenje zapisanog iskaza

Na glavnom pretresu krivičnog predmeta sud će narediti da se iskaz zaštićenog svjedoka pročita naglas iz zapisnika sa saslušanja zaštićenog svjedoka.

Sudiji odnosno vijeću nije potrebna saglasnost stranaka u postupku da naredi da se iskaz pročita naglas.

Sudija odnosno vijeće može odustati od čitanja iskaza naglas uz saglasnost tužioca, optuženog i njegovog branioca.

Svjedok se ne može pozvati da dadne iskaz na bilo kojem saslušanju osim na saslušanju zaštićenog svjedoka.

Član 23.

Dodatna pitanja

Sud može po službenoj dužnosti ili po prijedlogu tužioca, ili optuženog, ili njegovog branioca odlučiti da se zaštićenom svjedoku postave dodatna pitanja:

- da se pojasni ranije dat iskaz; ili
- vezana za podatke koji nisu bili obuhvaćeni ranije datim iskazom, a koji su od značaja za predmet.

Vijeće će održati dodatno saslušanje zaštićenog svjedoka na kojem će svjedoku biti postavljena dodatna pitanja, a odgovori će se zabilježiti i pročitati naglas na način iz člana 22. ovog zakona.

Član 24.

Neophodnost drugih dokaza za donošenje presude

Sud ne može zasnivati presudu isključivo na osnovu dokaza iz člana 12. ili čl. od 15. do 23. ovog zakona.

III - OSTALE ODREDBE

Član 25.

Povjerljivost

Podaci vezani za mjere zaštite svjedoka do kojih dode lice na službenoj dužnosti u toku obavljanja dužnosti vezanih za mjere zaštite svjedoka predstavljaju službenu tajnu.

Sud ili tužilac će upozoriti lica prisutna na saslušanju, ili lica koja saznaju takve povjerljive podatke u toku svojih službenih ili profesionalnih dužnosti da je neovlašteno otkrivanje takvih podataka krivično djelo.

Od lica koje vrši službenu dužnost vezanu za mjere zaštite svjedoka i koje saznaju podatke iz stava 1. ovog člana se ne može tražiti, ni u kojem postupku, ni pred kojim sudom, tribunalom ili istražnom komisijom bilo kojeg oblika da dostavi bilo koji dokument ili otkrije ili ispriča bilo kakav sadržaj vezan za te podatke.

Član 26.

Poslovnik o radu

Sud će usvojiti poslovnik o radu koji osigurava odgovarajuće korištenje mjera zaštite svjedoka predviđenih ovim zakonom i koji garantuje da će se svjedocima dati drugi adekvatni vidovi zaštite ili zbrinjavanja kao što je to predviđeno odgovarajućim zakonima Federacije Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine.

IV - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 27.

Primjena na krivične postupke u toku

Ovaj zakon se shodno primjenjuje i u onim krivičnim postupcima koji su u toku u vrijeme stupanja na snagu ovog zakona.

Član 28.

Prestanak važenja

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o posebnoj zaštiti identiteta svjedoka u krivičnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/99, 9/01 i 17/01).

Član 29.

Stupanje na snagu ovog zakona

Ovaj zakon stupa na snagu 1. augusta 2003. godine.

Predsjedavajući Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić, s. r.	Predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Ibrahimović, s. r.
---	--

Na temelju članka IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ**O PROGLAŠENJU ZAKONA O ZAŠTITI SVJEDOKA
POD PRIJETNJOM I UGROŽENIH SVJEDOKA**

Prolašava se Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma održanoj 20. svibnja 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 12. lipnja 2003. godine.

Broj 01-528/03
28. srpnja 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

ZAKON**O ZAŠTITI SVJEDOKA POD PRIJETNJOM I
UGROŽENIH SVJEDOKA**

I - OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Predmet Zakona

Ovim se Zakonom uređuju mjere koje osiguravaju zaštitu svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka u kaznenim postupcima koje vode općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: sud) ili kantonalni tužitelji i federalni tužitelj (u daljnjem tekstu: tužitelj) za kaznena djela koja su u nadležnosti suda.

Članak 2.

Definicije

Izričaji koji se u ovome zakonu koriste imaju značenje prema Zakonu o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP FBiH) i Kaznenom zakonu Federacije

Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ FBiH), osim ako nije drugačije predviđeno ovim Zakonom.

Članak 3.

Svjedoci pod prijetnjom i ugroženi svjedoci

Svjedok pod prijetnjom jest svjedok čija je osobna sigurnost ili sigurnost njegove obitelji dovedena u opasnost zbog njegova sudjelovanja u postupku, kao ishod prijetnji, zastrašivanja ili sličnih radnji u svezi s njegovim svjedočenjem.

Obitelj osobe iz stavka 1. ovoga članka podrazumijeva osobe koje mogu odbiti svjedočenje prema ZKP-u FBiH.

Ugroženi svjedok jest svjedok koji je ozbiljno tjelesno ili duševno povrijeđen okolnostima pod kojima je kazneno djelo počinjeno ili koji pati od ozbiljnih duševnih poremećaja koji ga čine iznimno osjetljivim ili dijete i maloljetnik.

Zaštićeni svjedok jest svjedok koji se ispituje prema odredbama čl. 15. do 24. ovoga Zakona.

Članak 4.

Donošenje rješenja

Svojsvo svjedoka iz članka 3. ovoga Zakona utvrđuje sud rješenjem.

Članak 5.

Primjena mjera zaštite svjedoka

Sud može odrediti one mjere zaštite svjedoka koje smatra potrebnim, a koje su ovim Zakonom predviđene, uključujući primjenu više mjera istodobno. Pri odlučivanju koju će mjeru zaštite svjedoka primijeniti, sud neće odrediti primjenu teže mjere ako se ista svrha može postići primjenom blaže mjere.

Članak 6.

Obavješćavanje svjedoka

Sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku po službenoj će dužnosti poučiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženog svjedoka o mjerama zaštite svjedoka predviđenim ovim zakonom.

Svjedok pod prijetnjom i ugroženi svjedok imaju pravo na pravnu pomoć, sukladno zakonu.

II - MJERE ZAŠTITE SVJEDOKA

Članak 7.

Osiguranje psihološke, socijalne i stručne pomoći

Tijekom istrage tužitelj, a nakon podizanja optužnice sud, u mjeri u kojoj je to moguće, obavještava nadležno tijelo socijalne skrbi o uključanju ugroženoga svjedoka u postupak i omogućava pružanje pomoći toga tijela te psihološku potporu svjedoku, uključujući nazočnost odgovarajućih stručnih osoba pri ispitivanju.

Članak 8.

Redoslijed izvođenja dokaza na glavnoj raspravi

Tijekom glavne rasprave sud može ispitati svjedoke pod prijetnjom i ugrožene svjedoke u najskorije moguće vrijeme, i može te svjedoke na glavnoj raspravi ispitati redoslijedom drugačijim od onoga propisanoga ZKP-om FBiH.

Članak 9.

Ispitivanje

Kada se ispituje ugroženi svjedok, sudac ili predsjednik vijeća će u odgovarajućoj mjeri nadzirati način ispitivanja svjedoka, kada se ispituje ugroženi svjedok, posebice u svrhu zaštite svjedoka od uznemiravanja i zbunjivanja.

U iznimnim okolnostima, sud može uz suglasnost stranaka i branitelja ispitati ugroženoga svjedoka tako što će mu izravno postavljati pitanja u ime stranaka i branitelja.

Članak 10.

**Svjedočenje putem tehničkih uređaja za
prijenos slike i zvuka**

Pri odlučivanju postoje li opravdani razlozi da se svjedok ispita putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka na način na koji stranke i branitelj mogu postavljati pitanja, a da ne budu nazočni u istoj prostoriji sa svjedokom, uzet će se također u obzir i potreba osiguranja zaštite svjedoka pod prijetnjom i ugroženog svjedoka.